

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

ГРАДА ПАНЧЕВА

Број 19 ГОДИНА II

ПАНЧЕВО, 1. СЕПТЕМБАР 2009.

Аконтација претплате 12.760,48
Цена овог примерка 3518,00

246.

На основу члана 21. Закона о планирању и изградњи («Службени гласник Републике Србије» бр. 43/03 и 34/06), чланова 39. и 99. став 1. Статута града Панчева («Службени лист града Панчева» бр. 8/08), Скупштина града Панчева, на седници одржаној 20. фебруара 2009. године, донела је

ОДЛУКУ

О ДОНОШЕЊУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ - ГРАДА ПАНЧЕВА

Члан 1.

Овом одлуком доноси се Просторни план општине - града Панчева, израђен од стране ЈП «Дирекција за изградњу и уређење Панчева» Панчево, под бр.05-7685/04-(890).

Назив ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ - ГРАДА ПАНЧЕВА, одређен је у циљу усклађивања са одредбама Закона о територијалној организацији Републике Србије («Сл.гласник РС» бр. 129/07) и одредбама Статута града Панчева («Сл.лист града Панчева» бр. 8/08).

Члан 2.

Саставни део ове одлуке су текстуални део Плана, преглед постојеће документације и подлога од значаја за израду плана, графички прилози, и то:

- текстуални део Плана

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ ПАНЧЕВО

- 1.1. Граница плана
- 1.2. Граница атара
- 1.3. Границе грађевинских подручја насељених места на територији општине Панчево
- 1.4. Границе Генералног пална Панчева
- 1.5. Границе Регионалног просторног плана административног подручја града Београда
- 1.6. Граница Просторног Плана подручја посебне намене специјалног резервата природе Делиблатска пешчара

2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА

- 2.1. Просторни план Републике Србије
- 2.2. Регионални Просторни план административног подручја Београда
- 2.3. Просторни план подручја посебне намене специјалног резервата природе Делиблатска пешчара («Сл.лист АПВ» бр. 8/06)

3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

- 3.1. Величина и положај општине
- 3.2. Природне карактеристике и услови
 - 1.2.1. Геоморфолошке карактеристике
 - 2.2.1. Геолошке карактеристике
 - 3.2.1. Педолошке Карактеристике
 - 4.2.1. Климатске карактеристике
 - 5.2.5. Хидрогеолошке карактеристике
 - 6.2.5. Хидрографске карактеристике
 - 7.2.5. Сеизмолошке карактеристике
- 3.3. Природне вредности подручја
 - 1.3.1. Земиљиште
 - 3.3.1.1. Пољопривредно земљиште
 - 3.3.1.2. Шуме и шумско земљиште
 - 3.3.1.3. Водно земљиште
 - 3.3.2. Природне вредности ширег подручја СРП «Делиблатска пешчара»
 - 3.3.3. Минералне сировине и хидротермални ресурси
 - 3.3.4. Лов и ловна подручја
- 3.4. Становништво
- 3.5. Мрежа насеља и јавних служби
 - 3.5.1. Мрежа насеља
 - 3.5.2. Мрежа јавних служби
 - 3.5.1.2. Социјална заштита
 - 3.5.2.2. Васпитање и образовање
 - 3.5.2.3. Здравство
 - 3.5.2.4. Култура
 - 3.5.2.5. Рекреативне и спортске активности
 - 3.5.2.6. Верски објекти
 - 3.5.2.7. Институти
- 3.6. Привреда
- 3.7. Инфраструктурни системи
 - 3.7.1. Саобраћајна инфраструктура
 - 3.7.2. Водопривредна инфраструктура
 - 3.7.3. Енергетска, ТТ и РТВ инфраструктура
 - 3.7.3.1. Електроенергетска инфраструктура
 - 3.7.3.2. Телекомуникациона и РТВ инфраструктура
 - 3.7.3.3. Термоенергетска инфраструктура
- 3.8. Заштита подручја
 - 3.8.1. Заштита животне средине
 - 3.8.2. Заштита природних добара
 - 3.8.3. Заштита непокретних културних доба|5а
 - 3.8.4. Угроженост подручја од елементарних непогода
- 3.9. Намена површина

4. ОГРАНИЧЕЊА И ПОТЕНЦИЈАЛИ РАЗВОЈА

- 4.1. Геосаобраћајни положај положаја
- 4.2. Становништво
- 4.3. Мрежа насеља и јавних служби
- 4.4. Привреда
- 4.5. — Инфраструктурни системи
 - 4.5.1. Саобраћајна инфраструктура
 - 4.5.2. Водопривредна инфраструктура
 - 4.5.3. Енергетска инфраструктура
 - 4.5.4. Телекомуникације

- 4.6. Заштита животне средине
- 4.7. Заштита споменика културе

II ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ
2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ
3. ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА ПО ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА
4. МОГУЋНОСТ СУСЕДСКЕ САРАДЊЕ
 - 4.1. Везе са Београдом
 - 4.2. Везе са Ковином, Ковачицом, Оповом и Алибунаром
5. Основне представке трансрегионалне сарадње
6. Геополитичка идеја развоја Панчева
7. Панчево у саобраћајном систему Србије и држава у окружењу
8. Панчево подунавски град
9. Панчево регионални центар јужног Баната
10. Комперативне предности града и општине Панчево
11. Европске оријентације
 - 11.1. Европске смернице политике развоја
 - 11.2. Европски развој и приступ

III ОСНОВЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА И ПРАВИЛА КОРИШЋЕЊА, УРЕЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА

1. КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСА
 - 1.1. Пољопривредно земљиште
 - 1.2. Шуме и шумско земљиште
 - 1.3. Лов и ловна подручја
 - 1.4. Риболов и риболовна подручја
 - 1.5. Минерални поденцијали
 - 1.6. Воде и водно земљиште
2. РАЗВОЈ СТАНОВНИШТВА И ПРОСТОРНИ РАЗМЕШТАЈ
3. РАЗВОЈ И УРЕЂЕЊЕ МРЕЖЕ НАСЕЉА, РУРАЛНИХ ПОДРУЧЈА И РАЗМЕШТАЈ ЈАВНИХ СЛУЖБИ
 - 3.1. Мрежа насеља и развој руралних подручја
 - 3.2. Јавне службе
 - 3.2.1. Мрежа јавних служби
4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И РАЗМЕШТАЈ ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ
 - 4.1. Пољопривреда
 - 4.2. Шумарство, лов и ловиште
 - 4.3. Индустрија и мала и средња предузећа
 - 4.4. Турзиам
 - 4.4.1. Туристичке зоне и локалитети
 - 4.4.2. Видови туризма са капацитетима
 - 4.4.3. Туристичке манифестације у општини Панчево
5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, РАЗМЕШТАЈ И КОРИШЋЕЊЕ ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИТЕМА
 - 5.1. Саобраћајна инфраструктура
 - 5.1.1. Друмски саобраћај
 - 5.1.2. Железнички саобраћај
 - 5.1.3. Речни саобраћај

- 5.1.4. Ваздушни саобраћај
- 5.1.5. Мере спречавања међусобног негативног утицаја
- 5.2. Водопривреда
 - 5.2.1. Одбрана од поплава
 - 5.2.2. Одводњавање
 - 5.2.3. Наводњавање
 - 5.2.4. Снабдевање насеља водом
 - 5.2.5. Одвођење отпадних вода
 - 5.2.6. Одвођење атмосферских вода
- 5.3. Енергетика
 - 5.3.1. Електроенергетска инфраструктура
 - 5.3.2. Термоенергетска инфраструктура
- 5.4. Телекомуникациона мрежа и РТВ системи
6. СТРУКТУРА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА СА БИЛАНСКОМ
7. ПОВРШИНА (2007-2027)
8. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
 - 8.1. Програм мера заштите животне средине
 - 8.2. Мере управљања комуналним отпадом
9. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА
 - 9.1. Коришћење, уређење и заштита природног добра
 - 9.2. Стабло црне тополе «Populus nigra»
 - 9.3. Стабло беле тополе «Populus alba»
 - 9.4. Станишта природних реткости
 - 9.5. Подручја значајна за заштиту
10. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА
11. КОРИШЋЕЊЕ И УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И АКЦИДЕНТНИХ СИТУАЦИЈА
12. КОРИШЋЕЊЕ И УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ

МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА НЕПОСРЕДНУ ПРИМЕНУ ПРАВИЛА

УРЕЂЕЊА И КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА У УРБАНИСТИЧКИМ ПЛАНОВИМА УЖИХ ТЕРИТОРИЈАЛНИХ ЦЕЛИНА И НАСЕЉА

1. ПРАВИЛА ЗА УРЕЂЕЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПРОСТОРА И ИЗГРАДЊУ ОБЈЕКТА У АТАРА
 - 1.1. Пољопривредно земљиште
 - 1.1.1. Експлоатација минералних сировина
 - 1.1.2. Рибњаци
 - 1.1.3. Услови за изградњу објеката за сточарску производњу
 - 1.1.4. Правила за организацију простора салаша и изградњу објеката
 - 1.1.5. Изградња у воћарско-виноградским зонама
 - 1.1.6. Стакленици и пластеници
 - 1.1.7. Зона за изградњу кућа за одмор (викенд објекти)
 - 1.1.8. Зона за изградњу спомен обележја
 - 1.1.9. радне зоне у атару
 - 1.1.10. Објекти намењени преради и финалној обради производа пољопривреде
 - 1.1.11. простори и објекти у функцији експлоатације природних рењурса
 - 1.1.12. Узгајалишта дивљачи са пратећим садржајима
 - 1.1.13. Објекти у функцији туризма, спорта и рекреације
 - 1.2. Шумско земљиште

- 1.2.1. Посебна правила уређења ловишта
- 1.3. Водно земљиште
- 1.3.1. Куће за одмор и рекреацију у зони водног земљишта
- 1.4. Инфраструктурни коридори и објекти
- 1.5. Израда Студије о процени утицаја
- 1.6. Грађевинско земљиште
- 1.6.1. Грађевински реони насеља

V ПРАВИЛА ЗА УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ЗА КОЈИ НИЈЕ ПРЕДВИЂЕНА ИЗРАДА УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА

VI ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ ПАНЧЕВО ДО 2029 ГОДИНЕ

1. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И ПРВА ЕТАПА ОСТВАРИВАЊА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ

- 1.1. Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривреде
- 1.2. Заштита, коришћење и уређење шума и шумског земљишта
- 1.3. Лов и ловна подручја
- 1.4. Риболов и риболовна подручја
- 1.5. Становништво, мрежа насеља и рурални развој, јавне службе
- 1.6. Привредни развој
- 1.7. Инфраструктурни системи и комунална опрема
- 1.8. Заштита животне средине
- 1.9. Заштита природних и културних добара

2. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

3. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ

4. УГОВОР О ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ -ГРАДА ПАНЧЕВА

- Преглед постојеће документације и подлога од значаја за израду Просторног плана општине Панчево

- Графички прилози:

- Реферална карта број 1 - ПЛАН НАМЕНЕ ПРОСТОРА Р 1:50.000
- Реферална карта број 2 - ПЛАН МРЕЖЕ НАСЕЉА, ФУНКЦИЈА, ЈАВНИХ СЛУЖБИ И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА Р 1:50.000
- Реферална карта број 3 - ПЛАН ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И РУРАЛНИХ ПОДРУЧЈА ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА И ТУРИЗМА Р 1:50.000
- ПОЛОЖАЈ ОПШТИНЕ ПАНЧЕВО У ЕВРОПСКОМ ОКРУЖЕЊУ
- ПОЛОЖАЈ ОПШТИНЕ ПАНЧЕВО У ПОКРАЈИНИ
- Тематска карта САОБРАЋАЈ карта број 4 Р 1:50.000
- Тематска карта ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈА СА ОСНОВНОМ КАНАЛСКОМ МРЕЖОМ карта број 5 Р 1:50.000
- Тематска карта ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ карта број 6 Р 1:50.000
- Тематска карта ТЕРМОЕНЕРГЕТИКА карта број 7 Р 1:50.000

Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину Просторног плана општине Панчева, израђен од Института «Кирило Савић» а.д. Београд, број 1248.Г.00.ПП, Извештај о учешћу заинтересованих органа и организација и јавности за Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину Просторног плана општине Панчева Секретаријата за урбанизам, грађевинске, стамбено-

комуналне послове и саобраћај од 5.12.2008.године и Сагласност на Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину Просторног плана општине Панчева Секретаријата за заштиту животне средине од 31.12.2008.године саставни су део документационе основе Просторног плана општине - града Панчева.

Члан 3.

Просторни план општине - града Панчева, пре објављивања, упућује се на сагласност министру надлежном за послове просторног планирања ради утврђивања усклађености плана са другим планским документима, Законом о планирању и изградњи («Сл.гласник РС» бр. 47/03 и 34/06) и прописима донетим на основу Закона.

Члан 4.

Након добијања сагласности, Текстуални део Просторног плана општине -града Панчева објављује се у «Службеном листу града Панчева» и примењиваће се осмог дана од дана објављивања»

Члан 5.

Одлука о доношењу Просторног плана општине - града Панчева ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у «Службеном листу града Панчева».

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ГРАД ПАНЧЕВО
СКУПШТИНА ГРАДА ПАНЧЕВА
БРОЈ: 11-04-06-4/2009
Панчево, 20. фебруар 2009. год.

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ГРАДА
Тигран Киш, с.р.

247.

Скупштина града Панчево, на седници одржаној 20. фебруара 2009. године, а према члановима 21. и 22. Закона о планирању и изградњи (Службени гласник Републике Србије бр. 47/2003 и 34/06 и чланова 27. 28. 33. и 34. Правилника о садржини и изради планских докумената (Службени гласник Републике Србије бр. 60/2003), донела је

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ПАНЧЕВО

Уводна напомена

Просторни план општине Панчево (у даљем тексту: План) је припремљен према Одлуци Скупштине општине Панчево, (Сл. лист општине Панчево, број 22/04 и 3/06). Одлуком је за носиоца израде Плана одређена ЈП „Дирекција за изградњу и уређење Панчева“. Изради Плана је претходила припрема Програма израде Плана који је усвојен на 22. Седници Комисије за планове општине Панчево, одржане 14. децембра 2004. године. и Стратегија развоја планског подручја општине Панчево, која је усвојена на 35. Седници Комисије за планове општине Панчево, одржане 25. октобра 2005. године.

Просторни план Општине-града Панчево (у даљем тексту просторни план општине Панчево) представља један од основних инструмената за реализацију идеје одрживог развоја подручја Општине Панчево засноване на принципима Агенде 21, ХАБИТАТ 2, архуске, софијске и других декларација и повеља које обавезују Републику Србију и њене општине да их поштују и примењују како у планирању тако још више у остваривању планских решења која се односе на заштиту просторних ресурса и вредности, уређење простора општине и његових основних категорија (пољопривредно, шумско, водно и грађевинско земљиште и заштитни појасеви око регионалне инфраструктуре) и просторни развој читаве територије Општине.

Просторно планска решења су усклађена са прописима, који посредно или непосредно регулишу ову област:

- Закон о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 47/03 и 34/06)
- Закон о Просторном плану Републике Србије ("Службени гласник РС", број 13/96),
- Закон о пољопривредном земљишту ("Службени гласник РС", број 62/2006),
- Закон о водама ("Службени гласник РС", број 46/91, 53/93 и 54/96),
- Закон о јавним путевима ("Службени гласник РС", број 101/05),
- Закон о железници ("Службени гласник РС", број 18/05),
- Закон о заштити животне средине ("Службени гласник РС", број 135/04),
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04);
- Закон о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04);
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04);
- Закон о експропријацији ("Службени гласник РС", бр. 53/95);
- Закон о одбрани ("Службени лист СРЈ", бр. 43/94, 11/95, 28/96, 44/99, 3/02);
- Закон о одбрани ("Службени гласник РС", бр. 45/91, 58/91, 53/93, 67/93, 48/94);
- Закон о геолошким истраживањима ("Службени гласник РС", бр. 44/95);
- Закон о телекомуникацијама ("Службени гласник РС", бр. 44/03 и 36/06);
- Закон о туризму ("Службени гласник РС", бр. 45/05);
- Закон о енергетици ("Службени гласник РС", бр. 84/04);
- Закон о културним добрима ("Сл. гласник РС", бр. 71/94);
- Закон о рударству ("Службени гласник РС", бр. 44/95, 85/05, 101/05 и 34/06)
- Закон о шумама ("Сл. гласник РС" бр. 46/91, 83/92, 54/93, 60/93, 54/96 и 101/05);
- Закон о ловству ("Службени гласник РС", бр. 39/93, 44/93, 60/93, 8/94, 10/94 и 101/05)
- Закон о рибарству ("Службени гласник РС", бр. 35/94, 38/94 и 101/05)

- Закон о заштити од елементарних и других већих непогода ("Службени гласник РС", бр. 20/77, 25/85, 27/85, 6/89, 52/89, 53/93, 67/93, 10/94, 48/94 и 101/05)
- Закон о заштити од пожара ("Службени гласник СРС", бр. 37/88 и "Службени гласник РС", бр. 53/93, 67/93, 48/94 и 101/05)
- Уредба о утврђивању водопривредне основе Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 11/2002);
- као и други законски и подзаконски акти који на директан или индиректан начин регулишу ову област.

Просторни план Општине Панчево представља развојно-стратешки плански документ за подручје Општине Панчево у административним границама 2009. год. за плански период до 2029. год.

Провера решења и утврђивање потребе приступања изменама Просторног плана, врши Скупштина града Панчево по истеку рока предвиђеног Уговором о имплементацији, а најмање сваке 4 (четири) године.

Планом се дефинишу основна решења, смернице, политике и пропозиције заштите, уређења и развоја територије Општине Панчево, односно основних ресурса и вредности који се на њој налазе, чинећи јединствен комплекс у ширем регионалном окружењу са општинама Ковин, Ковачица, Алибунар, Опово, града Београд и Смедерева.

Методолошки образац

- Простор општине Панчево треба посматрати системски кроз просторни, економски и социјални развој.
- **Просторни развој**, представља унапређење физичких система и подсистема Општине, које треба дефинисати преко одређених критеријумима и мерљивих показатеља којима ће се одредити однос према природној и животној средини а у корелацији са економским и социјалним параметрима.
- **Економски развој**, ће бити ослоњен на принципе одрживог развоја, уз поштовање еколошких капацитета и ограничења, географских особина простора и уважавање социјалних потреба.
- **Социјални развој** треба да одреди правце и приоритете развоја друштвене заједнице Општине Панчево (демографске и социјалне категорије становника, њихове потребе и могућности у области становања, јавних служби, културног и духовног развоја).
- Општину Панчево и њен укупни развој треба посматрати у контексту ширег региона односно, **трансгранично** у корелацији са општинама које њу окружују: Ковин, Опово, Ковачица, Алибунар и Смедерево као и непосредној близини Београда са чијом територијом се такође граничи. У том погледу треба сагледати све еколошке и функционалне везе које постоје или које су могуће између Општине Панчево и регионалног окружења, које има шири назив Подунавље. Посебна пажња ће бити посвећена корелацијама преко два европска коридора IV и VII и близини коридора X, који у великој мери тангира општину Панчево, као и интеррегионалног и међународног пута Е-70 преко којег се одржава веза Србије са Румунијом и државног пута I реда број 24 као најповољније везе северне Србије и Поморавља са јужним и северним Банатом правцима међународне железничке пруге Београд-Панчево-Вршац-Румунија и железничке пруге Кикинда-Зрењанин-Панчево-Ковин-Смедерево.
- Општину Панчево и њен развој треба посматрати и **трансрегионално** односно у корелацији са оним регионима у Србији или шире са којима постоје или могу да постоје функционалне везе или интереси и просторне последице тих веза и интереса у Општини.

Просторни план општине Панчево сачињавају :

1. Стратегија просторног развоја општине Панчево (1. фаза)
2. Основ плана који садржи следеће елементе: појединачне тематске експертизе, стручне прилоге представника суседних општина, ставове о проблемима представника Месних Заједница насеља у Општини, услове и ставове надлежних институција, писану документацију (програм, методолошко упутство, секторске експертизе, одлуке, записници, писма идр) као и тематске карте у размери 1:50000
3. Просторни план Општине Панчево са садржајем према Закону: рефералне карте 1:50000 (1. намена простора, 2. мрежа насеља, функција, јавних служби и инфраструктурних система и 3. природни ресурси и рурална подручја, заштита животне средине и природних и културних добара)

У изради Плана учествовали су и представници надлежних институција, суседних општина, месних заједница на територији општине Панчево, чиме је План приближен реалним потребама и могућностима. Стручну контролу Плана (Програм, Стратегија, Предлог плана) вршила је планска Комисија општине Панчево дајући значајан допринос у изради Плана.

I. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ ПАНЧЕВО

1.1. Граница обухвата плана

Просторним планом Општине Панчево обухваћен је целокупан простор Општине у границама утврђеним Законом о територијалној организацији Републике Србије ("Службени гласник РС" бр.47/91, 79/92, 82/92, 47/94 и 24/2001).

Граница Просторног Плана одређена је границама катастарских општина насеља на њиховој територији, а обухват подручја приказан је и на графичком прилогу број 1. на подлози размере 1:50000.

Општина Панчево захвата низијско подручје јужног обода Панонског басена. Територија општине припада и Подунављу. У хидрографском погледу припада сливу Дунава, односно сливу Црног мора. Територија општине има облик "грозда" а почетну тачку на североистоку, чини тромеђа између општина Палилула, Панчево и Опово и налази се на реци Тамиш. Граница се повија правцем североисток до канала, потом се ломи и продужава правцем североисток и иде атарским путем, пратећи Глогоњске ливаде до тригометра број 79. Граница се повија и скреће на југоисток, пратећи потезе "Глогоњске ливаде, "Угар"и "Ливаде" до "Водица" (црквица). Граница се ломи ка североистоку и прати атарски пут између потеза "Црепајски виногради" "Илијевића салаш" затим опет ломи ка северозападу атарским путем пратећи потез "Пустара", поново се ломи ка североистоку пратећи атарски пут потеза "Пустара" све до железничке пруге Вршац-Ковин. Граница се ломи ка југу пратећи атарски пут потеза "Ново земљиште" "Лепшине баште" и "Велике њиве". Затим се граница ломи и скреће ка југозападу, пратећи Делиблатски пут, сече пут Панчево-Баваниште и иде до тригометра број 79. поново ломи и скреће ка југоистоку до тригометра број 80 и иде атарским путем. Граница се пружа према југу пратећи атарски пут, а затим ток канала Мали Веравац, даље наставља атарским путем ка југу, до реке Поњавица и прати ток канала Бегеј, а затим до тригометра број 70. Граница иде ка југозападу до ушћа Мецедовог канала у Бегеј, а затим управно на Дунав. Ова тачка на Дунаву представља најужнију тачку општине Панчево. Од ове тачке граница, иде узводно половином Дунава до ада Чакљанац, Штефанац и Форконтунац, (аде територијално и административно припадају општини Панчево). Граница се ломи ка северозападу пратећи ток реке Сибнице и пут Панчево-Београд. Граница се ломи, скреће ка североистоку и иде границом дунавског насипа до Фабрике воде, где се опет ломи, скреће ка северу пратећи насип, сече железничку пругу Београд-Панчево, а затим иде узводно реком Тамиш све до тромеђе општина Палилула-Панчево-Опово.

Укупна површина општине Панчево износи 757,65 km². Најнижа тачка у општини је ушће Тамиша у Дунав око 71 м.н.в. – зависно од висине водостоја, док је највиша тачка у источном делу општине у к.о. Долово у потезу "Ливадице" и износи 155 м.н.в. Висинска разлика између највише и најниже тачке износи 84 m, на хоризонталном растојању од скоро 20,6 km.

Територија општине је најшира правцем запад-исток од тромеђе општине Палилула-Панчево-Опово на Тамишу до најисточније тачке потеза "Ливаде" у к.о. Долово и износи 32 km, а најужа правцем запад-исток од потеза "Велика Кутина у к.о. Омољица до ушћа Великог канала у Бегеј у к.о. Б. Брестовац и износи 8.9 km. Максимална дужина општине (правцем север-југ) је између најсеверније тачке потеза "Пустара" у к.о. Качарево и најужније тачке на Дунаву у к.о. Омољица и износи 43,4 km.

1.2. Граница атара

На територији општине Панчево која је предмет овог плана налази се 10 насељених места и то сеоска насеља: Глогоњ, Јабука, Качарево, Банатско Ново Село, Долово, Старчево, Омољица, Банатски Брестовац, Иваново, град Панчево и 11 катастарских општина.

1.3. Границе грађевинских подручја насељених места на територији општине

Границе грађевинских подручја насељених места на територији општине Панчево дефинисане су усвојеним планским документима и исте су преузете у Просторни план општине које се прихватају и у графичком прилогу се приказују прецизно до нивоа парцела.

За насељена места Качарево, Старчево, Банатски Брестовац, Глогоњ, Омољицу и Иваново границе грађевинског реона дефинисана је кроз елаборат граница грађевинског подручја са приказом грађевинских зона за насеља на територији општине Панчево ("Сл. Лист општина Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово" број 28/77).

За насеље Старчево граница грађевинског реона дефинисана је Генералним урбанистичким планом за насеље градског карактера Старчево ("Сл. лист Општина Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово", бр. 9/72).

За насеље Качарево граница грађевинског реона дефинисана је Генералним урбанистичким планом за насеље градског карактера ("Сл. лист Општина Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово", број 2/78), за насеље Јабука, Урбанистичким планом за насељено место Јабука ("Сл. Лист општина Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово" број 2/78). За насељено место Банатски Брестовац Урбанистичким планом за насељено место Банатски Брестовац ("Сл. Лист општина Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово" број 5/77).

За насеља Глогоњ, Иваново и Омољица, Урбанистичким планом за насељена места Глогоњ, Иваново и Омољица ("Сл. Лист општина Панчево, Ковин и Опово" број 9/88).

За насеље Банатско Ново Село Урбанистичким планом за насељено место Банатско Ново Село ("Сл. Лист општина Панчево, Ковин и Опово" број 11/89), а за насељено место Долово, Урбанистичким планом за насељено место Долово ("Сл. Лист општина Панчево, Ковин И Опово" број 13/89).

За насеље Панчево Генералним планом Панчева ("Сл. Лист општине Панчево" број 14/08 и 16/08).

Наведене границе су се кориговале за насељена места Јабука, Банатско Ново Село и Долово, јер је у просторном плану планирано проширење грађевинског реона насеља Јабука, Банатско Ново Село и Долово. Неведене границе ће се према исказаним потребама у току израде урбанистичких планова за свако насеље кориговати у оквиру планираних 12,74% површина под грађевинским подручјима насељених места на нивоу општине.

Формирањем јасно дефинисаних грађевинских подручја насељених места спречиће се неконтролисана градња нарочито на уштрб пољопривредног земљишта и заштите истога, као и нарушавања амбијентално вредних просторних целина.

Ограничење ширења насеља је неопходно да би се зауставила трајна потрошња пољопривредног земљишта, као и поремећаји у околној природи и пределу. Овим се поред заштите обновљивих ресурса, доприноси очувању апсорционих способности екосистема и очување здравог биосистема

Проширење граница грађевинских реона насељених места

Планира се проширење грађевинских реона насељених места Јабука, Банатско Ново Село, Долово, Качарево, Старчево, Иваново, Омољица, Банатски Брестовац и Глогоњ.

К.О.Јабука

Проширење граница грађевинског реона у насељу Јабука планира се дуж путних праваца према Панчеву и Качареву, са обе стране наведених путева.

Граница грађевинског реона према Панчеву шири се са обе стране наведеног пута у ширини постојећих грађевинских блокова а по дужини од 400 м.

Проширење грађевинског реона у Јабуци према Панчеву обухвата делове катастарских парцела број: 1863 (пут Јабука – Панчево), 1871, 1870, 1862, 1865/5, 1861/2,3 и 1862 (пут) к.о. Јабука.

Проширење грађевинског реона у Јабуци према Качареву, шири се дуж постојећег пута број кат. парцеле 1859 к.о. Јабука) у ширини постојећих парцела (око 140м, односно 80м са десне стране) у дужини од 300м. Обухвата делове катастарских парцела број: 1859 (пут за Качарево), 1862/49,50, 1861/1 и 1861/2 к.о.Јабука.

К.О.Банатско Ново Село

У Банатском Новом Селу на североисточном делу насеља на путу за Владимировац планира се проширење границе грађевинског реона са обе стране поменутог пута. Са леве стране пута ка Владимировцу граница грађевинског реона се шири за 130 м, у дужини до пољопривредног пута који сече пут Банатско Ново Село – Владимировац, (катастарска парцела број 9314 к.о. Банатско Ново Село). Грађевински реон се шири од постојеће границе према северо истоку дуж пута Банатско Ново Село – Владимировац, са десне стране пута у дужини око 330 м, у ширини око 158 м, односно иде границом "табле", тј.прати границу пољског пута катастарске парцеле 8925, с тим што пут остаје ван границе грађевинског реона.

Према североистоку граница грађевинског реона иде до катастарске парцеле број 9101/1 с тим што наведена катастарска парцела остаје ван границе грађевинског реона.

У делу грађевинског реона који се проширује улазе следеће катастарске парцеле број: 9278/1,2 (део), 9122, 9120, 9119/1,2, 9118, 9117, 9115, 9114, 9113, 9110, 9112/1,2, 9111, 9108, 9107, 9106/1,2,3, 9105, 9104, 9103, 9102 и 9101/2,3,4 к.о. Банатско Ново Село.

К.О.Долово: Проширује се грађевински реон, на путу за Мраморак од постојеће границе, са обе стране пута у ширини од по 100 м, са десне стране пута у дужини од око 120 м. (до кат. парцеле број 4402 к.о. Долово), а са леве стране у дужини од око 540 м.

Проширење грађевинског реона у Долову обухвата делове катастарских парцела број: 4035 (пут), 4403, 4404, 4405, 4406, 4407, 4408, 4412/1, 4412/2, 4412/3, 4413, 4414, 4415, 4416, 4417, 4418, 4423, 4424, 4425, 4426 и 4427/1 к.о.Долово.

Напомена:

У случају неслагања бројева катастарских парцела важе подаци са катастарских планова.

Границе грађевинских реона насељених места на територији општине Панчево, биће дефинисана изразом урбанистичких планова са могућим проширењима грађевинских реона.

1.4. Границе Генералног плана "Панчева"

Генералним планом Панчева обухваћено је подручје делова катастарских општина Панчево и Војловица 1.

У оквиру катастарске општине Панчево обухваћено је следеће: Панчево, Скробара, Стари Тамиш и викенд зона Бела стена, што чини границу обухвата ГП Панчева.

Граница грађевинског земљишта је у функцији планираног броја становника и плана намене површина и објеката до 2029.године.

Површина ГУП-а Панчева из 1976.године износи **5.356,00 ha**.

Граница ГП Панчева је по површини већа од постојеће границе ГУП-а из 1976. године и износи **8.040,67 ha**.

Наведена граница обухвата ГП-а на појединим деловима се поклапа са старом границом ГУП-а Панчева, а делом се, у односу на постојећи ГУП-а Панчева, проширује и

сужава. То проширење границе просторно се налази поред свих излазних путних праваца из Панчева који су запоседнути бесправном градњом, изнад границе новог гробља, обухваћена је цела градска шума и сва острва-аде: Чакљанац, Штефанац, Швоб, Форконтумац, Горња и Доња ада и Старчевачка ада и део реке Дунав све до границе са Београдом (општине Палилула и Гроцка).

У односу на постојећу границу ГУП-а нова граница се сужава у деловима испод јужне зоне, између катастарских општина Панчево и Старчево и на источном делу Војловице 1.

Површини ГП-а Панчева од **7726,25 ha** треба придодати површине проширених енклава Скробаре (141,95 ha) и Старог Тамиша (130,13 ha), депонију комуналног смећа (34,84 ha) и сточног гробља (7,50 ha), тако да укупна површина обухвата ГП Панчева са наведеним енклавама износи **8 040,67 ha**.

1.5. Граница Регионалног просторног плана административног подручја града Београда

Према карактеру појма региона Београда, односно регионалног развоја административног подручја (АП) града Београда, простор покривен Планом има три територијална обухвата:

- први - 17 градских општина: Стари Град, Савски Венац, Врачар, Палилула, Звездара, Земун, Чукарица, Раковица, Вождовац, Нови Београд, Сурчин, Гроцка, Младеновац, Сопот, Барајево, Лазаревац и Обреновац (АП Београд или Град Београд);
- други - 7 општина у непосредном окружењу које се налазе у интензивним функционалним везама са Градом Београдом: Рума, Пећинци, Стара Пазова, **Панчево**, Смедерево, Смедеревска Паланка, Уб, и које чине метрополитен Београда; и
- трећи - већи број општина у ширем окружењу које имају одређене функционалне везе са Градом Београдом (саобраћај, енергетика, индустрија, туризам, и др.), и које се сматрају функционалним макрорегионалним подручјем Града Београда.

1.6. Граница Просторног Плана подручја посебне намене специјалног резервата природе Делиблатска пешчара

Обухват просторног плана

Подручје Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара (у даљем тексту План) обухвата укупну површину од 111 196,43 ha, на којој се налазе следеће целе катастарске општине:

1. Алибунар, Банатски Карловац, Николинци - општина Алибунар;
2. Уљма, Избиште, Шушара - општина Вршац;
3. Дупљаја, Гребенац, Кајтасово, Врачев Гај, Банатска Паланка са Старом Паланком – општина Бела Црква;
4. Дубовац, Шумарак, Гај и Мало Баваниште, Делиблато, Мраморак - општина Ковин;
- 5. Долово - општина Панчево.**

Укупна површина општине Панчево износи 75 628,79ха од тога површина од 11 736ха у К.О. Долово се налази у у ПППП намене специјалног резервата природе Делиблатска пешчара, или 15.51%.Укупан број катастарских општина у општини Панчево износи 12, а 1 катастарска општина улази у обухват плана. У општини Панчево има укупно 10 насеља, а 1 насеље (Долово) је у обухвату плана.

2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ШИРЕГ ПОДРУЧЈА

Просторни план Републике Србије, Регионални Просторни План административног подручја града Београда и Просторни План подручја посебне намене специјалног резервата природе Делиблатска пешчара су основни планови вишег реда, чија се решења разрађују овим Планом.

У овом поглављу дати су основни изводи из ових Планова који се односе на обавезе, услове и смернице за израду Просторног плана општине Панчево и његову имплементацију.

2.1. Просторни план Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 13/96): (Извод из Плана за део који се односи на општину Панчево)

Основни општи циљ. Основни општи циљ Просторног плана Републике Србије (у даљем тексту: ППРС) је постизање рационалније организације и уређења простора, усклађивањем његовог коришћења са могућностима и ограничењима у располагању природним и створеним вредностима, и са потребама дугорочног социјалног и економског развоја. (ППРС књига 1 поглавље I тачка 1. стр. 13)

Тематски, ППРС је дефинисао следећа планска решења и пропозиције које дотичу и општину Панчево:

Коришћење и заштита природних ресурса:

- Пољопривредно земљиште:¹

Просторним планом Републике Србије издвојена су три пољопривредна макрорејона, чије се границе не поклапају са административном поделом Републике. Територија општине Панчево већим својим делом припада *ратарско-сточарском макрореону* са значајним компаративним предностима за рентабилну производњу пшенице, крмних жита и индустријских култура, као и свињског и живинског меса. У целини узев, овај макрорејон има, посебно у условима наводњавања, изванредне потенцијале за вођење економски ефикасне и разноврсне ратарске, повртарске и сточарске производње. Он има и значајну улогу у снабдевању становништва прехранбене индустрије поврћем. Ово усмерење треба и даље подржавати, посебно на теренима који имају традицију у производњи појединих врста поврћа, односно услова за развој здравствено безбедне хране. Исту позицију треба да добију специјализовани производни системи (хмель, лековито биље, цвеће и сл.), као и интензивни засади воћа на мањим површинама. (ППРС, књига 2 стр. 16).

- Шуме и шумско земљиште:

Унапређење и повећање *шумског фонда* на подручју општине Панчево обезбедиће се радовима на унапређивању стања постојећих шума и планираним (селективним) пошумљавањем. Као посебно значајни наводе се шумски комплекси око великих урбаних центара, производних комплекса (индустријска постројења) због повећања степена загађености животне средине и саобраћајница. (ППРС књига 2 поглавље II тачка 2.2.2. стр. 18)

¹ Међу приоритетним опредељењима ППРС је заштита пољопривредног земљишта, а нарочито ограничавање претварања земљишта 1-5 класе у непољопривредне намене, као и очување квалитета и природне плодности земљишта.

- Воде и водопривредна инфраструктура:

У снабдевању насеља водом, приоритетно и максимално биће коришћена локална изворишта подземних и површинских вода, а недостајуће количине биће обезбеђиване из великих регионалних система, са ослањањем на изворишта која су законом заштићена од загађења.

Вода за технолошке потребе биће захватана, по правилу, из водотокова. (ППРС, књига 2 поглавље II тачка 3.1.стр 20)

- Енергетски извори и енергетска инфраструктура:

Енергетски системи (електроводи, гасоводи, нафтоводи) у будућности ће се повезивати у јединствен рационалан и безбедан систем. Постоји светска конкуренција за приступ тим ресурсима.

Наставиће се предвиђена *гасификација* градова Србије, на бази усклађених концепција гасификације и топлификације, у сврху задовољавања потреба широке потрошње. Планирано је да се на постојећу гасоводну магистралну мрежу дограде разводни гасоводи, што је у случају Панчева већ учињено.

До 2010. године планирано је да се у постојећу ТС 220/110 kV Панчево 2 уведе трансформација 400/110 kV, са снагом 2X300 MVA.

За транспорт *деривата нафте* планирана је изградња продуктовода на правцу Панчево-терминал Смедерево у првој фази.

Становништво, насеља, делатности и регионална подела

Размештај становништва:

Општина Панчево спада у групу насељених општина у Републици са 150-199 становника на km².

- Систем градских центара и функционална подручја:

У *мрежи насеља* (градова Панчево је Просторним планом Републике утврђено као *регионални центар*. Функционално подручје Панчева обухвата територије општина Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово, са приближно 225.000 становника. Просторно-функционална организација на нивоу функционалног подручја Панчева би требало да обезбеди: рационализацију управљања и ефикасније обављање послова из домена свакодневних потреба грађана; организацију јавних служби усклађену са потребама, могућностима и интересима локалних заједница, и ефикасније координирање активности и програма локалних заједница, чији ће значај расти са повећањем децентрализације управљања у Србији.

У дугорочном планском периоду очекује се и израженија тенденција у функцијском и просторном повезивању Панчева, Београда и Смедерева (из разлога њихове невелике међусобне удаљености), док се у смислу чвршћег и рационалнијег повезивања градова у регијама и макроцелинама као нарочито значајно наводи јачање саобраћајне инфраструктуре, привредних веза, међусобне размене услуга и организовање заједничких активности између Панчева и Смедерева, уз могућност формирања заједничке привредне зоне.(ППРС књига 2 поглавље III, тачка 2.1. стр.43).

- Јавне службе:

Развој *јавних служби* прилагођаваће се економским, институционалним и својинским променама, као и (планерским) пропозицијама утврђеним Просторним планом, а у складу са специфичним потребама и обележјима локалних заједница. Панчево мора да организује делатности и обезбеди простор тако да задовољи функције како регионалног, тако и општинског центра. Просторним планом Републике дате су препоруке за организацију јавних служби према хијерархијском нивоу насеља.(ППРС књига 1 поглавље III, тачка 4.2. стр.55).

- **Индустрија:**

У предложеном моделу размештаја *индустрије* Панчево је означено као *велики индустријски центар* (20.000 до 50.000 запослених) са значајном индустријском и слободном зоном. Потенцијални појас индустријског развоја са индустријским центрима су појас од Београда, преко Панчева, Алибунара и Вршца, до румунске границе.

Локационо-развојни потенцијали простора општине Панчево, односно просторна структура локационих фактора, услова и ограничења за смештај индустрије, сврстали су Панчево као индустријски центар у два *потенцијална појаса индустријског развоја*: дунавско-савски и јужно-банатски. Постојећа *слободна зона* Панчево налази се у основној мрежи слободних зона. (ППРС књиа 2 поглавље III, тачка 5.4.3 стр. 63).

Саобраћај и везе

На простору Панчева од највећег значаја је деоница државног пута I реда број 24 (магистрални пут број М-24) Зрењанин, Панчево – Ковин и Смедерево.

- **Друмски саобраћај:**

Основу развоја путне мреже представља формирање коридора *аутопутева* који омогућавају да Србија у наредном периоду може да оствари потребан ниво повезаности са окружењем и активно укључење у систем ауто-путне мреже Европе. За општину Панчево од посебног значаја је коридор аутопута Е-70, преко кога је остварена веза Панчева са Средњом Европом и Блиским истоком, али исто тако и са другим регионима Србије.

Регионална путна мрежа усагласиће се са очекиваним потребама саобраћаја, кроз процес рехабилитације, реконструкције или доградње неизграђених деоница.

Проласци кроз веће градове и изградња *обилазница* на основним магистралним правцима такође заузимају значајно место са циљем ефикаснијег и безбеднијег одвијања саобраћаја. С тим у вези, предвиђена је изградња обилазнице око Панчева. (ППРС књиа 2 поглавље IV, тачка 1.2. стр. 66).

- **Пловни (речни) саобраћај:**

Развој речног саобраћаја зависиће од повезивања пловних путева у Европи, повезивања рајнског и дунавског пловидбеног система, развоја домаћих лука и пристаништа и обнове домаће флоте, и од развоја привреде у Републици Србији, чему као значајан чинилац треба додати формирање слободних зона и центара интегралног транспорта. Речни саобраћај представља значајну развојну компоненту Републике Србије, па је стога неопходно кроз стратешку студију овога вида саобраћаја дефинисати његову улогу у општем саобраћајном систему као и неопходне мере за развој овог вида саобраћаја. У планском периоду, лука "Дунав" Панчево третира се као међународна.

Активна улога пловних путева у туризму намеће и план изградње већег броја марина за прихват туристичких пловила - чамаца и јахти. Перспективно, марине треба да добију сасвим другу улогу. Избор локација треба да буде резултат посебних студија и техничких пројеката, што мора да буде усаглашено са међународним стандардима. (ППРС књиа 2 поглавље IV, тачка 2.2. стр. 68).

- **Мрежа и центри интегралног транспорта:**

У Републици се у зависности од транспортно-дистрибутивних захтева и економских могућности планира изградња одређеног броја РТЦ (дистрибутивни центри, камионски терминали, контејнерски терминали), од којих је за I фазу предвиђена изградња РТЦ у Панчеву. (ППРС књиа 1 поглавље IV, тачка 3. стр. 68).

- Ваздушни саобраћај:

Просторним планом се утврђују потенцијалне локације на којима се већ обављају одређене активности ваздушног саобраћаја са циљем да се резервише и сачува простор/земљиште за будуће аеродроме, међу којима је и Утва - Панчево. (ППРС књиа 2 поглавље IV, тачка 4. стр. 69).

- Железнички саобраћај:

У области *железничког саобраћаја*, правац Београд - Панчево - државна граница - Румунија (Е-66) и у будућности ће за општину бити од посебног значаја.

Осим опште одредбе да се коридори свих постојећих и планираних железничких пруга у Србији дефинишу као коридори двоколосечних електрифицираних пруга, Просторним планом Републике планирано је и следеће:

- изградња нове двоколосечне пруге Бели поток - Болеч - Винча - (нови мост на Дунаву) – Панчево.
- електрификација постојеће пруге Београд - Панчево – Вршац - државна граница ;
- електрификација постојеће пруге Панчево – Зрењанин – Кикинда – Банатско Аранђелово - државна граница ;
- предвиђа се просторно и техничко дефинисање железничке мреже у насељима у којима се укрштају, раздвајају или спајају железничке пруге више праваца; решење железничког саобраћаја у Панчеву. (ППРС књиа 2 поглавље V, тачка 5.1.2. стр. 70).

- Телекомуникације:

У погледу развоја телекомуникационог саобраћаја потребно је обезбедити: просторе за поштанске и телекомуникационе објекте у центрима насеља, коридоре за телекомуникационе каблове дуж свих нових и постојећих путева, а посебно оних који се поклапају са магистралном мрежом. Медијуме преноса у свим саобраћајним равнима представљаће оптички каблови и РР системи.

Панчево у коме се налази главна централа, припада са својом мрежном групом транзитном подручју Београда. План је да се изграђеност мреже са 17,3 телефонских прикључака на 100 становника у 1995. години, попне на 38,3 у 2005. години. (ППРС књиа 1 поглавље IV, тачка 6.2.1. стр. 70).

Туризам и заштита животне средине, природне и културне баштине:

- Туризам и организација туристичких простора:

У дугорочном периоду, Панчево се налази на међународном друмском правцу Ауто-пут Е-70 Београд – Вршац – румунска граница.

- Заштита животне средине:

Планом је извршена *просторно-регионална диференцијација животне средине*, према којој је Панчево у оквиру тзв. Посавске-подунавске зоне. Територију општине карактерише интензивно загађивање животне средине услед емисије из фабрика индустријске зоне стварају се неповољни утицаји како на земљиште, тако и на ваздух и воде. Унапређењем стања животне средине Панчево би постало подручје у коме (у средњерочном периоду) неће бити локалитета са прекомерном дозом загађености. С тим у вези, биће предузето следеће: приоритетно спречавање загађење ваздуха, земљишта и воде од стране фабрика "јужне зоне" увођењем нових процесних технологија, приоритетно спречавање загађења ваздуха топлификацијом и гасификацијом насеља (пре свега Панчева); изградња обилазнице око Панчева; изградња станице за пречишћавање комуналних вода Панчева, као и решавање проблема комуналних

отпадака (могућност формирања-изградње регионалне депоније за Панчево, и суседних општина у јужном Банату).

- Заштита природних добара
- Поред заштићених природних добара која су стекла међународни статус и уписана у Рамсарску листу, предложиће се стицање *међународног статуса заштите* и за ритове око Панчева.
- Заштита непокретних културних добара:

На територији општине Панчево постоји низ значајних споменичких објеката, историјско – амбијенталних целина и археолошких налазишта из ранијих епоха и ближе прошлости, који због својих вредности и значаја заслужују да буду сачувани на одговарајући начин нарочито приликом изградње и уређења простора.

Најзначајнија археолошка налазишта за проучавање историјског наслеђа су локалитет у Старчеву и Иванову на обали Дунава. Споменичке целине које треба посебно третирати су: манастир Војловица (из прве половине 18. века), успенска црква са почетка 19. века и Преображенска (друга половина 19. века), зграда Магистрата, зграда Народне пиваре, велика и мала црква у Долову, српска црква у Омољици и други. Потребно је истаћи објекте са спомен плочама палим жртвама фашизма а нарочито спомен обележја "Стратиште" у приобаљу Тамиша. У насељима Старчево, Омољица, Качарево, Јабука и Банатско Ново Село, амбијенталне целине у центрима насеља које представљају барокну сеоску архитектуру плански оформљених насеља из 18. века треба сачувати и заштитити. Посебно обратити пажњу на старо језгро Панчева које има архитектонско – урбанистичку вредност и треба га сачувати са аутентичним карактеристикама и детаљима из времена у коме се формирало.

2.2. Регионални Просторни План административног подручја града Београда (Сл.лист града Београда бр.10/04): (Извод из Плана за део који се односи на општину Панчево)

Просторни обухват

- Надлежност плана се односи само на први територијални обухват 17 градских општина. За други 7 општина у непосредном окружењу које се налазе у интензивним функционалним везама са Градом Београдом: Рума, Пећинци, Стара Пазова, **Панчево**, Смедерево, Смедеревска Паланка, Уб, и које чине метрополитен Београда; и трећи већи број општина у ширем окружењу које имају одређене функционалне везе са Градом Београдом (саобраћај, енергетика, индустрија, туризам, и др.), и које се сматрају функционалним макрорегионалним подручјем
- Града Београда, План представља стратешку водилу за будућу сарадњу АП Београда и општина у окружењу, на темама и проблемима просторног развоја, повезивања и координације функција.

Везе са општином Панчево

- пољопривредна производња и снабдевање Града Београда;
- развој и унапређење саобраћајних веза, аутопутског правца Е-70, путног и железничког саобраћаја мостом у правцу Винче, као и телекомуникација;
- унапређење и координиран развој јавног градског превоза (железница, аутобус);
- повезивање у јединствени оперативни систем са Луком "Београд" и Луком "Смедерево" ради формулисања моћног мултимодалног саобраћајног чвора (железница + аутопут + луке + аеродром + инфраструктура);

- унапређење међугранске индустријске везе на релацији Панчево - Београд (петрохемијски комплекс итд.);
- заштита зоне водоизворишта Панчево на територији Града Београда;
- заштита, уређење и развој речних острва Штефанац, Чакљанац и Фортконтумац ради рекреативних потреба Панчева и Београда;
- повезивање туристичко - рекреативне зоне Гроцке и грочанске аде, са зоном поред реке Поњавице у атару Банатског Брестовца;
- еколошка заштита и координирање програма заштите и мониторинга са Градом Београдом;
- запошљавање и укупни економски развој стратешки важних индустријских погона у Панчеву уз координацију просторних елемената који је повезују са Београдом (саобраћајна, комунална и водна инфраструктура);
- заједничко програмирање стамбене изградње Панчева и Града Београда;
- координација развоја јавних служби и програма развоја туристичких капацитета Панчева и Београда; и
- институционално - управно повезивање и планско - статистичка координација на темама од заједничког интереса.

Просторна организација

Подручје града Београда у ужем смислу и у наредном периоду ће представљати окосницу просторног развоја индустрије у оквиру АП Београда. Најзначајније зоне у којима ће се у наредном периоду обављати индустријска делатност су Горњи Земун, Сурчин-Добановци и Аутопут на сремском делу и Панчевачки рит (Рева) на банатском делу територије АП Београда.

Привредна зона Панчевачки рит (Рева), са израженом концентрацијом индустрије кроз хемијску и индустрију прераде нафте, металски комплекс, електроиндустрију и графичку делатност заузима значајно место у просторној организацији индустрије АП Београда. Поред индустрије, у зони су лоцирани објекти других привредних делатности (грађевинарство, складишта и др.). За сада се приступ зони одвија само друмском саобраћајницом. Могућности просторног ширења зоне су дуж Панчевачког пута и ка железничкој станици Овча, али су условљени решавањем већ сада израженог проблема одвођења отпадних вода и спровођењем мера заштите кроз технолошки иновирани производне програме и подизање санитарно - заштитног појаса.

Секторски задаци

- **активирање привредно-комуникацијских веза** Београда и других урбаних центара у окружењу (Обреновац, Лазаревац, Младеновац, Смедерево, **Панчево**, Рума) на националном и међународном нивоу ради дефинисања туристичког промета, као индикатора развоја;

Просторно - развојна концепција

Просторна организација туризма

Туризам треба да се реafirмише као значајна привредна и културна делатност, да би у периоду до 2011. године учврстио позиције АП Београда као значајне и атрактивне метрополе југоисточне Европе и метрополе на Дунаву, конкурентне другим дунавским метрополама. Просторни развој туризма ће зато бити организован са основног становишта да АП Београда представља туристичку зону и ранга у Републици Србији, са специфичним видовима туризма који проистичу из карактера природне, културне и привредне структуре са Београдом као највећим привредним и културним центром државе.

Просторна организација развоја туризма ће се вршити преко три развојна правца:

1. **Дунавски правац** са посебном понудом који повезује Београд узводно са Новим Садом и једним краком преко Бановаца, Старог Сланкамена до Крчедина, а низводно преко Гроцке са Смедеревом и даље у правцу Голупца и Кладова, односно према левој обали преко Панчева, Омољице и Старчева у правцу Ковина и Делиблатске пешчаре. Основни садржаји овог правца који представља део европског коридора VII су везани за културу, наутички и викенд туризам. На десној обали, од европског значаја је повезивање велике културне стазе римског лимеса, у правцу Кладова, комбиноване са великим траговима српске средњевековне културе (смедеревска и голубачка тврђава) и неолита (Винча). Европски пројекат "Паркови културе на Дунаву" је будућа оријентација за ово повезивање. Обнова и програмско оплемењивање грочанске чаршије и мањих објеката од културног и туристичког значаја треба до 2006. године да добије свој пуни замах. Наутички туризам ће бити потенциран изградњом марина у Панчеву, Београду, Гроцкој и Смедереву са туристичким и рекреативним програмом који ће да комплетира понуду на овој обали (Ада Хуја, Грочанска ада, Југово). На левој обали је значајно активирање старог језгра Панчева и низводно, повезивање преко манастира Војловица, локалитета у Старчеву, фестивала у Омољици, рекреативној зони код Банатског Брестовца (повезивање са Гроцком), као и средњеевропске културне стазе дуж Банатске војне границе. Изградња мостова код Винче (иза 2011. године) и активирање скела треба да помогне повезивање две обале у туристичке сврхе;

Развојна концепција

У погледу повезивања Метрополитена Београда са међународним и националним окружењем предвиђено је:

а) мрежа путева

- санација и наставак изградње обилазнице Батајница - Добановци - Остружница - Железник - Бели Поток - Бубањ Поток, са резервацијом, односно припремом коридора Бубањ Поток - Лештане - Винча - мост на реци Дунав - веза са Е-70 (Београд - Панчево);

робно-транспортни центри

- развој луке "Београд", као места непосредног пресека коридора 7 и 10 (са ограниченим просторним могућностима), у координацији са луком "Дунав" у Панчеву и луком "Смедерево", као јединственог система интегралног транспорта;
- развој логистичких робно-транспортних центара (РТЦ), у координацији са општинама у непосредном и ширем окружењу, на следећим локацијама: Панчево, Смедерево, Нови Сад и шабац. На АП Београда, развој логистичких РТЦ међународног значаја на локацијама: Добановци, лука "Београд" и Врчин;

Развој саобраћаја и саобраћајне инфраструктуре на метрополитенском подручју Београда до 2006. године оствариће се кроз:

а) Мрежа путева

- изградња и реконструкција саобраћајница на градском подручју Београда (ибарска магистрала од Жаркова до Орловаче; смедеревски пут од СМТ-а до Кружног пута; веза СМТ-а са петљом "Ласта"; сурчински пут од Сурчина до Тошиног бунара и изградња - комплетирање прилаза за **панчевачки мост** на десној обали реке Дунав);
- реконструкција око 20% оне локалне путне мреже која је у најлошијем стању; и
- реконструкција главних градских саобраћајница у центрима приградских општина.

б) Железница

- обнова железничког моста преко реке Саве код Остружнице;
- санација **панчевачког** моста преко реке Дунав;
- денивелација распутнице "Г" на прузи Београд-Ниш;

Индустријски удеси

Становништво је угрожено могућим удесима у великим хемијским комплексима у Панчеву и Баричу, који због своје близине представљају знатну, још увек некантификовану, опасност за поједине делове АП Београда.

Транспорт опасних материја обавља се друмским, железничким и речним саобраћајем. Главни токови саобраћаја су:

- у друмском саобраћају, главни токови опасних материја одвијају се коридорима за теретни саобраћај, а делом и кроз саобраћајнице у градском ткиву, и то: Аутопут, затим Новосадски, Зрењанински, Панчевачки, Смедеревски, Авалски, Ибарски, Обреновачки и Кружни пут; главни теретни коридори (улице) кроз градско језгро;
- у железничком саобраћају, главни токови опасних материја одвијају се између станица: Панчево - Београд Дунав, Београд - Савски мост, Београд - Ресник; Београд / Дунав - Овча; Батајница - Земун - Београд; Београд - "шећерана"; Батајница - Остружница, Раковица ранжирна - Остружница; и
- у речном саобраћају главни токови превоза опасних материја обухватају правце Панчево (Рафинерија) - Дунав - Ада Хуја - Ушће - Сава - Југопетрол (Чукарица).

Успешно отклањање опасности од индустријских удеса, спровести добро организованим, опремљеним и оспособљеним системима заштите и спасавања. Спровођењем превентивних мера и дефинисањем садржаја планова заштите од удеса предузимају се све активности за отклањање могућности настанка удеса, чиме ризик на одређеном простору постаје прихватљив.

Извршити детаљно истраживање (студија) критеријума и могућности конституисања Региона Београд.

Функцијско-просторна организација Београда уско је повезана са просторном организацијом долина Велике Мораве, Колубаре, као и Срема и јужног Баната. Данашње АП Београда је с просторно-планерске тачке гледишта мање од онога што би се могло сматрати метрополитенским подручјем, нарочито кад је реч о сремском и банатском делу. Озбиљнијих истраживања у овом смислу није било, а критеријум који би се узео у обзир своди се на учешће улазних дневних миграната према месту рада из насеља околних општина (према попису становништва 2002. године). Осим тога, могу се узети као додатни критеријуми изохрона од 40 минута до једног сата од језгра метрополитенског подручја до његове периферије, интензитет приградског саобраћаја, интензитет привредних веза, снабдевања, дистрибуције дневне штампе итд..

Концепција развоја Региона Београд била би целовитија уз остваривање јачих веза Београда са Панчевом, због чега стратегија просторног развоја Београда и Панчева треба да се гради координирано и синхронизовано. Будућа регионализација Србије требало би да узме у обзир потребу за чвршћим и рационалнијим повезивањем ових градова и да размотри могућност веће интегрисаности Панчева и Града Београда, или административно или планско - статистички. То не би требало да доведе до слабљења улоге Панчева за гравитационо подручје у Јужном Банату, напротив.

2.3. Просторни План подручја посебне намене специјалног резервата природе Делиблатска пешчара ("Сл.лист Аутономне Покрајине Војводине" број 8/2006): (Извод из Плана за део који се односи на општину Панчево)

Укупна површина општине Панчево износи 75 628,79ха од тога површина од 11 736ха у К.О. Долово се налази у у ПППП намене специјалног резервата природе Делиблатска пешчара, или 15.51%.Укупан број катастарских општина у општини Панчево износи 12 а 1 катастарска општина улази у обухват плана. У општини Панчево има укупно 10 насеља а 1 насеље (Долово) је у обухвату плана.

Саобраћај:

У оквиру концепта *железничке мреже* Републике Србије, на подручју обухвата Плана егзистираће следеће железничке пруге:

- Београд - Панчево - Вршац - Република Румунија;
- Панчево - Ковин – Смедерево;
- Вршац - Бела Црква.

У оквиру концепта *друмског саобраћаја* планирани су следећи капацитети:

- државни пут I реда (магистрални пут) Панчево - Вршац - Република Румунија;
- државни пут II реда (регионални пут) Р-123 (банатска магистрала) Ђала – Сечањ – Делиблато – Ковин – Смедерево;
- државни пут II реда регионални пут Р-7 Уљма - Бела Црква - граница Румуније.

Концептом *ваздушног саобраћаја* у оквиру гравитационог подручја овог простора егзистираће мањи аеродроми у Панчеву, Ковину, Вршцу и Белој Цркви. Основни капацитет у трансферу путника и CARGO саобраћаја за овај део Србије је аеродром Београд.

Подручје обухвата Плана тангира међународни *пловни пут* реке Дунав, као и канал система ДТД. Ови потенцијали у домену водног саобраћаја треба да се укључе у систем прерасподеле путника и роба, као и да својим будућим капацитетима (марине, пристаништа и сл.) допринесу афирмацији овог простора кроз омогућавање интегралног превоза свих заинтересованих корисника.

Предметни простор припада банатском регионалном систему коришћења, уређења и заштите **речних вода**. Банатски систем чини већ постојећа мрежа канала хидросистема ДТД, који ће се проширивати на појединим подручјима новим елементима, као и низом постројења за пречишћавање отпадних вода у циљу очувања и унапређења квалитета воде.

Подручје обухваћено овим Планом припада Јужно-банатском регионалном систему за **водоснабдевање** који се ослања на коришћење основне издани, као и алувион регионалног значаја Ковин – Дубовац – Банатска Паланка. Такође, постоји могућност пребацивања одређене количине воде из алувиона са десне обале Дунава. Из овог система вршило би се водоснабдевање насеља у следећим општинама: Ковин, Панчево, Опово, Вршац, Пландиште и Бела Црква.

Снабдевање електричном енергијом потрошача на простору обухваћеном Планом обезбеђено је из трафостаница ТС 110/20 kV "Бела Црква", инсталисане снаге 31 kVA, ТС 110/20 kV "Вршац 2", инсталисане снаге 31 kVA, ТС 110/35 kV "Вршац 1", инсталисане снаге 2x20 kVA, ", ТС 110/20 kV "Алибунар", инсталисане снаге 2x31 kVA, ТС 110/20 kV "Ковин", инсталисане снаге 31 kVA, ТС 110/20 kV "Панчево 4", инсталисане снаге 2x31 kVA.

На подручју Делиблатске пешчаре изграђен је 400 kV далековод 453 Панчево - ТЕ Дрмно, као и 110 kV далеководи 151/2 Панчево -Алибунар, 151/3 kV Алибунар - Вршац , 1156 Вршац 2 - Вршац 1, 1002 Вршац - Бела Црква. Ови далеководи чине и део основне преносне електроенергетске мреже за територију АП Војводине.

Непокретна културна добра

Споменици културе су цркве у Долову, Гребенцу и Делиблату изграђене крајем XVII и у XVIII веку. Њихов значај за историју и културу је велики, јер се не ограничава само на верске побуде, из којих су настале, већ се проширује и на културне и економске везе које су ти објекти у средњем веку имали.

Мрежа насеља

Насеља на подручју обухвата Плана, чија се величина по броју становника креће у односу скоро 1:40 (Шумарак 180, а Долово 6835 становника), одликују следеће карактеристике: ниска густина насељености (28 становника/km²), мали степен изграђености, доста неизграђених површина у насељском ткиву, што омогућује даљу изградњу у њима и трансформацију ка бољем уређењу и организацији у оквиру постојећих граница. Недостатак станова није видно изражен, па је, поред становања сопствених становника, могуће лакше обезбедити простор за повремени боравак

посетилаца заинтересованих за СРП Делиблатска пешчара, под условом осавремењавања.

Привреда

У области привреде посебни циљеви су везани за утврђивање стратегије развоја подручја компатибилне са основним циљевима заштите, развоја и унапређења природног комплекса (заштићени делови природе).

У области **пољопривреде** у СРП Делиблатска пешчара утврђују се следећи циљеви:

- редовно кошење травних површина до заснивања пашњака;
- развој пчеларства;
- организовано сакупљање лековитог биља.

Заштита и коришћење природних ресурса

б) на подручју обухвата Плана, ван СРП Делиблатска пешчара:

- повећање шумовитости укупног подручја у складу са Просторним планом Републике Србије;
- заштита ширег подручја СРП Делиблатска пешчара од дезертификације песком формирањем шумског и ваншумског зеленила управно на правац дувања доминантног ветра;
- заштита приобаља Дунава од речне ерозије;
- ширење, повезивање и заштита биљака и животиња кроз стварање вегетацијских коридора између међусобно удаљених биотопа као мера уређивања предела;
- побољшање микроклиматских услова и позитивних утицаја у области пољопривреде и водопривреде кроз формирање ваншумског зеленила у оквиру саобраћајне инфраструктуре, уз водотоке и у оквиру пољопривредног комплекса (у општинама Бела Црква, Вршац, Алибунар, Ковин и Панчево);
- заштита појединачних деградационих пунктова (депоније, позајмишта, копови);
- заштита насеља и изворишта воде од штетних утицаја формирањем заштитног зеленила;
- уношење аутохтоних врста и смањивање употребе пестицида и вештачких ђубрива;
- развијање производних функција шума у складу са њиховом основном наменом.

Минералне сировине

Циљеви у области експлоатације минералних сировина су:

- рационално искоришћавање сировина, уз избегавање раубовања лежишта и деградације других ресурса у непосредној близини лежишта;
- смањење деградације средине у процесу експлоатације минералних сировина;
- санација и рекултивација деградираног земљишта;
- експлоатација лежишта минералних сировина:
- лежиште "Бачин Брег, Долово" (опекарска глина),

Пољопривредно земљиште

У укупном билансу обухваћених површина, пољопривредно земљиште учествује са око 76,82%. У оквиру пољопривредног земљишта оранице и баште чине 71,89%, а воћњаци и виногради око 1,53%. Највећи део површина под ораницама и баштама налази се на територијама катастарских општина Долово, Уљма, Избиште. Најизраженија концентрација површина под воћњацима и виноградима је на деловима територија катастарских општина Николинци, Гребенац, Врачев Гај. Површине под воћњацима и виноградима су уситњене и прилагођене конфигурацији терена, са застарелим и проређеним засадима, док плантажних воћњака и винограда има мало. На овим просторима је присутна изградња воћарско-виноградарских кућа, које често прерастају у викенд-куће, односно стамбене објекте.

Остале шуме и шумско земљиште и ваншумско зеленило

- формирање ваншумског зеленила у оквиру пољопривредног комплекса ради заштите од ветра и повећања приноса у пољопривреди. У том смислу је потребно формирати пољозаштитне (ветрозаштитне) појасеве нарочито на територији општина Вршац, Бела Црква, Алибунар, Ковин и Панчево, које спадају у најветровитија подручја у Војводини. Препоручују се вишередни ажурни ветрозаштитни појасеви ширине до 30m на најугроженијим деоницама;
- формирање мањих површина под заштитним зеленилом око депонија комуналног отпада, радних комплекса у атару насеља и подизање ремиза ради пружања заштите дивљачи;
- формирање зелених површина свих категорија у грађевинском рејону насеља која су у обухвату Плана, посебно зелених површина јавног коришћења и заштитног зеленила.

Шумама и шумским земљиштем које припадају банатском шумском подручју у обухвату Плана, газдоваће се на основу Опште основе и посебних основа газдовања шумама. Шумама у приватној својини ће се газдовати на основу Опште основе и програма газдовања. Шумама водопривреде (шуме уз каналску мрежу и Дунав) ће се газдовати на основу Посебних основа. Основе и програми се односе на десетогодишње газдовање шумама, а њихово спровођење ће се обезбедити кроз годишње извођачке планове уз уважавање Закона о шумама.

Споменици културе

На подручју обухвата Плана налазе се споменици културе који су разврстани у категорије културних добара од великог значаја и културна добра:

Културна добра од великог значаја

1. Српска православна црква преноса моштију Св. Николе "Мала горња" у Долову;
2. Српска православна црква преноса моштију Св. Николе "Велика доња" у Долову;

Културна добра

1. Родна кућа композитора Аксентија Максимовића у Долову;
 2. Зграда основне школе "Аксентије Максимовић" у Долову;
- Територија катастарске општине Долово, налази се у оквиру обухвата планам али није у режиму заштите I, II и III степена.

3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА**3.1. Величина и положај општине**

Укупна површина подручја општине Панчево износи 75628,79 ha или 756,29 км² (просек за АПВ = 479,52 км²) и обухвата 10 насеља са укупно 127.162 становника и 43.403 домаћинстава према подацима савезног завода за статистику, а према попису становништва и станова 2002. године.

Општина Панчево налази се у Војводини у Јужном Банату. Општина Панчево са северне стране, граничи се са општинама Опово и Ковачица, са североисточне стране општином Алибунар, са источне општином Ковин, са јужне стране општином Смедерево са западне стране општином Гроцка и Палилула.

Географски положај је одређен географским координатама: 44°39' и 45°02' северне географске ширине и 20°32' и 20°55' источне географске дужине. Захваљујући повољнијем географском положају, општине Панчево има динамичнији развој од осталих општина ове регије.

Микро положај општине Панчево детерминисан је геоморфолошким приликама, саобраћајним карактеристикама Дунава и Тамиша, међусобним односом међународних путева и значајним утицајем Београда.

Природни фактори су били одлучујући у формирању насеља. Само градско насеље Панчево, као и већина других насеља, подигнуто је на ободу лесне терасе и алувијалне равни. Шире посматрајући општина Панчево је на граници између планинског и брдовитог предела на југу и равничарског на северу. Територија општине Панчево је у

јужном делу Панонске низије, где су природни услови врло повољни, а пре свега веома плодно земљиште, те је и данас овај крај веома привлачан за мигранте.

Дунав је од великог значаја за општину Панчево, а посебно за Панчево као насеље које је подигнуто недалеко од ушћа Тамиша у Дунав (3km).

Дунавом су повезане индустријски развијене земље средње Европе са аграрним земљама доњег Подунавља. Својим положајем територије општине Панчево користе предност овог природног пута, као што је и залеђе које чини добар део Баната оријентисао на овај пут који даље води према југоистоку Европе. Панонска низија и северна Србија, два природно и привредно различита подручја, одувек су била повезана путем који је водио преко Панчева.

Табела 1. Површине катастарских општина, број насеља и број становника 2002. године на подручју обухваћеном Просторним планом:

	насеља/ катастарске општине	ПОВРШИНА		БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ ДОМАЋИНСТА ВА
		АТАР - km ²	НАСЕЉЕ- ha		
1.	БАНАТСКИ БРЕСТОВАЦ	61,99	647-32-24	3.517	1.067
Г2.	БАНАТСКО НОВО СЕЛО	99,02	722-64-87	7.345	2.269
3.	ГЛОГОЊ	42,92	227-58-38	3.178	1.003
4.	ДОЛОВО	117,37	710-61-90	6.835	2.119
5.	ИВАНОВО	42,59	159-13-50	1.131	409
6.	ЈАБУКА	52,52	543-91-11	6.312	1.807
7.	КАЧАРЕВО	39,80	536-64-87	7.624	2.411
8.	ОМОЉИЦА	77,40	472-96-69	6.518	1.996
9.	СТАРЧЕВО	75,95	382-32-28	7.615	2.432
10	ВОЈЛОВИЦА И	11,92			
10.	ПАНЧЕВО	134,81	5868-47-92	77.087	27.890
	УКУПНО	756,29	10271-63-76	127.162	43.403

3.2. Природне карактеристике и услови

Са аспекта вредновања природних ресурса и вредности, може се оценити да је територија општине Панчево изузетно повољно подручје, пре свега због површинских токова Дунава, Тамиша, Надела и Поњавице. Највреднији природни потенцијал представља пољопривредно земљиште одличног квалитета, богатство подземних вода, богат биљни и животињски свет, повољна клима, добре геоморфолошке, геолошке, педолошке и хидролошке карактеристике.

3.2.1. Геоморфолошке карактеристике

На територији општине Панчево јављају се три геоморфолошке целине:

- Лесне заравни
- Лесне терасе
- Алувијалне равни.

И заравни, и терасе и равни се пружају у правцу водених токова (Тамиша, Дунава). Лесне терасе су највиши делови терена. Део тамишке лесне заравни простире се у северозападном делу територије општине. Атари села Долова и Банатског Новог Села припадају овој геоморфолошкој формацији са приближном површином од 19.100 ha. Граница лесне заравни јасно се истиче од ниже лесне терасе стрмим одсецима висине од 10 m.

Јужнобанатска лесна тераса са просечном надморском висином 73 m благо је нагнута према југоистоку. Обухвата површину од приближно 38.200 ha. Тераса је претежно изграђена од наслаге леса. На конвексним деловима терасе налазе се насеље: Глогоњ, Јабука, Панчево, Старчево, Омољница, Банатски Брестовац.

Граница алувијалним равнима јасно је изражена.

Алувијалне равни Тамиша и Дунава пружају се у правцу отицања река на површини од 18.300 ha. Просечна надморска висина креће се око 69 мнв. Алувијална раван Дунава по Б. Букурову може се делити на два геоморфолошка члана: алувијалну терасу и инундациону раван која одговара појму полој. Алувијална тераса створена је таложењем материјала који је Дунав таложио на дну своје равни – изграђена је од песка и преталоженог леса. Каснијим усецањем у том материјалу створио је 3-5 m нижу инундациону раван. ширина ове терасе је приближно 6 км.

Алувијална раван Тамиша је по својој грађи једноставнија и по свом пространству далеко мање од дунавске. ширина алувијалне равни Тамиша је неколико стотина метара.

3.2.2. Геолошке карактеристике

Геолошке карактеристике подручја општине Панчево.

Подручје општине Панчево припада панонском басену. Основу чине кристаласти шкриљци (серпентинит) дебљине неколико стотина метара, а сам басен је испуњен седиментним творевинама различите старости.

Најстарији седименти (креда) састављени су од конгломерата, лапораца, туфита и глиница.

Висина наслаге креде креће се од 300 - 400 метара.

Седименти плиоцена у дебљини од око 130 m откривени су на дубини од приближно 50 метара од површине терена. Овај слој састоји се од песковите глине, глиновитих пескова и шљункова.

Најмлађи квартарни седименти имају доминантну улогу у геолошкој грађи терена. Значајни су за грађевинску делатност јер чине непосредну подлогу грађевинским објектима.

Плиостоцен (старији квартар) је представљен алувијално-еолским песковима, песковитима глинама и лесом.

Холоцен (млађи квартар) је представљен алувијално-еолским прашнастим песковима, глиновитим песковима и песковитим глинама.

Дебљина квартарних седимената износи 50-60 m.

3.2.3. Педолошке карактеристике

Због израде Просторног плана општине веома је важно правилно одредити и сагледати педолошка својства земљишта која су заступљена на територији обухваћеној планом, пре свега због правилно просторног распореда индустрије, пољопривреде и друго.

Подручје општине Панчево простире се на преко 75.000 ha, са највећом надморском висином од 111 m (Долово) и најнижом 69 m (Иваново), дакле има углавном равничарски карактер. Извршене педолошке анализе указују на присуство неколико типова земљишта. Сва земљишта, која се јављају на овој територији, се разликују по својим физичким и својим хемијским особинама, што утиче на различиту плодност и продуктивност.

Најзаступљенији је чернозем са својим подтипovima (карбонатни чернозем, чернозем са знацима олејавања) који је заступљен са око 70% и налази се на вишим теренима, чији је матични супстрат навејан за време леденог доба.

Карбонатни чернозем се простире у атару Качарева, делимично у атарима Панчева, Јабукe, Војловице, Долова и Банатског Новог Села. Чернозем са знацима оглејавања се простире у атарима Јабукe, Војловице, Панчева, Старчева, Банатског Новог Села и Банатског Брестовца.

На другом месту по својој заступљености је алувијум и налази се поред реке Дунава - подручје испод Панчева, Војловице, Старчева, Омољице и Банатског Брестовца, као и поред реке Тамиш, у његовом доњем току, испод Јабукe па све до Ушћа.

Од осталих типова земљишта заступљене су ритске црнице бескарбонатне испод Банатског Брестовца и Старчева, ритске црнице карбонатне испод села Омољице, као и слатине-солењец у атару Глогоња.

Вредност појединих типова земљишта је различита у погледу његовог коришћења за производњу највреднији је чернозем, који се сматра најпогоднијим типом земљишта у свету, затим алувијуми, који се такође одликују високом потенцијалном плодношћу и погодни су за гајење свих ратарских култура.

Ритске црнице, иако су по укупном садржају хранљивих могу да упоређују са черноземом, због својих физичких особина нису подесне за гајење свих пољопривредних култура. Оне се налазе покрај река, па су изложене поплавама или имају висок ниво подземних вода, што онемогућава благовремену обраду и сетву. Због свега овога, судбина стрних жита је неизвесна, тако да су ова земљишта погоднија за друге културе, мада је и за њих ризично, уколико су лета влажнија, а када су сувља може бити већи него на чернозему. На овом земљишту добро успева крмно биље које му уједно побољшава структуру.

Неповољне, за гајење пољопривредних култура, су слатине, због велике концентracије штетних соли. Ова земљишта се, углавном, користе за пашњаке, са лошијим травним покривачем, који у току лета губи, те практично представљају испусте за екстензиван начин гајења стоке.

У погледу заступљености појединих врста пољопривредних култура, на територији наше општине постоје знатне разлике. Идеалан однос коришћења ораничних површина у погледу плодномене, коришћење механизације и радне снаге је стрних жита око 40 % окопавине око 40% и крмно биље око 20%. Међутим, како и тржиште путем цена утиче на већу или мању заинтересованост произвођача за сетву појединих култура, то је овај однос често нарушен нарочито на приватном поседу.

3.2.4. Климатске карактеристике

Географско-физичко подручје општине Панчево налази се у веома повољним климатско-еколошким условима умерено континенталне климе и то тзв. подунавски тип.

Средња годишња температура ваздуха износи 11,3⁰С, најхладнији је месец јануар са средњом температуром од -1.4⁰С, годишња амплитуда је 23,5⁰С, што карактерише термичке услове у домену осећаја угодности, али се ови услови граниче са осећајем влажне хладноће.

Маритимни утицај је мали и огледа се у тенденцији померања минимума на фебруар, а максимума на август, као и у томе да је јесен топлија (11,9⁰С) од пролећа (11,2⁰С), у просеку за 0.7⁰С.

Мразних дана (у којима се минимална температура ваздуха спушта испод 0⁰С) има просечно годишње 86,7 или 23,8% у година, са максималном чеистином у јануару просечно 25,2 дана, а период јављања је од октобра до априла, са најранијим јављањем 1. октобра, а најкасније 27. априла.

Период без мраза на подручју општине Панчево траје просечно 203 дана или 55,5% од године.

Учесталост ледених дана на овој температури (у којима се максимална температура није подизала изнад 0⁰С) износи просечно годишње 22,6 или свега 6,2% од године са периодима јављања од новембра до марта, са највећом чеистином у јануару, просечно 9,6 дана.

Средњи временски период у коме је потребно грејање стамбених и радних просторија износи 183 или 50 % годишње, а траје од 15.октобра до 15. априла.

Учесталост топлих и јако топлих дана (у којима је максимална температура ваздуха најмање 25⁰С, односно 30⁰С) износи просечно годишње 10,25 или 36,9 дана, са периодом јављања од марта до новембра, а други од маја до октобра.

Облачност на подручју општине износи 52% покривеност неба. Најведрији месец је август, а најоблачнији је децембар. Средња годишња сума износи 2.181,9 часова, што представља 49,6 5 од укупног годишњег фонда сати.

Најсунчанији месец је јули са просеком 316 часова, најоблачнији је децембар са 63,7 часова. Највише осунчавања прима јужни зид 1.883,1 часова, најмање северни зид

293,7 часова. Источни и западни зид примају 1.082,3 и 1.093,5 часова, североисточни 674,7 часова.

Средња годишња сума падавина износи 616,4 мм, најкишнији је јуни (82,6 мм), а најсувљи месец је октобар (35,6 мм).

Највише падавина има лето 178,7 мм, а најмање јесен 132,2 мм.

Висина падавина у вегетационом периоду (април-септембар) износи 337,0 мм, што се може сматрати повољним.

Падавине у облику снега се просечно јављају на подручју општине 22,8 дана.

Просечна чистина дана са појавом магле износи на овој територији 25,1 дана, што представља 6,9% од године.

Подручје општине Панчево се одликује великом учесталашћу ветрова. Највећу учесталост има југоисточни ветар кошава, који се јавља са учесталашћу 306,0% а затим северозападни ветар са 255,0% док најмању учесталост имају североисточни и северни ветар са свега 44,0% и 48,0%.

Период тишина траје 93,0% тј. око 34 дана у години.

Будући просторни развој општине Панчево треба да искористи повољност климатских услова, како у односу на намене простора тако и на оријентацију саобраћајница и објеката.

Настојати да се очува природна аерација и обезбеди коришћење расположиве сунчане енергије.

3.2.5. Хидролошке карактеристике

Геолошка градња терена на подручју општине Панчево условила је две врсте подземне воде, а то је плитка-фреотска издан и дубока-сувратеска издан.

Плитка фреотска издан је формирана у горњим (површинским) слојевима квартара. Колектори ове издани су лес, алувијално језерски нанос и преталожени лес у приобаљу. Хидрогеолошки изолатор ове издани (падина) су песковите глине.

Коефицијенти филтрације колектора су:

- хумус $K=3,10,-4$ cm/sec
- лес..... $K=3,5,10$ -4 cm/sec
- песак..... $K=4,10,$, cm/sec.

Водопропустљивост изолатора (песковите глине) је $k=10^{-6}$ до $4 \cdot 10^{-5}$ cm/sec.

Карактеристика ове издани је та што је ниво директно под утицајем режима воде у рекама (Дунаву и Тамишу). Ипак, ниво фреатске издани је та што је ниво фреатске издани који се на лесној тераси налази на око 3 m од површине терена, а на алувијалној равни (инундације Дунава) и на 0,5 m од површине, осцилације нивоа су релативно мале (2,3 m).

Ниво фреатске издани на лесној тераси је под мањим утицајима Дунава, па је зато и уједначенији. Надокнада воде у овој издани врши се из река, а и атмосферска вода има битног утицаја на формирање нивоа.

Хемијски састав воде ове издани је веома променљив, што у великој мери зависи, због високог нивоа у односу на површину терена, и од људских делатности, нарочито на насељеним подручјима.

Битна карактеристика ове воде са гледишта хемијског састава је изражена бикарбинатност са доста калцијума, магнезијума и гвожђа. Вода не делује агресивно на бетон.

Политика фреатске воде не долази у обзир за снабдевање насеља водом, због својих квалитетних особина и могућности спољњег загађивања.

Дубоке субартерске издани-геолошки састав терена условио је постојање дубоке издани у доњим слојевима квартара (SO-rbicula Fuminalis) могућности 2-10 m.

Бројним бушотинама и бунарима установљено је да се ова издан простире у хоризонталном смислу по читавој територији рита и јужно-банатске лесне терасе. Падину ове издани чине песковите глине плиоцена, а повлату песковите глине квартара.

Ниво ове субарратске издани се налази се на око 25-45 m од површине терена, што зависи од конфигурације.

Због свог широког простирања, повољне гранулометрије колектора (водоносног слоја) и повољних физичко-хемијских особина воде ова издан је повољна за снабдевање насеља водом. Хемијски састав воде ове издани одговара квалитету воде за пиће, осим што у себи садржи количине гвожђа веће од дозвољених, што се може нормалним, уобичајеним, методама пречишћавања отклонити.

Хидрогеолошким испитивањима констатован је још један хоризонт дубоке издани у песковитим плиоценским седиментима на дубини од око 110 m од површине терена. С обзиром на приступачност и квалитет субартеских квартарних вода ова издан у плиоценским седиментима има значаја само као евентуална резерва.

Подручје општине Панчево располаже богатим резервама дубоке употребљиве воде, али је зато и угрожено огромним количинама плитке фреатске воде, која је у директној вези са нивоом воде у Дунаву и прете да избију на површину терена. Ова опасност се отклања системом заштите приобаља од поплава и високих подземних вода.

3.2.6. Хидрографске карактеристике

Површински токови на територији наше општине су Дунав, Тамиш, Надел и Поњавица. Дунав је од највећег привредног значаја. Ширина Дунава код Панчева, при ниском водостају, износи 470 m, а дубина око 17 m. При средњем и високом водостају дубина се повећава за 2-7m, а ширина и до 50m. Максимални водостај је у мају и априлу, а најнижи у септембру и октобру. Висина воде у Дунаву утиче на ниво подземних вода, које се у алувијалној равни јављају на дубини 3-6 m, а у инундационој равни већ 2-3 m.

Од секундарног значаја за општину је река Тамиш. Река је каналисана и изграђен је насип поред Тамиша. ширина корита је 30-35 m, а дубина свега неколико метара. Водостај Тамиша је у зависности од висине воде у Дунаву, те показује максимуме и минимуме водостаја у истим месецима. При високом водостају плави знатан део своје алувијалне равни.

Надел је ток без правог изворишта, већ сакупља воду са свог сливног подручја од Уздина до ушћа у Дунав. Корито Надела је напуштени прелесни ток Тамиша, ширине до 200 m. Највећа дубина је код Старчева-2,5 m. при високом водостају плави алувијалну равн, док у сушним годинама количина воде се толико смањи да готово пресуши. Даљи ток јој је каналисан и зове се Дунавац.

Поњавица има више особине баре, јер је отицање воде споро. Добија воду подземним путем и изворима који се налазе дуж леве обале.

3.2.7. Сеизмолошке карактеристике

Подручје Општине Панчево припада зони са умереним степеном сеизмичности од 6-7⁰ MSC.

3.3. Природне вредности подручја

3.3.1. Земљиште

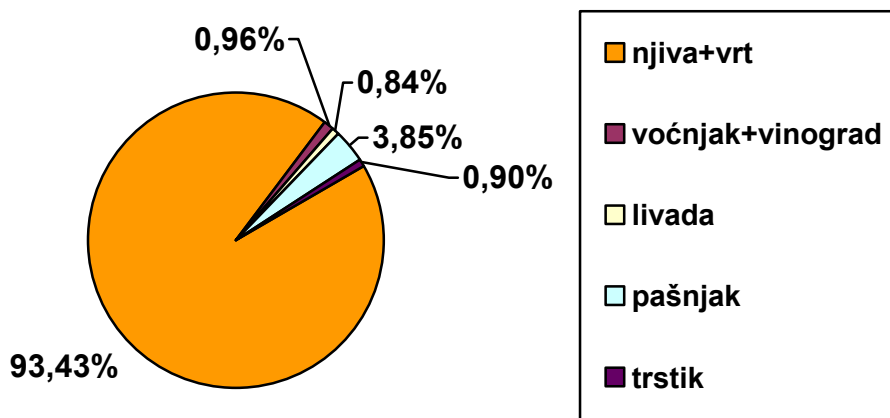
Панчевачка општина по пољопривредним ресурсима спада у богатије општине у Србији, са релативно високим степеном стабилности обрадивих и укупних пољопривредних површина. У саставу 63 057,48 ha пољопривредних површина претежу оранице са 93,72 % (59 100,65 ha), потом следе воћњаци са 0,63% (373,13 ha), виногради са 0,35 % (210,54ha), ливаде са 0,90% (536,92 ha) и пашњаци са 4,03% (2381,17 ha).

3.3.1.1. Пољопривредно земљиште и начин коришћења

Приказ основних перформанси пољопривреде и развојна опредељења

На простору општине Панчево пољопривреда је доминантнија привредна делатност, а рурални простор је највеће друштвено и природно богатство што поткрепљују следећи подаци:

- 83,38 % укупних површина Општине су пољопр. површине (63.057,48 ha),
- 90,00% укупног броја насеља су сеоска насеља,
- 39,3 % становништва 2002. године живи у сеоским насељима,
- 30,0 % дохотка Општине ствара пољопривреда
- 28 % становништва је пољопривредно, док је
- 20,0 % активног пољопривредног становништва у укупном активном
- 39,3 % становништва живи на селу и у великој је зависности од развоја аграра.

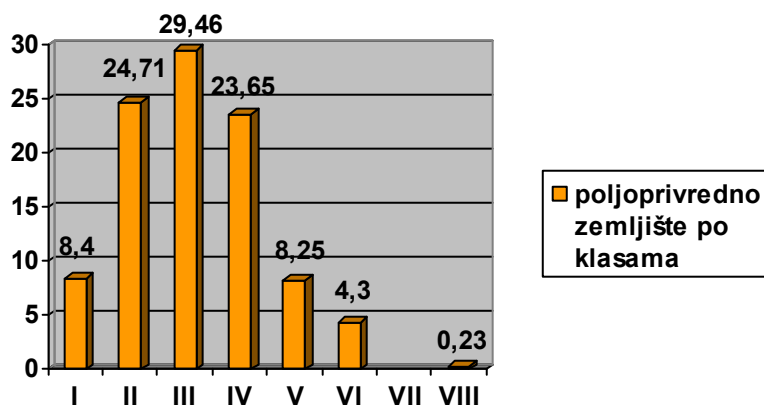

Ск .бр. 5 Структура обрадивих површина општине Панчево

Табела 2. Структура коришћења земљишта по категоријама у КО

Назив КО	Њива %	Воћњак %	Виноград %	Ливада %	Обрад. земљ. %	Пашњак %	Трстик %	Необр. земљ. %	Пољопр. земљ. %	Шумско %	Плодно %	Неплодно %	УКУПНО %
Бан. Брест	5422,00 87,46	104,67 1,69	10,56 0,17	70,16 1,13	5607,39 90,45	59,69 0,96	64,36 1,04	124,05 2,00	5731,44 92,45	80,61 1,30	5812,05 93,75	387,30 6,25	6199,35 100,00
Б.Н. Село	9150,87 92,42	1,62 0,02	32,36 0,33	7,39 0,07	9192,24 92,83	104,57 1,05	1,75 0,02	106,32 1,07	9298,56 93,91	26,25 0,26	9324,81 94,17	576,96 5,83	9901,77 100
Гло гоњ	3086,39 71,92	0,65 0,02	14,69 0,34	0,78 0,02	3102,51 72,29	273,73 6,38	56,88 1,32	330,61 7,70	3433,12 79,99	548,54 12,78	3981,66 92,78	310,02 7,22	4291,68 100,00
Доло во	10660,62 90,83	3,55 0,03	29,77 0,25	157,17 1,34	10851,11 92,45	198,53 1,71	42,34 0,36	240,87 2,05	11091,98 94,51	22,66 0,19	11114,64 94,70	622,02 5,30	11736,66 100,00
Ива ново	1864,45 43,78	21,36 0,50	17,04 0,40	28,61 0,67	1931,46 45,35	260,25 6,11	25,46 0,60	285,71 6,71	2217,17 52,06	424,03 9,95	2641,20 62,01	1617,80 37,98	4259,00 99,99
Јабука	3594,66 68,44	4,33 0,08	19,73 0,38	3,13 0,06	3621,85 68,96	695,90 13,25	65,11 1,24	761,01 14,49	4382,86 83,45	404,54 7,70	4787,40 91,15	464,61 8,85	5252,01 100,00
Кача рево	3582,45 90,00	4,92 0,12	0,88 0,02	0,00 0,00	3588,25 90,15	54,66 1,37	0,00 0,00	54,66 1,37	3642,91 91,52	11,86 0,30	3654,77 91,82	325,56 8,18	3980,33 100,00
Омо њица	6734,21 87,01	7,81 0,10	14,31 0,18	183,67 2,37	6940,00 89,67	123,91 1,60	70,55 0,91	194,46 2,51	7134,46 92,18	15,95 0,21	7150,41 92,39	589,25 7,61	7739,66 100,00
Ста рчево	6644,14 87,48	28,23 0,37	2,69 0,04	57,42 0,76	6732,48 88,65	80,89 1,06	21,24 0,28	102,13 1,34	6834,61 89,99	44,42 0,59	6879,03 90,58	715,74 9,42	7594,77 100,00
Војло вица	743,68 62,38	47,16 3,96	7,51 0,63	0,00 0,00	798,35 66,96	49,09 4,12	5,53 0,46	54,62 4,58	852,97 71,54	0,17 0,01	853,14 71,56	339,10 28,44	1192,24 100,00
Панчево	7617,18 56,26	148,83 1,10	61,00 0,45	28,59 0,21	7855,60 58,27	479,95 3,56	101,85 0,76	581,80 4,32	8437,40 62,59	568,88 4,22	9006,28 66,81	4475,03 33,19	13481,31 100,00
Укупно	59100,65 78,15	373,13 0,49	210,54 0,28	536,92 0,71	60221,24 79,63	2381,17 3,15	455,07 0,60	2836,24 3,75	63057,48 83,38	2147,91 2,84	65205,39 86,22	10423,39 13,78	75628,79 100,00

Структура пољопривредних површина по катастарским културама и класама има следеће карактеристике:

- најквалитетнијих земљишта, 1 и 2 катастарске класе, има 21276 ха (што представља 33,11% укупног пољопривредног земљишта). Од тога 19173 ха (31,93% укупних површина под ораницама) припада ораницама 1 и 2 катастарске класе
 - земљишта 3 и 4 катастарске класе заузимају 32537ха или 54,20%; те заједно са површинама под 1 и 2 катастарске класе (51710 ха, или 86,14%) представља око 6/7 укупних пољопривредних површина Општине, што је солидна основа за развој свих видова пољопривредне производње.
 - земљишта слабијих катастарских класа (5, 6, 7, 8) заузимају 8320 ха (12,94%).
- Породична пољопривредна газдинства поседују 63,4% укупних пољопривредних површина, а преосталих 36,6% је у осталим облицима својине.

Стање пољопривредног земљишта са аспекта погодности за рационалну производњу изражава се показатељем распарчаности (расцепканости) катастарских парцела и поседа (газдинстава).

Распарчаност (расцепканост) поседа и парцела је синтезни показатељ уситњености (просечне величине парцела и поседа), разбацаности (броја локација или места на којима се налази посед).

На подручју општине делује 24.180 домаћинстава (газдинстава) која поседују око 39.471 ха земљишта са 109.191 парцела.

Сходно томе, домаћинства у просеку располажу са 1,63 ха укупне површине земљишта разбацаног у просеку на 4,51 парцела, просечне величине око 0,36 ха.

Ова величина поседа домаћинстава и парцела и њихова разбацаност могу се, за услове и природне погодности (педолошки покривач и бонитетске карактеристике) пољопривредне производње на подручју општине Панчево сматрати изузетно неповољним за ефикасну организацију пољопривредне производње и употребу механизације, а тиме и остварење веће добити.

Томе треба додати да 40% домаћинстава имају посед до 3 ха, 23,7% су са поседом од 3 до 5 ха, а 35,4% имају посед већи од 5 ха.

Државни сектор располаже са 23.517 ха обрадивих површина (36,6% од укупне пољопривредне површине) који се у евиденцијама катастра води са 25.765 парцелом, просечне величине 0,91 ха. Међутим, откупом, арондацијама и конфискацијама друштвени сектор је извршио груписање свог поседа тако да је његова просечна величина на локацији око 30 ха са око 200 парцела, иако се у катастарским и земљишним евиденцијама и даље воде све парцеле.

Према подацима са којима располаже АД "Тамиш" у оквиру пољопривредне организације има 10 предузећа, које се по површини земљишта које обрађују битно разликују. Учешће појединих категорија предузећа према величини поседа види се да ДПП "Долово" има највећу обрадиву површину од 4.942 ха, а ДПП "Иваново" најмању обрадиву површину од 370 ха. Из приказаних података се види да АД "Панчево" има 28.263 ха обрадивих површина.

Подаци о учешћу појединих категорија предузећа према величини поседа АД "Панчево" не постоје.

УЧЕШЋЕ ПОЈЕДИНИХ КАТЕГОРИЈА ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ВЕЛИЧИНИ ПОСЕДА

Табела 2.

Предузећа према величини поседа	Укупна површина (ha) коришћења	Откупљено (ha) 1964-1968. године	Земљорљдничке задруге (ha)
1 ДПП Долово	28.263	951	385
2 ДПП Панчево	4.942	1.094	508
3 ДПП Б.Брестовац	3.774	441	904
4 ДПП Омољца	3.588	871	638
5 ДПП Старчево	2.830	714	307
6 ДПП Качарево	2.330	192	383
7 ДПП Б.Н.Село	2.257	234	
8 ДПП Глогољ	1.702	314	344
9 ДПП Јабука	1.591	335	
10 ДПП Иваново	370	177	
УКУПНО	51.647	5.323	3.469

У складу са Законом о пољопривредном земљишту ("Сл.Гласник РС број 62/06") неопходно је раздвојити државно од друштвеног земљишта. Од ове укупне површине АД "Тамиш" Панчево вратио је око 15% од укупне површине индивидуалном сектору (7.000 ha), по основу Закона условим а признавања права и враћању земљишта које је прешло у друштвену својину по основу пољопривредног земљишног фонда и конфискацијом због неизвршених обавеза из обавезног откупа пољопривредних производа. Тако на подручју општине Панчево дошло је до процеса распарчавања и уситњавања парцела приватног и друштвеног сектора пољопривреде.

На основу Закона о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине ("Службени гласник РС" бр: 49/92) дошло је до утврђивања и евидентирања пољопривредног земљишта у државној и друштвеној својини које користе правна лица.

Не постоје тачне евиденције из катастра колико је која организација вратила државног земљишта, које ће локална самоуправа давати у закуп. Тако и овим поступком дошло је до даљег уситњавања и распарчавања пољопривредног земљишта.

Сво земљиште у државној својини на територији општине Панчево локална самоуправа ће давати у закуп регистрованом пољопривредном газдинству или индивидуалним газдинствима за периоде од 3 до 20 година.

Пољопривреда је у највећем броју домаћинстава још увек само начин живота, а на малом броју газдинстава пољопривреда је активност коју обављају радно способни чланови остварујући доходак и укупну репродукцију. Истраживања показују да је врло мали број домаћинстава са наследником млађим од 30 година и који жели остати на газдинству и бавити се пољопривредом. Око 10% газдинстава нема члана млађег од 65 година, а нити има непољопривредног извора прихода. Занимљиво је да општина нема одговарајуће средње школе пољопривредног усмерења, а садржаји из пољопривреде и руралног простора се готово не уче у осмогодишњим школама. У посебно тешком положају су породична газдинства која су мала, углавном препуштена сама себи као и стихији тржишта.

Рационално управљање земљиштем отежавају бројни чиниоци. То су наслеђени проблеми уситњености приватног земљишта, стални губитак пољопривредног земљишта због урбанизације, недефинисано управљање државним земљиштем, знатни удео необрађеног и запушеног продуктивног земљишта. Донедавно државна, а сада предузећа у трансформацији и/или приватизацији углавном обрађују врло мале површине у односу на оне које су обрађивали до 1990. године. Највећи број тих предузећа је у стечају и пред ликвидацијом. У општини не постоји поуздана евиденција о државном пољопривредном земљишту, те облицима коришћења и располагања (подаци о

површини, прегледне и остале карте). Нема усклађености стања пољопривредног земљишта у стварности са стањем у катастру.

На просторима општине Панчево наводњавао се комплекс на "Веровцу". Сада је целокупни систем прилично запуштен и захтева значајније ревитализационе подухвате. Изузетак је изграђен канал ДТД. Комуникације и јавни објекти постављају се да удовоље основној намени и њих могу да користе и друге привредне области. До сада се није водило рачуна о вредности земљишта а посебно о пољопривредном земљишту.

Чињеница да је 97,7% површина обрадивог земљишта засејано ратаским културама указује на, пре свега природну погодност земљишта за узгој ових култура, али неоправдано ниску заступљеност воћарско-виноградарских и повртарских култура.

По подацима за ДП Панчево из бивших радних организација (ПИК) АД Тамиш Панчево, издвојене су земљорадничке задруге које су 1975. ушле у састав истог ПИК-а Тамиш и то Долово, Банатски Брестовац, Омољица, Старчево, Глогоњ, Качарево, Панчево и Јабука, који су у финансијским и организационим потешкоћама, а по делатности коју обављају и пословања ближе су трговачким друштвима него савременим задругама западноевропског типа.

Индикативно је да постојећа организација пољопривредне производње и коришћење расположивих ресурса нису прилагођени великој компаративној предности - близини највећег потрошачког средишта - граду Београду.

Техничко-технолошки ниво производње и остварени производни резултати још увек су исподпросечни у односу на могућности. Према неким истраживањима земљиште на простору општине Панчево угрожено је пољопривредном производњом, пре свега, ради неконтролисане и прекомерне употребе минералних ђубрива и средстава за заштиту биља.

Институције и услужне службе за пољопривреду још увек су на незадовољавајућем техничком, стручном и организацијском нивоу. Прогнозно-извештајна служба из подручја заштите од биљних болести и штеточина још није адекватно организована. Пољопривредно-саветодавна служба још није савремено успостављена и стручно попуњена за потребе општине. Како пољопривреда, посебно интензивна, захтева употребу хемизације у заштити биља и плодова, посебно треба водити рачуна о проблему «сеоских депонија» где би се овај токсични отпад одлагао и евентуално уништавао.

До сада ништа значајније у општини није учињено на организовању и подстицању еколошке производње и поред чињенице да општина за то има значајне могућности.

У делатности агротуризма руралних домаћинстава, нема значајнијих помака а управо ту су велике могућности и очекивања допунског дохотка за породична пољопривредна гоздинства.

3.3.1.2. Шумско земљиште и начин коришћења

Шуме у општини Панчево заузимају око 2,84% укупне територије, што је знатно мање у односу на републику (26%), просечно учешће овог земљишта у АП Војводини износи 6,63%. Овако низак проценат није у складу са планираним процентом шумовитости од 19,8 (ППР Србије), те се мора планирати повећање површина под шумама.

Постојеће пошумљене површине су у великој мери деградиране и потребне су ургентне мере за њихову ревитализацију. Такође је потребно превођење изданаких шума у виши узгојни облик. Путни појасеви атарских саобраћајница су у великој мери узурпирани, тако да заштитних појасева уз ову врсту саобраћајница готово и да нема.

На територији општине Панчево површине под шумама износе 2147,91 ha и углавном њима газдују Војводинашуме. Од тога је 2147,91 ha обрасло, док је за пошумљавање предвиђено 877,24 ha. За територију Баната планирано је да се шумске површине увећају за 40% за период од наредних 10 година, што износи око 1500 ha. По сазнањима Ј.П. "ВОЈВОДИНАШУМЕ" Ш.Г. "Банат" - Панчево, шумаска Управа Панчево на територији општине Панчево требало би да се годишње пошуми око 8 ha.

На површини обухваћеној овим планом налазе се аде Чакљанац површине 159 ha, Форконтумац 391,7 ha, Штефанац и Доња Ада 550,5 ha, Старчевачка Ада 85,1 ha. На њима се налазе делом култивисане шумске површине сем природних шума *Salictum*

albae, Salicetum triandre, Fraxino – Ljuercetum roboris. Штефанац и Чакљанац немају на себи изграђене објекте, за разлику од аде Форконтумац на којој се налази викенд насеље Бела Стена. Баре Пљоштана и Дана су осетљиви екосистеми са богатом заједницом орашка *Trapa natans*, која је реликтна врста, заштићена Уредбом за природне реткости (Сл. гласник РС бр.50/93). Ове две баре су значајне за опстанак и других ретких и угрожених врста флоре и фауне. На ади Чакљанац се налази бара Сита чија дубина варира од 2-3,5 m, значајна по заједници *Nymphaetum albo-luteatum*, чији назив говори да доминирају бели и жути локвањ, односно *Nymphaea alba* и *Nymphaea luteum*, такође заштићене Уредбом за природне реткости (Сл. гласник РС бр.50/93). На овој ади се налази и вредна састојина хрста лужњака.

На острву Штефанац налазе се природне састојине старих стабала беле и црне тополе који су реткост на плавним подручјима у Србији.

Форконтумац је претрпео највећи антропогени утицај.

У границама обухвата плана, а у непосредном окружењу града налази се мочварна површина између пута Панчево - Београд, са јужне стране и железничког моста на прузи Панчево - Београд, са северне стране. Она је током Тамиша подељена на две целине. Десна страна (у односу на ток Тамиша) је површине око 1.052.528 m². Лева страна мочварних терена се састоји од три фрагмента, а површина јој је око 827.622 m². Северно од железничке пруге се налази мочварна површина од око 950.384 m². Овим површинама газдује ЈП "Војводинашуме" и засадима топола покушавају да анулирају негативан утицај подизања нивоа вода након изградње ХЕ "Ђердап". Овакве површине се налазе и северно од пруге Панчево - Београд дуж готово читавог водотока Тамиша. Слично је и са појасевима уз друге водотокове на пределу обухваћеном Просторним планом, тј. око Надела и Поњавице и делимично дуж Дунава. Уколико на њима има високе вегетације она је веома деградирана.

На подручју насељених места Глогоњ и Јабука, а уз Водоток Тамиша превладавају шуме из свезе Салицион албае, мада су све претрпеле велики антропогени утицај. Овој свези припадају приобалне фитоценозе меких лишћара, условљено сталним влажењем алувијалних земљишта. У полојима особине земљишта јако варирају у погледу механичког састава, влажности и плодности, што за последицу има различит састав и грађу ових приобалних шума. Превладавају врсте рода *Salix* sp. са примесам врсте *Populus* sp. *Potom Ulmus effusa*, *Alnus glutinosa*, у слоју грмља *Salix triandra*, *S. purpurea*, *Cornus sanguinea*, *Crataegus nigra*... На ове шумске површине често се надовезују шуме топола на површинама које су краткотрајније под водом због уздигнутих терена, па су краће плављене за око три недеље, а висина водостаја је нешто нижа. Ове разлике условљавају да се земљиште под шумама топола одликује већом стабилношћу јер наноси нису тако чести. Овде су заступљене тополе са 50 - 60%, врбе са 30 - 40%, а осталих 0 - 20% чине *Ulmus effusa*, *Fraxinus angustifolia*, *Quercus robur* итд.

У насељеном месту Старчево шумске површине су уз водоток Дунава, на ади, што је већ наведено, где је састав састојина сличан састојима на већ наведеним адама на Дунаву. шумске површине су по ободу пољопривредних површина. Омољица и Банатски Брестовац на својим подручјима имају специфичност у виду једног природног добра. Наиме, на основу члана 42. става 4. Закона о заштити животне средине (Сл. гласник РС бр. 66/ 91) Покрајински завод за заштиту природе у Новом Саду је донео **"Решење о претходној заштити природног добра "Поњавица"** (објављено је у Сл.гласнику РС бр.53/ 92).

Завод за заштиту природе Србије - одељење у Новом Саду је објавило 02. 02. 1994. елаборат "Предлог за заштиту природног добра "Поњавица" као парк природе", по којем је то значајно природно добро 3. (треће) категорије (Правилник о категоризацији заштићених природних добара -Сл.гласник РС бр. 30/92). На основу овог елабората СО Панчево у марту 1995. године доноси "Одлуку о заштити парка природе "Поњавица". У Службеном листу Општине Панчево бр. 5/ 95 дат је катастарски опис парка природе "Поњавица" и његове заштитне зоне. На подручју Парка природе "Поњавица" установљен је 2. степен заштите. Целокупна површина Парка природе "Поњавица", свих 194,4692 ха (површина парка природе 133,6384 ха и заштитне зоне 60,8308) предвиђена је да буде првенствено у служби заштите и очувања станишта различитих биљних и животињских врста, било да су под заштитом или не. Поједине врсте су на списку природних вредности

или на списку "Црвене књиге" Републике Србије (списак заштићених врста). Ово има практични и фундаментални значај, тј. било је основ постављања овог подручја под заштиту. Сем основне намене, овај простор има научно-истраживачку улогу, пружа могућност праћења стања живог света, а преко тест организама омогућено је праћење квалитета животне средине у целини. Ово је једна од последњих очуваних аутохтоних средина. Простор у приобалном појасу водотока је намењен фрагментима асоцијације Сцирпо-пхрагмитетум тршњака и шашева *Caricion gracilis*. Уз саму обалу су површине предвиђене за заједницу беле врбе Салицетум албае панноницум и оне су у појасу строге заштите (5м од обале Поњавице) у укупној површини од 9,8 ха. Површине на високим лесним обалама су предвиђене за заједницу Царпино бетули - Љуерцетум роборис јер је она изворна фитоценолошка асоцијација лесних тераса Војводине, у укупној површини од 60,9841 ха у КО Банатски Брестовац и 8,6838 ха у КО Омољица.

На подручјима обухваћеним К.О. Качарево, К.О. Банатско Ново Село и К.О. Долово више не постоје друге шумске површине осим оних антропогеног карактера. На овим подручјима око мањих водених површина, као и у непосредном окружењу Надела превладавају трстици асоцијације Сцирпо-пхрагмитетум тршњака и шашева Царицион грацилис са спорадичним стаблима високе вегетације.

Све зелене површине би требале да оформе јединствену целину и као такве би требало да дају обележје читавој општини.

Концепција организовања зелених површина из предходног Просторног плана треба да се настави и прошири. Основна одлика овог система је да је за његово формирање потребан дужи временски период. Идеја водилца је да се формира заштитни зелени појас око града и насеља у Општини, потом њихово повезивање, уз помоћ зелених продора, зелених површина дуж саобраћајница приградских и пољских путева, зеленилом дуж водотокова и сл. За потпуну усклађеност са концепцијом потребно је да се постојеће зелене површине повежу зеленилом дуж саобраћајница. Такође, предвиђа се на правцима нове изградње постизање норматива из ове области. Предвиђено је и формирање мреже ветрозаштитних појасева у оквиру пољопривредних површина у непосредном окружењу насеља, такође дуж саобраћајница, као и у зонама заштите водених токова, а према "Главном пројекту подизања ветрозаштитних појасева на територији општине Панчево" урађеном од стране Шумарског факултета у Београду.

Систем зелених површина мора да од подређене добије улогу примарне насељске и ваннасељске инфраструктуре. Целокупна концепција подизања зелених површина треба да се реализује кроз даљу планску разраду, детаљније студије кроз које ће се урадити валоризација постојећих зелених површина и стање животне средине у глобалу. У том циљу планира се интезивирање газдовања постојећим шумским фондом, користећи научно познате методе у правцу структурног и квалитетног мењања шумског фонда и повећање приносног потенцијала. Потребна је хитна и значајна интервенција у овом делу Баната. Неодговарајући % пошумљености и неадекватан распоред тих површина за последицу имају повећану аридност и деструкцију екосистема, као и до повећане еолске ерозије. Према просторном плану САП Војводине, а према истраживањима која су вршена, пошумљеност општине Панчево треба да минимално износи 12%, са правилним распоредом и структуром. Развој мора да иде у два развојна правца. Један смер је као привредне гране, а други смер је са заштитном улогом у насељима и ван њих и ова два правца не би смела да се конфронтирају. У циљу развијања привредне гране Институт за тополарство, тј. њихова прогностичка служба, је у судејству са управом Ј.П. "ВОЈВОДИНА ШУМЕ" Ш.Г. "Банат" - Панчево шумаска Управа Панчево у идеји да се за потребе интезивне производње дрвне масе приступи садњи клонираних врста топола и то само мушких јединки ради избегавања негативних утицаја на становништво у време цветања (избегавање алергијских иритација). Ради већег приноса интезивирани је и заштита од штеточина, првенствено губара, за којег се примењује првенствено јесења заштита са превентивним мерама (најезде се не јављају али се појачан број јавља на 4 - 5 година), али и од пегавости листа, чађаве краставости и др. када се саднице третирају хемијским средствима пре садње (болести коре код топола). У предходном периоду такође превладавају тополе чији су засади старости 35 - 40 година. Приближно исте старости су засади јасена око 40 година, док се за засаде храста у градској шуми са сигурношћу зна да му је старост 47 година (површина од 6ха).

На просторима уз водотокове изградњом система брана промењени су услови средина, поготову водног режима станишта, и не постоји могућност враћању изворној фитоценози.

3.3.1.3. Водно земљиште и начин коришћења

- **Регулисање Дунава и Тамиша и уређење обала**

На територији општине Панчево изграђен је хидросистем Доњи Тамиш чију окосницу чине насипи дуж Тамиша и Дунава, хидро чвор Панчево, и објекти ван територије општине Панчево као што су устава Опово, устава Чента, спојни канал Карашац и устава Томашевац. Овај хидросистем је саставни део хидросистема ДТД и њиме се штити плавни део алувијалне равни од великих вода, одржавање повољног водног режима у брањеном подручју, развој система одбране од површинских и подземних вода, као и пловност Тамиша у дужини до три километра од ушћа. Од укупно 82 km лево обалног Дунавског насипа Панчево - Дубовац, 35 km је на територији општине Панчево. Коте круне Дунавског насипа у зони града (стационажа 67+189 до 73+082) се крећу од минималне 76,60 до максималне 77,40.

У оквиру устава "Панчево" изграђена је црпна станица капацитета 15m³/sec. чији је задатак да после поплава (потпања инундације Тамиша за ниво Дунава преко 73,00) препумпа у краћем временском периоду вишак воде и спусти коту Тамиша на 68,00. У оквиру хидрочвора изграђена је и бродска преводница која омогућава превођење пловила до 1.000 тона.

Изградњом ових устава омогућено је одржавање нивоа Тамиша на коти 68,00 за све водостаје Дунава ниже од коте 73,00. То практично значи да Тамиш у току највећег дела године или чак и читаве године (што зависи од хидролошких карактеристика године) има константан ниво на жељеној коти и тада црпна станица ради са смањеним капацитетом (5 m³/sec) ради одржавања биолошког минимума.

Регулисање протока реком Тамиш врши се на основу Правилника о одржавању водног режима на хидросистему "Доњи Тамиш" АД "Хидроинвест ДТД" из Новог Сада.

Према овом Правилнику "нормални периоди у експлоатацији подразумевају да се у периоду од 1. априла до 30. октобра ниво воде у Тамишу на устави "Панчево" одржава на коти 70,00 м/нм, а у периоду од 1. новембра до 31. марта на коти 69,50 м/нм. Овај дириговани режим се одржава осим у случајевима када су узводни дотицаји Тамишем толики да га је немогуће одржавати.

- **Регулисање Наделе**

Централним делом територије Општине Панчево простире се природни водоток Надел који представља један од важнијих делова система Дунав-Тиса-Дунав по садашњем значају и реалном потенцијалу. *Правилник о одржавању водног режима на хидросистему "Надела"* дефинише управљање овим системом на целокупној деоници водотока и свим објектима на њему. Један од главних задатака хидросистема "Надела" је снижавање нивоа великих унутрашњих вода и скраћење њиховог трајања - одводњавање.

До сада је изграђена фаза хидросистема "Надела" чиме је обезбеђено одводњавање око 100.000 ha пољопривредног и другог земљишта. На овом водотоку су изграђене уставе Ковин, Нарцис, Скробара и Качарево. Поред ових устава изграђена је и ЦС "Иваново" са уставом. Црпна станица "Иваново" има два агрегата по 2,50 m³/sec. Максимални ниво Надела код црпне станице износи 72,50 mnm, док је минимални ниво на коти 72,00 mnm. Устава се налази поред црпне станице на км 2+600 Наделе. Капацитет устава је 14,63 m³/sec. Надела се улива у Дунав на км 1137.

- **Каналска мрежа**

Насељена места на територији Општине Панчево припадају сливним површинама којих на територији општине има дванаест и чине их мреже отворених канала, које се уливају у природне водотоке Наделу, Тамиш и Дунав директно или преко црпних станица (ЦС).

Одводни систем ЦС "Скореновац"

Део поменутог слива који припада Општини Панчево налази се у К.О. Банатски Брестовац (3.360 ha), Иваново (1.137 ha) и Омољица (3.915 ha). Насеља која се налазе у одводном систему су Банатски Брестовац и Иваново. Реципијент за одвођење сувишних вода је река Дунав преко црпних станица "Скореновац" и "Ковин" које припадају Општини Ковин, а чији сливови су међусобно раздвојени. Мелиоративно подручје Ковин - Иваново карактеришу нивои подземних вода дубљи од 1m укључујући чак и делове између насипа и прве дренажне линије.

Одводни систем ЦС "Иваново"

Површина овог слива се простире у К.О. Иваново (300 ha) и Старчево (1.210 ha). У овом одводном систему нема насеља. Реципијент је река Дунав преко ЦС "Иваново". Нивои подземних вода су дубљи од 1m укључујући чак и делове између насипа и прве дренажне линије.

Одводни систем ЦС "Маријино поље"

Површина овог слива се простире у К.О. Војловица "2", Иваново и Старчево. У овом одводном систему насеље је Старчево. Реципијент је река Дунав преко ЦС "Маријино поље". Нивои подземних вода су за 1m виши од пројектованих што указује на проблеме у функционисању дренажних бунара. За разлику од доводног канала М-1 према ЦС који је измуљен и налази се у солидном стању, канали М-1-1 и М-1-2 су у дну замуљени од обрушеног материјала, а косине су обрасле вегетацијом.

Одводни систем ЦС "Топола 2"

Површина овог слива се простире у К.О. Панчево "1", Иваново и Старчево. У овом одводном систему су део насеља Војловица и Јужна индустријска зона. Реципијент је река Дунав преко ЦС "Топола 2". Поред дренажних канала овде егзистира и систем дренажних бунара. Нивои подземних вода су дубљи од 4m. У систему Топола због запуштене каналске мреже, утицај је ограничен на ужу зону око доводног канала. Канли су са зараслим косинама и замуљеним дном изнад пројектоване коте, а неки су услед изградње појединих објеката преграђени. У систему заштите индустријске зоне већи број дренажних бунара већ дужи период није у функцији због колмирања профилтерске зоне бунара.

Одводни систем "Веровац"

Површина овог слива се простире у К.О. Банатски Брестовац, Омољица и Старчево. У овом одводном систему је насеље Омољица. Реципијент је природни водоток Надела гравитационим путем, а преко мреже отворених канала.

Одводни систем "Доловачки Бегеј"

Површина овог слива се простире у К.О. Панчево "1", Долово и Старчево. У овом одводном систему је насеље Долово. Реципијент је природни водоток Надела гравитационим путем, а преко мреже отворених канала.

Одводни систем "Наритак"

Површина овог слива се простире у К.О. Панчево "1", Долово и Банатско Ново Село. У овом одводном систему је део насеља Банатско Ново Село. Реципијент је природни водоток Надела гравитационим путем, а преко мреже отворених канала.

Одводни систем "Панчевачки"

Површина овог слива се простире у К.О. Панчево "1", Панчево "2" и Војловица "1". У овом одводном систему је Панчево и делови насеља Војловица и Старчево. Реципијент је природни водоток Надела гравитационим путем, а преко мреже отворених канала и река Тамиш.

Одводни систем "Качаревачки"

Површина овог слива се простире у К.О. Панчево "1", Јабука, Качарево и Банатско Ново Село. У овом одводном систему је Качарево и део насеља Банатско Ново Село. Насеље Скробара такође припада овом одводном систему. Реципијент је природни водоток Надела гравитационим путем, а преко мреже отворених канала.

Одводни систем "Јабучки"

Површина овог слива се простире у К.О. Јабука. У овом одводном систему је насеље Јабука и Ново насеље у Јабуци. У овом новом насељу каналска мрежа није решена, а велики проблем представљају и депоније на каналској мрежи, како у самом насељу тако и на обали Тамиша. Реципијент је река Тамиш гравитационим путем преко старог Тамишког корита.

Одводни систем "Главни Јабучки"

Површина овог слива се простире у К.О. Јабука и Глогоњ. У овом сливном подручју нема насеља Општине Панчево. Реципијент је река Тамиш гравитационим путем преко мреже отворених канала.

Одводни систем "Главни Глогоњски"

Површина овог слива се простире у К.О. Глогоњ. У овом сливном подручју је насеље Глогоњ. Реципијент је река Тамиш преко ЦС "Глогоњ".

Ефикасност рада ископане каналске мреже поремећена је на парцелама на којима постоје услови за стварање повремених водолежа које су дефинисане као "хронична бољка војвођанских поља". Техничко решење водолежа своди се на правовремено одвођење присутних вишкова воде из депресије. У нашој средини се најчешће за одвођење вишкова користе сезонски канали (тзв. "шлицовање") или упојни бунари (вертикална дренажа).

3.3.2. Природне вредности ширег подручја СРП "Делиблатска пешчара"

Природну вредност овог подручја чини Специјални резерват природе "Делиблатска пешчара".

Регија Јужни Банат у којој се налази СРП Делиблатска пешчара, карактеристично је подручје чернозема (карбонатни и бескарбонатни са раним знацима забаривања). На подручју СРП Делиблатска пешчара преовлађују у великој мери песковита земљишта. Делови у којима се СРП Делиблатска пешчара наслања на черноземе чини песковити чернозем. Западно од СРП Делиблатска пешчара, у подручју насеља Долово, значајне су површине под черноземом и ливадском црницом, а у близини насеља Мраморак и Делиблато има знатних површина под ливадском црницом. На потезу између насеља Ковин и Дубовац, уз Дунав, сусрећемо знатне површине под разним варијететима ритских црница (песковитих, заслањених, тешких). Непосредно уз сам ток Дунава, на његовим речним адама и у прибрежју реке Караш преовлађују алувијална земљишта.

Флора и вегетација

Разноврсну и богату флору СРП Делиблатска пешчара чини око 900 врста виших биљака, међу којима су многе реткости, реликти, као и врсте чије је распрострањење ограничено на Панонску низију (панонски ендеми) и њено окружење (панонски субендеми). Све ове врсте су од нарочитог научног значаја. Међу врстама, од којих су многе законом заштићене, истичу се оне за које је СРП Делиблатска пешчара једино налазиште у Војводини и Србији. Такве су: банатски божур (*Paeonia officinallis subsp. banatica*), степски божур (*Paeonia tenuifolia*), панчићев пелен (*Artemisia pancicii*), шерпет (*Rindera umbellata*), коцкавица Дегенова (*Fritilaria degeniana*) и многе друге.

Већина ових врста, као и пешчарско смиље (*Helichrysum arenarium*), имају популације сведене на границу опстанка и према критеријумима Међународне асоцијације за заштиту природе (IUCN) сврстане су у групу врста у опасности да ишчезну, чије је очување један од приоритета заштите природе. Све наведене врсте, поред клеке (*Juniperus communis*) -

јединог самониклог четинара Панонске низије, те пешчарског ковила (*Stipa joanis*) специфичне су за СРП Делиблатска пешчара. У вегетацији СРП Делиблатска пешчара издваја се више заједница пешчарских, степских, шумо-степских и мочварних типова, чији су просторни, мозаични распоред, а често и јединствена комбинација врста, кључни чиниоци еколошке равнотеже и опстанка живог света. На растреситом, полувезаном песку, са минималним количинама органских материја, развија се, само на овом подручју присутна заједница, која је због тога названа *Festucetum vaginatae deliblaticum*. Основну степску фитоценозу, флористички најбогатију, са јединственом комбинацијом биљних врста степе представља *Chrysopogonetum pannonicum*, док се у условима интензивне испаше јавља травни покривач ниског типа, који је посебно значајан за опстанак специфичне фауне овог подручја.

Шуме СРП Делиблатска пешчара представљају прелаз између термофилних и мезофилних храстових шума, а посебан печат им даје заједница чији су градитељи пасдрен (*Rhamnus tinctoria* и *Rh. catarctica*) и виргилијански храст (*Quercus virgiliana*), карактеристични само за овај простор.

Фауна

Као раритети у фауни СРП Делиблатска пешчара истичу се, пре свега, врсте степских станишта.

Међу **инсектима** значајна је првенствено ентомофауна голог песка, иницијалних заједница песка, пешчарске и степске вегетације. Утврђен је и знатан број ендема, па чак и родова и врста чије је уобичајено распрострањење у северноафричким пустињама. Проширењем граница, којим је СРП Делиблатска пешчара обухватио и део Дунава, ритова и дунавских ада, укупна биолошка разноврсност заштићеног природног добра значајно је обогаћена компонентом **ихтиофауне**. У првом реду треба споменути врсте риба од економског значаја, затим врсте које су заштићене као природне реткости, али и неизбежне интродуковане (алохтоне) врсте.

СРП Делиблатска пешчара, са 24 регистроване врсте **водоземаца и гмизаваца**, представља фаунистички веома богато и, истовремено, по биогеографским карактеристикама херпетофауне, јединствено подручје у Европи, које је уз то, због склопа аутохтоних биотопа степског типа и њиховог укупног биодиверзитета, прототип биогенетског резервата.

По **орнитолошким** вредностима СРП Делиблатска пешчара са ширим окружењем, са укупно 171 врстом гнездарица, на првом је месту по значају у Србији. У групи најугроженијих птица наше земље, Европе, па и света су грабљивице, међу којима су на Делиблатској пешчари заступљене многе веома ретке врсте, као што су банатски соко (*Falco herrug*), орао крсташ (*Aquila heliaca*), орао кликташ (*Aquila pomarina*) и многе друге, које се налазе и на светској Црвеној листи. Њихов опстанак директно је условљен очувањем пашњачких површина са текуницом, која представља основ њихове исхране. СРП Делиблатска пешчара представља посебно повољно подручје за гнежђење многих врста птица из реда певачица, као и врста из редова прилагођених степским и полупустињским условима климе, а посебно се издвајају врсте којима је СРП Делиблатска пешчара најважније, или једно од најважнијих гнездилишта у Војводини и Србији.

На подручју Дубовачког рита и делом аде Чибуклије гнезди се чак 55 врста птица и постоји једна од највећих мешовитих колонија чапљи и корморана у Србији, у којој се гнезди око 700 парова укупно 8 врста птица.

3.3.3. Минералне сировине и хидротермални ресурси

Постоје веће акумулације младих седимената. Од минералних сировина утврђена су налазишта глине, шљунка и песка. У целини посматрано резерве минералних сировина на подручју општине Панчево значајне су економски само кад је реч о шљунку и песку.

На основу геотермалних истраживања на подручју општине Панчево забележено је присуство геотермалне енергије која је формирана током различитих геолошких раздобља. Истраживања су вршена на локалитету "Бања" надомак насеља Омољица,

при чему су констатоване воде повишене температуре класификоване као хомеотерме и хипертерме.

Геотермалне воде би у будућности могле да имају велики значај уколико би се рационално користиле и експлоатисале за лечење.

3.3.4. Лов и ловна подручја

Одлуком Извршног већа Скупштине АП Војводине од 17. јуна 1991 године на површини од 5.427,00 ха и установљено је ловиште "Доње Подунавље" које се делимично простира и на делу територије општине Панчево, обухватајући шуме, шумска земљишта и део водотока реке Дунав. Ова одлука је потврђена Решењем министра пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије бр. 324-02-00011/4-94-06 од 11. марта 1994 године ("Сл. гласник РС" бр. 24 од 26. марта 1994 године). Овим ловиштем је прво газдовало ЈП "Србијашуме", да би од 2004 године газдовање препуштено ЈП "Војводинашуме" на период од 10 година (Решењем Покрајинског секретара за пољопривреду, водопривреду и шумарство бр. 104-324-00010/2004-01 "Сл. лист АП Војводине" бр. 20/15). Услови газдовања утврђени су засебним уговором између Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство и ЈП "Војводинашуме". Ово је једино установљено ловиште на територији обухваћеној Просторним планом.

Ловиште "Доње Подунавље" налази се у јужном Банату, веома је издужено, а простира се од 1.112 км до 1.159 км водотока Дунава тј. у дужини од 47км. Почиње на самој граници подручја општине Панчево - изнад аде Форконтумац и ту има највећу ширину од око 4000м (између матице Дунава и аграрног подручја на левој обали). Надморска висина ловишта је од 68,5 до 72,8м/нв и углавном је на алувијалној равни Дунава и припада низијском шумском типу ловишта са деловима који се карактеришу као пољско ловиште. У пролећном периоду ловиште је једним делом плавно па је у времену репродукције дивљачи и то ограничавајући фактор.

Биљни покривач је један од најважнијих фактора опстанка дивљачи. Од биљних заједница јављају се: барска и мочварна биљна заједница (*Coricetum gracilis*, *Nosturtium officinale*) са свијим субсоцијацијама), Заједница беле врбе (*Salicetum albae*), Заједница беле врбе и тополе (*Salici populetum*), Заједница црне тополе (*Populeto nigro*) и Заједница храста лужњака (*Quercetum roboris*).

Данас ловиште има површину од 6.033,00 од чега је ловна површина 6.033,00, а остало су викенд насеља "Милге" и "Бела стена" (укупно 24,00ха). Структура ловишта је следећа:

Табела 3. Структура ловишта

р.б.	опис	К.О. Панчево Површина у ха
1.	шуме и шумска земљишта	1.895
2.	Пашњаци и ливаде	260
3.	њиве и баште	22
4.	Трстици и баре, ритови, воде	1.839
5.	остало	26
	УКУПНО	4.042

Извор: Ловна основа ловишта "Доње Подунавље" за период 01.04.2006-31.03.2016

Бонитет ловишта је мерило интезитета газдовања, изражава степен постојања и оцену квалитета основних еколошких фактора који су неопходни или битно утичу на живот и развој популације одређених врста дивљачи и утврђен је за ловиште "Доње Подунавље" кроз ловну основу за период од 01.04.2006. до 31.03.20016 године и установљен је за следеће врсте дивљачи (односи се на целокупно ловиште):

Табела 4. Бонитет ловишта

р.б.	ОПИС	ДИВЉА ПАТКА	ФАЗАН	ДИВЉА СВИЊА	СРНА
	основни фактори бонитета	оцена	оцена	оцена	оцена
1.	квалитет тла	20	16	8	8
2.	храна и вода	25	25	10	10
3.	вегетација	20	20	10	10
4.	мир у ловишту	4	6	8	8
5.	конфигурација терена	4	4	4	4
6.	клима	8	6	4	4
7.	општа прикладност	10	8	4	4
8.	укупно	91	85	48	48
	БОНИТЕТ	I	II	IV	IV

Извор: Ловна основа ловишта "Доње Подунавље" за период 01.04.2006-31.03.2016

За гајење осталих врста дивљачи услови овог ловишта су лоши и неприкладни, па је се те врсте штитити и користити у мери и броју који неће угрозити њихов опстанак у ловишту. Биолошки капацитет представља максимални број одређене врсте дивљачи на 100ха ловно-продуктивне површине, која се може трајно одржати а да не угрози резерве хране а да не дође до дегенерације популације - до опадања основних карактеристика јединки у телесној тежини, прирасту, здравственом стању и квалитета трофеја.

Стање фонда дивљачи

Од дивљачи заступљене су следеће врсте: дивља свиња (*Sus scrofa*), срна (*Capriolus capreolus*), од крупне пернате дивљачи орао белорепан (*Haliaeetus albicilla*), црна рода (Циционија нигра), док се од ситне дивљачи сређу се лисица (Вулпес вулпес), дивља мачка (Фелис силвестрис), зец (Лепус еуропаеус), и на крају од ситне длакаве дивљачи се јављају јазавац (Мелес мелес), веверица (Сциурус вулгарис), видра (Лутра лутра), лисица (*Mustela nivalis*) и друге. По последњој евиденцији од 2005 године бројно стање дивљачи је следеће:

Табела 5. Стање фонда дивљачи

р.б.	Врста дивљачи	Бројно стање
1.	срна	60
2.	дивља свиња	40
3.	лисица	50
4.	дивља мачка	20
5.	зец	40
6.	јазавац	20
7.	веверица	50
8.	видра	6

Извор: Ловна основа ловишта "Доње Подунавље" за период 01.04.2006-31.03.2016

Од ситне пернате дивљачи најбројније су дивље патке -Anatidae, са оријентационо 2.400 комада. У зимском периоду селице из ове фамилије драстично повећају бројно стање.

Процене су да тада у ловишту борави између 15.000 и 20.000 дивљих патака. Екстремних година процењује се присуство и по 50.000 комада. Сем патака ту су присутне дивље гуске (Ансеридеа), лиска (Фулица атра), бекосина (Сцолопацидае), шумска шљука (Сцолопах рустицола), фазан (Пхасианус цолцхицус цолцхицус), препелица (Coturnix coturnix) и многе друге, мање битне са становишта лова. Бројно стање наведених врста је следеће:

Табела 6. Стање фонда ситне пернете дивљачи

р.б.	Ситна перната дивљач	Бројно стање- комада
1.	дивља патка	2.400
2.	лиска	800
3.	бекасина	2.000
4.	шумска шљука	50
5.	фазан	100
6.	препелица	200
7.	грлица	500
8.	гугутка	500
9.	дивљи голубови	100
10.	јеребица	30
11.	сива врана	400
12.	сврака	400
13.	јастреб мишар	80
14.	јастреб кокошар	50
15.	сова	150
16.	корморан велики	2.000
17.	чапље	1.000

Извор: Ловна основа ловишта "Доње Подунавље" за период 01.04.2006-31.03.2016

Објекти за смештај ловаца

Од објеката за смештај ловаца једино на ади Чакљанцу постоји спратни објекат делимично опремљен за боравак. Лугарница у Иванову у непосредној близини ловишта је у веома добром стању и може послужити за прихват веће групе ловаца.

Ловни и ловно-технички објекти

Комплексне мере гајења дивљачи за постизање њене бројности и трофејне вредности ловишта морају да имају одређене објекте. Тренутно од објеката на ловишту "Доње Подунавље" егзистира:

Табела 7. Ловни и ловно-технички објекти

Назив објекта	Бројно стање
високе отворене чеке	2
високе затворене чеке	5
чека платформа за дивље патке	5
вечтачка гнезда за дивље патке	50
солишта	15
хранилишта за фазане	5
хранилишта за дивље свиње	10

Извор: Ловна основа ловишта "Доње Подунавље" за период 01.04.2006-31.03.2016

3.4. Становништво

Према најновијем попису становништва одржаном 2002. године, општина Панчево бележи пораст у односу на претходни попис из 1991. године и то за 3.782 становника. Панчевачка општина сврстава се у ред једне од најгушће насељених општина Војводине (168 становника по километру квадратном) и у њој живи 127.162 становника (6,25% становништва Војводине), од којих 77.087 живи у граду Панчеву, а остало становништво налази се у насељима: Банатски Брестовац, Банатско Ново Село, Глогоњ, Долово, Иваново, Јабука, Качарево, Омољица и Старчево. Бројно кретање становништва града Панчева у XX веку, као и ланчани индекси, дато је у следећој табели.

Табела 8. Бројно кретање становништва града Панчева у XX веку и ланчани индекси
Извор: РЗС, Београд

Година пописа	Укупан бр. становника	Ланчани индекс
1910.	20.808	-
1948.	30.516	146,66
1961.	46.678	152,96
1971.	61.588	131,94
1981.	71.099	115,44
1991.	72.793	102,38
2002.	77.087	105,90

У последњих једанаест година дошло је до пораста броја становника града Панчева, што је углавном резултат позитивног миграционог салда, а не природног прираштаја. На жалост, током читавог овог, последњег, посматраног периода природни прираштај је негативан, посебно у протеклих пар година (нпр. 1999. год. је - 232 становника, 2000. год. је -312 становника, 2001. год. је - 257 становника). За то време у град Панчево дошао је много већи број становника у односу на оне који су напустили ту територију, па је тако миграциони салдо током овог периода имао позитиван тренд кретања (нпр. 2001. год. је 609 становника, а 2002. год. је 1.067 становника).

Карактеристично је да сва насеља, осим Долова и Старчева бележе пад по броју становника 2002. у односу на 1991. годину. Дакле, сеоска насеља и домаћинства се смањују по популацији, док се град шири, што се детаљно може видети у наредној табели. Проблем благе депопулације сеоских насеља панчевачке општине је присутан, али није довео до смањења укупног броја становника општине Панчево, јер је број становника у граду у порасту (што је претходно објашњено).

Табела 9. Број становника у пописима 2002. и 1991.

Подручје	Становништво			
	2002.	1991.	апсолутни пораст-пад 1991-2002	индекс 1991=100
Општина Панчево	127.162	122.287	3.782	103,1
Панчево град	77.087	71.668	4.442	106,2
Банатски Брестовац	3.507	3.656	-149	95,9
Банатско Ново Село	7.416	7.531	-115	98,5
Глогоњ	3.205	3.277	-72	97,8
Долово	6.819	6.687	132	102,0
Иваново	1.070	1.199	-129	89,2
Јабука	6.259	6.430	-171	97,3
Качарево	7.604	7.841	-237	97,0
Омољица	6.497	6.560	-63	99,0
Старчево	7.582	7.438	144	101,9

Извор: "Попис становништва, домаћинства и станова 2002. - Први резултати пописа по општинама и насељима Републике Србије" - СЗС - РЗС, Београд, јун 2002, стр.18,19

Иначе, ово подручје је карактеристично по **миграционим кретањима**, која датирају још из периода 18. и 19. века, а настављена су савременим миграцијама у 20. веку. Миграционе струје 18. и 19. века долазиле су из различитих праваца: са северозапада и севера (Немци, Словаци, Мађари), североистока и истока (Румуни, Бугари) и југа (Срби, Грци, Роми). У периоду колонизације (1945-1948. године) Панчево је примило око 15.000 колониста, а најзначајнију групу досељеника представљали су Македонци. Све то је проузроковало и данас врло шаролику националну структуру становника. Постоји чак 22 националности које живе у овом граду, и то: Срби, Црногорци, Југословени, Албанци, Бошњаци, Бугари, Буњевци, Власи, Горанци, Мађари, Македонци, Муслимани, Немци, Роми, Румуни, Руси, Русини, Словаци, Словенци, Украјинци, Хрвати и Чеси. У оквиру града, у том смислу посебно је карактеристично велико насеље Војловица где живе бројне заједнице три народа: Срба, Словака и Мађара. Посматрајући бројност овако широке **националне структуре**, може се констатовати да је највише оних који су се изјаснили као Срби - 79%, затим, значајно је учешће и Мађара - 4,25%, Југословена - 2,36%, Словака - 1,83%, Македонаца - 1,55%, Рома - 1,23%, и Црногораца - 1,04%. Учешће осталих је испод 1% од укупног броја.

Верска структура народа који живе у Панчеву је, такође врло различита и заслужује, као и национална, посебну пажњу имајући у виду савремене европске и светске ставове и препоруке везане за мањинске а нарочито маргиналне заједнице². Према овој припадности највише је становника православне веоисповести - 82%, 4,6% се приликом пописа није изјаснило о вероисповести, док је католика 3,9% и протестаната 3,6%. Припадника осталих вероисповести има у мањем броју од претходних (исламисти, јудаисти и др.), али свакако заслужују пажњу у будућим развојним разматрањима.

Резултати последњег пописа становништва из 2002. године указују да у **старосној структури** грађана Панчева преовладава *радно способно становништво* старости од 15-65 година (71%), старих преко 65 година је 14%, док је најмлађих у раздобљу од 0-14 година око 15%. Оваква структура прилично оптерећује радни сектор који има обавезу издржавања младих и старих особа (који нису у могућности да себи обезбеде средства за живот). На основу оваквих података старосне структуре житеља Панчева, овај град можемо сврстати у "транзиционе градове" (користећи "The CDB Database - Urban Indicator for Managing Cities").

Образовна структура становништва заслужује у каснијим истраживањима посебну пажњу. Наиме, забрињавајући је податак да **17,5%** становника града Панчева чине они коју су без школске спреме, као и да у образовној структури града преовладава

² „Хабитат Агенда 2.“; Агенда 21 и др. (видети литературу).

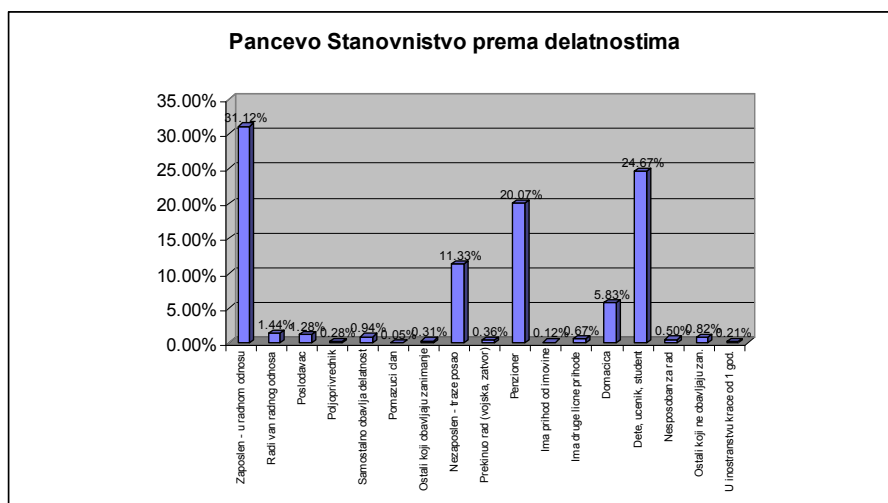
становништво са завршених 4 или 5 разреда основне школе (око 24 %), док их је око 12% са завршеном вишом или високом школом. Ова анализа је потребна тим пре што Панчевом доминирају нафтна, хемијска и металопрерађивачка (Утва) индустрија и неки врло развијени облици друштвених служби. У граду Београду је нпр. свега 2,8% становника без школске спреме (посматрано становништво старо 15 и више година), а у Зрењанину 3,7%. У ова два града највећи је проценат оних који су завршили средњу школу (Београд - 49,65%, Зрењанин - 48,08%), док их са завршеном вишом и високом школом у Београду има укупно око 20%, а у Зрењанину око 11%.

Табела 10. Насељена места општине Панчево - Домаћинства према извору прихода

Извор: Званични подаци пописа становништва 2002.

Републички завод за статистику Београд

Месна заједница	Укупно	Приходи пољопривреде	из	Приходи непољопривреде	из	Мешовити приходи
Банатски Брестовац	1067	84	7.87%	928	86.97%	55
Банатско Ново село	2269	313	13.79%	1824	80.39%	132
Долово	2119	269	12.69%	1654	78.06%	196
Глогоњ	1003	45	4.49%	932	92.92%	26
Иваново	409	32	7.82%	360	88.02%	17
Јабука	1807	27	1.49%	1749	96.79%	31
Качарево	2411	24	1.00%	2366	98.13%	21
Омољица	1996	88	4.41%	1827	91.53%	81
Старчево	2432	43	1.77%	2356	96.88%	33

Становништво према делатностима: резултати последњег пописа указују да чак 64% становника града Панчева не обавља своје занимање. Од укупног броја становника 31% их је у радном односу, 20% је пензионера, 25% је деце, ученика, студената, а 11% је незапослених, док остало чине

остале категорије становника - домаћице, неспособни за рад, и сл. Запослени чине 47,7% од радно способног становништва (15-60 година живота), тј. 23.870 лица. То значи да је број запослених старости од 18 до 60 година живота (што се сматра старосним добом када неко лице траба да ради) испод 23 хиљаде.

Број **незапослених** према службеним евиденцијама у Панчеву половином 2004. године износи 18.596 лица, од чега је 57% особа женског пола (10.579 лица). Учешће незапослених у контингенту радно способног становништва од 37,1% је врло високо и неадекватно расположивим потенцијалима панчевачке привреде, нарочито индустрије и пољопривреде. У том контексту, посебно је запажен податак да је у току 2004. године од 3.751 лица, која су запослена преко локалне службе за запошљавање, запослено и 1.727 жена (46%) мада учествују у броју незапослених са 57%. Структура незапослених према степену стручне спреме указује да је највише лица без запослења са I, (32%) и IV (31%) степеном стручне спреме, затим следи III (25%) степен стручне спреме, а учешће осталих је доста ниже у односу на напред поменуте. Интересантно је да незапослених лица са 7 степеном стручне спреме нема, као и да је изузетно ниско учешће оних са VII-2 степеном (0,03%) и VI-2 степеном (0,01%). Структура незапослених жена према степену стручне спреме је скоро идентична структури укупно посматраних незапослених лица (највећи је проценат незапослених жена I, III и IV степена стручности). Старосна структура указује да је највише незапослених лица старосне доби од 31-40 година, и то око 26%, а посматрамо ли само жене (старости 31-40 година), проценат је нешто већи - 28%. Контингенти незапосленог становништва старости 19-25 и 41-50 година имају слично учешће у структури незапослених - 19 до 20%. Нешто је ниже учешће незапослених лица старих 26-30 и преко 50 година - 17 до 18%. Карактеристично је да је велики број незапослених лица (око 45%) старосне доби између 31 и 50 година, која би требала да да највећи допринос знањем, радним искуством, зрелашћу. То представља велики проблем Панчева, који треба што хитније решавати, али је и карактеристика свих транзиционих периода кроз који се мора проћи (резултирало је вероватно и бројним реструктурирањима предузећа на подручју ове општине).

У првој половини 2004. године, тј. до 31.08., евидентирано је да су правна лица исказала потребе за новим радницима на нивоу од 4.696 радних места од чега највише на одређено време - 2.875 радних места (61%), а да је од тога реализовано укупно 3.751 радно место (од чега на одређено време 2.199 радних места или 75,6%, од чега је запослено 894 жена.

Преглед **индикатора** за област демографског и социјалног развоја са њиховом садашом вредношћу, даје се у наредној табели:

Табела 11. Индикатори

	<i>Демографска слика</i>	Садашња вредност	Оцена
1	Прираст становништва: - витална стопа - механики прираштај	3 % негативна позитиван	
2	% становништва у урбаном подручју	72,4%	
3	старосна структура: - Ø старост - мушкарци, жене - удео становништва старог 60 и више година у укуп. броју* - удео радно способног у укупном*	- 19,51% 66,87%	
	<i>Развој породице</i>		
1	просечна величина домаћинства - град	3	
2	стопа формирања домаћинства (год. стопа бр. домаћинст.)	-	
3	домаћинства која воде жене	-	
4	број породица и становника у "дивљим" насељима	-	
	<i>Етнички састав становништва</i>		
1	број националности у граду учешће: - срби - остале националности	22 79,0 % 21,90 %	
2	Верске заједнице и објекти	Да	
3	Настава, културна друштва и манифестације	Да	
	<i>Незапосленост и запошљавање</i>		
1.	незапосленост:		

	<i>Демографска слика</i>	Садашња вредност	Оцена
	- укупно (број регистрованих лица половином 2004. год.) - жене	18.596 57%	
2.	-укупан број лица који је добио запослење половином 2004. год. - жене	2.200 894	

Табела 12. Урбане и демографске карактеристике насеља у општини Панчево

Извор попис 2002.године

	БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА	ПРОСЕЧНА ВЕЛИЧИНА ДОМАЋИНСТАВА	БРОЈ СТАНОВА	УКУПНА СТАМБЕНА ПОВРШИНА	ПРОСЕЧНА ВЕЛИЧИНА СТАНА м ²	ПОВРШИНА НАСЕЉА У ха	ГУСТИНА НАСЕЉЕНОСТИ стан/ха
ОПШТИНА ПАНЧЕВО	127.162	43.403	2.9	44.952	3.043.617	67.7	9.915.9	12.8
БАНАТСКИ БРЕСТОВАЦ	3.517	1.067	3.3	1.199	88.153	73.5	360	9.8
БАНАТСКО НОВО СЕЛО	7.345	2.269	3.2	2.649	206.925	78.1	657	11.1
ГЛОГОЊ	3.178	1.003	3.2	1.085	87.525	80.7	214	14.8
ДОЛОВО	6.835	2.119	3.2	2.080	161.443	77.6	743	9.2
ИВАНОВО	1.131	409	2.7	545	37.015	67.9	122	9.2
ЈАБУКА	6.312	1.807	3.5	1.914	140.204	73.2	536.4	11.7
КАЧАРЕВО	7.624	2.411	3.1	2.485	181.626	73.0	536	14.2
ОМОЉИЦА	6.518	1.996	3.2	2.188	168.840	77.1	413.5	15.7
ПАНЧЕВО	77.087	27.890	2.7	28.313	1.775.576	62.7	5.605	13.7
СТАРЧЕВО	7.615	2.432	3.1	2.494	196.310	78.7	729	10.4

Табела 13. Број становника у општини Панчево по насељима

Извор попис 2002.године

	ГОДИНА ПОПИСА							СТОПА РАСТА		
	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	48/2002	48/81	81/2002
УКУПНО	70.943	76.283	93.744	110.780	123.791	125.261	127.162	1.1	1.7	0.1
БАНАТСКИ БРЕСТОВАЦ	4.068	4.289	4.322	3.809	3.865	3.715	3.517	-0.3	-0.1	-0.4
БАНАТСКО НОВО СЕЛО	6.129	6.378	7.225	7.872	7.963	7.987	7.345	0.4	0.8	-0.3
ГЛОГОЊ	3.678	3.175	3.230	3.257	3.605	3.475	3.178	-0.3	-0.1	-0.6
ДОЛОВО	5.983	6.273	6.766	6.582	6.836	6.790	6.835	0.3	0.4	0.0
ИВАНОВО	2.169	2.196	2.066	1.893	1.947	1.439	1.131	-1.3	-0.3	-2.6
ЈАБУКА	4.392	4.623	5.245	5.453	6.453	6.598	6.312	0.7	1.2	-0.1
КАЧАРЕВО	5.044	5.899	7.792	8.088	8.309	8.103	7.624	0.8	1.5	-0.4
ОМОЉИЦА	5.084	5.026	5.565	5.693	6.500	6.782	6.518	0.4	0.7	0.0
ПАНЧЕВО	30.516	34.748	46.679	61.588	71.009	72.793	77.087	1.9	2.6	0.4
СТАРЧЕВО	3.880	3.676	4.854	6.545	7.304	7.579	7.615	1.3	1.9	0.2

У периоду од 1948 до 1981 расте укупан број становника а, од 1981. године карактеристичан је тренд веома благог пораста.

Рекапитулација основних демографских обележја и последице демографске експанзије

Општина Панчево је годинама била под ударом миграторних кретања становништва које се из различитих крајева досељавало и дистрибуирало на ово подручје.

Мотиви за пресељавање били су различити у различитим временским периодима, почев од економских, социјалних па до актуелних политичких.

Разлози за насељавање управо на овом подручју су такође различити: у основи је развијена привредна база и почетак индустријализације, али се не могу занемарити ни остали разлози који подразумевају широку отвореност општине, непосредна близина Београда као водећег центра али и условно наставак својеврсног тренда метанастазичких кретања становништва из релативно истих области и у ранијим периодима.

Нагло досељавање становништва из разних и различитих крајева на територију општине Панчево које се одвијало у неколико последњих година, није прошло без последица. Са друге стране треба имати у виду и чињеницу, да досељавањем становништво са собом носи своје обичаје и културу, васпитање, традицију, образовање, морал и етику, а процес асимилације становништва у датим просторним, економским и друштвеним оквирима, захтева изузетно дуг временски период.

Са аспекта природног кретања становништва, општина Панчево припада типу:

Врло слаба регенерација имиграцијом - природно кретање негативно, пописом утврђено кретање негативно, апсолутна стопа природног кретања нижа од апсолутне стопе пописом утврђеног кретања ;

Анализа и табеларни приказ природне и механичке компоненте у кретању становништва општине у целини, града и сеоских насеља указује на благи негативан тренд кретања становништва у сеоским насељима. **Апсолутни пораст** становништва бележе насеље Панчево, Долово и Старчево.

Табела 14. Насеља по густинама насељености :

до 100ст//km ² -	Иваново, Долово и Банатски Брестовац
100ст//km ² - 120 ст//km ²	Старчево, Банатско Ново Село и Јабука
120ст//km ² - 140 ст//km ²	Панчево
140ст//km ² - 160 ст//km ²	Качарево, Глогоњ и Омољца

Насеље Иваново уопште, а посебно у последњем међупописном периоду, бележи делимичну стагнацију и делимично интензивно исељавање и најбрже опадање броја становништва - депопулацију са којом је смањена и просечна густина насељености.

3.5. Мрежа насеља и јавних служби

3.5.1. Мрежа насеља

Мрежа насеља општине Панчево представља сложен, динамичан, хијерархичан и кохерентан скуп елементарних јединица - насеља. Одликују је велика сличност у погледу генезе, величине, морфологије и функција насеља. Има особине субсистема, формираног у делу велике београдске агломерације, односно субметрополитанске регије београдског метрополитена. Општински центар - град Панчево има вишеструку улогу :

- Чворишта високог степена централитета у коме се спајају дунавско и панонско (равничарски) развојни појас. Најзначајнији је комплемент Београду у укључивању у развојне процесе и токове европских мултимодалних коридора 4, 7 и непосредно 10;
- Центра функционалног подручја који умрежава и насеља општина Опово, Ковачица, Алибунар и Ковин.
- Центра урбане агломерације, односно 5/8 концентрације становништва и 90% економских активности у општини, под чијим се директним и индиректним

утицајима врши демографски, функционални, социоекономски и физиономски преображај околних насеља.

Панчево у регионалном смислу представља тачку укрштања интерактивних веза. Својим положајем територије општине Панчево користи предност овог природног пута, као што се и залеђе које чини добар део Баната орјентисао на овај пут који даље води према југоистоку Европе. Панонска низија и северна Србија, два природно и привредно различита подручја, одувек су била повезана путем који је водио преко Панчева. Поред регионалне компоненте, Панчево има прворазредни значај у просторно функционалној организацији насеља своје општине.

Просторно функционална организација насеља

На простору општине Панчево као јединствене заједнице насеља, формирана је заједница насеља везана за град, Панчево као општински центар Панчево. се у просторно-функционалној организацији, третира као тростепени центар, јер је осим општинског центра за свих 9 насеља, уједно и центар за околна насеља која му непосредно гравитирају и истовремено и центар регионалног значаја. Размештај и положај насеља је правилан и дисперзан, условљен углавном природним условима тако да се на алувијалној равни и на тераси Дунава и Тамиша налази насеље Панчево. на алувијалној равни и на тераси Тамиша налазе насеља Глигоњ и Јабука Сва остала насеља се налазе у залеђу. Генерално, специфичан је однос положаја насеља према главним саобраћајним коридорима као везом са ширим окружењем, тако да се највећи број насеља налази и сконцентрисан је уз главне саобраћајнице и директно им гравитира. Насеља су велика, развијена, добро комунално опремљена и припадају панонском типу насеља са правилном, ортогоналном мрежом улица

Табела 15. Однос величине насеља Општине Панчево према подацима за АП Војводину

Територија	Број насеља	Просечна величина насеља	Просечна величина градског насеља	Просечна величина сеоског насеља	Просечно насеља на 100 km ²	Средња густина насељености ст/km ²
Општина Панчево	10	12716	-	5564	7,56	168
АП Војводина	467 (10,3)	4351	22946	2104	2,22	93,82

Функционалне одреднице мреже насеља

Групу битних чинилаца мреже насеља општине чине функционалне детерминанте. Као у највећем делу Србије и ту је у периоду интензивне урбанизације дошло до концентрације становништва и функција у општинском центру, под чијим је утицајем касније отпочела функционална трансформација осталих насеља. Панчево је полифункционални центар (производне, резиденцијалне, административне, управне, културне, образовне, здравствене функције) уз изражену функционалну усмереност одређену развијеношћу секундарних делатности, превасходно индустрије и грађевинарства. Сеоска насеља била су углавном монофункционална. Запажена је и блага, још недовољна, диверсификација функција села манифестована смањењем учешћа активног становништва у аграрним делатностима и повећањем броја запослених у секундарним и терцијарним.

Највиши степен социоекономске трансформације имају насеља периурбаног прстена Старчево, Качарево и Јабука. Тај простор постепено добија карактер урбаноруралног континуума, па је сходно томе његов даљи развитак потребно плански усмеравати, с посебним нагласком на дефинисање њиховог грађевинског реона и на подизању нивоа опште комуналне опремљености. Како се заостајни ефекти деаграризације манифестују старењем пољопривредног становништва и домаћинства, у циљу даљег подстицања развоја аграра неопходно је задржати тренд раста

домаћинстава мешовитог извора прихода. Панчевачка села имају потенцијал да развију агрополитанску пољопривреду и индустрију, намењене тржишту непосредног окружења и београдског метрополитена.

Развој и проблеми руралног подручј

Основне карактеристике сеоских насеља у панчевачкој општини су нешто повољнијих трендова него просек Србије. Оцена је да је сеоски насеобински систем веома стабилан и равномерно распоређен на целој територији општине. Два су основна услова определила положај насеља на простору Општине и то: природни услови и саобраћајни системи. У морфолошком урбаном смислу сеоска насеља припадају збијеном типу. У демографском смислу општина Панчево је једна од ретких општина Војводине где село укупно није забележило негативан салдо у броју становника. **Изразит индустријски центар је град Панчево те његова децентрализованост у односу на остала сеоска насеља још увек повољно делује на систем насеља, јер је остварена просторно развојна равнотежа и рационалан одржив развој целе територије, као и стабилност у руралном развоју.**

Функционална особина села

Рурална насеља у панчевачкој општини су веома повољних особина кад је величина насеља у питању. Наиме, највећи број насеља су величине од 6000-8000 становника (укупно 6 насеља: Старчево, Качарево, Б .Н. Село, Долово, Омољица и Јабука), 2 насеља су величине од 3000-4000 (Глогоњ и Б. Брестовац) становника, а свега једно насеље величине од 1000-2000 (Иваново). Доминирају велика насеља. Ове чињенице указују да ће будућа ревитализација и обнова села бити рационална јер граница рационалног улагања је управо у већа насеља са аспекта комуналног опремања и улагања у остале елементе квалитета живљења. Поред свих негативних трендова који су пратили развој села последњих деценија прошлог века за село панчевачке општине може се рећи да се одржало. Равномерно распоређена насеља по целој територији општине, повољна величина насеља, повољни услови за развој пољопривреде, задржан основни ресурс становништва, повољне саобраћајне везе, јако индустријско језгро у граду али и многобројна мешовита домаћинства основни су утицајни фактори за развоја села у Општини.

Садашња организација функционисања насеобинског система од 10 насеља од којих је једно градско, тј. општински центар Панчево, може се у потпуности прихватити као рационална јер је зависност и удаљеност од Панчева готово иста за сва насеља.

3.5.2. Мрежа јавних служби

На простору Општине Панчево постојећа просторна дистрибуција установа јавних служби је разнолика и зависи од величине насеља, броја становника одређеног подручја и удаљености насеља од града Панчева. Град Панчево је по свему општински и регионални центар, са задовољавајућом концентрацијом свих типова основних и стандардних јавних служби и појединим облицима елитних јавних служби. У оквиру града изражена је просторна централизација заступљених јавних служби у зону, на релативно малом простору централног градског језгра, где је груписан највећи број централних делатности.

Генерално стање јавних служби на територији сеоских насеља Општине Панчево је прилично задовољавајуће. Већа села, са значајнијим бројем становника и веће економске моћи су по питању делатности које чине јавне службе, боље опремљена са квалитетнијом просторном дистрибуцијом истих. Поједина села, иако административно нису центри заједнице насеља, својом опремљеношћу обезбеђују висок ниво свих услуга, а самим тим основних и врло ретко стандардних јавних служби.

У најмањем насељу Иваново јавне делатности су нешто слабије развијене. Углавном су присутне основне јавне службе, али су оне слабо опремљене.

3.5.2.1. Социјална заштита

Социјална заштита на простору општине Панчево је веома развијена и одвија се кроз активности бројних институција: а) Центар за социјални рад “Солидарност”, б) Геронтолошки центар, ц) Дом за слепа лица “Збрињавање”, д) Дом за одрасла ментално ретардирана лица “Срце” у Јабуци, е) Дом за децу без родитељског старања “Споменак”, ф) клубови за пензионере – дневни боравак и служба помоћи у кући, г) Дневни боравак за децу са сметњама у развоју, х) Програм народне кухиња, и) Социјално хуманитарне организације. Ове установе имају ширу надлежност за више општина округа.

Центар за социјални рад “Солидарност” од формирања евидентирано је 21.000 корисника. Током једне календарске године активира се између пет и шест хиљада досијеа.

Геронтолошки центар као Дом за пензионере и стара лица послује у систему установа социјалне заштите Републике Србије. Капацитет овог дома је до 200 корисника, а располаже и минималном могућношћу стационарног збрињавања (од само четири лежаја). Опремљен је по високим стандардима, а у оквиру њега је формирана медицинска служба за пружање опште медицинске заштите (специјалистички третмани се врше у Здравственом центру “Јужни Банат”).

Дом за слепа лица “Збрињавање”. Као установа социјалне заштите он је потпуно у надлежности Републике Србије. Ово је једини дом за одрасла и стара слепа/слабовида лица. Постојећи објекат је великог капацитета који је током последње три године прошириван средствима по основу донација. У питању је читав комплекс у предграђу Панчева који располаже земљиштем за сопствену економију на којој се спроводи и радна терапија корисника. У оквиру Дома функционишу све потребне службе па се може сматрати аутономним у односу на коришћење услуга према граду. Делатност се финансира из буџета Републике и средствима самих корисника.

Дом за лица ометена у развоју “Срце” у Јабуци. Институција социјалне заштите која је категорисана и у систему је републичких установа. Збрињава одрасла, ментално ретардирана лица оба пола. Има капацитет за смештај 150 особа. У питању је читав комплекс са више малих објеката који располаже и земљиштем за сопствену економију, те пекаром и столарском радионицом у којима се спроводи и радна терапија штићеника

Дом за децу без родитељског старања “Споменак” располаже зградом у коју се може сместити стодвадесеторо деце, са свим неопходним службама.

Клубови за пензионере – дневни боравак и служба помоћи у кући. Овај вид социјалне заштите је у потпуности општински. Постоје три засебна објекта – два за клубове и један за народну кухињу.

Дневни боравак за децу са сметњама у развоју. Организован је у складу са Одлуком о социјалној заштити грађана општине Панчево при Основној школи “Мара Мандић” и смештен је у два објекта (адаптирани простори у оквиру стамбених зграда).

Програм народне кухиња. Општина Панчево у потпуности финансира остварење програма народне кухиња, односно обезбеђује средства за припремање бесплатног obroка који је намењен социјално најугроженијим категоријама становника (кориснике материјалног обезбеђења породица – радно неспособна лица, пензионере са примањима испод нивоа социјалне сигурности и друге категорије грађана без прихода који се тренутно нађу у стању социјалне потребе). Број корисника у граду креће се од 350 до 400,

Социјално хуманитарне организације. Општина Панчево финансира покриће материјалних трошкова и реализацију појединих програма дванаест социјално хуманитарних организација и удружења грађана којима се пружа помоћ члановима и омогућава побољшање квалитета њиховог живота.

3.5.2.2 Васпитање и образовање

Предшколско образовање и збрињавање деце

Према Одлуци о плану мрежа предшколских установа у општини Панчево, делатност у овом домену обавља се у Предшколској установи “Дечија радост” и девет основних школа у сеоским насељима. Организује се кроз рад васпитних група деце које се разликују с обзиром на трајање – целодневни или полудневни боравак, односно с обзиром на узраст – јасле, обданишта и забавишта.

У Предшколску установу “Дечија радост”, Панчево упише се годишње око 2.200 деце узраста од 1 до 6 година. Рад ове установе одвија се у 16 објеката, од којих је седам наменски грађено, а девет је адаптирано за ову сврху. Према изреченој оцени, капацитети ових објеката не задовољавају потребе родитеља за овим обликом збрињавања деце. Као посебно акутни проблеми наведени су недостатак објекта у насељу “Младост” и насељу “Котеж II” за око 250 деце по објекту.

У предшколском образовању и збрињавању деце општине Панчево учествује специјализована Предшколска установа “Дечија радост”, Панчево и свих девет основних школа у селима. У овој области прати се збрињавање по основу дужине боравка (полудневни и целодневни боравак) и по старости деце – јасле, обданишта и забавишта. Управо према тој подели имамо прогресиван раст заступљености, тј. највећи број (20) вртића, односно основних школа у којима се организује предшколско збрињавање и образовање, има у објекту организовано забавиште као припрему за основно образовање. Следећи вид по заступљености су обданишта (15), а само у девет објеката на градском подручју Панчева организоване су јасле (целодневни боравак за децу 1–3 године). Укупан капацитет смештаја у свим објектима у којима се организује предшколско образовање и збрињавање деце је преко две и по хиљаде малишана у свим облицима, с тим што је готово четири петине тога у самом Панчеву, а тек нешто више од једне петине у осталим насељима Општине. Како не располажемо подацима о укупном броју деце по насељима, то не можемо да оценимо обухват.

Основно и средње образовање

На простору општине Панчево, основним образовање се бави деветнаест редовних основних школа, две основне уметничке школе и једна специјална (за децу са сметњама у развоју). Од укупног броја, тринаест је у самом граду и девет у селима. Укупан број ученика је безмало дванаест хиљада (11.853), од чега је преко шест десетина у граду, а нешто преко 37% у селима општине Панчево. Како је у питању општина у којој живи неколико народа, то се у три основне школе настава одвија на језицима националних мањина – румунском, мађарском и словачком.

У основним школама општине Панчево запослено је 1.075 наставника.

У процесу средњег образовања општине Панчево учествује девет средњих школа, плус једна уметничка и једна специјална (за децу са сметњама у развоју) Све средње школе лоциране су у Панчеву и у њима се настава одвија на српском језику, тј. нема средње школе на језицима националних мањина. Укупно је уписано нешто преко 5.600 ученика, а у њима је ангажовано 535 наставника. Према томе, у просеку је око 10 ученика упосано по једном наставнику свих средњих школа у општини Панчево..

Више и високо образовање

На простору општине постоје више школа као истурена одељења. За сада је у општини лоциран приватни Стоматолошки факултет, који ради у згради Основне школе “Борисав–Браца Петров”, Панчево, Филолошки факултет - истурено одељење Новопозарског факултета, Менаџмент (ове наводе треба условно прихватити јер представљају променљиву категорију и подаци се мењају из године у годину).

Образовање одраслих

У процесу образовања учествује Универзитет “Марко Кулић”.

3.5.2.3. Здравство

Општа болница у Панчеву је установа ширег, окружног значаја, те као таква покрива територију пет општина. Основни јој је задатак пружање услуга поликлиничке и стационарне здравствене заштите са капацитетом 740 постеља. Организована је у шеснаест одељења, уз које постоје и: служба патологије, пријемна служба и диспансер за кожно-венеричне болести.

Дом здравља Панчево покрива девет насељених места и сам град Панчево са шеснаест здравствених станица. Сем тога, као посебне службе у његовом саставу су: Служба хитне медицинске помоћи, Стоматолошка служба, Дечији диспансер, школски диспансер, Диспансер за жене, Диспансер за плућне болести и туберкулозу, Поливалентни диспансер "Др Живојин Берат", Диспансер за ментално здравље, Лабораторија и Рентген кабинет.

Медицина рада као установа примарне здравствене заштите обједињује рад пет диспанзера, две станице и три амбуланте у кругу фабрика.

Апотекарска установа Панчево покрива девет насељених места са пет апотека и четири апотекарске станице и сам град Панчево са осам апотека.

Завод за заштиту здравља Панчево је установа ширег значаја која својом делатношћу покрива Јужно банатски округ, тј. осам општина – Алибунар, Бела Црква, Вршац, Ковачица, Ковин, Опово, Панчево и Пландиште, чије је укупно становништво бројало 2002. године 313.937 становника, односно простирао се на површини од 4.245 km².

Здравствени центар "Јужни Банат", Панчево обједињује рад следећих здравствених институција: Дом здравља Панчево, Општа болница и Медицина рада.

3.5.2.4. Култура

Ову област чине следећих петнаест институција: Центар за културу Панчево, Градска библиотека Панчево, Народни музеј Панчево, Историјски архив у Панчеву, Завод за заштиту споменика културе у Панчеву, Дом омладине Панчево, Дом културе "29. новембар", Старчево, Дом културе "Вук Караџић", Омољица, Дом културе "Жарко Зрењанин", Иваново, Дом културе "4. октобар", Банатски Брестовац, Дом културе "Кочо Рацин", Јабука, Дом културе "Младост", Глогоњ, Дом културе "Братство–Јединство", Качарево, Дом културе "3. октобар", Банатско Ново Село, те Дом културе "25. мај", Долово.

У овој области ангажовано је укупно 167 запослених. Од тог броја је готово четири петине (78%) запошљавају институције лоциране у самом Панчеву, а остатак је у девет сеоских домова културе.

3.5.2.5. Рекреативне и спортске активности

У достављеном прегледу наведен је распоред објеката и установа физичке културе по територији града. Међу њима, Општина је оснивач ЈКП "Младост" које располаже са два спортско-рекреативна центра: "Младост", "Стрелиште." "Градски стадион" у Панчеву је највећи спортски објекат у општини. Поред тога, као спортска удружења регистровани су: Стрелачка дружина "Панчево 1813.", Бокс клуб "Динамо", Кајак клуб "Иван Милутиновић", Веслачки клуб "Тамиш", шах клуб "И. Курјачки", ДТВ "Партизан", Хиподром.

Од осталих објеката физичке културе који су у државној својини, најбројнији су кошаркашки терени, њих двадесетосам (од чега је 18 у школама, а 10 у месним заједницама), следе сале–25 (23+2), затим рукометни терени–18 (13+5), главни фудбалски терени–15 (0+15), терени за мали фудбал–9 (6+3), одбојкашки терени–8 (6+2), вишенаменске површине у седам школа, четири тениска терена у МЗ "Центар" и два бич волеј терена (1+1).

3.5.2.6. Верски објекти

На територији града Панчева лоциране су следеће цркве: Успења св. Богородице, Евангелистичка, Евангеличка у Војловици, Капела св. Ђорђа, Манастир Војловица, Реформаторска, Римокатоличка Св. Карла Боромејског, са фрањевачким самостаном, Преображенска (горњоградска), Свете Ане, те Синагога (која је порушена након Другог светског рата); што сведочи о напред изнетом разноликом верском и етничком саставу становништва. У Долову се налазе 2 српске православне и 1 румунска православна црква. У Омољици и Глогоњу 1 српска и 1 румунска православна црква. У Старчеву и Јабуци 1 српска православна и 1 католичка црква. Б. Брестовцу и Качареву по једна српска православна црква. У Иванову се налази католичка црква. На територији насеља Банатско Ново Село налазе се две православне цркве, српска и румунска.

3.5.2.7. Институти

У области истраживачког рада и примене истраживања постоје две друштвене организације: Институт "Јосиф Панчић" и Институт "Тамиш" које се баве пословима развоја из домена шумарстава односно пољопривреде и од ширег су друштвеног значаја.

3.6. Привреда

У оквиру јужно-банатског округа Панчево се издваја по показатељима привредне развијености и активности. Са учешћем од близу 40% од укупног националног дохотка округа, Панчево предњачи испред Вршца (29%) и осталих општина округа које су са знатно мањим учешћем.

Годишњи просек запослених у 2005. години износио је 37.773 лица - 28.456 запослених у предузећима, установама, задругама и организацијама и - 9.317 приватних предузетника, лица која самостално обављају делатност и лица запослена код њих. Учешће жена у укупној запослености износи 43,3%.

Највећи број је запослен у прерађивачкој индустрији 39, 68% затим у трговини око 10% за разлику од сектора вађења руда и камена, хотели и ресторани који запошљавају незнатан број радника 0,03% и 1,00%, респективно.

Структура запослених по секторима делатности	
Делатност	Број запослених
Пољопривреда, шумарство и водопривреда	2.285
Рибарство	0
Вађење руда и камена	9
Прерађивачка индустрија	11.291
Произв. и снабдев.ел.енергијом, гасом и водом	666
Грађевинарство	1.541
Трговина на велико и мало	2.787
Хотели и ресторани	286
Саобраћај, складиштење и везе	2.021
Финансијско посредовање	631
Послови са некретнинама	522
Државна управа и социјално осигурање	994
Образовање	1.777
Здравствани и социјални рад	2.967
Др.комуналне, друштвене и личне услуге	678
УКУПНО	28.456

Извор података: Привредна Комора Панчева

највеће учешће у структури народног дохотка општине Панчево (2005. год.) бележи прерађивачка индустрија 37,87%, затим пољопривреда, лов, шумарство и водопривреда 17,35%, трговина на велико и мало 14,18%, производња и снабдевање ел. енергијом, гасом и водом 11,43%, док је учешће осталих сектора заједно 19,17%. Приватна својина има доминантну улогу у стварању народног дохотка – 49,52%, следи државна својина 36,48% док је учешће осталих облика својине знатно мање.

Структура Народног дохотка према облику својине	
Из приватне својине	49,52%
Из државне својине	36,48%
Из осталих облика својине	14,00%

Извор података: Привредна Комора Панчева

Структура НД по делатностима – 2005.год.	
Делатност	Народни доходак
Пољопривреда, шумарство и водопривреда	3.264.987
Рибарство	0
Вађење руда и камена	8.182
Прерађивачка индустрија	7.126.239
Произв. и снабдев.ел.енергијом, гасом и водом	2.151.074
Грађевинарство	1.104.332
Трговина на велико и мало	2.667.438
Хотели и ресторани	244.781
Саобраћај, складиштење и везе	1.917.228
Активност у вези са некретнинама	216.476
Здравствани и социјални рад	115.279
Остале комуналне, друштвене и личне услуге	179
УКУПНО	18.816.195
НД по становнику	148.491

Извор података: Привредна Комора Панчева

Према истом извору – сектор туризам, 2005 забележио је следеће резултате:

- 8.920 туриста (6.318 – домаћи, 2.602 – страни)
- број ноћења 19.759 (14.149 – домаћи, 5.610 – страни)

У оперативној верзији "Стратегије развоја општине Панчево", 2007-2025, дате су очекиване вредности основних економских, финансијских и демографских показатеља за општину Панчево, садржане у следећој табели:

Реализација и пројекције	Реализовано		Пројекција	
	2003.	2012.	2024.	
Национални доходак по становнику, у дин.	240.051	371.020	704.650	
Национални доходак по становнику ³ у	3.637	4.365	8.290	
Број запослених	32.390	37.000	52.700	
Стопа раста националног дохотка		7%	5%	
Стопа раста индустријске производње		7,5 %	6 %	

³ При обрачуна коришћен је курс Народне банке Србије за 2003. годину средњи курс евра (1 € = 66,0 дин.), а за пројектоване године средњи курс евра на дан 27.10.2005. године (1 € = 85,483 дин.)

Стопа раста пољопривредне производње		5,5 %	4 %
Стопа раста саобраћаја		6 %	5 %
Стопа раста услуга (без саобраћаја)		3 %	5 %
Стопа раста буџета		9%	6 %
Кретање становништва			
▪ општина	127.162	129.336	120.388
▪ град	77.087	78.405	72.980
▪ остала насеља	50.075	50.931	47.408

Извор података: Привредна Комора Панчева

Ова пројекција се заснива на погодностима очекиваног привредног, инвестиционо-транзиционог и монетарног амбијента у Земљи, пошто се настави процес придруживања Европској унији. У целини узев, оне погодују укупном развоју панчевачке привреде (нафтне, металне и прехрамбене индустрије, малих и средњих предузећа, пољопривреде и трговине, речног саобраћаја и туризма), њеном буџетском потенцијалу и запослености. Ова се очекивања заснивају на:

- изнадпросечној доходности нафтног комплекса,
- недовољно искоришћеним потенцијалима металопрерађивачке индустрије (Утва), веома повољним условима за развој малих и средњих предузећа (простор, мали трошкови изградње објеката, квалификована радна снага разних профила) и
- великим (и успешним) пољопривредним предузећима.

Водоснабдевање

За коришћење воде у индустрији не постоје тачни параметри о њеној потрошњи. Индустрија у самом Панчеву користи воду из градског водовода како за санитарне потребе тако и за процесне, расхладне и противпожарне потребе. Само се у јужној индустријској зони која је лоцирана на Дунаву врши захватање речне воде за процесне, расхладне и противпожарне потребе, док се за санитарне користи вода из градског водовода.

У насељима су водоводи недовољног капацитета за снабдевање локалних индустријских потрошача. У свим насељима општине Панчево индустрија користи воду из сопствених извора и то највећим делом из бунара и мањим делом из каналске мреже.

Третман отпадних вода

Индустрија у самом Панчеву испушта отпадне воде директно у градску фекалну канализацију без озбиљнијег третмана. У оквиру јужне индустријске зоне озбиљно пречишћавање отпадних вода врше искључиво Петрохемија на сопственом постројењу и Рафинерија нафте Панчево преко АПИ сепаратора и Петрохемијског постројења. Азотара испушта отпадне воде директно у дунавски канал отпадних вода без икаквог пречишћавања.

У насељима општине Панчево у већини случајева нема озбиљнијег третмана отпадних вода. Понегде се врши биолошко пречишћавање путем биодискова. Отпадне воде се упуштају директно у каналску мрежу или отворене речне токове.

3.7. Инфраструктурни системи

3.7.1. Саобраћајна инфраструктура

Повољан геостратешки положај општине у саобраћајном смислу, европски коридори 7 и 4 и близина коридора 10, магистрални и регионални путни правци од значаја за Србију, заступљеност свих видова саобраћаја основни су потенцијали за развој саобраћајне привреде тако и осталих привредних грана које су зависне од саобраћаја.

Постојећа изграђеност и стање државних и општинских путева представља значајан услов за ефикасно и квалитетно одвијање саобраћаја у екстерном (транзит) и локалном смислу.

Градски прстен од преводнице на Тамишу и надаље преко градских саобраћајница Првомајска, Стевана Шупљикца, Книћанинова (привремено док је стварна траса преко саобраћајнице Шемићеве) и Јабучки пут представља значајан услов за успешну и одрживу интеграцију града у саобраћајни систем локалних и екстерних карактеристика.

Планирани путни правци: обилазница око Панчева (преко Дунава код Винче), "Банатска магистрала" (Зрењанин - Панчево - Смедерево) и др. представљају значајну развојну шансу општине и региона. Железнички чвор Панчево у склопу Београдског железничког чвора је значајних развојних могућности и представља важан железнички чвор у систему железнице Србије. У развојним плановима железнице Србије, планираном изградњом моста код Винче и Смедерева стварају се услови за велике развојне могућности овог чвора.

Посебну развојну шансу за свеукупан развој општине и региона има "Лука Дунав" која треба да прерасте у међународну луку. Проширење капацитета луке и изградња РТЦ-а са високим степеном мултимодалности свих видова саобраћајних система имаће значајну улогу и у међународном саобраћају.

Основна ограничења у развоју саобраћаја односе се по правилу на неповољан положај насеља у односу на путне правце и неконтролисана изградња дуж свих улазно - излазних путних праваца насеља и града Панчева као и непосредност (непоштовање) принципа код реконструкције магистралних и регионалних путева (изградња обилазнице око насеља).

Изразито је мала и недовољно изграђена мрежа општинских путева између насеља у општини.

Саобраћајну одрживост општине града Панчева умањује непостојање обилазнице (велико је учешће транзитног саобраћаја на саобраћајницама), квалитетнија веза са Београдом (недовољан је постојећи мост на Дунаву код Крњаче), положај аутобуске станице, железничка пруга у односу на град, недовољан број места за стационарни саобраћај возила, недовољно развијен и афирмисан јавни превоз, недостатак бициклистичких стаза, запуштеност уличних профила посебно у рубним зонама града и сл.

Саобраћајни подсистем подручја општине Панчево чине делови транспортног система железнице, друмског саобраћаја, водног и саобраћајни систем Града. Основни задаци овог подсистема су:

- ефикасно макроповезивање подручја са окружењем
- ефикасно транзитирање подручја
- ефикасно задовољавање потреба за услугама становништва и привреде унутар подручја

Између овог подсистема и истоимених подсистема Београда, Смедерева и Ковина постоји "пресек" тако да ова три подсистема чине *интермодално транспортно подручје-ИТП* (на енгл. *ITA-Intermodal Transport Area*). То није систем већ је то скуп елемената који могу чинити систем.

Копнени део транспортног подсистема посматраног подручја чине делови друмског и железничког система земље:

- у друмском саобраћају, путни правац међународног значаја Е70 према Румунији и домаћи правци према Ковину, Орловату, Зрењанину и Београду;
- у железничком саобраћају, пруга међународног значаја према Румунији, те пруге према Зрењанину и Београду, и локална деоноца Панчево-центар (Аеродром)-Војловица-Лука-Индустријска зона.

Најзначајнији инфраструктурни блок копненог саобраћаја у општини Панчево је **железнички чвор Панчево**. Саобраћајни подсистем Панчева је у директној вези са транспортним системом града Београда. Једина физичка веза ова два подсистема остварује се преко друмско-железничког моста на Дунаву, тако да се сви токови железнице из правца Румуније и Баната према југу сажимају и једноколосечном пругом укључују у београдски железнички чвор недовршене и некомплетне инфраструктуре. То је и *највећа генерална слабост овог дела система*. "Беовоз" је већ десет година основни

превозни подсистем за превоз путника на релацији Панчево – Београд. Достигнути ниво развоја и ефекти који се на овом шинском систему остварују упућују на закључак да овај систем треба даље развијати и као подсистему који је хијерархиски најкрућа карика прилагођавати развој других подсистема за превоз путника. Отварање нових линија, израда редова возње, тарифни систем, систем наплате превоза итд. треба да буду функционално потпуно обједињени и организовани кроз јединствен систем управљања тако да за кориснике представљају хомоген систем превоза путника.

Такође, слично је стање и у **друмском саобраћају** са изузетком могућности повезивања подручја са делом коридора X преко друмског моста на Дунаву код Ковина. Токови друмског саобраћаја који транзитирају оба подручја (и панчевачко и београдско) добрим делом улазе у градска ткива, што узрокује низ негативних последица. Дакле, постојећи проблеми су заједнички, не могу се решавати изоловано и, што је врло значајно, превазилазе оквире градско-општинских надлежности и морају се добрим делом решавати на стратешком нивоу земље.

У **водном транспорту**, носилац свих активности је Лука Дунав. Лука има све локацијске предности са аспекта водног саобраћаја, јер се налази на европском пловном путу већег значаја (коридор 7), на осовини Роттердам-Црно Море. Поред примарних задатака претовара, у Луци су заступљени и елементи мултифункционалности у погледу пружања услуга. Лука располаже комплетном механизацијом, објектима и потребном инфраструктуром за обављање претоварних, складишних и свих других пратећих операција и лучких функција. Инсталирани капацитети луке на укупној дужини оперативне обале од 760 метара обезбеђују промет за више од два милиона тона терета генералних, расутих (житарице, грађевински материјал), дрва, конテナ у варијанти директног и индиректног претовара.

3.7.2. Водопривредна инфраструктура **Водовод Панчево**

Извориште

Град Панчево се снабдева сировом водом из бушених бунара са две локације. Старо извориште код Сибнице и ново извориште "Градска Шума". Старо извориште се већ дужи низ година није озбиљније проширивало, већ се избуши по неки нови бунар и у већини случајева врши се регенерација постојећих када им капацитет падне испод 5л/сек и постану нерентабилни. Капацитет изворишта пада годишње за 20-30%. Прелиминарна испитивања указују, а и процене стручњака су да на овој локацији постоје знатне резерве сирове воде и то у правцу залеђа према прузи Панчево - Београд.

На локацији "Градске Шуме" која је у фази формирања, изграђено је тридесетак бунара и ово извориште као најмлађе, пружа могућност снабдевања града довољно квалитетном сировом водом у дужем периоду. Тренутно ово извориште постиже капацитет од 250л/сек и тренутно се оно шири јер је у погледу санитарне заштите најзаштићеније. Нажалост ова локација је физички ограничена за дугорочнији развој јер је опасана насипима према Дунаву и Тамишу, као и насипом старог пута Панчево - Београд. Самим тим лимитиран је укупан могући број бунара на овом изворишту. Сваке године се избуши по неколико нових бунара са капацитетом од 15-20 l/sec. Век трајања бунара је негде око 7 година. Укупно на обе локације се тренутно у раду одржава 75 до 85 бунара. Водоносна издан је формирана на дубини од 25-45m.

Фабрика воде

Постројење за прераду сирове воде је лоцирано на територији општине Палилула одмах уз Тамишки насип у брањеном подручју. У оквиру комплекса постројења постоје две фабрике воде. То је стари филтер (капацитета 300л/сек) и нови филтер (капацитета 400л/сек). Већом производњом на овом постројењу би се угрозио квалитет прерађене воде. У оквиру фабрике воде су изграђени и компензациони резервоари капацитета 12000m³ али то није довољно да се изравна дневна потрошња тренутно прикључених потрошача. Тренутно је у припреми изградња резервоара од 5000m³.

Мрежа

Црпна станица у оквиру Панчевачке фабрике воде директно потискује прерађену воду у градску мрежу. Од фабрике воде до градске мреже вода се потискује кроз два цевовода. Један је пречника 500 mm и улази у град преко старог друмског моста на Тамишу док је други 800 mm и улази у град код Црвеног Магацина, чиме је на неки начин формиран примарни прстен. Овим је обезбеђена поузданост напајања градске мреже као и релативно добра уједначеност притисака у мрежи. Водоводна мрежа је у највећем делу града изграђена (90%). Дотрајалост цевног материјала проузрокује проблем губитака у мрежи и на прикључцима (који су највећим делом челично поцинковани) који је растао из године у годину и сада је прешао 20% што представља границу толеранције.

Што се тиче потрошње технолошке воде покушава се са максималним растерећењем градског водовода јер су угрожени постојећи капацитети, а за њихово проширење су потребна велика средства која би знатно подигла цену воде. Јужна зона (Петрохемија, Азотара и Рафинерија) као највећи потрошач технолошке воде је прикључена на магистрални вод 500 mm, са кога вуче скоро искључиво санитарну воду док се технолошким водом снабдева из Дунава преко водозахвата лоцираног на Азотарином каналу. Остале Панчевачке фабрике су већином прикључене на градски водовод и делимично на сопствене бунаре.

Насељена места у општини

Од насељених места у општини Панчево на панчевачки градски водовод су тренутно прикључена насеља јужно од града, а то су Старчево, Омољица, Б. Брестовац и

Иваново. Изграђен је цевовод пречника 400 mm до 200 mm који у комбинацији са једном међустаницом (бустер) за подизање притиска, остварује довољне количине и притиске.

Остала насеља општине Панчево снабдевају се водом из сопствених локалних водовода који се састоје од бушених бунара, хидрофорских постројења са хлоринаторима и дистрибутивне мреже. Сва ова насеља имају генерално два проблема. Први и основни проблем је низак квалитет воде то јест степен прераде сирове воде, а други је сам капацитет изворишта и хидрофорских постројења која у летњим месецима не могу да обезбеде довољне количине санитарне воде.

- **Фекална канализација**

Панчево

Панчево је град са близу 100000 становника и са недовољно развијеном канализационом мрежом фекалних и атмосферских вода. Канализациони систем се развијао као сепарациони, односно одвојене су фекална и атмосферска канализација. Од 1961. године када је почела да се гради фекална канализација па до данас, изграђено је укупно око 90 километара уличне канализације и четири црпне станице. Градско постројење за пречишћавање отпадних вода још увек није изграђено. Велики део града још увек није покривен канализацијом. То се нарочито односи на старије делове града са индивидуалним становањем, као насеља формирана индивидуалном дивљом градњом. У око стотинак улица није у потпуности завршена или уопште није изграђена улична канализациона мрежа. Око 4 милиона кубних метара употребљених вода се у току године излива путем септичких јама и директних излива у подземље или у Мали рит. На овај начин су угрожени и скоро потпуно загађени горњи нивои подземних вода и сви водотоци на територији града. Око 6 милиона кубних метара употребљених вода града које се прихватају канализационим системом, упуштају се без претходног пречишћавања у реку Дунав.

Већи део индустрије није прикључен на градски систем канализације, већ се отпадне воде директно изливају у Мали рит и реку Надел без икаквог предtretмана. Мањи део је прикључен на градску канализацију али такође без икаквог предtretмана. Једино Петрохемија има изграђено постројење за третман отпадних вода на коме се пречишћавају и отпадне воде из Рафинерије и тако обрађене испуштају у Дунав.

Насељена места у општини

Сва сеоска насеља у општини Панчево за сада немају изграђене локалне системе фекалне канализације. Домаћинства користе класичне септичке јаме или напуштене бунаре, а локална индустрија поред тога користи још и каналску мрежу (која није димензионисана да прихвати и ову количину вода), као и реке Тамиш и Надел за испуштање непречишћених отпадних вода.

Атмосферска канализација

Панчево

За већи део територије града није до сада решено питање одвођења атмосферских вода. Само 30% градских улица има атмосферску канализацију. Од постојеће мреже атмосферске канализације један део је старији од 70 година (стари зидани колектори у центру и приобаљу).

Атмосферска канализација се развијала као и фекална релативно споро али су за разлику од фекалне, реализовани главни (дубоки) колектори и пратеће црпне станице на Тамишу. Изградњом главних колектора и пратећих црпних станица на Тамишу и у Тополи стекли су се услови за изградњу нове и ширење постојеће секундарне мреже.

Насељена места у општини

Сва сеоска насеља у општини Панчево за сада немају изграђене локалне системе атмосферске канализације већ само отворене канале дуж уличних саобраћајница. Системи за одводњавање сувишних вода са пољопривредних површина су пројектовани тако да каналска мрежа која допире до насељених места, може да прихвати и њихове атмосферске воде.

3.7.3. Енергетска инфраструктура

3.7.3.1. Електроенергетска инфраструктура

Снабдевање територије општине Панчево електричном енергијом врши се из извора изграђених на територији републике Србије и то са три далековада 110 KV, једног 220 KV и два 400 KV. Постоји енергетска повезаност са суседним градовима и насељима и са електроенергетским системом Србије, али те везе треба и даље усавршавати. Снабдевање потрошача електричном енергијом на територији општине Панчево, врши се посредством предузећа "Електровојводине" НОВИ САД, Електродистрибуције "Панчево" Панчево. Изграђен је далековод 220 KV за Зрењанин,

као и далековод за Вршац, Ковин и Дебелачу. Главна чворна тачка електроенергетског система општине Панчева је ТС "Панчево-2" 400/220/110 KV, из које се напајају трафо станице преносног односа 110/20 KV и то: ТС "Панчево -3" и ТС "Панчево-4", ТС "Дебелача" и ТС "Качарево" а из ових се напајају дистрибутивне трафо станице 20/0,4 KV. Обзиром на планове "Електровојводине" о промени напонског нивоа са 110/35/10/0,4 KV на 110/20/0,4 KV, сада још увек на територији општине Панчева егзистирају и дистрибутивне трафо станице 10/0,4 KV, поред дистрибутивних трафо станица 20/0,4 KV. Трафо станице преносног односа 35/10 KV које још егзистирају је ТС "Пристаниште", ТС "Старчево", из којих се напајају трафо станице 10/0,4 KV. Овим трафо станицама је у Панчеву углавном покривена радна зона "Лука Дунав-Мали Рит" и јужна насеља, Старчево, Омољница, Б. Брестовац, и Иваново. Пуштањем у рад ТС "Качарево" 110/20 KV створена је могућност да се ТС "Качарево" 35/10 KV угаси.

Насеља Б. Ново Село, Јабука, Глогоњ и Качарево, напају се сада из ТС "Качарево" 110/20 KV а делом и из ТС "Дебелча" 110/20/0.4 KV. Потрошачи електричне енергије, као што су ХИП Петрохемија имају своје сопствене трафо станице и директно се снабдевају од ЕПС-а електричном енергијом. Рафинерија Нафте Панчево, има сопствену Електрану - Топлану од 12 MW. Насеље "Скробара" напаја се ваздушним далеководом 20 KV из правца Качарева, а насеље "Стари Тамиш" се напаја далеководом 20 KV из ТС "Панчево 3" 110/20 KV.

Средњонапонска мрежа 20 KV у насељу Панчево, је углавном каблирана, док је један мањи део, рађен као ваздушна на бетонским стубовима, на којим је постављена и НН мрежа 0,4 KV. У осталим насељима општине Панчево 20 KV мрежа је урађена, као ваздушна на бетонским стубовима - као мешовити вод, а мањи део као кабловски вод. Нисконапонска мрежа у насељима урађена је углавном као ваздушна мрежа на бетонским или дрвеним стубовима, док је каблирана у центримау насеља и у свим новим станбеним насељима и радним зонама.

Просечна потрошња електричне енергије на територији општине од 3943 KWh/st (киловат часова по становнику у 2002. год) је мала и адекватна са просечном потрошњом у целој Војводини. Укупна потрошња електричне енергије за територију општине Панчево износи крајем 2002. год. 501GW/h. Електроенергетска мрежа општине Панчево представља део електроенергетског система Војводине, односно Србије. Преко

територије општине Панчево прелазе далеководи са територије републике Србије за напајање јужног баната електричном енергијом. Општа карактеристика ове магистралне мреже, као и мреже Војводине и Србије карактерише висока и растућа оптерећеност, коју није на адекватан начин пратила изградња нових електроенергетских објеката. Развијена енергетска мрежа је битан предуслов за развој привреде у целини.

Насеље "Скробара" напаја се ваздушним далеководом 20 KV из правца Качарева, а насеље "Стари Тамиш" се напаја далеководом 20 KV из ТС "Панчево 3" 110/20 KV.

Средњонапонска мрежа 20 KV у насељу Панчево, је углавном каблирана, док је један мањи део, рађен као ваздушна на бетонским стубовима, на којим је постављена и НН мрежа 0,4 KV. У осталим насељима општине Панчево 20 KV мрежа је урађена, као ваздушна на бетонским стубовима - као мешовити вод, а мањи део као кабловски вод. Нисконапонска мрежа у насељима урађена је углавном као ваздушна мрежа на бетонским или дрвеним стубовима, док је каблирана у центримау насеља и у свим новим станбеним насељима и радним зонама.

Просечна потрошња електричне енергије на територији општине од 3943 KWh/st (киловат часова по становнику у 2002. год) је мала и адекватна са просечном потрошњом у целој Војводини. Укупна потрошња електричне енергије за територију општине Панчево износи крајем 2002. год. 501GW/h. Електроенергетска мрежа општине Панчево представља део електроенергетског система Војводине, односно Србије. Преко територије општине Панчево прелазе далеководи са територије републике Србије за напајање јужног баната електричном енергијом. Општа карактеристика ове магистралне мреже, као и мреже Војводине и Србије карактерише висока и растућа оптерећеност, коју није на адекватан начин пратила изградња нових електроенергетских објеката. Развијена енергетска мрежа је битан предуслов за развој привреде у целини.

3.7.3.2. Телекомуникације

Фиксна телекомуникација

Телекомуникациона мрежа Општине Панчево састоји се из аналогних АТЦ-а смештених у зградама поште Везе између централа су углавном преко бакарних каблова, а ређе преко оптичких каблова.

Мобилна телекомуникација

У подручју мобилне телекомуникације најзначајније су GSM, мреже мобилне телефоније, јер њихове услуге користи највећи број корисника. Тренутно на територији Општине Панчево постоје шеснајст базни станица од којих су девет власништво "Мобтел"-а (Telenor-а), а седам "МТС - Телеком Србија".

Радио ТВ мреже

У области јавне и комерцијалне радио и телевизиске мреже постоји једна локална радио телевизија и виши приватних. Постоји и могућност преноса програма других радио телевизиских станица који нису на територији овог плана. Радио телевизиски систем у наредном периоду очекује изузетно динамичан развој који ће пратити економски развој насеља и нарасле потребе корисника.

Кабловски дистрибутивни систем (КДС)

На територији општине Панчево, пре 10 година урађен је кабловски дистрибутивни систем у насељу "Содара", "Котеж- 1" , "Котеж-2" и у ужем центру града.

Према савременим техничким стандардима, КДС је вишенаменски широкопојасни телекомуникациони систем намењен , како дистрибуцији РА, ТВ сигнала, тако и широкопојасни двосмерних сервиса корисницима.

3.7.3.3. Термоенергетика

На подручју које обухвата Просторни план Општине Панчево, потрошачи се снабдевају топлотном енергијом посредно или непосредно из два централизоване система:

топлификационог и гасификационог, с тим што је топлификација заступљена углавном у деловима самог града Панчева.

У обухвату плана егзистирају две основне групације потрошача топлотне енергије и енергената и то:

- потрошња топлотне енергије и енергената за потребе грејања стамбених простора и простора намењеног пратећим функцијама становања, искључиво у зимском периоду део ових потрошача у летњем периоду користи санитарну топлу воду.
- потрошња топлотне енергије и енергената за потребе индустрије и пољопривреде (грејање и технологија), потрошња читаве године.

Решење грејања стамбеног простора и простора пратећих функција становања у Панчеву је врло шаролико. У укупном енергетском билансу Панчева, индустрија је далеко највећи потрошач топлотне енергије у односу на остале потрошаче. Од укупних инсталираних котловских капацитета, 2/3 се налази у погонима јужне индустријске зоне. У граду Панчеву без ЈИЗ, присутан је велики број малих котларница (117) различитих и по капацитету и по врсти горива које користе. У насељу Скробара изграђена је ГМРС али гас користи само индустрија лоцирана на том потезу, док становници немају могућност њеног коришћења. Насеље Стари Тамиш потпуно је гасификовано.

Табела16: Покривеност домаћинства различитим начинима грејања на подручју града Панчева

ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ	УКУПАН број домаћинства		Број домаћинства која су ТОПЛОЦИРАНА		Број домаћинства која су ГАСИФИЦИРАНА		Број домаћинства која користе ОСТАЛА ГОРИВА	
	бр.дом.	100%	бр.дом.	%	бр.дом.	%	бр.дом.	%
Град Панчево	27890	100%	11200	40%	700	3%	15990	57%

Топлификацијом је обухваћено 11.200 домаћинства у породичном становању, што представља 40% укупног броја домаћинства у граду и пратећих садржаја. Ово грејање је организовано преко великог броја (35+41) појединачних котларница и топлана, што представља 45+36% од укупног броја егзистирајућих котларница на градском подручју. "Прљава" горива (мазут, лож уље и угаљ) као енергенти за производњу топлотне енергије у овом броју котларница, учествују са 28+57% и као такве котларнице представљају забрињавајући број (24+23) извора додатних загађивача животне средине у граду.

У породичном становању у граду око 700 домаћинства користи гас из дистрибутивног гасоводног система, што у односу на укупан број породичних

домаћинства у граду износи непуних 4,5%. Сва остала породична домаћинства (приближно 15000 домаћинства) и домаћинства у вишепородичном становању (приближно 2900 домаћинства која нису покривена централним грејањем) користе индивидуална ложишта са ложењем различитог горива (претежно угља) или користе електричну енергију.

Индустрија општине Панчево претежно је лоцирана у тзв. Јужној индустријској зони Панчева и своје потребе за топлотном енергијом подмирују из већ изграђених топлотних извора и технолошких постројења, коришћењем сировог бензина, мазута, течног рафинираног гаса (из сопствене производње) као и природног гаса из магистралног гасоводног система преко ГРЧ-а. Гас се из ГРЧ-а гасоводом МГ-01 транспортује до ХИП Азотаре, а гасоводом ДГ 03-03 до ХИП Петрохемија. У укупном енергетском билансу Панчева, ова индустрија је далеко највећи потрошач топлотне енергије у односу на остале поторшаче општине. 2/3 укупних инсталисаних котловских капацитета у општини Панчево се налази у погонима јужне индустријске зоне, а смештени су у четири велика топлотна извора - котларнице.

Табела 17. Покривеност домаћинства различитим начинима грејања на подручју Општине Панчево

ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ	УКУПАН број домаћинства		Бр. домаћинства која су ТОПЛИФИЦИР.		Бр. домаћинства која су ГАСИФИЦИР.		Број домаћинства која користе ОСТАЛА ГОРИВА	
	бр.дом.		бр.дом.		бр.дом.		бр.дом.	
Град Панчево	27890	100%	11000	39%	700	3%	16190	58%
Насељена места	17400	100%			2700	16%	14700	84%
Општина Панчево	45290	100%	11000	24%	3400	8%	30890	68%

На подручју Општине Панчево егзистирају магистрални, разводни, градски и дистрибутивни гасоводи којим се град Панчево и околна насељена места снабдевају природним-земним гасом, као основним енергентом. Насеља која су лоцирана северно и источно од Панчева и гравитирају магистралним гасоводима у протеклом периоду су водила већу активност око гасификације својих насеља. У насељеним местима Долово, Банатско Ново Село, Качарево, Јабука, Глогоњ су изведене доводне и дистрибутивне гасне мреже насеља са припадајућим гасним станицама. Такозвана Јужна насеља (Старчево, Омољица и Иванво), која не гавитирају значајнијим гасоводима, нису гасификована, осим насељеног места Банатски Брестовац, који је делимично гасификован. Пољопривредни комбинат (Стакленици) је уступио количине гаса (које су недовољне за комплетно насеље) за делимичну гасификацију Банатског Брестовца, са МРС-ом, која је прикључним гасоводом везана за наменски гасовод за Смедерево. Насељена места Качарево, Јабука и Глогоњ се снабдевају са ГМРС ФЛОТ који се напаја са разводног гасовода Батајница - Панчево (РГ 04-07). У непосредној близини Панчева налази се Гасни разделни чвор (ГРЧ). Из ГРЧ-а, преко гасовода Панчево - Смедерево (РГ 01-10), снабдева се Банатски Брестовац и насеље Стари Тамиш. Са гасовода Тилва - Панчево се снабдева насељено место Долово гасом. Банатско Ново Село се снабдева са магистралног гасовода Елемир - Панчево (МГ-01).

У ван грађевинским реонима општине Панчево, лоцирани су углавном капацитети пољопривредних газдињстава: сушаре, фарме, производња скроба, који за потребе производње - технологије и грејања, троше: мазут, угаљ, лож уље и гас, као и биомасу.

3.8. Заштита подручја

3.8.1. Заштита животне средине

Анализа и оцена стања животне средине

Општина Панчево спада, према Просторном плану Србије, у најзагађенија подручја са прекомерном концентрацијом производних активности од загађујућих технологија и са високим ризиком од акцидената. Истим планом је предвиђено побољшање стања животне средине тако што ће бити елеминисана радијациона загађивања, загађивања канцерогеним и мутагеним материјама, иако ће се и даље јављати прекорачења граничних вредности загађивања класичним загађивачима, непријатним мирисима и буком.

Мада су еколошки проблеми у Панчеву уочени још почетком седамдесетих година, а циљеви и програм мера заштите животне средине предложени у неколико наврата током 70-их, 80-их и 90-их, мало је суштински учињено на унапређењу животне средине града и општине. Пошто Панчево располаже огромним гео-стратешким, природним, културним, људским и инфраструктурним могућностима за даљи развој индустрије, саобраћаја и пољопривреде, постоји оправдана опасност да се и убудуће развоју приступа једнострано, уско економистички, а заштити животне средине формално. А већ давно је констатовано да је садашње стање алармантно, те почиње да представља кочницу даљег развоја, тј. ограничавајући фактор развоја града. Због тога, еколошка политика и унапређење животне средине треба у наредном периоду да добију примарни значај чиме би се створили услови за постепени прелазак на концепт одрживог развоја као једину алтернативу.

Према досадашњој документацији, резултатима научних истраживања и непосредним увидом на терену као најугроженији простори општине Панчево се могу сматрати: Јужна индустријска зона са насељима Војловица и Топола, градска депонија у Горњем граду на коме се врши депоновање комуналног отпада, река Тамиш која је у панчевачком делу претворена у колектор индустријских и комуналних отпадних вода, река Надела у којој се депонују отпадне воде више индустријских предузећа и сточних фарми, појас дуж магистралних и регионалних путева оптерећен буком и аерозагађеношћу, централне градске улице угрожене загађивањем ваздуха и буком од саобраћаја и из котларница и ложишта, подручје око пруге која пролази кроз град (такође загађено буком).

Индустријски капацитети општине Панчево су смештени у седам мешовитих радних зона и на неколико појединачних локалитета. Пошто индустрија доминира у овим зонама оне се условно могу назвати индустријским: Лука Дунав, Мали Рит, Стаклара - Утва, Јужна индустријска зона, Тесла - Трудбеник, Кудељарски насип, Нова Утва. Појединачни индустријски објекти се налазе разасути по граду и у насељима штирकारа, Качарево. Банатско Ново Село,

Посматрајући шире окружење, потенцијални негативни утицаји на животну средину Панчева могу долазити од београдске агломерације, првенствено од нуклеарног постројења у Винчи и разнородних погона на Панчевачком путу.

Општи узроци еколошке кризе у општини Панчево

Узроци различитих облика испољавања еколошке кризе у општини Панчево потичу од једностраног, економистички (профитно) усмереног схватања друштвеног развоја, занемаривања значаја заштите животне средине и непрестаног пребацивања еколошке одговорности у будућност (вишедеценијско одлагање суочавања са еколошким проблемима и њиховог решавања), непостојања стратегије развоја панчевачке општине и еколошке политике, непоштовања законске регулативе, недовољних улагања у унапређење производних процеса, застареле технике и технологије и организације управљања (менаџмент), велике концентрације базе хемијске индустрије и др.

Квалитет ваздуха

Систем праћења квалитета ваздуха је базиран на Програму контроле квалитета ваздуха владе Републике Србије. Иако је предвиђено мерење имисије основних и

специфичних загађујућих материја на три мерна места оно се у организацији Завода за заштиту здравља обавља само на два. С друге стране, Општина Панчево је успоставила систем аутоматског континуалног мониторинга, којим врши незванична мерења концентрација основних и специфичних загађујућих материја на четири мерна места. У селима и насељима панчевачке општине није досад праћен квалитет ваздуха.

Редовно праћење квалитета ваздуха 2005. године, на два мерна места у граду (у оквиру материја чије се концентрације прате: сумпор диоксид, чађ, азот диоксид, суспендоване честице, амонијак, бензен, толуен, укупни угљоводоници, сумпорводоник, таложне материје), показују значајнија прекорачења ГВИ за чађ, суспендоване честице и бензен. Резултати мониторинга ваздуха из 2006. године показују забрињавајуће повећање средње годишње концентрације укупних суспендованих честица и бензена. Додатна мерења концентрације укупних суспендованих честица у ваздуху рађених у насељу Стрелиште, такође су показала велико прекорачење норматива. Узроци ових видова загађености су велики број индивидуалних ложишта и неповољна структура коришћеног горива, односно рад индустрије и саобраћај. Посебна незванична мерења у организацији Општине Панчево су такође регистровала значајно присуство бензена, укупних суспендованих честица, односно ПМ10 честица у ваздуху, али и повремених прекорачења ГВИ за амонијак, угљенмоноксид и приземни озон. Појединачна ванредна мерења рађена између 2001. и 2003. године због учесталих позива грађана показала су повећане концентрације појединих загађујућих материја: сумпор диоксида, азот диоксида, амонијака и сумпорводоника. Највећи извори загађивања ваздуха у Панчеву су ХИП Азотара, ХИП Петрохемија, НИС Рафинерија нафте Панчево и саобраћај, који нарочито угрожавају насеља Војловицу, Тополу, Содару и Старчево. Један део загађења ваздуха прашином, потиче од еолске ерозије.

На основу студије Прелиминарна процена квалитета ваздуха у Панчеву, С. N. R. Института за атмосферска загађења (јун 2007) из Италије може се закључити да је загађеношћу ваздуха нарочито погођено подручје око предузећа нафтно-хемијског комплекса, насеља Војловица и Топола. То потврђује раније налазе ИАУС–овог истраживања Два града из 2000. године. Њихова детаљна анализа и модел дисперзије аерозагађења, као и провера модела кроз статистичке податке о мерењима загађења имисионе средине показују да је Панчево врло загађена средина са следећим особеностима: 1. загађивање ваздуха у време тишина је највеће на простору нафтно-хемијског комплекса, око магистралних саобраћајница, котларница централног грејања, складишта горива и бензинских пумпи; 2. при дувању југоисточног ветра (кошаве, једног од два доминантна ветра) максимално аерозагађење је издужено према северозападу и захвата готово цело Панчево осим источних и североисточних делова; 3. у случају дувања северозападног, другог доминантног ветра, загађивање ваздуха се распростире на подручје села Старчево и даље на око 5 km према југоистоку; 4. загађивање вода је најинтензивније код одводног канала ХИП Азотаре и ХИП Петрохемије, код Луке Дунав и на потезу Тамиша од Панчева до ушћа; 5. земљиште је изложено највећем загађењу на простору старе депоније и на подручју нафтно-хемијског комплекса у полупречнику од око 1 km; 6. ниво буке је највећи на друмској обилазници од Луке Дунав до раскрснице са старчевачким, ковинским и вршачким путем; бука је интензивна на делу од тамешког моста до аутобуске станице, од хотела Тамиш до пружног прелаза код Железничке станице Аеродром, као и дуж пруга које пролазе кроз град и око Луке Дунав; континуирана бука је регистрована око индустријских објеката; 7. деградација биљног света, хортикултурних садржаја и руделарне флоре је најизраженије на површинама између ХИП Азотаре, Луке Дунав, насеља Содара и дела старог града; 8. подручја МЗ Младост и МЗ Стрелиште су, еколошки гледано, најповољнија за живот; повољном се може сматрати и зона између Старчева и Дунава.

Ниво буке

Током 2000. и 2001. године вршена су мерења комуналне буке на 48 односно 14 мерних места у 8 акустичних зона у граду којима је утврђено да на многим местима бука прелази законом допуштене границе и да Панчево према критеријумима OECD-а (Организација за економску сарадњу и развој) спада у градове у сивој акустичној зони где се могу јављати учестале субјективне сметње грађана.

У периоду јун 2005 - мај 2006. године обновљено је праћење нивоа комуналне буке у граду које је показало да су просечни еквивалентни нивои буке за дан, у односу на исте месеце 2001. године, повећани од 3 до 7 dBA, а за ноћ од 2 до 6 dBA, осим за месец мај, када су у 2006. били нижи 2 dBA. Упореди ли се подаци за 2006. годину спрам података 2001. и 2000. године, уочава се повећање просечних еквивалентних нивоа буке за дана за 3 до 6 dBA, односно 5 до 8 dBA. Још више забрињава податак да је током 2006. године број прекорачења дозвољеног нивоа буке при дневним мерењима био 100%, а при ноћним 98%. Просечна прекорачења дозвољеног нивоа буке за дан била су од 10 до 12 dBA, а за ноћ 15 до 17 dBA. Грађани Панчева су изложени меродавним нивоима буке већим од 60 dBA, што је озбиљна опасност по здравље.

Нису рађена организована мерења комуналне буке у селима и насељима општине Панчево.

Квалитет земљишта

За подручје града постоје само резултати спорадичних истраживања различитих домаћих и иностраних организација које су биле ангазоване на испитивању загађености тла, углавном на подручју Јужне индустријске зоне, током и након НАТО бомбардовања. Констатоване су високе концентрације неких полутаната на појединим локалитетима: укупних угљоводоника, живе, пиралена, диоксида, фурана, етилендихлорида и арсена. Изван Јужне зоне нема значајније загађености тешким металима, изузев једне локације, 2,5 км удаљене, где је утврђена врло висока и токсична концентрација олова. Подаци из 2003. године добијени на основу ограниченог истраживања београдског Пољопривредног факултета и Института Тамиш из Панчева наводе на закључак да је квалитет тла на територији општине генерално задовољавајући и да су загађена земљишта локалног карактера, лоцирана у нафтно-хемијском комплексу.

Према Просторном плану Србије на подручју општине је регистрован повећан салинитет и алкализација земљишта због претеране употребе хемијских средстава. Због смањења хумуса у земљи и слабе употребе органских ђубрива погоршан је агрегатни састав тла, повећана је његова збијеност, смањена порозност и погоршан ваздушни режим. Примећен је већи садржај укупног азота, карбоната, гвожђа и, нарочито, мангана, а недовољне количине калцијума и цинка. Општи је закључак да постоје знаци деградације свих типова земљишта, али још увек у оквирима допуштеног. Ниска радиоактивност вештачког ђубрива које се користи у пољопривреди не одражава се на (повећану) радиоактивност земљишта.

Значајан проблем по земљиште представљају неусловна, градско и сеоска сметлишта и дивља сметлишта, као и привремено и неадекватно одложен опасан отпад из многобројних индустријских постројења.

Посебан вид угрожавања, чак девастације тла представља губитак корисних површина који у Србији износи 40% сваких десет година. То је типични еколошки проблем ове земље коме се поклања недовољна пажња, а који је у нас изазван ерозијом и претераним захватањем земљишта, између осталог, кроз неадекватну и бесправну градњу. Еолска ерозија има највећи утицај на тло у панчевачкој општини. Њен интензитет је од 1,4 до 2 t/h, што према скали угрожености спада у 3. категорију - узнемирена земљишта². То је више од просечног годишњег губитка пољопривредног земљишта у Војводини који износи преко 0,9 t/h³. Подручје општине није угрожено водном ерозијом и у том погледу сврстава се у 5. категорију - врло слаба ерозија. Само поједини делови општине, у околини села Банатско Ново Село и Качарево, према јачини водноерозионих процеса припадају 4. категорији - слаба ерозија.

Квалитет површинских вода

Вода Дунава код Панчева је током 2000. и 2001. године спадала у 3. категорију, а 2002. у 2/3, што не одговара захтеваној класи (2). Тамиш је код Панчева, 2000. године

² Општи план одбране од поплавних унутрашњих вода за територију општине Панчево Службени лист општине Панчево бр. 3/2006.

³ Нацрт Националног програма заштите животне средине Републике Србије, Београд, 2005.

сврстан у 4. класу, 2001. у 3/4, а 2002. године у 3. класу, што представља одступање од Уредбом захтеване категорије (2).

Према званичном извештају Општине Панчево о стању животне средине у 2006. години, квалитет воде Дунава по већини критеријума одступа од препоручене 2. класе бонитета. У великом броју узорака је, наиме, утврђена висока концентрација гвожђа и суспендованих материја, односно повећано присуство колиморфних клица. Слична, неповољна слика, може се стећи и о води Тамиша, на основу анализа рађених на плажи у Панчеву. Мерења рађена током летњих месеци, ради процене заштићености грађана који се рекреирају на локалним купалиштима, показују да је Тамиш оптерећен високом концентрацијом гвожђа и да је врло „сиромашан“ кисеоником. У појединим узорцима концентрација кисеоника је била тако ниска, да је Тамиш био изван 4. класе. На основу микробиолошких анализе воде (МПН колиморфних бактерија) ова река је сврстана у 3. класу бонитета. Анализа воде Поњавице на свим испитиваним плажама (Омољица, Банатски Брестовац, Иваново) показују њену оптерећеност амонијаком, органским материјама и суспендованим материјама. Према микробиолошким налазима, квалитет вода Поњавице се кретао у распону од 2. до 4. класе бонитета, а према концентрацији кисеоника је у једном тренутку био, чак, ван 4. класе бонитета. Вода Надела готово на свим потезима је врло лошег квалитета, припада 3, 3 / 4. или 4. категорији бонитета, а на појединим мерним местима, због ниског садржаја кисеоника (Устава Скробара), или присуства органских материја (свих пет локација, сем Уставе Дебељача), или садржаја тешких метала (Устава Црепаја, Устава Ковин), је изван класе према Уредби о класификацији водотока.

Укупно комунално оптерећење Дунава пореклом из града Панчева износи 168 000 ЕС (еквивалентних становника). Сем НИС, РНП и ХИП Петрохемије ниједно предузеће, нити општина Панчево немају организовану прераду употребљених вода. Иако постоји сепарациони систем одвођења вода, често се, због неразвијености канализационе мреже, атмосферска канализација користи за одвођење фекалних и индустријских отпадних вода, што додатно угрожава водотоке.

Квалитет воде за пиће

У 2002. години је проценат бактериолошки неисправних узорака воде за пиће из водоводног система који снабдева град и јужна села општине (Старчево, Омољица, Банатски Брестовац и Иваново) био у оквиру препорука Светске здравствене организације, док је проценат хемијски неисправних узорака био изнад истих препорука

Комунални и опасни отпад

У општини Панчево се комунални отпад одлаже на безусловна градско и девет сеоских сметлишта. Ова сметлишта имају различиту површину (од нпр. 1 ха у селима Старчево и Долово, преко градског величине 12 ха до качаревачког сметлишта које има чак 17 ха) и не задовољавају минималне санитарне и еколошке услове, због чега представљају сталну претњу по животну средину: ваздух, земљиште, површинске и подземне воде, али и околна домаћинства. Градско сметлиште се, наиме, налази у самом граду, на обали реке Тамиш, 2 км од центра града, док су сеоска сметлишта обично на рубу насеља.

Дневно се у граду прикупи и депонује око 130, 140 м³ комуналног отпада пореклом из домаћинства, установа и предузећа комерцијалног и некомерцијалног карактера. Претпоставка је да овај отпад садржи, као и отпад у сличним градовима ове категорије и величине: хартију, пластику, гуму, метал, текстил, органски отпад, грађевински отпад и отпад са јавних површина. Из панчевачких медицинских установа се у просеку дневно сакупи и одложи око 15 м³ неопасног отпада. С друге стране, сеоска сметлишта месечно прихвате од 15 м³ до чак 1000 м³ комуналног отпада чији састав варира од села до села.

На градском, сеоским сметлиштима и, на жалост, "дивљим" сметлиштима депонује се свакодневно непозната количина опасног комуналног отпада (сијалице и флуо цеви, боје и лакови, неискоришћени пестициди и njihова амбалажа, престарели лекови, моторна уља и мазива, пнеуматици, акумулатори, батерије и сл). Очигледно је да локална самоуправа и постојеће градско јавно комунално предузеће и сеоска ЈКП, проблему комуналног отпада приступају на конвенционалан начин који се своди на

прикупљање, транспорт и депоновање комуналног отпада. Још увек не постоји усвојен локални или регионални план управљања комуналним отпадом.

Проблем одлагања опасног отпада у Панчеву није решен, као што он није решен ни на нивоу државе. Ова врста отпада се и даље привремено депонује у импровизованим складиштима у појединачним производним комплексима. Не постоје потпуни подаци о количинама и врстама опасног отпада индустријског порекла. Само три фабрике Јужне индустријске зоне (ХИП Азотара, ХИП Петрохемија, НИС Рафинерија нафте Панчево) редовно воде евиденцију о опасног отпаду. Идентификовано је и евидентирано седам различитих врста отпада који настане током године или је већ депонован:

- стара пираленска уља (ХИП Азотара) 1,97 т ускладиштено;
- минерална уља (ХИП Азотара) 4650 т произведено на годишњем нивоу;
- отпадна лужина (НИС РНП) 1500 т;
- муљ од чишћења АПИ сепаратора и резервоара (НИС РНП) 1700 т ускладиштено;
- отпадни хромни катализатор (ХИП Петрохемија) 9,5 т на годишњем нивоу;
- коришћено уље (ХИП Петрохемија) 4,7 т ускладиштено;
- муљ са примесама живе (ХИП Петрохемија) 26,3 т на годишњем нивоу.

Према подацима Завода за заштиту здравља Панчево у Општој болници годишње настаје 174 тоне медицинског отпада.

Нема поузданих података о количини произведеног биохазардног отпада иако је општина релативно развијен пољопривредни крај са 4 сточне и 14 живинарских фарми.

Хазардна индустријска и друга постројења

Према подацима нацрта Плана за заштиту од хемијског удеса на подручју Панчева има 41 хазардно постројења, при чему су три највећа од њих (НИС РНП, ХИП Азотара, ХИП Петрохемија) смештена у само градско ткиво, односно, наслањају се на најближе село Старчево. Смањење броја постројења (ратним разарањем 1999. године) је тек незнатно умањило ризик од хемијских удеса. Недовољно је истражен и идентификован утицај малих предузећа са хемијским и другим сличним постројењима на подручју општине Панчево.

Зелене површине

Ниво озелењености Панчева (19,6%) је знатно мањи од препоручених вредности озелењености за градове Србије (30%)². Врло је низак и ниво пошумљености општине Панчево који износи свега 2,84%. Ова оцена се може извести на основу односа стварног (6,3%) и оптималног нивоа пошумљености (17,9%) Јужног Баната.

3.8.2. Заштита природних добара

На подручју панчевачке општине постоје два заштићена добра: Парк природе Поњавица и Споменик природе Три стабла белог јасена код Долова. Оба природна добра имају свог старатеља: ДВП Тамиш - Дунав Панчево односно ЈКП Долово Долово, Панчево. Поред тога велику природну вредност у погледу очуваности екосистема и биодиверзитета представљају делови Потамишја (нпр. остаци Јабучког и Глогоњског рита), Подунавља, дунавске аде: штефанац, Чакљанац, Форконтумац, Ивановачка и Брестовачка ада и аутохтоне шуме. Ова природна добра, укључујући и она заштићена, су угрожена неконтролисаним урбанизацијом, индустријализацијом, повећањем пољопривредних површина и подизањем пољопривредних и шумских засада у монокултури на рачун аутохтоних врста и шума.

3.8.3. Заштита непокретних културних добара

На територији општине Панчево постоји низ значајних споменичких објеката, историјско – амбијенталних целина и археолошких налазишта из ранијих епоха и ближе прошлости, који због својих вредности и значаја заслужују да буду сачувани на одговарајући начин нарочито приликом изградње и уређења простора.

² ЛЕАП (Локални еколошки акциони план), Панчево, 2004.

Најзначајнија археолошка налазишта за проучавање историјског наслеђа су локалитет у Старчеву и Иванову на обали Дунава.

Културна добра:

Панчево:

• Манастир Војловица (из прве половине 18. века), 1952 године проглашен за културно добро, а 1990. године за културно добро од изузетног значаја

• Црква Светог Преображења (друга половина 19. века), 1948 године проглашена за културно добро, а 1990. године за културно добро од изузетног значаја

• Зграда Магистрата, 1948 године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја

• Зграда Народне пиваре, 1948 године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја

• Светионици на ушћу Тамиша у Дунав, 1972 године проглашени за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја

• Зграда у улици Н. Тесле 3. позната под називом "Михаљевићева кућа", "Кућа са сунчаним сатом", "Бригадиров стан" и "Ђурчинова кућа", 1970. године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.

• Зграда у улици ЈНА 2, позната под називом "Граничарска кућа" 1973. године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.

• Зграда у улици Д. Туцовића 2, зграда Црквене општине, 1970. године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.

• Зграда на Тргу Краља Петра I број 8-10, позната под називом "Штапска зграда", 1973. године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.

• Зграда на Тргу Краља Петра I број 11, позната под називом "Графова кућа", 1973. године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.

• Успенска црква - 1948. године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.

• Надгробни споменик Томи Сандуловићу налази се на Православном гробљу, за културно добро проглашен 1972. године.

• Надгробни споменик Игљату Барајевцу налази се на Православном гробљу, за културно добро проглашен 1972. године.

• Надгробни споменик народног хероја Стевике Јовановића налази се на Православном гробљу, за културно добро проглашен 1972. године.

• Споменик стрељаним родољубима из Борче у I светском рату налази се на Тргу мученика, у близини железничке станице, за културно добро проглашен 1972. године.

• Надгробни споменик народног хероја Марка Кулића налази се на Православном гробљу, за културно добро проглашен 1972. године.

• Надгробни споменик композитора Мите Топаловића налази се на Православном гробљу, за културно добро проглашен 1972. године.

• Надгробни споменик песника Васе Живковића налази се на Православном гробљу, за културно добро проглашен 1972. године.

• Надгробни споменик бораца у Првом светском рату и жртвама фашистичког терора у другом светском рату, налази се на Православном гробљу, за културно добро проглашен 1972. године.

• Споменик оснивачима панчевачке гимназије, налази се у порти Успенске цркве, за културно добро проглашен 1972. године.

• Хотел Војводина, за културно добро проглашен 1997. године.

• Црвени магацин за културно добро проглашен 1997. године.

• Гимназија "Урош Предић" за културно добро проглашена 1997. године.

• Зграда у улици Браће Јовановића 13, на катастарској парцели број 3985 КО Панчево, за културно добро проглашена 1997. године.

• Кућа Танацковића у Косовској улици број 1 за културно добро проглашена 1997. године

• Зграда железничке станице Тамиш за културно добро проглашена 1997. године.

• Кућа у улици Петра Драпшина број 8 за културно добро проглашена 1997. године.

- Кућа Дуде Бошковића налази се у улици Браће Јовановић број 17 за културно добро проглашена 1997. године.

- Провијант магацин се налази у улици Мученичка бб, за културно добро проглашена 1997. године.

- Кућа у улици Иве Лоле Рибара број 4 за културно добро проглашена 1998. године.

- Црква Св. Ане-Вајфертова капела, налази се у улици Ослобођења број 72. за културно добро проглашена 2000. године

Старчево:

- Археолошко налазиште, "Град" 1957 године проглашена за културно добро, а 1990. године за културно добро од изузетног значаја.

Долово:

- Српска православна црква Преноса Моштију Св. Николе "Мала Горња" 1950 године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.

- Српска православна црква Преноса Моштију Св. Николе "Велика Доња" 1950 године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.

- Зграда Основне школе, "Аксентије Максимовић" за културно добро проглашена 1973. године.

- Родна кућа композитора Аксентија Максимовића за културно добро проглашена 1973. године.

Банатско Ново Село:

- Старо језгро Банатског Новог Села 1973 године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја

Јабuka:

- Камени крст за културно добро проглашена 1972. године.

Омољица:

- Војнограничарска зграда за културно добро проглашена 1973. године

3.8.4. Угроженост подручја од елементарних непогода

Земљотрес

На основу досадашње сеизмичке активности и карте микросеизмичке рејонизације територије Војводине подручје Општине Панчево угрожено је појавом земљотреса интензитета 6° МКС и 7° МКС. Земљотресом јачине 6 МКС, сматрају се слабијим земљотресима, са лакшим последицама. У случају појаве земљотреса овог интензитета могу се очекивати масовна тешка оштећења на објектима од ћерпића и набоја као и необрађеног камена, док би лакша оштећења али такође масовнија претрпели објекти од опеке, префабрикованих блокова и објекти са делимично дрвеном конструкцијом.

Поплаве

Изливањем реке Дунава, Дунавца и Тамиша из свог корита највише се плави подручје алувијалне равни, а често се ово плављење поклапа са изразитим подизањем нивоа подземних вода које је проузроковано топљењем снега (крај марта и април месец).. Садашњи систем заштите од поплава чине изграђени насипи. Најугроженија подручја су у насељу Иваново око Дунава и Дунавца и подручја у насељу Глогоњ и Јабuka око Тамиша.

Олујни ветар

Олујни ветар спада у групу опасних хидрометеоролошких појава и то нарочито када удари ветра прелазе 17,2 m/sek или када се јавља у виду пијавице или торнада, што је карактеристично за југоисточни Банат. Ово подручје карактерише велики број дана у току године са доминацијом ветрова из два супротна правца: југоистока и северозапада и стога се сврстава у најугроженије подручје од дејства олујних ветрова у Војводини. У односу на правац и честину ветрова, подручје Општине Панчево нема повољан положај и спада у врло ветровито подручје. Најчешћи је источни ветар, а затим западни,

северозападни и југозападни ветар. Не постоје пољозаштитни појасеви, дрвореди поред путева су веома ретки, а зеленило у насељима је врло слабо развијено, што доводи до закључка да је заштита од олујних ветрова веома слаба и да се одговарајућим планским мерама мора побољшати.

Пожари

Подручје Општине Панчево обухвата 10 насеља која спадају у групу великих (Панчево) и средњих насеља сеоског типа са претежно приземним објектима, великим двориштима и широким улицама и без великих концентracија запаљивог материјала. Могући су пожари локалног карактера и мањих размера.

Снежни наноси и поледице

Највећи део Општине Панчево се налази у систему државног пута I и II реда мреже путева и железнице. С обзиром на то да путеви који повезују насеља Општине нису оптерећена великим саобраћајем, снежни наноси на путевима нису евидентирани као елементарна непогода, која би зауставила саобраћај и изазвала велике последице. На основу хидрометеоролошких података и искустава у одбрани од снежних наноса и поледице на саобраћајницама, на овом подручју евидентирана су тзв. критична места на путевима и железничким пругама, које нису директно везани за подрушје општине Панчево, али индиректно јесу, јер тангирају саобраћајнице које пролазе кроз територију општине Панчево. То су деонице магистралног пута М-1/9 (Е-70) Београд-Панчево-Вршац-граница и то на делу пута Владимировач-Алибунар и Николинци-Уљма и жељезничка пруга Београд-Вршац на делу Алибунар-Банатски Карловац.

Град и суша

Подручје Општине Панчево не спада у изразито градобитно подручје већ је подложно само повременим продорима олујних и градобитних облака. На подручју Општине изграђене су противградне станице које се по потреби активирају.

Климатски услови, који имају тенденцију мењања у смислу повећања броја дана без падавина, знатно утичу на појаву суше која највећу учесталост има у вегетационом периоду, када су пољопривредне културе најосетљивије и када су штете од ове непогоде највеће.

Акциденти и техничке катастрофе

(експлозије, радиоактивно и хемијско загађење)

Опасност од настанка експлозије могућа је у објектима у којима се врши складиштење, превоз, промет и рад са експлозивним материјама, као и у појединим технолошким процесима (предузећа која се баве производњом и ускладиштењем нафте и нафтних деривата, као и гаса, пре свега фабрике "Јужне зоне" у Панчеву).

На подручју Просторног плана, а и шире, не постоје радиоактивне материје у количини која би могла изазвати акциденте типа елементарне непогоде.

3.9. Намена површина

Површина Општине Панчево износи 756,29 km² и у односу на 45 општина АП Војводине по површини коју заузима, налази се на 18 месту. Такође, површина Општине је већа од просечне вредности за АП Војводину која износи 478,47 km². Подељена је на 11 катарстарских општина (КО) различитих површина; крећу се од највеће – КО Панчево која износи 81,20 km² и учествује у укупној површини Општине са 16,62 %, до најмање – КО Иваново са површином од 12,63km² и учешћем од свега 2,58 % у укупној територији Општине.

Према структури коришћења земљишта по катастарским категоријама, територија Општине је подељена на:

Табела 18: Структура коришћења земљишта по катастарским категоријама⁴

Основне категорије коришћења земљишта		Општина Панчево		АП Војводина	
		П у ha	%	П у ha	%
1.	Пољопривредно земљиште *	63 057,48	83,38	1.795.285,00	83,20
	- обрадиво	60 221,24	79,63	1.652.236,00	76,57
	- необрадиво	2 836,24	3,75	143.049,00	6,63
2.	Шумско земљиште	2 147,91	2,84	143.339,00	6,64
3.	Укупно плодно (1+2)	65 205,39	86,22	1.938.624,00	89,84
4.	Неплодно	10 423,39	13,78	219.260,00	10,16
	Укупно	75 628 79	100,00	2.157.884,00	100,00
* Укупно пољопривредно земљиште (атар, насеља, викенд зоне, радне зоне)					
¹⁾ Подаци добијени од РГЗ - Служба за катастар непокретности општине Панчево, фебруар 2008.					

Из података датих у табели може се закључити да се структура коришћења земљишта у Општини битно не разликује од структуре коришћења земљишта у АП Војводини.

Плодно земљиште (пољопривредно+шумско = 65 205,39ha) учествује у укупном земљишту са 86,21 % (ha), док је под **неплодним земљиштем** 10 423,39ha или 13,78 % укупне територије. Овакав однос је сличан просечним вредностима за АП Војводину (89,84 : 10,16).

Шумско земљиште 2147,91 ha или 2,84% у укупном земљишту, мање је у односу на просечне вредности за АП Војводину (6,64%), за 3,8%.

Посматрано по катастарским општинама (атарима) може се констатовати да је у већини атара (у 9 од 10) учешће пољопривредног земљишта у укупном веће од просечне вредности за Општину (83,37%), а чак у 9 атара учешће ове категорије земљишта је веће од просечне вредности за АП Војводину (83,20 %).

Учешће **неплодног земљишта и земљишта са посебном наменом** коришћења (водно и остало) од 13,78 % у укупном земљишту Општине, је нешто виша од вредности за АП Војводину (10,16 %), што говори да се ова категорије земљишта у општини Панчево, користи на исти начин као и у АП Војводини.

4. ОГРАНИЧЕЊА И ПОТЕНЦИЈАЛИ РАЗВОЈА

Геосаобраћајни положај

Најважнији потенцијал Општине у геосаобраћајном погледу представљају важни саобраћајни правци међународног и националног значаја који пролазе подручјем Општине, или га тангирају, као и саобраћајни капацитети у окружењу:

- близина коридора "X" и пругом међународног значаја - магистралне пруге Београд - Панчево - Вршац (веза са коридором IV), магистрална пруга Кикинда - Зрењанин – Панчево, као и државни пут I реда број 24 (магистрални пут М-24)
- река Дунав која је међународни пловни пут,-коридор VII
- близина међународног терминала аеродром "Никола Тесла".

Путна мрежа на територији Општине има задовољавајућу разуђеност и покривеност подручја што омогућава не само транзитирање кроз подручје већ и добру повезаност са осталом путном мрежом која емитује и прихвата локалне путничке и робне токове.

⁴ Подаци добијени од РГЗ – Служба за катастар непокретности Панчево, фебруар 2008-године.

Територија општине Панчево располаже мрежом јавних - категорисаних путева укупне дужине од 149.50 km.

Од укупне мреже друмских саобраћајница на територији општине Панчево 75.30 km или 51% чине државни путеви I и II реда (магистрални и регионални), 59.50 km државни путеви I и 15.80 km државни путеви II реда док 74.20 km или 49% представљају општински путеви.

Државни пут I реда број 1/9 (Е-70): Београд - Панчево - Вршац - Румунија кроз територију општине Панчево пролази у дужини од 28 km и представља најважнији путни тј. саобраћајни правац.

Државни пут I реда Кикинда - Зрењанин - Панчево - Ковин - Смедерево кроз територију општине пролази у дужини од 31.5 km и спаја јужни део Србије и Поморавља са јужним и северним Банатом. Овај путни правац у последњих 20 година поприма све већи значај у саобраћаја у општине и шире.

Деоница државног пута II реда број 124 Опово - Глогоњ - Јабука - Панчево кроз територију општине пролази у дужини 15.8 km и у односу на наведене државне путеве I реда има знатно мањи значај и улогу у саобраћају општине.

Висока комуникацијска вредност подручја Општине и коегзистенција различитих видова саобраћаја у њој представљају изузетно важан развојни потенцијал чија адекватна валоризација треба да представља једну од основа будућег развоја Општине.

Активирање овог потенцијала захтева у првом реду радове на побољшању квалитета и опремљености постојећих саобраћајних капацитета, с обзиром да садашње стање не обезбеђује услове за њихово коришћење у пуном капацитету.

Положај на Дунаву, који пружа подручју Општине Панчево многоструке могућности за развој привреде и интеграцију са окружењем (трансрегионалну и трансграничну). Ту се, пре свега, мисли на:

- луку Панчево и укључивање у лучки систем Београд-Смедерево-Ковин. Регионалним просторним планом Административног подручја Београда предложено је формирање овог система у мултимодални чвор, што би свакако допринело рационалнијем коришћењу овог ресурса и приближавању Београду, као највећем тржишту у земљи;
- позиционирање водног коридора 7, једног од 10 европских коридора, који отвара бројне шансе не само саобраћајно интегрисање овог подручја већ и привредно (индустријски парк, туризам, сервиси и сл.), на принципима одрживог развоја;
- могућности туристичке валоризације овог потенцијала. Дунав као највећу реку и туристичку вредност многих земаља Европе, треба и у делу наше земље туристички рехабилитовати и искористити.

Близина положаја коридора X такође пружа општини Панчево шансе за активирање привредног развоја. Посебну развојну могућност стиче:

- транспортна привреда,
- мала и средња производна предузећа (и у центрима која леже на овом коридору),
- услужни тј. сервисни сектор (такође, и у специјализованим зонама дуж овог коридора),
- туристичко-угоститељска делатност (нови туристички мотиви могу бити сеоски тј. еко-туризам и транзитни туризам, али и
- пољопривреда, са "наменском" производњом за кориснике аутопута, као и
- све оне делатности које треба да подигну пословни амбијент не само Панчева већ и руралних центара (финансијске, банкарске, информатичке, пакерске, прометне, сервисне и др.).

Планирана саобраћајна инфраструктура последично утиче на формирање нових потреба и подиже локациону вредност простора, што упућује на пажљиву али и благовремену заштиту просторних ресурса и њихово економско активирање изградњом одговарајућих садржаја. Наиме, понуда нових простора и локација треба да усмери и да подстакне економски развој, али само уколико се строго поштују еколошки стандарди.

4.2. Становништво

У периоду 1948-2002. година укупан број становника расте по просечној годишњој стопи од 1,1%, при чему је најдинамичнији развој остварен у насељу Панчево 2,6 а у анализираном периоду насеља Иваново (-1,3), Банатски Брестовац (-0,3) и Глогоњ (-0,3) остварују негативне стопе раста укупног броја становника. Негативне тенденције у кретању укупног броја становника постају израженије у периоду 1981-2002. година када је чак у 6 насеља Општине (Иваново, Б. Брестовац, Глогоњ, Б.Н.Село, Јабука и Качарево) дошло до опадања укупног броја становника, у два насеља Омољица и Долово није дошло до промене (0) у два насеља Панчево (0,4) и Старчево (0,2) је забележен незнатни раст укупног броја становника.

Природно кретање становништва Општине има изражене негативне карактеристике што се огледа у високом морталитету, ниском наталитету и негативном природном прираштају.

Механичка компонента значајно је утицала на кретање укупног броја становника, нарочито у периодима 1948-1961. и 1991-2002. године у којима је механички прилив био најинтензивнији.

Упоредивање тренда природног и механичког кретања становништва упућује на закључак да је доминантни утицај на кретање укупног броја становника у анализираном периоду имала механичка компонента.

Анализа старосне структуре становништва указује на тенденцију израженог старења популације, што ће се у будућности негативно одразити на природно обнављање становништва и на смањење категорије радно способног становништва.

Категорију пољопривредног становништва, која има значајно учешће у укупном броју становника, карактеришу лоша старосна и образовна структура.

Наведене карактеристике популације Општине указују на потребу предузимања одговарајућих мера из области демографске, економске и социјалне политике како би се у будућности обезбедило побољшање карактеристика становништва као непосредног развојног фактора.

4.3. Мрежа насеља и јавних служби

У мрежи насеља (градова Панчево је Просторним планом Републике утврђено као регионални центар. Функционално подручје Панчева обухвата територије општина Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово, са приближно 225.000 становника. Просторно-функционална организација на нивоу функционалног подручја Панчева би требало да обезбеди: рационализацију управљања и ефикасније обављање послова из домена свакодневних потреба грађана; организацију јавних служби усклађену са потребама, могућностима и интересима локалних заједница, и ефикасније координирање активности и програма локалних заједница, чији ће значај расти са повећањем децентрализације управљања у Србији.

Сва насеља Општине (према ППР Србије) припадају примарним сеоским насељима, што указује на успорени процес како функционалне диференцијације, тако и процес успостављања хијерархијског система насеља у простору Општине.

Мрежу насеља Општине карактерише:

- оптималан број насеља (10) у односу на просечну предност за општине у АП Војводини (10,3),
- већа густина насеља – 7,56/100 km² (АПВ-2,22/100 km²),
- знатно већа величина просечног насеља – 12716 становника (АПВ-4351), као и већа просечна величина сеоског насеља (5564-2104),
- знатно већа густина насељености која износи 168 ст/km² (за АПВ-93,82 ст/km²), што све заједно указује на врло рационалну мрежу насеља у Општини.

Такође је за подручје Општине карактеристично да има изражену концентрацију становника у градски центар.

4.4. Привреда

Употреба земљишта – потенцијали и ограничења

Простор општине Панчево спада у међу густо насељене општине у Србији – различитим начинима коришћења земљишта, од којих доминирају пољопривреда коју чини најквалитетније земљиште у Србији 1. и 2. бонитетне класе), индустрија и друге делатности секундарног сектора, становање, саобраћај, туризам и терцијарне делатности; конфликти у простору су бројни, а пропусти у употреби земљишта све израженији, са озбиљним последицама по ефикасност, опремљеност, животну средину и квалитет живота;

- изразита је конверзија пољопривредног у непољопривредно земљиште
- поједини корисници земљишта не само да нису локалног, већ су регионалног, националног значаја - фабрике у јужној индустријској зони у Панчеву (Азотара, Петрохемија и Рафинерија)
- пејзаж је потпуно преобликован људском руком, а притисак на земљиште изузетно јак.
Мере:
 - сачувати квалитетно земљиште за пољопривреду, за снабдевање Панчево и дела Београда квалитетним пољопривредним производима а вишак усмерити ка извозу
 - треба прихватити чињеницу да је инфраструктура, посебно саобраћајна и компаративна предност положаја општине једини стварни потенцијал развоја те пажљиво треба чувати магистралне коридоре.

На структуру и коришћење простора у подручју општине Панчево нарочито су утицали развојни процеси који су се одвијали у протеклих неколико деценија. Посебне карактеристике постојеће структуре коришћења су следеће:

А. Пољопривреда и шумарство, примарне делатности које карактеришу махом екстензивно коришћење простора, као и водене површине Дунава и Тамиша заузимају највећи део укупне територије (око 87,26% од укупне површине Општине), док секундарне и терцијарне делатности (насеља, индустријска производња, саобраћај и саобраћајни коридори - категорије које се сврставају под "остало земљиште") заузимају знатно мање простора (око 12,74%). Шумско земљиште је знатно смањено, испод објективних природних услова и потреба, и заузима свега око 2,84 % од укупне територије Општине. У ситуацији често неконтролисаног и екстензивног раста, насеља у свом ширењу неретко заузимају најплоднија земљишта, што је нарочито изражено у делу подручја Општине око града Панчева и уздуж главних комуникацијских праваца, како у Панчеву тако и у Јабуци, Банатском Новом Селу и Долову. Смањује се оранично земљиште које у Општини доминира у структури пољопривредног земљишта, често веома интензивно а највише у централном делу Општине.

Б. У коришћењу простора настао је велики број колизионих и конфликтних ситуација, које су настајале било као последица недовољне координације активности у планирању и просторном уређењу на макро, регионалном и локалном нивоу, или као последица непостојања режима коришћења простора који је утврђен законским прописима и планским пропозицијама. Основни типови конфликта и колизија су следећи:

- Коришћење земљишта за потребе индустрије (нпр. јужна индустријска зона, Нова Утва и друго) често је у колизији са коришћењем земљишта за пољопривреду и шумарство, са развојем и уређењем насеља и изградњом и одржавањем саобраћајне инфраструктуре.
- У околностима прекомерне хемизације у пољопривредној производњи, остварује се негативан утицај на заштиту подземних и површинских вода у водозаштитним зонама. Ово је нарочито карактеристично за ризична подручја око града Панчева, као и за сва друга подручја где је ратарство и воћарство интензивно.

- На другој страни, водопривреда често захвата већа подручја за коришћење подземних и површинских водних ресурса (заштита изворишта) већином на пољопривредном и шумском земљишту, али и у насељским подручјима.

В. Посебан проблем представља коришћење простора уз Дунав и Тамиш. Коришћење простора у овим појасевима је, међутим, нерационално, посебно угрожено изградњом стамбених и викенд објеката у зони непосредне заштите уз Дунав.

Планирање и изградња појединачних техничких система међусобно су неусклађени, што такође доводи до неадекватних интервенција у простору, али и до тешкоћа у изградњи и функционисању тих система.

Пољопривреда. Пољопривредну производњу у Општини карактеришу:

- екстензивна структура у којој доминира ратарска производња,
- неразвијеност сељачких газдинстава (натурални карактер производње, нижи приноси у односу на пољопривредна предузећа, радно-интезивна производња, слаба техничка опремљеност и застарелост средстава за производњу, велика уситњеност поседа и слаба организованост, велики број старачких домаћинстава)
- лоше перформансе пољопривредних предузећа (лоша техничка опремљеност, застарела механизација, већи број и неадекватна структура запослених у односу на потребе, неповољни економски резултати, неефикасна производња),
- неадекватни третман и раубовање пољопривредног земљишта.

Погодности и ограничења развоја пољопривреде (SWOT анализа)

Синтезна оцена напред изнетих основних перформанси пољопривреде подручја представљена је кроз следећу анализу.

СНАГА (ПОТЕНЦИЈАЛ)	СЛАБОСТИ (ОГРАНИЧЕЊА)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ земљишни фонд <ul style="list-style-type: none"> - пољопривредне површине чине 83,38 % укупних површина Општине(63057,48ха), - хомогена агро-еколошка област, са местимично издиференцираном структуром коришћења пољопривредног земљишта - пољопривредно земљиште повољно уз мере унапређења, - природне погодности за производњу за све врсте ратарске производње, воћарства - присутност дуге традиције у производњи одређених пољопривредно-прехранбених производа - постојећи фонд земљишта омогућава прехранбену сигурност становништва ➤ посебне природне вредности <ul style="list-style-type: none"> - земљишта 1 до 4 катастарске класе заузимају око ¾ укупних пољопривредних површина - изузетни природни услови за развој, ратарства, воћарства, и повртарства - Подунавље, - пејсажне вредности ➤ с демографског аспекта, <ul style="list-style-type: none"> - спремност и традиција код становника да се баве пољопривредом - значајно учешће мешовитих домаћинства која, су, по правилу, спремнија за иновације у пољопривреди и другим делатностима ➤ близина Београда и других великих потрошачких центара ➤ концентрација приватног капитала у појединим делатностима са тенденцијом проширења привредне активности ➤ повољан положај на Коридору 7 и 4 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ недовољна искоришћеност потенцијала ➤ лоше организована пољопривредне производње због: <ul style="list-style-type: none"> - уситњености поседа, неурађене комасација, застареле механизација - еолска ерозија - недостатка знања и непостојања саветодавне службе - неусклађености са савременим тенденцијама и потребама интензивне пољ. производње - високог степена зависности пољопривредне производње од екоуслова у вегетационом периоду (нефункционисање локалних система за наводњавање, не примењивања мера неге) - лоше интегрисаности пољопривредника са фирмама из области снабдевања, прераде и промета - ограничено недостатком радне снаге - непланског претварања пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе ➤ с демографског аспекта <ul style="list-style-type: none"> - у целини посматрано, све старија популација - неповољна образовна структура пољопривредних становника - ограничене могућности запошљавања у непољопривредним делатностима - недостатак радне снаге у пољопривредним радним шпигетима ➤ низак степен инфраструктурне опремљености <ul style="list-style-type: none"> - нерешено питање одвођења отпадних вода, евакуације чврстих отпадака - низак степен развијености пољопривредне инфраструктуре - одсуство наводњавања и одводњавања ➤ недостатак финансијских средстава за значајнија инвестициона улагања ➤ не постоји самоорганизовање пољопривредних произвођача у задруге и/или професионалне асоцијације

МОГУЋНОСТИ	РИЗИЦИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ активније укључење у интеграционе токове ➤ услови за еко-еко развој ➤ интензивније везе између делатности пољопривреда-туризам, пољопривреда-индустрија, пољопривреда- занатско-услугне активности... ➤ развој сеоског, етно, еко и агро-туризма, ➤ развој савремене пољопривредне производње, (за снабдевање становништва, туристичко-угоститељских објеката у оквирима општине и дуж Коридора 7 и 4 и близина коридора 10. за пласман ван подручја), здраве хране, мини фарми специфичних производа (пужева, кунића и зечева), подизање нових плантажа воћа, пластеника и стакленика (за рано поврће и цвеће) ➤ за добијање ознаке дефинисаног географског порекла, екопрефикса код пољопривредних производа ➤ развој малих производних капацитета који су усклађени са захтевима тржишта и еколошким карактеристикама средине ➤ развој компаративних делатности и функција одговарајућег нивоа производње и услуга: објекти јавних служби (пошта, банка, откупна станица), савремених модалитета домаће радности и занатских услуга ➤ ширење предузетништва у свим сферама друштвено-економског живота села, од примарне пољопривредне производње и агробизниса, производних услуга и занатства, па све до отварања приватних ветеринарских станица, информатичких сервиса и слично 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ нарушавање квалитета животне средине због: <ul style="list-style-type: none"> - повећања концентрације становништва и активности - промене односа коришћења пољопривредног земљишта и других корисника земљишта - небалансиране валоризације ресурса и осталих елемената пољопривреде - неконтролисана употреба хемијских средстава у пољопривредној производњи и тиме загађивања подземних вода - непоштовање неопходних мера заштите околног простора током производног процеса - заузимања квалитетног пољопривредног земљишта од стране других корисника - незаштићеност земљишта од еолске ерозије (недостатак ветрозаштитних појасева) ➤ могућег конфликти интереса између појединих делатности на релацији пољопривреда – туризам - индустрија ➤ раслојавања пољопривредних газдинстава од оних слабијих према веома јаким пољопривредним породичним газдинствима ➤ интензивирање депопулације и емиграције становништва

Индустрија, грађевинарство, производно занатство. Производњу у овој области карактерише:

- технолошка застарелост капацитета,
- већи број запослених у односу на стварне потребе (технолошки вишак радне снаге),
- недовољна искоришћеност инсталираних капацитета, ниска економичност и продуктивност рада.

Туризам. Област туризма карактерише:

- неадекватна валоризација постојећих природних и културно-историјских вредности и створених материјалних капацитета,
- неадекватна инфраструктурна опремљеност, пад броја туриста у односу на развојне периоде пре 1990. године, високо учешће домаћих у односу на стране туристе, одсуство адекватних основних смештајних капацитета и пратећих објеката и комплетне туристичке понуде,
- одсуство осмишљење, континуиране и према одабраним сегментима усмерене пропагандно-информативне и маркетиншке активности.

Даљи развој привредних делатности треба да буде заснован на функционалном повезивању овог региона са регионима у ближем и даљем окружењу, који су по привредним активностима комплементарни овом простору и са којима је могуће остварити интересну повезаност

Пољопривреда. Развојни потенцијали планског подручја у овој области као резултат природних фактора су:

- земљишни фонд доброг квалитета, који пружа могућност за све врсте ратарске и повртарске производње,
- повољни климатски и педолошки услови,
- повољни предуслови за пчеларство,
- могућност за узгој лековитог биља и цвећа.

Просторне и демографске карактеристике које представљају потенцијал развоја пољопривреде су:

- повољан однос обрадивих површина и пољопривредног становништва,
- близина Београда као значајног конзумента пољопривредних продуката,
- могућност да се пољопривреда валоризује кроз туристичку понуду.

Основни приоритети у области пољопривреде су:

- коришћење пољопривредног земљишта усмериће се ка квалитативном унапређивању расположивог земљишта, уз обезбеђивање спољне подршке (специјализовани програми, образовање, кредитна и пореска политика) за активирање резерви у пољопривредној производњи индивидуалних домаћинстава ради рационалнијег и ефикаснијег коришћења производног потенцијала пољопривреде и побољшања економске и социјалне ситуације пољопривредних домаћинстава,
- подстицање укрупњавања поседа и својинске трансформације пољопривредног земљишта ради подизања нивоа економске ефикасности и побољшања аграрне структуре индивидуалних домаћинстава,
- обезбеђивање контроле и надзора над коришћењем земљишта ради спречавања контаминације, деградације и деструкције пољопривредног земљишта.

Индустрија и мала и средња предузећа. Приоритет у развоју индустрије треба да имају капацитети везани за локално сировинско залеђе (пољопривредно). У том смислу треба подстицати развој прехрамбене индустрије која ће пласман имати у оквиру пратећих туристичких и услужних садржаја.

Посебну пажњу треба посветити стварању услова за развој малих и средњих предузећа која омогућавају брже запошљавање и бржи поврат уложеног капитала, која имају могућност широке лепезе производа у малим серијама и висок степен флексибилности у односу на флукуације на тржишту.

Туризам. Потенцијали развоја планског подручја у области туризма представљају:

- заштићене природне вредности (аде, Поњавица)
- културно-историјске вредности од праисторијског доба па до споменика блиске историјске прошлости,
- транзитни туристички правци међународног и националног значаја
- положај на Дунаву, Тамишу и Поњавици.
- Панчевачки рит

Велики потенцијал за развој туризма представљају и културно-историјски споменици, туристичке манифестације

4.5. Инфраструктурни системи

4.5.1. Саобраћајна инфраструктура

Путна мрежа има задовољавајућу разуђеност и покривеност подручја што омогућава не само транзитирање кроз подручје већ и добру повезаност са локалном мрежом која емитује и прихвата локалне путничке и робне токове.

Ограничења у нивоу пропусне моћи и саобраћајне услуге решиће се интервенцијама на корекцији трасе пута, елементима попречног профила и коловозне конструкције.

Изградњом обилазница неутралисали би се неповољни технички елементи постојеће трасе, као и пролазак кроз насеља, чиме би се знатно подигао степен безбедности и ниво саобраћајне услуге дуж овог пута, а смањио ниво загађења животне околине.

4.5.2. Водопривредна инфраструктура

Основне смернице за развој водопривредне инфраструктуре за коришћење, заштиту вода и заштиту од штетног дејства вода, дефинисане су стратешким документима у области водопривреде: у Водопривредној основи Републике Србије и Европској директиви о водама.

Од значаја за водопривредно планирање у општини је дефинисање динамике развоја и унапређења, што је тежак задатак, обзиром на велике вредности улагања у ову, не у свим сегментима профитабилну област.

Стога се у наставку дефинише генерална динамика развоја, заснована на концепту одрживог развоја, уз напомену да је изузетно негативан тренд улагања у протеклој деценији готово угрозио функционалност постојећих водопривредних система.

Потенцијали развоја водопривреде

Пловни пут: Евидентна предност близине пловног пута је реалан потенцијал. Планира се поред постојећих, формирање засебних пристаништа путничког и привредног карактера. Привреда већ користи потенцијале кроз Луку Дунав, Азотарин пловни канал и претакалиште рафинерије нафте на Дунаву. Планом се даје могућност проширења капацитета и осавремењавања Луке Дунав и Азотариног пристана. Рафинерија планира реконструкцију свог пристаништа на Дунаву у смислу усклађивања са важећим законима и прописима у овој области. Из тог разлога се планира изградња рафинеријиног савременог базенског пристаништа на постојећој локацији.

Путнички и туристички потенцијали

Планом се пружају могућности за изградњу **речне марине** на Дунаву (ушће Тамиша), мањих marina за наутуку и пристан спортских чамаца на Белој Стени и код Иванова (Јабуков Цвет) и путничког пристаништа на Тамишу у централној зони града (амфитеатар код Црвеног магацина), под условом да се дефинише корисник и модел убирања прихода.

Реални су планови **коришћења постојећих уређених делова обале Тамиша** у градској пловној зони од старог друмског моста до хидрочвора (преводнице) за организовање спортских такмичења у веслању.

Експлоатација наноса (као грађевинског материјала): евентуални позитивни налази истрага количине и квалитета шљунка у реци Дунав, имали би значај за локалну самоуправу, само у условима пренетог права и доделе дела накнаде за багероване количине.

Неопходне су активности на утврђивању расположивих обновљивих резерви уз сагледавање могућности рационалне експлоатације, при чему се локалној самоуправи мора вратити део накнаде за наменско коришћење.

Водоснабдевање: од прворазредног је значаја да се спроведу све потребне мере за ширење водозахвата у оквиру изворишта «Сибница» према северу, уз спровођење прописаних мера заштите. Започете активности на изворишту «Градска шума» обезбеђују оптимални режим експлоатације, уз примену савремене методологије мониторинга.

За насеље Качарево је потребно урадити истражне радње како би се добили валидни подаци о издашности овог потенцијалног изворишта и приступило његовој заштити и реализацији изградом и применом планске и пројектне документације.

Наводњавање: реално је очекивати улагања у наводњавање, пре свега због евидентних потенцијала, која значајно умањују иницијална улагања у инфраструктуру за довод воде до пољопривредних комплекса. У томе је евидентна предност у односу на

друга подручја, где се тренутно граде читави системи водозахвата и доводних цевовода до комплекса пољоприведног земљишта.

Наводњавање и одводњавање

Каналска мрежа Општине је веома разграната али је још увек недовољна да би у потпуности задовољила потребе Општине за развијеном водопривредном мрежом. Нарочито се осећа недостатак најмањих канала (четвртог реда) тзв "сисаваца" који би одвели воду до главног канала. Постојећи канали су у врло лошем стању. Већи број канала је замуљен и обрастао густом хидрофилном вегетацијом што спречава отицање. Неопходно је очистити и довести у ред постојеће канале, а након тога улагати средства у изградњу нових. Досадашња искуства, показују да су још увек велике штете од поплава површинским и подземним водама. Борбу са сувишним водама треба наставити са још већим интензитетом, кроз изградњу и одржавање мелиоративне мреже.

Водовод и канализација

Постојећи систем водоснабдевања не може да задовољи потребе за водом свих потрошача (становништво, привреда и друге активности).

Средства која се сада обезбеђују су мала и недовољна за побољшање услова водоснабдевања, нарочито у летњим месецима, када је евидентан недостатак воде.

Решавање проблематике отпадних вода на савремени начин, подразумева прихватање отпадних вода затвореним канализационим системом, одвођење до локације за пречишћавање и пречишћавање до потребног степена. На овај начин се у максималној мери спречава загађење тла и подземних вода, као и спречава директно доспевање отпадних вода у отворене водотоке. Истовремено се пречишћавањем отпадних вода обезбеђује враћање употребљених вода у исправном стању у поновни циклус кружења воде у природи. Овај подухват значајно доприноси побољшању режима подземних вода (квалитет и нивои) као последица пречишћавања и значајно побољшава квалитет живота на овом подручју.

4.5.3. Енергетска инфраструктура

Електроенергетска инфраструктура

Проблеми и ограничења у области електроенергетске инфраструктуре су:

- постојећа електроенергетска мрежа са својим карактеристикама не одговара (капацитет и техничке карактеристике водова и дистрибутивних трафостаница) садашњим потребама,
- покривеност преносном и дистрибутивном мрежом није задовољавајућа,
- некавалитетна нисконапонска мрежа у већини насеља треба да буде реконструисана,
- јавна расвета по насељеним местима и туристичким локалитетима је незадовољавајућа,
- јавља се велика оптерећеност електромреже у појединим насељима
- квалитет испоручене енергије није задовољавајући. Водови су надземни највећом дужином трасе и трпе краткотрајне прекиде у напајању, што омета редовне активности у савременим индустријским погонима.

Гасоводна инфраструктура

Велики потрошачи природног гаса у Општини концентрисани су у граду, Панчеву. У осталим насељима, поред домаћинстава као потрошача, налази се и одређен број привредних објеката за које је потребно обезбедити гас.

Остали извори енергије

Подручје Општине располаже недовољно испитаним потенцијалима у области алтернативних извора енергије (сунчева енергија, енергија ветра, биомаса, отпад, геотермална енергија) чија ће адекватна валоризација у будућности омогућити њихово укључивање у енергетски систем Општине.

4.5.4. Телекомуникације

Проблеми и ограничења у области телекомуникационе инфраструктуре су:

- телекомуникациона инфраструктура на планском подручју, којом су обухваћени телекомуникациони објекти, телефонске централе, спојни путеви, примарна мрежа у насељима, већим делом није на задовољавајућем нивоу, како по квалитету тако и по капацитету. Највећи део секундарне мреже је изграђен надземно, недовољног је капацитета и већ амортизован,
- није извршена техничка оспособљеност централа по насељима, односно, није извршена аутоматизација и дигитализација телекомуникационе опреме и система,
- спојни путеви између телефонских централа такође често нису остварени оптичким кабловима, малих су капацитета тако да се телекомуникациони саобраћај одвија отежано,
- месна ТТ мрежа у већини места није осавремењена (секундарна мрежа је још увек ваздушна),
- планско подручје је покривено мрежом мобилних телекомуникација, али за потребе GSM система нема довољно изграђених базних радио-станица, радио-релејних станица и припадајућих антенских стубова.

4.6. Заштита животне средине

Животна средина на подручју Општине Панчево угрожена је следећим природним факторима:

- високим подземним водама - појављују се на свим деловима територије Општине посебно у одређеним временским периодима, у времену отапања снега или изразито обилних атмосферских падавина. Посебно су угрожени делови територије (лесне терасе и алувијална равна) у приобаљу реке Тамиш.
- климатским карактеристикама умерено - континенталне климе: жарка лета, оштре зиме, обиље атмосферских падавина у одређеним периодима или изразито сушни периоди уз појачан утицај инсолације, локални утицаји доминантних ветрова често великих јачина (северни, северозападни и источни "кошава");
- неповољним променама водног режима (нагле и интензивне поплаве).

Животна средина у Општини угрожена је и антропогеним утицајима који имају за последицу:

- загађење ваздуха - настало већом концентрацијом и неадекватним лоцирањем, опремањем и коришћењем индустријских, прерађивачких и комуналних капацитета, и повећаним саобраћајем,
- загађивање земљишта отпадним водама из прерађивачке индустрије, сточарске производње и насељених места, као и претераном и неконтролисаним применом хемијских средстава у пољопривреди и другим областима,
- загађивање подземних и површинских вода услед неадекватног или непостојећег третмана отпадних вода.

4.7. Заштита споменика културе

Непокретна културна добра на подручју Општине Панчево састоје се из познатих, проучених и обрађених објеката, као и од мноштва остатака прошлих култура који нису још истражени или откривени.

Велики значај и бројност споменика културе изискивали су напоре заједнице за њихово чување, презентацију и коришћење. У протеклом периоду настојања да се споменици у потпуности заштите, нису била довољна.

На подручју Општине Панчево као и ширем подручју, заштита непокретног наслеђа била је усмерена у два основна правца:

- рекогносцирања подручја и евидентирања стечених вредности, и
- спровођења мера техничке заштите.

У поступку валоризације дефинисана су два модела заштите:

- заштита појединачних објеката на територији Општине (одређених врста и категорија) и
- заштита целине .

Заштита појединачних објеката заснивала се на техничкој заштити, односно решавању конкретних техничких проблема на објектима, али не и на целовитој презентацији или "рециклажи" објеката, тако да овај модел није пружио одговарајућу заштиту и имао је изразито мале ефекте.

Даље мере које треба предузимати на подручју Општине су проучавање историјске баштине како би се из ње издвојили још незаштићени објекти који поседују споменичка својства, одржавање постојећих споменика и њихова ревитализација, као и реконструкција насељских ткива у складу са амбијенталним вредностима.

Израда Програма за ревитализацију свих објеката и комплекса у целини, као и реализација заштите споменика културе према том Програму, уз обавезно укључивање локалне, али и шире заједнице, представљаће нужни и једини могући корак у очувању етно-целина.

Презентација и очување културног наслеђа морају бити усклађени са наведеним Програмом, чиме ће се обезбедити услов за презентацију укупне територије Општине Панчево у зоне изузетних природних и стечених вредности.

II. ЦИЉЕВИ И КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ПАНЧЕВО

1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ

Просторни план општине је важан дугорочни стратегијски документ у коме су дате будуће смернице економске политике и организације друштвеног и привредног система, програми крупне инфраструктуре, заштите и коришћења животне средине, привредних и створених ресурса и споменика културе.

Главни разлог за израду и доношење Просторног плана општине је стварање услова реализацију интереса у области рационалног и наменског коришћења простора..

Потребно је дефинисати функције различитог нивоа значаја (локални, регионални, републички, међународни) и њихов развој ускладити са режимима заштите, унапређења, уређења и коришћења простора. Имајући у виду основни циљ израде Плана, потребно је утврдити хијерархију циљева и интереса, те на основу тога хијерархију функција и активности.

Општи циљеви израде Просторног плана су да:

- Понуди концепцију дугорочног просторног развоја подручја општине;
- Дефинише појасеве и правце просторног развоја;
- Пропише правила просторног развоја и грађења;
- На идејном нивоу резервише коридоре за инфраструктурне правце, саобраћајнице, комуналну инфраструктуру;
- Унапреди видове регионалне сарадње на очувању животне средине и поправљању њеног постојећег квалитета;
- Предложи правила за просторни развој и размештај привредних делатности, услужних делатности и јавних служби;
- Рационално коришћење и заштита простора;
- Унапређење уређења насеља и комуналне инфраструктуре;
- очување, унапређење и заштита природе, посебних природних вредности и непокретних културних добара;
- унапређење стања шума, коришћење шума у складу са одрживим развојем и еколошким принципима и повећање површина под шумама
- туристичка валоризација природних и антропогених вредности на посматраном простору, и обезбеђивање услова за развој различитих облика туризма;
- заштита посебно вредних, угрожених и деградираних подручја;
- интеграција заштите животне средине у све појединачне, секторске политике и стратегије развоја;
- планирање и одрживо коришћење природних ресурса, добара и енергије,
- увођење енергетски економичнијих технолога и постепени прелазак на максимално могуће коришћење обновљивих природних ресурса;
- подстицање производње и примене технологија које смањују загађивање животне средине и производњу отпада;
- масимално могуће смањење, у складу са достигнутим степеном друштвено-економског развоја, свих активности које имају негативне ефекте на природу.

2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ

Становништво

Основни циљ развоја становништва Општине је спречавање даљег погоршања виталних карактеристика популације путем комбинованих мера демографске политике и политике регионалног развоја.

У просторном погледу, ради успостављања равномерне дистрибуције становништва Општине, утврђују се следећи циљеви:

- задржавање становништва у постојећим насељима (селима), пре свега обезбеђењем просторних услова за отварање нових радних места у њима, или у радијусу погодном за дневне миграције,
- Одржавање позитивног демографског биланса Општине стварањем услова за живот и рад у здравом амбијенту, који ће уз коришћење повољности близине Панчева Београду, обезбедити висок ниво атрактивности овог подручја и његову привлачност за живот,
- Активан однос у процесу запошљавања, посебно младих и жена, и у домену едукације одраслих и вођење социјалне политике у складу са европским принципима (заштита сиромашних, положај жена, брига о деци и остарелим лицима),
- обезбеђење просторних услова за развој секундарних и терцијарних делатности које у првом реду треба да прихвате очекивани трансфер становништва из пољопривреде,
- обезбеђење адекватних просторних услова за школовање, здравствене услуге, социјалну заштиту деце и одраслих и реализацију културних потреба становништва,
- подизање нивоа комуналног и укупног друштвеног стандарда у сеоским насељима чиме би се овом становништву компензирале предности живљења у граду.

Мрежа насеља

Комплексним мерама друштвено-економског развоја утицати на формирање такве мреже насеља у Општини, у којој ће се насеља функционално диференцирати према појединачним просторним и другим локационим погодностима за одређене активности, тако што ће се:

- тежити ка равномернијем размештају центара услуга, њиховој даљој децентрализацији и приближавању корисницима, уз смањење разлика у условима и стандардима коришћења;
- подстицати стварања заједнице насеља различитих величина и садржаја заједничких интереса;
- развој центара заједница усмеравати тако да они буду носиоци развоја у организацији мреже насеља, пружању услуга за задовољавање разноврсних потреба становништва, али и основни покретачи трансформације мреже околних насеља.

Такође, потребно је рационалније користити насељску територију, нарочито у оним насељима где су просечне густине насељености веома ниске и побољшати комуналну опремљеност насеља.

Ванпривредне активности - јавне службе

Стварање повољних услова за живот и рад људи, задовољавање њихових основних потреба и подизање животног стандарда уопште, условљени су материјалним могућностима друштва, односно његовим привредним развојем. Међутим, овај однос није једностран, јер и развој јавних служби повратно утиче на економски развој. Образовање, наука и култура, здравствени стандард и социјална заштита, као и обезбеђење основне егзистенције равномерном снабдевености становништва, су значајни фактори економског развоја. Ове две компоненете укупног развоја утичу једна на другу и подстичу међусобни развој. Зато је потребно:

- остварити потпуну заступљеност основних јединица јавних служби, које подмирују свакодневне и основне потребе у насељу, односно месној заједници,

- Изградња концепта локалне заједнице на принципима Олбуршке повеле за вођење послова развоја локалне самоуправе (оспособљавање органа и тела локалне самоуправе, укључивање менаџмента фирми и предузетника и других носиоца интереса, стварање демократских организационих облика учешћа грађана, сеоских заједница и етничких група у припрему и доношење развојних програма и плаова),
- обезбедити концентрацију јединица вишег ступња са већим утицајним подручјем
- обезбедити доступност јединицама највишег ступња регионалног, односно макрорегионалног нивоа, за подмирење специфичних потреба и услуга високог квалитета.

Постављени циљеви подразумевају развијену мрежу објеката јавних служби, као и разуђеност јединица мреже хијерархијски распоређених у простору, доступних под сличним условима свом становништву (нарочито у погледу задовољавања свакодневних основних потреба). Подмиревање повремених и специфичних потреба треба да буде решено на регионалном нивоу што подразумева и планско усмеравање урбанизације, као и стварање економских предуслова за урбанистичко уређење села, а пре свега одговарајућу саобраћајну повезаност.

Привреда

У области привреде потребно је:

- развојну политику Општине дефинисати у складу са принципима рационалног коришћења и заштите природних ресурса, уз обезбеђење услова за одрживи развој подручја,
- Измена укупне привредне структуре у корист малих и средњих предузећа производног карактера са еколошки прихватљивим технологијама, јачањем и осмишљавањем трговине и туристичких делатности ослоњених на туристичку и културну понуду Београда и подунавске регије,
- обезбедити услове за равномернији развој Општине путем квалитативних промена у сеоским подручјима (бржи економски и социјални развој села, интегрисани развој и уређење села и атара, побољшање комуникације са центрима вишег реда, подизање комуналног и социјалног стандарда, стимулисање и активирање развојних потенцијала сеоских домаћинстава),
- Производња прехрамбених производа на бази локалних пољопривредних сировина.
- у области шумарства обезбедити услове за комплексно коришћење шума и мере за повећање површина под шумама.
- развој трговине базирати на формирању мреже и објеката и стварању понуде која ће, поред задовољења потреба становништва у насељима, омогућити и снабдевање посетилаца (туриста) на овом подручју,
- у области туризма обезбедити услове за комплексну валоризацију туристичких потенцијала Општине (природних и створених), а у првом реду дневну, викенд и празничну рекреацију градског и локалног становништва.
- Главни задаци на развоју привреде односе на измени привредне структуре и технолошком осавремењавању постојећих великих индустријских капацитета посебно хемијског комплекса из јужне зоне из еколошких али и економских разлога
- Задаци у овом домену садржани су у стварању услова (локацијских, трошковних и административних) за масовније и брже формирање малих и средњих производних и услужних фирми које изразито недостају панчевачкој привреди.

Циљеви о рационализацији потрошње воде

Рационализацијом потрошње воде у индустрији би се:

- смањила захватања воде и њихов предтретман
- оптерећења на градски и насељске водоводне системе
- количина отпадних процесних и расхладних вода.
-

Основне мере којима би се директно утицало на смањење и рационализацију потрошње воде:

- Увођење нових технологија
- Формирање затворених (рецикулационих) расхладних система

- Прелазак на сопствене изворе процесне, расхладне и противпожарне воде (речни токови, бунари и каналска мрежа).
- Санација постојеће мреже у циљу смањења губитака (процуривања)

Пољопривреда

У области пољопривреде потребно је:

- чувати површине и плодност пољопривредног земљишта упоредо са предузимањем целовитих и ефикасних мера очувања других природних ресурса за потребе дугорочног развоја,
- активно учешће у трансформацији пољопривреде општине на основама Стратегије развоја пољопривреде Републике нарочито у институционалној сфери (власничка и задружна трансформација, едукација пољопривредника и пружање стручне помоћи, сређивању власничких односа и др.), у домену бриге о старачким домаћинствима и стварању услова за руралне стандарде живота на селу (уређење газдинстава, комунално опремање, друштвене службе и сл.),
- побољшавати бонитетне структуре обрадивих површина строгом и делотворном заштитом најплоднијих земљишта од преузимања у непољопривредне сврхе, уз истовремено враћање деградираног земљишта природној намени и предузимање одговарајућих мелиоративних захвата,
- створити услове за економски рационалну производњу здравствено безбедне хране, како за домаће тржиште, тако и за извоз,
- смањивањити разлику у интензитету пољопривредне производње, између појединих подручја/типова газдинстава, ради усклађенијег развоја пољопривреде, као и њихове многостране улоге у коришћењу природних ресурса.
- повећати површине под воћњацима и виноградима и обнављати нископродуктивне, старе и проређене засаде,
- доградити или изградити нове капацитете за примарну прераду производа из пољопривреде.

Индустрија и грађевинарство

У области индустрије и грађевинарства потребно је

- обезбедити просторне услове за формирање радних зона са производно-складишно-претоварним функцијама,
- изградњу нових капацитета и пресељавање постојећих усмеравати у већ формиране индустријске зоне,
- повећати учешће грађевинске оперативе у укупном обиму грађевинских радова на територији Општине и извршити синхронизацију и докомплетирање са грађевинским занатством.

Туризам

Циљеви организације, уређења и опремања простора у функцији развоја туризма, су:

- опремање, уређење и коришћење простора ускладити са принципима одрживог развоја који подразумевају задовољење потреба заштите, очувања и унапређење простора, али и обезбеђење услова да боравак у тој средини побољша квалитет живљења посетилаца,
- одредити се за оне облике туризма, односно такав туристички производ који је конкуретан на туристичком тржишту - било као специфичан (ослоњен на примарне атрактивности простора), или који је дефицитаран на туристичком тржишту,
- валоризовати природне и антропогене вредности подручја уз поштовање капацитета простора и утврдити конкретне правце развоја оних облика туризма који су у складу са условима заштите природе.
- валоризовати туристичке манифестације

Шумарство

Општи циљеви газдовања шумама утврђени су Законом о шумама Републике Србије, који изричито захтева да се шуме морају одржавати, обнављати и користити тако да се очува и повећа њихова вредност и општекорисне функције, обезбеди трајност, заштита и стално повећање прираста и приноса.

Посебни циљеви газдовања шумама су:

- У свим насељима општине формирати што више зелених површина у функцији санитарне заштите, декорације и рекреације.
- На територији општине формирати ванградско зеленило-нове шуме, ветрозаштитне и пољозаштитне појасеве.
- Око водотока и водених површина (Надел, Тамиш, Дунав) обновити деградирано зеленило и омогућити формирање рекреативно-туристичких локација.

Лов и ловишта

Посебни циљеви газдовања ловиштима су:

- заштита дивљачи, а нарочито њених ретких и проређених врста,
- побољшање природних услова станишта у ловишту, а нарочито за гајене врсте дивљачи,
- гајење главних врста дивљачи одређених за текуће раздобље ради постизања економског капацитета ловишта, полне и старосне структуре, квалитета трофеја...,
- гајење, заштита и коришћење дивљачи у ограђеним деловима ловишта, организовано коришћење дивљачи и њених делова,
- заштита засада, усева и друге имовине у ловишту и његовој непосредној околини,
- евидентирање свих промена и збивања у ловишту,
- стварање услова у ловиштима који ће моћи да задовоље захтеве ловства и ловног туризма,

Трговина, угоститељство, занатство и мала привреда

- мрежу малопродајних капацитета трговине треба ускладити са просторном дистрибуцијом становника,
- повећавати површине трговина до нивоа од 0,50 m² по становнику,
- у структури трговинских капацитета повећати учешће капацитета са савременим формама услуживања (самоуслуге, мини робне куће, специјализоване продавнице),
- угоститељске капацитете лоцирати у зонама највеће концентрације становништва и посетилаца,
- капацитете мале привреде, који се по броју запослених и вредности основних средстава могу сврстати у прерађивачку индустрију, усмеравати у сеоска насеља Општине,
- развој занатства и промене у његовој структури остваривати у складу са темпом урбанизације, порастом стандарда и потреба потрошача (становништва и привреде),
- обезбедити просторне услове за развој занатства у складу са потребама потрошача и специфичним захтевима сваке врсте заната.

Инфраструктура

Водопривредна инфраструктура

Основни циљ дугорочног развоја водопривредне инфраструктуре на овом подручју је заштита подземних и површинских вода (квантитативних и квалитативних одлика вода).

Квантитативне одлике штитиће се рационалним захватањем свих вода у сливу (каптаже извора, разни типови бунара, или друге техничке грађевине) у складу са законском регулативом.

Рационално захватање подземних и површинских вода у сливу подразумева експлоатацију само динамичких резерви воде, односно експлоатацију обновљивих

количина воде. Дефицит водног ресурса надокнађује се инфилтрацијом падавина подземним и површинским дотицајем.

Квалитативне одлике водних ресурса у сливу штитиће се у складу са законском регулативом којом су, или ће бити, дефинисане вредности концентрације елемената физичко-хемијског састава воде као прехранбеног, туристичког или привредног ресурса. Заштита подземних вода од антропогених утицаја подразумева низ мера и активности којима би се пратила и оцењивала изложеност деградацији система површинских и подземних вода по сливовима, и то организованим и сталним праћењем појава и активности (мониторинг).

Поред активности сталног праћења потребно је предузимати и превентивне мере које подразумевају формирање специфичних организација управљања водним ресурсима по сливовима, поштовање законске регулативе из области истраживања и експлоатације минералних сировина, заштита средине, стандарда квалитета испуштених отпадних вода у водотокове, стандарда при планирању и изградњи водозахвата, као и стандарда при изградњи депонија, и др.

Остали циљеви из области водопривреде су:

- сви потрошачи равноправно учествују у расподели воде без обзира на локацију,
- рационално коришћење вода, а нарочито вода за пиће,
- приоритет у коришћењу вода има планска рационализација потрошње и вишекратно коришћење вода у технолошким процесима,
- боља истраженост и коришћење термоминералних вода,
- побољшање снабдевања водом свих корисника,
- пречишћавање отпадних вода,
- санација активних бујичних токова и подручја захваћених ерозијом,
- усаглашавање развоја система водовода и канализације са потребама,
- заштита квалитета подземних и површинских вода,
- заштита насеља, индустријских комплекса и пољопривредних површина од спољних и унутрашњих вода.

Саобраћајна инфраструктура

Као посебни циљеви наводе се:

- Редефинисање и позиционирање развојне позиције Панчева у односу на непосредно окружење Београда као метрополитенског подручја, модалитета и облика учешћа Панчева у том концепту;
- активан однос у конципирању и изградњи саобраћајне и енергетске инфраструктуре од ширег и непосредног значаја за Панчево, ради активног укључивања у мрежу европских коридора и обезбеђења одрживог развоја локалних потреба у том домену;
- дефинисање јединственог интермодалног концепта развоја транспортног система на простору Панчево-Београд-Смедерево и развој «кластеринга» у транспортно-логистичкој делатности подручја;
- дефинисање главних инфраструктурних модула чијом се (симултаном) изградњом повећава повезаност и функционалност саобраћаја посматраног подручја и шире (нпр. формирање Банатске магистрале на правцу север-југ..)
- дефинисање и спровођење мера саобраћајне политике на нивоу општине са циљем усмеравања саобраћајних процеса -у оквиру постојеће инфраструктуре- ка еколошки прихватљивијим облицима у духу прокламованих принципа;
- стимулисање развоја и употребе јавног и "меког" транспорта;
- Наставити политику спровођења мера за растерећење централног градског подручја од транзитног саобраћаја **обилазница за везу новог моста из правца Винче која ће обићи градско подручје ван територије ГП.**
- Наставити политику изградње паркинг-гаража на ободу централног подручја града али једновремено спроводити мере наплате паркирања и различита ограничења за дестимулацију уласка индивидуалних возила у најужи центар;
- Наставити политику стварања повољних услова за масовније коришћење бицикала у граду и општини у различите сврхе и што дужи период године;

- Увести у саобраћај на одређеним линијама ЈГС-а аутобусе малог капацитета ради повећања фреквенције и самим тим и квалитета саобраћајне услуге;
- Формирања Банатске магистрале на правцу север-југ имаће повољан одраз на подручје Панчева пре свега формирањем транзитног тока (Моравска долина - средња Европа) **источно од града и ван подручја ГП.**
- Изградња Луке у Ковину и реконструкција аеродрома у Ковину за цивилни и робни саобраћај, велики значај имају и за општину Панчево;

Електроенергетска инфраструктура

- обезбедити квалитетну и сигурну испоруку потребних количина електричне енергије, у складу са планираном потрошњом у наредном периоду за све потрошаче на подручју,
- у потпуности ревитализовати преносну мрежу,
- обезбедити коридоре за нову преносну мрежу,
- обезбедити довољно капацитета,
- реконструисати постојећу 10 kV мрежу и изградити нову 20 kV у складу са променом трансформације електричне енергије, тако да сва насеља, привредни капацитети у атару и остали локалитети (туристичко-рекреативне намене и др.) буду повазани мрежом од 20 kV. Нисконапонска дистрибутивна мрежа, преко које се директно снабдевају сви потрошачи на овом подручју, треба да се усклади са овим променама,
- изградити нове и реконструисати постојеће трафостанице на 20/0,4 kV, у складу са захтевима реконструисане дистрибутивне мреже,
- у насељима и на другим локалитетима у атару изградити квалитетну спољну расвету по захтевима ЈКО,
- изградња електроенергетске мреже у подручјима са утврђеним режимима заштите, мора бити прилагођена условима заштите.

Телекомуникациона и РТВ инфраструктура

- обезбедити потребан број телефонских прикључака за све кориснике, домаћинства у насељима и привредне субјекте,
- обезбедити мрежу високог квалитета, поузданости и расположивости изградњом јединствене транспортне мреже,
- изградити међумесни телекомуникациони систем ТТ, за осигурање квалитета како међумесних веза довољног капацитета, тако и међународних,
- положити оптичке каблове и омогућити савремен систем преноса,
- заменити дотрајалу опрему и модернизовати мрежу, да би се обезбедило поузданије и квалитетније функционисање телекомуникационог система ТТ и услова за увођење савремених услуга,
- увести нове телекомуникационе услуге увођењем оптичких каблова у месне мреже,
- увести мобилне услуге засноване на радио преносу,
- изградити модерне приступне кабловске мреже за обезбеђење широкопојасних сервиса,
- развој јавних, комерцијалних и локалних радио и ТВ програма, уз константно праћење и укључивање нових технологија у складу са светским трендовима,
- осигурање коридора за телекомуникационе каблове дуж свих нових и постојећих путева, а посебно дуж магистралне мреже,
- осигурање коридора за РР везе,
- изградња микроталасних система за дистрибуцију радио и телевизијских програма у сеоским и мањим градским срединама изолованим острвима КДС.

Гасоводна инфраструктура

- извршити гасификацију свих насеља на овом подручју.

Заштита животне средине

Основни циљеви заштите животне средине су:

- рационално коришћење природних ресурса, посебно исцрпљивих и делимично

- обновљивих,
- Планско и програмирано елиминасање штетних утицаја на околину индустрије Панчева а нарочито хемијског индустријског комплекса “Јужне зоне” на ниво који ће бити дефинисан домаћим и европским стандардима о заштити животне средине, ургентним мерама надзора, модернизацијом технологије и просторним ограничењима њеног лоцирања у постијеће оквире
 - предузимање превентивних мера у циљу заштите потенцијално угрожених простора,
 - заустављање даље деградације воде, ваздуха и земљишта у насељима и на изграђеним локалитетима ван насеља. То подразумева:
 - гасификацију насеља и топлификацију централних и стамбених зона са већим густинама насељености,
 - водоснабдевање свих насеља, привредних и осталих изграђених комплекса у атару, уз планску рационализацију потрошње воде, посебно воде за пиће,
 - изградњу колектора за регионално прикупљање воде из насеља и станица за пречишћавање, тамо где технолошки и економски услови то дозвољавају,
 - усаглашавање развоја система водовода и канализације са потребама корисника,
 - стварање услова за повољан режим коришћења и заштиту подземних вода,
 - заштиту насеља, индустријских комплекса и пољопривредних површина од спољних и унутрашњих вода,
 - савремено управљање комуналним и индустријским отпадом,
 - изградњу планираних обилазница тј. измештање транзитног саобраћаја из насеља,
 - у насељима са индустријским капацитетима успостављање савременог система управљања и контроле животне средине путем мониторинга,
 - решавање проблема појаве поплава и штета у насељима и на комуникационим објектима,
 - обезбеђење заштите термоминералних вода и стварање услова за њихово коришћење у туристичке и здравствене сврхе,
 - заштиту и унапређење шума у складу са правцем развоја изворних природних карактеристика, аутохтоне флоре и фауне и аутентичног пејзажа,
 - очување и унапређење шума и природних вредности заустављањем процеса деградације, као последице антропогеног и зоогеног утицаја,
 - заштиту ваздуха од загађења на целом простору општине утврђивањем режима кретања саобраћаја,
 - заштиту земљишта од ерозије и деградације адекватним одвођењем отпадних вода и савременим начином елиминације комуналног отпада из свих насеља и објеката изграђених у атарима,
 - заштиту земљишта од загађења путем селективне и контролисане примене хемијских средстава заштите и минералних ђубрива,
 - озелењавање дуж путева, железничких пруга и слободних површина унутар КО, а за ове намене користити земљишта одговарајуће бонитетне класе.

Заштита природних добара

Основни циљеви заштите природних добара су:

- заштита простора (станишта)
 - а) посебних природних вредности од значаја за научне, културно-образовне, рекреативне и друге сврхе,
 - б) карактеристичних представника појединих екосистема и изразитих биогеографских подручја,
 - ц) природних предела, амбијената и пејзажа око културно-историјских споменика,
 - д) заштитних зона (зона утицаја) око заштићених природних добара
- заштита биодиверзитета односно очување генетског, специјског и екосистемског биодиверзитета,
- коришћење природних ресурса не сме бити на штету очувања природних вредности и мора бити на принципу одрживости,

- израда програма управљања природним ресурсима, који треба да уваже интересе заштите природе, локалне заједнице и привредних активности, пре свега шумарства и пољоприведе.
- коришћење природних ресурса мора бити засновано на принципу одрживости (дрво, трска, барски тресет, лековито биље и споредни шумски производи, здрава храна итд.).

Заштита непокретних културних добара

Непокретна културна добра треба штитити интегрално са простором у коме се налазе и третирати их као развојни потенцијал подручја Општине и шире.

Културно наслеђе треба максимално штитити од свих облика неконтролисане урбанизације и изградње, затим од реконструкција које су непримерене постојећој насељској структури, од изградње индустријских погона и великих инфраструктурних система, објеката посебне намене и других објеката, који могу трајно да деградирају не само њихово окружење, већ и да им угрозе идентитет.

Основне активности везане за заштиту и коришћење споменика културе треба да се одвијају у правцу:

1. заштите, неговања и презентације познатих споменика, и
2. истраживања, откривања и проучавања нових, уз поштовање следећих основних циљева:
 - очување темеља националне културе, као и култура које су постојале пре појаве националних култура, или су се паралелно развијале,
 - организовано развијање свести о значају културног наслеђа за живот и рад, као битног предуслова за очување националног идентитета,
 - реинтеграција непокретних културних добара у савремени животни амбијент,
 - развијање службе заштите културних добара како би добила улогу активног учесника у стварању и обликовању простора,
 - заштита културног наслеђа мора бити стална, свеобухватна и ефикасна.

4. Могућности суседске сарадње

Целокупни простор општине Панчево, ослања се у блиским, вишим степенима условљености и повезаности са Београдом, тако да и сам простор општине Панчево припада београдској агломерацији. Иако је Панчево централно насеље јужнобанатског округа, не може се рећи да су привредне, просторне, културне и друге интеракције између општина ове регије на нивоу који може да мотивише даљи развој овог простора.

У административном погледу општина Панчево се граничи на северу са општином Ковачица и Опово, на североистоку са општином Алибунар, на истоку са општином Ковин, док су на западу, југозападу и југу границе са Београдом.

4.1. Веза са Београдом

Полазна планерска претпоставка за израду стратегије развоја општине Панчево дефинисана је у Просторном плану Републике Србије, Регионалном Просторном плану Административног подручја Београда, Генералном плану Београда и свим другим важећим просторним и урбанистичким плановима који се односе на ово подручје или га тангирају или су у функционалној вези са истим. Поменути планови вишег реда дају смернице стратешког развоја које се овом стратегијом разрађују у конкретне просторно-урбанистичке елементе развоја који ће допринети укупном развоју подручја општине. У исто време смернице представљају и опредељења будућег развоја.

Неспорно је да, без обзира на политичко-територијалне релације, по природи развојних и просторних проблема (не само оних која се тичу непосредне просторне повезаности) има веома пуно заједничких задатака између Панчева и Београда од којих су најприоритетнији по свом значају за будућност оба подручја:

- Заједнички рад на заштити вода, ваздуха и биодиверситета

- Транзитна и везујућа саобраћајна инфраструктура и функционисање саобраћаја
- Усаглашавање привредног развоја кроз заједничко планирање простора
- Развој капацитета високог и средњег образовања и њиховог коришћења
- Неговању и унапређењу културних и националних вредности и наслеђа којима Панчево обилује али су запостављена од стране Београда
- Заједничком планирању изградње насеља и њиховом финансирању
- Институционалном и управно-информационом и планском повезивању на заједничким питањима (нарочито потеза пачевачког рита и дунавских острва за развој привреде (производње, трговине, туризма, наутике, лучких функција и робно-дистрибутивних центара и др.)

У том правцу, као значајну иницијативу која ће бити детаљније проучена наводимо неке изводе из Просторног и Генералног плана Београда о:

- Конципирању београдског региона и метрополитенског подручја
- Стварању заједничких тела за планирање и информисање на подручју београдског региона (метрополитена) и укључивању у европске фондове за финансирање региона и локалних заједница
- Заједничком раду локалних управа на решавању додирних питања развоја (који је остварен код П.П. Београда са општином Панчево) и финансирању конкретних пројеката од заједничког интереса и др.

Одрживи развој представља окосницу стратегије развоја Панчева, и саму суштину европске регулативе која се огледа у поштовању принципа одрживог развоја, дате кроз принципе Агенде 21, НАВИТАТ 2, архуске, лисабонске, и других декларација и повеља. Лајпцишки документ представља "Начела политике европског просторног развоја". "Перспективе европског просторног развоја" (ESDP у Потсдаму). VISION PLANET "Стратегије интегралног просторног развоја подручја Централне Европе, Подунавља и Јадрана".

У домену просторног развоја и уређења, главни задаци на остваривању циљева развоја би се реализовали кроз следће поставке:

- пољопривредна производња и снабдевање Града Београда;
- развој и унапређење саобраћајних веза, аутопутског правца Е-70, путног и железничког саобраћаја мостом у правцу Винче, као и телекомуникација;
- унапређење и координиран развој јавног градског превоза (железница, аутобус);
- активирање редовне линије речног путничког саобраћаја на релацији Панчево-Београд-Панчево и изградња пристаништа;
- повезивање у јединствени оперативни систем са Луком "Београд" и Луком "Смедерево" ради формулисања моћног мултимодалног саобраћајног чвора (железница + аутопут + луке + аеродром + инфраструктура);
- унапређење међуградске индустријске везе на релацији Панчево - Београд (петрохемијски комплекс итд.);
- заштита зоне водоизворишта Панчево на територији Града Београда;
- заштита, уређење и развој речних острва Штефанац, Чакљанац и Фортконтумац ради рекреативних потреба Панчева и Београда;
- повезивање туристичко - рекреативне зоне Гроцке и грочанске аде, са зоном поред реке Поњавице у атару Банатског Брестовца;
- еколошка заштита и координирање програма заштите и мониторинга са Градом Београдом;
- запошљавање и укупни економски развој стратешки важних индустријских погона у Панчеву уз координацију просторних елемената који је повезују са Београдом (саобраћајна, комунална и водна инфраструктура);
- заједничко програмирање стамбене изградње Панчева и Града Београда;
- координација развоја јавних служби и програма развоја туристичких капацитета Панчева и Београда; и
- институционално - управно повезивање и планско - статистичка координација на темама од заједничког интереса.

4.2. Везе са Ковином, Ковачицом, Оповом и Алибунаром

Утицај Панчева као окружног центра је значајан, пре свега у административном смислу, интеракцијама у терцијалном сектору и кроз повезаност инфраструктуре и привреде.

Заједнички интереси са суседским општинама запажају у следећим областима:

- коришћење пољопривредних потенцијала за снабдевање ширег тржишта здравом храном, уз максимално ангажовање постојећих и развој нових прерађивачких капацитета;
- развој рекреативног и ловног туризма;
- развој малих и средњих предузећа која би могла задовољити потребе ширег тржишта.
- снабдевање водом града Панчева и насеља у општини Панчево из изузетно квалитетног локалитета на Дунаву у општини Ковин.

Смернице за планска решења, а на бази изнетих полазних основа, могу се дефинисати следећим предлозима:

а) У области инфраструктуре:

- дефинисање улоге и значаја државног пута I реда број 24 Панчево-Ковин и њихово континуирано побољшање у постојећем габариту. Преко Ковина општина Панчево остварује везу са Подунавским округом;
- дефинисање улоге и значаја магистралног пута М-24 Панчево-Ковачица-Зрењанин и њихово континуирано побољшање у постојећем габариту
- дефинисање улоге и значаја регионалног пута М-124 Панчево-Опово и њихово континуирано побољшање у постојећем габариту;
- дефинисање улоге и значаја регионалног пута М-1.9 Панчево-Вршац и његово континуирано побољшање у постојећем габариту
- координирано дефинисање садржаја и веза општина са коридором 10;
- разматрање могућег заједничког дугоречног решавања водоснабдевања насеља у општинама Ковин и Панчево (извориште Жарковац);
- трајно или за дужи период решавање проблема депоновања комуналног одпада;
- заједничко одржавање и унапређење електроенергетских система.
- заједничко коришћење аеродрома у Ковину у цивилне и робно-транспортне сврхе.
- заједничко коришћење пристаништа и зимовника у Ковину.

б) У области опште намене простора

- погушћавање грађевинског земљишта;
- задржавање постојећих површина под шумом и евентуално повезивање мањих, релативно блиских шумских комплекса и на тај начин повећање површина под шумом;
- максимална заштита пољопривредног земљишта.

в) У области мреже насеља

- постизање рационалније и усклађеније мреже насеља у сврху равномернијег размештаја центара услуга, њихове децентрализације и приближавања корисницима, уз смањење разлика у условима и стандардима коришћења;
- интензивирање инфраструктурне и различите функционалне везе и између великих сеоских насеља могућност развоја појединих комплементарних функција у једним односно другим насељима.

г) У области привреде и пољопривреде

- развој пољопривреде у смислу укрупњавања поседа и интензивирање пољопривредне производње кроз удруживање са приватним сектором уз развој малих и средњих предузећа;
- потенцирање и просторно позиционирање развоја малих и средњих предузећа

која треба да прихвате велики број особа које у процесу приватизације великих предузећа остају без посла- што је значајно артикулисати због могућег атака на околна подручја;

- подстицање диверзификације индустријских делатности, с обзиром да велики проценат запослених ради у петрохемијском комплексу.

д) У области мреже урбаних сервиса:

- одржати регионални карактер Опште болнице у Панчеву, а у суседним општинским центрима јужног баната специјализација поједине службе;
- одржати регионални карактер осталих институција у Панчеву (привредна комора, завод за заштиту споменика културе, лучка капетанија, министарство унутрашњих послова, предузеће за путеве АД "Војводинапут").

ђ) У области терцијалних делатности:

- испитивање могућности за развој туризма;
- рехабилитација угледа и значаја ловног туризма;
- коришћење Делиблатске пешчаре као значајне туристичке дестинације.
- коришћење Смедеревске аде као заједничког рекреативног центра
- галерија наивног сликарства у Ковачици, као интересантна дестинација за туристе који посећују Панчево;
- родна кућа Михајла Пупина у Идвору, као интересантна дестинација за туристе који посећују Панчево;

е) У области еколошке проблематике:

- стални мониторинг животне средине на правцима могућег деловања петрохемијског комплекса;
- решавање проблема дивљих депонија;
- стратешко решавање проблема сакупљања и депоновања комуналног одпада на подручју сеоских насеља.

5. Основне претпоставке трансрегионалне сарадње

Најзначајнија предност Панчева, у односу на суседне градове (осим Београда), је изузетно стратешко повољна географско-саобраћајна локација, јер се град налази на две реке и поседује луку. Општину Панчево и њен укупни развој треба посматрати у контексту ширег региона односно, **трансгранично** у корелацији са општинама које њу окружују: Палилула, Гроцка, Смедерево, Ковин, Опово, Ковачица и Алибунар као и непосредној близини града Београда. У том погледу треба сагледати све еколошке и функционалне везе које постоје или које су могуће између Општине Панчево и регионалног окружења, које има шири назив Подунавље. Посебна пажња ће бити посвећена корелацијама преко два европска коридора 10 и 7 који у великој мери тангирају општину Панчево, као и интеррегионалног и међународног пута Е-70 преко којег се одржава веза Србије и Црне горе са Румунијом и магистралног пута М-24 као најповољније везе северне Србије и Поморавља са јужним и северним Банатом правцима и међународне железничке пруге Београд-Панчево-Вршац-Румунија и железничке пруге Кикинда-Зрењанин-Панчево-Ковин-Смедерево.

Регионални положај Панчева у констелацији лучко-привредних центара Београда, Ковина, Смедерева у виду организовања комплементарних и међусобно координисаних функција, отвара пут за веома конкретну регионалну сарадњу. У Регионалном Просторном Плану АП Београда, управо је прецизиран овај нови приступ трансрегионалној димензији просторног развоја у коме се сарадња са општином Панчево огледа у следећем:

- Редифинисању улоге луке у односу на луку Београд и луку Смедерево и њихово повезивање у систем мултимодалног чвора уз специјализацију понуде лучких и логистичких услуга и функција.

- Дефинисању индустријског парка и слободне царинске зоне у Панчеву, комплементарно са привредним центрима узводно и низводно од реке Дунав.
- Развој саобраћајне мреже (друмске и железничке)
- Дефинисање садржаја дунавског коридора (коридор 7) који највећим делом покривају општину Панчево;

Изградња моста преко Дунава код Винче, као најзначајнија тема овако дефинисане трансрегионалне сарадње, има велике шансе да постане један од приоритета будуће Стратегије просторног развоја Србије, односно да прерасте регионални и поприми национални значај.

Панчевачка општина, а нарочито град Панчево, има све атрибуте да се у будућности у склопу београдске агломерације, укључујући Смедерево и Ковин развија у склопу јединствене асоцијације наведених градова и образује подунавски "Gateway-Port-Cities" (градови копија-лучко подунавског четворограђа). То међутим подразумева успостављање бржих и ефикасних железничких и путних веза између Београда, Панчева, Ковина и Смедерева и развој лучког комплекса са заједничким диспечерским центром.

Временску одредницу и обим реализације луке, индустријског парка и парка културе на Дунаву, засад је немогуће предвидети, али остваривање ове концепције може допринети радног континента који ће у првом налету приватизације бити отпуштен.

Да би се обезбедио интегрални и одрживи просторни развој општине Панчево нужно је сконцентрисати се на неколико приоритетних тема и инвестициону политику усмерити ка тим доменима:

- Сагледавање и позиционисање луке Панчево у односу на луке Београд и Смедерево кроз специјализацију понуде лучких и логистичких услуга и комплементарних функција. Ревитализација слободне зоне.
- Унапређење постојеће индустријске зоне уз Дунав у квалитетан индустријски парк и складишни ареал који би интерно био прожет новим путним и колосечним капацитетима и умрежен на надређену саобраћајну инфраструктуру.
- Реконструкција и изградња путне и железничке мреже која ће успоставити брзе и ефикасне везе са Београдом, Ковином и Смедеревом.
- Ревитализација старог градског језгра проширивањем садржаја културне и туристичке понуде примењујући концепцију Парка културе на Дунаву.
- Успостављање рекреативне зоне дуж Дунава и изградња бициклических стаза у склопу европских зелених стаза (European Green Ways).
- Резервисање простора за градњу новог универзитетског центра.
- Развој и модернизација комуналних система.

6. Геополитичка идеја развоја Панчева

Панчево још увек није максимално искористио потенцијал свог географског положаја. Многобројни чиниоци, од специфичности микроположаја и способности самог Панчева да материјализује природне предиспозиције. Перспектива Панчева може бити умрежавање у констелацији региона Београда, али и могућност конституисања у један од регионалних средишта и то на европској дунавској трансверзали континенталног и трансконтиненталног значаја. Панчевачка општина, а нарочито град Панчево, има све атрибуте да се у будућности у склопу београдске агломерације, укључујући Ковин и Смедерево, развија у склопу јединствене асоцијације наведених градова и образују подунавски "Gateway-Port-Cities" (градови копија-лучко подунавског трограђа).

7. Панчево у саобраћајном систему Србије и држава у окружењу

Подручје општине Панчево у склопу региона Београда има веома значајан географски положај, не само у Србији и на Балкану, већ и у Европи, јер се налази на пресеку главних континенталних саобраћајних праваца и у средишту међуречја реке Дунава, Саве, Тисе и Мораве. Природни услови пружају велике могућности за развој свих видова саобраћајних система.

На систем мреже друмских саобраћајница европског значаја, подручје општине Панчево се укључује на међународни пут Е-70 деоницу Београд-Панчево-Вршац.

На мрежу магистралних саобраћајница ово подручје се укључује на пут М-24 на деоници Зрењанин - Панчево - Смедерево - Моравска долина.

На систем мреже железничких саобраћајница подручје општине Панчево се укључује преко железничког чвора Панчево на магистралне пруге Београд - Панчево - Вршац и Панчево - Зрењанин, а у склопу рада железничког чвора Београд.

На међународну мрежу пловних путева подручје општине Панчево се укључује преко луке Дунав на деоницу међународног пловног пута Дунава. Лука Дунав Панчево има значајну улогу у развоју интегралног транспорта.

Међународна магистрална главна пруга број 6: Београд Центар - Панчево Варош - Вршац - граница Румуније, на којој је организован јавни путнички и теретни саобраћај, се са свим својим капацитетима задржава за потребе одвијања железничког саобраћаја. Пруга је од Београд-Центра до стајалишта Панчевачки мост двоколосечна и електрифицирана, од стајалишта Панчевачки мост до станице Панчево Варош пруга је једноколосечна и електрифицирана. Од станице Панчево Варош до државне границе Румуније пруга је једноколосечна и неелектрифицирана. Пруга је оспособљена за осовински притисак од 225 kN, а највећа допуштена брзина возова је одређена у зависности од параметра трасе пруге и износи на појединим деоницама највише до 100 km/h. Европским споразумом о најважнијим међународним железничким пругама (АГЦ) ова пруга спада у ред главних повезујућих пруга класе А, а додељен јој је међународни број Е66, као ознака којем систему припада. Ова пруга показује паневропске саобраћајне коридоре 10 и 7 (које се додирују у Београду) са паневропским коридором 4 који пролази кроз Темишвар.

Једноколосечна неелектрифицирана железничка пруга првога реда број 46: Панчево Главна - Зрењанин - Кикинда - граница Румуније, на којој је организован јавни путнички и теретни саобраћај, се са свим својим капацитетима задржава за потребе одвијања железничког саобраћаја. Пруга је оспособљена за осовински притисак од 160 kN, а највећа допуштена брзина возова је одређена у зависности од параметра трасе пруге и износи на појединим деоницама највише до 100 km.

Једноколосечна електрифицирана железничка пруга другог реда број 74: Панчево Варош - Панчево Војловица, на којој је организован јавни путнички и теретни саобраћај, се са свим својим капацитетима задржава за потребе одвијања железничког саобраћаја. Пруга је оспособљена за осовински притисак од 200 kN, а највећа допуштена брзина возова је 50km/h.

Једноколосечна неелектрифицирана железничка пруга првог а реда број 47: Панчево Варош - Распутница 2а - (Јабука), се са свим својим капацитетима задржава за потребе одвијања железничког саобраћаја. Пруга је оспособљена за осовински притисак од 200 kN, а највећа допуштена брзина возова је 50 km.

Постојећа међународна магистрална пруга број 6: Београд Центар Панчево Варош - Вршац граница Румуније, на којој је организовани јавни путнички и теретни саобраћај планирано је да се модернизује. Ово подразумева електрификацију, опремање савременим електронским сигнално сигурносним уређајима и оптичким телекомуникационим каблом (што ће омогућити брзине до 120 km/h и савремену експлоатацију), као и изградњу другог колосека на делу пруге од стајалишта Панчевачки мост до станице Панчево Варош. Пројектна документација је у фази израде.

За потребе железничког саобраћаја планирати железничке станице Панчево Главна, Панчево Варош и Банатско Ново Село, као и изградњу нове станице Панчево Исток на прузи број 6: Београд Центар - Панчево Варош - Вршац - државна граница Румуније.

Железничка пруга број 46: Панчево Главна - Зрењанин - Кикинда - Државна граница планирана је за електрификацију, реконструкцију и модернизацију, тако да се опреми савременим електронским сигнално-сигурносним уређајима, оптичким телекомуникационим каблом, те њено оспособљавање за брзине преко 100km/h. На деоници Панчево Главна - Зрењанин је планирана изградња другог колосека пруге.

За потребе железничког саобраћаја планирати железничке станице Јабука и Качарево на прузи број 46: Панчево Главна - Зрењанин - Кикинда - Државна граница.

Једноколосечна електрифицирана железничка пруга другог реда број 74: Панчево Варош - Панчево Војловица, на којој је организован јавни путнички и теретни саобраћај, се са свим својим капацитетима задржава за потребе одвијања железничког саобраћаја.

За потребе железничког саобраћаја планирати железничку станицу Панчево Војловица као и стајалиште Панчево Стрелиште на прузи број 74: Панчево Варош - Панчево Војловица.

Једноколосечна неелектрифицирана железничка пруга првога реда број 47: Панчево Варош - Распутница 2а - (Јабука), се са свим својим капацитетима задржава за потребе одвијања железничког саобраћаја. Планира се изградња нове двоколосечне пруге Панчево Варош - Ковин - (нови мост на Дунаву) - Смедерево - Мала Крсна.

У Просторном плану Републике Србије планира се изградња нове једноколосечне пруге Бели Поток - Болеч - Винча - (нови мост на Дунаву) - Панчево Банат. ЖТП Београд планира да се на Банатској страни Дунава у близини новог моста на Дунав код Винче изгради железничка станица Панчево Теретна (у старчевачком риту).

Планира се решење железничког саобраћаја у Панчеву, те реконструкција и модернизација железничких станица Панчево Главна и Панчево Варош, као и изградња железничких станица Панчево Банат и Панчево Теретна, те повезивање ових станица са постојећим и планираним пругама. Део пруга у Панчевачком железничком чвору функционише у систему Беовоза, као и потребу за новим стајалиштима на подручју плана. Положај Панчева у односу на коридоре 10 и 7, као и излазак на Дунав, те постојећа индустрија, која је повезана индустријским колосецима и са Луком захтева изградњу савременог робног терминала.

ЖТП Београд задржава све коридоре укинутих пруга, као и сво железничко земљиште. Железничко земљиште од доношења Закона о железници је државно власништво (а не друштвено), којим управља ЖТП Београд и не може се оутђивати без посебног документа ЖТП Београд.

Потребно је планирати денивелисање свих укрштаја магистралне железничке пруге са друмским саобраћајницама. Потребно је планирати денивелисање укрштаја железничких пруга са магистралним и регионалним друмским саобраћајницама, на којој је саобраћај моторних возила врло густ. Такође је потребно свести остале путне прелазе на оптималан број, уз примену адекватног нивоа осигурања.

Наглашавамо потребу претварања земљишта укинутих железничких пруга у грађевинско земљиште по законској процедури, да би се избегле дуготрајне процедуре око будућег коришћења овог земљишта за урбане потребе.

8. Панчево подунавски град

Дунав је изузетна шанса за развој града и његове гравитационе зоне. Значај те велике европске реке, с обзиром на умереност тока, хетерогеност области и држава кроз које пролази и карактеристике региона које спаја, никако не би смео да се редукује искључиво на улогу пловног пута, па ни саобраћајног коридора у најширем смислу. Панчево би требало да постане много више од транзитног места на Дунаву и тачке у Подунављу поред које се пролази. Панчево има све предиспозиције да постане један од кључних и вишезначних упоришних градова, а река главни чинилац његовог будућег функционисања. Који су то атрибути који Дунав чине тако важним, како у европским и евроазијским, тако и у балканским, па и локалним. Важност Дунава има историјски континуитет. Она је најчешће имала политичко-географску, геополитичку суштину. Прокопавањем канала Рајна-Мајна-Дунав између Бамберга и Кихајлма, (дужина 171 km) и његовим пуштањем у промет оформљен је трансевропски пловни пут од ушћа Рајне (Ротердам) до ушћа Дунава (Сулина) дужине 3.500 km (канал у Румунији, од места Чарна вода на Дунаву - до Констанце на Црном мору, скраћује га на 3.130 km). Простор који непосредно гравитира овај саобраћајно-географској оси, па и сама групација прибрежних земаља одликује се изузетном хетерогеношћу - у физичко - географском, популационом, етно-религијском, културном, економском и политичко-територијалном смислу. Овај пловни пут постаће "саобраћајница будућности", континентална осовина развоја, фактичка и метафоричка интеграциона кичма. Србија партиципира на Дунаву у врло

важном, вишеструко укрштајућем, средњеподунавском сектору, и то у дужини од 588 km и већином на обе обале. Контрола тога чвора и десне стране ђердапског уског грла чини српске позиције незаобилазним у целом Подунављу. Ако је железничким, друмским, авионским и другим комуникацијама, упркос изразите неисплативости, дужих, непогоднијих и неквалитетнијих траса, могуће заобићи Србију и лишити је главних квалитативних репера повољног саобраћајног-географског положаја, за дунавски пловни пут не постији алтернатива. Српски део Подунавља својом улогом зоне концентрације има комплементаран однос са осталим територијама бивше СФРЈ (посебно са комплексом интегралних српских земаља, које већином припадају сливу Дунава) и добро кореспондира са осталим узводним и низводним областима и државама. Та гравитациона снага заснива се на реалним параметрима и има значај који надмашује локални и национални. шири појас уз обале Дунава, за разлику од пренесељеног, има према већини показатеља изражену потенцијалну гравитациону атрактивност. Резерве простора погодног за настањивање су такве да омогућују даљу концентрацију становништва, стамбених, привредних и ванпривредних објеката.

Компаративне предности свог подунавског положаја и индентитета Панчева ће трпети углавном на нивоу локалног и националног значаја, јер ће међународни значај свакако бити резервисан за Београд а делом и за Нови Сад. Шансе и предности Панчева су у следећим чињеницама:

- позиција града на граници панонског и шумадијског Подунавља;
- преоптерећености Београда и дефициту његовог градског простора, нарочито за лучке, складишне, претоварне, транзитне саобраћајне, класичне индустријске и сличне садржаје којима "дебеоградизација" свакако следи, на локације које су близу као што је Панчево;
- близина енергетских капацитета (костолачка термоелектрана и ђердапска хидроцентрала);
- близина моста на Дунаву (код Београда и Ковина).

9. Панчево - регионални центар јужног Баната

Микро положај општине Панчево детерминисан је геоморфолошким приликама, саобраћајним карактеристикама Дунава и Тамиша, међусобним односом међународних путева и значајним утицајем Београда.

Општина Панчево је у југозападном делу регије којој припадају још општине Вршац, Бела Црква, Ковин, Опово, Ковачица и Пландиште Захваљујући повољнијем географском положају, Панчево, центар регије (нижег ранга) испуњава све услове "главног града" јер је уз саму дунавску интеграциону осовину, што представља добру "копчу" простора.

10. Компаративне предности града и општине Панчево

Да би предлог просторног развоја попримио свој конкретан одраз, **неопходно је да се постигне консензус између општинских и регионалних носиоцима одлучивања**, превасходно у југоисточној Европи, јединствено артикулисати интересе општине. Ово се, уз одговарајућу агилност локалних власти, намеће као неопходан услов, имајући у виду конкурентне градове и општине који окружују Панчево. Мисли се првенствено на непосредну близину Београда, удаљеног само 17 km, затим Ковин и Смедерево са сличним развојним аспирацијама. Овде се као пресудна детерминанта намеће специфичан положај панчевачке општине на приоритетној осовини развоја Србије, реци Дунав. Развојне могућности панчевачке општине не треба, сагледавати у супротстављању суседним градовима и општинама и заоштравању компетитивних односа, већ у проналажењу **допунских и специфичних функција**, односно успостављању једне **комплементарне и функционалне мреже градова** пре свега дуж реке Дунав. Операционализација саобраћајно добро повезане мреже градова омогућила би живљу интеррегионалну сарадњу, која би подразумевала формулисање и усклађивање заједничких интереса и заједничких макро-инфраструктурних и привредних подухвата. У бројним документима европске Уније који се тичу будућег развоја европског

простора и европских региона, оваквом виду интерурбане и интеррегионалне сарадње се даје приоритет, јер је то опробан пут да се постигне један од кључних циљева - **успостављање веће просторне кохезије и усклађеног полицентричног развоја.**

11. Европска оријентација треба да буде у основи стратегије просторног развоја Панчева

Стратешко политичко опредељење наше земље је да у што скоријој будућности, постане држава кандидат за учлањење у Европску Унију. То значи да ће се отворити могућности за приступ читавом низу специфичних фондова, конституисаних управо као подршка просторном развоју и са циљем да се унапреде и усагласе постојеће и потенцијалне просторне структуре са европским.

11.1. Европске смернице политике развоја

Имајући у виду европску оријентацију наше земље, овде ће бити наведени циљеви и опције политика европских просторних стратегија⁵, које су у директној вези са могућим и пожељним развојем панчевачке општине и евентуалне интеррегионалне сарадње. Такође ће бити наглашена сарадња подунавских градова, пројекат "DONAУHANSА" и они пројекти и иницијативе у којима би се нашло места за активно учешће Панчева (повезивање у мрежу европских градова преко пројекта "UTN" и сл.).

Фундаментални циљеви просторних перспектива европског развоја (ESDP) су:

- **Полицентрични просторни развој и нови односи између урбаних и руралних подручја;**
- **Једнакост у приступу инфраструктури и знању;**
- **Пажљиво управљање природним и културним наслеђем.**

У перспективама европског просторног развоја у овом домену су дефинисане четири фокалне области политика. То су:

- Полицентричан и усклађен просторни развој у Европској Унији;
- Динамични, атрактивни и конкурентни градови и урбанизоване регије;
- Унутрашњи развој и продуктивна сеоска подручја;
- Урбано-рурална партнерства.

Следећи домен политика изражен кроз једнакост приступа инфраструктури и знању, између осталог садржи унапређење интегративних транспортних и комуникацијских концепција, које би ограничиле негативне пропратне послединце повећања саобраћаја и подупирале јединствено европско тржиште повезујући периферне области са централним.

И за овај домен су дефинисане четири области политика:

- Интегративни приступ за побољшање саобраћајних веза и приступ знању;
- Полицентрични модел као основ за бољу приступачност;
- Ефикасно и одрживо коришћење инфраструктуре;
- Дифузија иновација и знања.

Општину и град Панчево карактерише висок степен централитета, с обзиром да се управо на подручју панчевачке општине сустичу два важна европска коридора (7/речни и 4/железнички). Томе додатно доприноси и чињеница да се ова општина граничи са београдском агломерацијом, што јој омогућава бржи и лакши приступ како великом тржишту, тако и свим специфичним / диверзифи-кованим услугама и сервисима главног града. Утолико су неке од горе наведених политика, нарочито оне које се односе на бољу приступачност и дифузију иновација и знања, лакше спроводиве у панчевачкој општини него у већини осталих општина. Потенцијали које нуди успостављање **мултимодалног саобраћајног чворишта** су добри **предуслови за привлачење привредних активности и капитала.**

Трећи значајан домен европских политика односи се на **пажљиво управљање природним и културним наслеђем**, усмеравајући пажњу на очување диверзитета и

⁵ Србија је једна од 10 земаља потписница и учесница у реализацији овог пројекта од 1994. године до данас (ниво председника влада и експертата 10 земаља).

јачајући идентитет европских градова и региона као одговор на убрзану глобализацију. Подељен је у пет фокалних области политика:

- Третирање природног и културног наслеђа као битан развојни фактор;
- Очување/заштита и развој природног наслеђа;
- Управљање водним ресурсима, као посебним изазовом у погледу будућег просторног развоја;
- Креативно управљање културним пределима;
- Креативно и интегративно управљање културним наслеђем.

Овај сет политика, за град Панчево требало би да представља референтни програмски конструкт, јер је овај град једна од реперних тачака европских културних стаза чију просторну окосницу чини Дунав. Културна стаза Дунав (Kulturstrasse Donau) је уједно и назив једног од пројеката који је инициран у оквиру радне заједнице дунавских држава – ARGE DONAU⁶, да би се документовало и заштитило богато културно наслеђе дунавског простора и подржао његов будући културни развој. У спрези и паралелно са овим пројектом постасвљен је и циљ очувања и заштите здравих екосистема и оснивање мреже заштићених биотопа. ARGE DONAU, у склопу различитих активности и програма, циља на културну и природну интеграцију дунавског простора кроз повезивање паркова природе и културе дуж ове значајне европске осе.

У оквиру различитих програма и иницијатива Европске Уније које су покренуте да би се поспешио интеррегионални просторни развој и олакшао приступ Унији кроз усклађивање просторних структура, треба се осврнути на оне у које је Србија већ укључена. Ипак, мора се нагласити да наше учешће за сада није било ни адекватно пропраћено ни довољно подржано од стране владиних институција. То су превенствено VISION PLANET - Стратегија за интегративни просторни развој централно-европског, подунавског и јадранског простора, ESTIA⁷ - Европски простор и алтернативе територијалне интеграције, ДУНАВСКА ПРОСТОПНА СТУДИЈА - Регионални и територијални аспекти развоја у подунавских земљама и већ споменуто ARGE DONAU - Радна заједница подунавских земаља.

У документу VISION PLANET, који се непосредно ослања на Перспективе Европског Просторног Развоја (ESDP, Потсдам, 1999.), дати су између осталог приоритети развоја урбаних система, трансформација структуре градова и смернице за градско становање, градске финансије и градске сервисе. Овде су издвојене оне препоруке које могу бити делотворне за град и опшину Панчево.

Као један од главних приоритета за ефикасније испољавање различитих урбаних функција наглашава се потреба умрежавања градова, нарочито дуж обалних зона, дуж великих речних токова и трансевропских коридора.

Да би се боље упознали са ставовима Европске Уније у погледу неопходне трансформације структуре градова држава у транзицији, које имају аспирације да јој се прикључе, овде ће таксативно бити набројане препоруке VISION PLANET документа који се тичу управо те тематике. Ове препоруке су резултат анализа и очито циљају на многе конкретне проблеме који се дају уочити и у Панчеву:

- **Урбани развој и планирање мора узети у обзир нове тржишне и земљишне односе.** Пожељно је омогућити и форсирати приватну изградњу станова, али се мора спречити неконтролисан раст урбаног подручја. Приоритет треба дати рехабилитацији централних подручја града и њиховој обнови. Генералне планове не треба ограничити само на административно подручје, већ усвајати за целокупно урбанизовано подручје.
- **Централне делове града треба обновити тако што ће се сачувати њихова традиционална физиономија и дух** (урбана рехабилитација). Такође се мора сачувати стамбена/резиденцијална функција.

⁶ Студија Аустријског института за просторно планирање, наручена од стране Европске Комисије ДГ16.

⁷ ESTIA - Европски простор и територијалне алтернативне интеграције, имплементиран као потпројекат INTERREG 2 С, оперативног програма за CADSES.

- **Трансформација и пажљива обнова великих стамбених насеља је приоритетна тема.**
- **Проблем бесправне изградње треба третирати као приоритетну тему,** како на националном, тако и локалном нивоу

Из ESTIA пројекта и закључног документа (Spatial Integration Priorities) биће издвојени само неки кључни домени опција политика које подржавају стратешке предлоге који се односи на **промовисање интегративних просторних стратегија развоја за групе/гроздове градова (city clusters), на продубљивање стратешке улоге метрополитенских регија и градова капија (Gateway Cities),**

У Дунавској просторној студији⁵ (DANUBE SPACE STUDY) се наглашава неопходност израде интегративне транснационалне просторно-развојне стратегије целокупног Подунавља, која би била кључни инструмент за усаглашавање просторно релевантних активности, јер се дунавски појас сарадње сматра најкохезивнијом споном овог дела Европе.

У оквиру већ споменутог програма ARGE DONAU предложена је сарадња региона и лука дуж Дунава под називом "DONAUIHANSA". Намера је да се анализирају развојни импулси који би проистекли из образовања дунавске интеррегионалне мреже. Под премисом да се изврши функционална регионализација целокупног дунавског простора, предлаже се селекција градова који би образовали интернационалну трговинску заједницу. Градови предестинирани да се укључе у ову заједницу, у Србији су Нови Сад, Београд и Панчево, јер располажу са (потенцијалним) функцијама које их чине атрактивним у надрегионалном смислу.

11.2. Европски развој и приступ

PHARE

Најважнији инструмент за финансијску и техничку сарадњу Уније са државама средње и источне Европе је програм PHARE.

ISPA

- ISPA је инструмент установљен са циљем да пружа подршку структурним политикама држава кандидата у домену животне средине и саобраћаја..

SAPARD

SAPARD је инструмент који се односи на подршку пољопривреди и сеоском развоју држава кандидата.

III. ОСНОВЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА И ПРАВИЛА КОРИШЋЕЊА УРЕЂЕЊА И ЗАШТИТА ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА

1. КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

1.1. Пољопривредно земљиште

Простор општине Панчево са својим основним ресурсима и вредностима представља јединствен комплекс не само у оквиру својих административних граница већ и у ширем регионалном окружењу.

Савремени развојни и демографски процеси довели су до ширења Панчева, спајања појединих насеља (Војловица), а самим тим и нарушавања околног руралног подручја. Ширење изграђених подручја подразумева замену природних и пољопривредних екосистема урбаним. У том смислу основни циљ, у процесу будућег развоја, **јесте ублажавања конфликтних ситуација у простору и минимално штетно деловање на природу, уз максимално очување изворног биодиверзитета** – планска заштита, чиме ће се и степен његове неаутономности ублажити.

У оквиру територије општине Панчево разликују се две природно- просторне целине, односно функционално-еколошке јединице, чије распрострањење чини природне екосистеме с једне стране, пољопривредне површине и урбане зоне са друге стране.

На истраживаном подручју запајају се 4 типа предела: природи блиски предели, урбани, субурбани и култивисани предели.

У оквиру ових предела могу се идентификовати пејсажно-амбијенталне целине које представљају вредне просторне целине са са јасно препознатљивим просторним и пејзажним елементима и вредностима, па су значајни као елементи препознатљивости и идентитета овог подручја:

Пољопривредно земљиште које се на територији општине Панчево углавном користи за ратарску производњу, потребно је штитити мерама и активностима којима се трајно обезбеђују природне функције земљишта. У том смислу забраном коришћења пољопривредног земљишта у друге сврхе, осим у случајевима утврђеним Законом и овим Планом, забраном испуштања и одлагања отпадних и штетних материја, контролисаном применом минералних ђубрива и препарата за заштиту, избором адекватних технологија у обради земљишта и противерозионих мера, сачуваће се квалитет земљишта *тј.* његова физичка, хемијска и биолошка својства.

Пољопривредном земљишту које је коришћено за експлоатацију минералних сировина пројектима рекултивацује дати намену блиску пређашњем стању.

Пољопривредно земљиште треба заштитити пољозаштитним појасевима од штетног дејства еолске ерозије којом се односе и земљиште и усеви у фази семена, што за последицу има смањење приноса.

Ваншумско зеленило уз путеве и канале је, такође, у функцији заштите пољопривредног земљишта, с обзиром да утиче на унапређивање микроклиматских услова окружења.

- смањиће се површине под ливадама и пашњацима за 605,77 ha – највећим делом у корист повећања површина под заштитним зеленилом, ремизама и радним зонама,
- смањиће се обрадиве површине за 3832,47 ha, ради подизања заштитног зеленила, изградње планиране инфраструктуре и реализације и изградње на планираном грађевинском земљишту у атарима,
- повећаће се површине под воћњацима и виноградима за 272,03ha, са 623,17 ha на око 895,20ha (интензивни засади на мањим површинама),
- смањиће се укупно необрадиво пољопривредно земљиште за око 780,46 ha.

Да би предложене промене могле да се реализују потребно је приступити изради Основа заштите, коришћења и уређења пољопривредног земљишта за територију Општине, у

складу са Законом о пољопривредном земљишту и смерницама које су дате ПП Републике Србије.

Основама за територију Општине ближе ће се уредити:

- намена коришћења пољопривредних површина на бази природних и других услова (рејонизација); утврдити површине за производњу здраве хране, површине које треба уредити ради рационалније пољопривредне производње (мелиорације, комасације и сл.); утврдити степен ерозије пољопривредног земљишта, одредити површине које се наводњавају или се могу наводњавати, утврдити површине којима се штите станишта дивљих биљних и животињских врста и којима се не може променити намена ради очувања природне равнотеже.

Пољопривредне основе остварују се годишњим програмима заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта.

Програмом се утврђује врста и обим радова које треба извршити у периоду за који се Програм доноси, као и динамика извођења радова и улагања у средстава.

Такође годишњи програм садржи и податке о укупној површини државног земљишта (у Општини и по катастарским општинама) корисницима тог земљишта, податке о закупу, као и о стању заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта у државној својини.

Основе за територију Општине доноси Скупштина општине уз претходно прибављену сагласност министарстава надлежних за послове пољопривреде и заштите животне средине.

Такође, веома је битно нагласити (обавеза из Закона о пољопривредном земљишту) да Основе, просторни, урбанистички и други планови морају бити међусобно усаглашени.

Уређеност пољопривредног земљишта

За пољопривредно земљиште у Општини Панчево се може рећи да је лоше уређено. Од 11 катастарских општина ни у једној није урађена комасација. У наредном периоду потребно је за катастарске општине урадити комасационе елаборате, којима ће се обезбедити земљиште за заједничке потребе насеља (земљиште за изградњу путне и каналске мреже, за комуналне и друге потребе насеља).

1.2. Шуме и шумско земљиште

Једна од кључних улога насељског, ваннасељског и заштитног зеленила, као и шумских површина, испољава се у стварању повољних хигијенско-здравствених услова, побољшање топлотног режима, пречишћавање ваздуха, повећање релативне влажности као и на укупно побољшање микроклиматских услова. Ако се овоме дода и естетска вредност коришћеног садног материјала, као и позитиван ефекат на људску психу, јасно је зашто зеленило мора да има значајно место у планским документима.

Основни кораци морају бити у смеру смањивања деградираниости постојећих површина спровођењем биолошко-мелиоративних мера, пошумљавању слободних површина којима није организована производња, површина које се не могу привести пољопривредној производњи. Пошумљавање треба вршити и на површинама које треба мелиорисати уз помоћ ове вегетације.

Посебну пажњу треба обратити на све видове заштитног зеленила у насељима, око индустријских зона, дуж магистралних саобраћајница, дуж водотокова, дуж атарских путева и сл.

У оквиру насеља требало би оплеменили и ревитализовати постојеће површине под разним видовима зеленила и подизати нове, а све у циљу санитарно хигијенске заштите, естетске и рекреативне функције. Формирањем заштитноих зелених појасева око насеља одвојиће се урбана средина од других намена, а уједно је то заштита пољопривредног земљишта од даље изградње и омогућавање даљег развоја пољопривреде. За подизање нових засада треба искористити некадашње пашњаке који су били при некадашњим пољопривредним добрима. Они су делимично приведени пољопривредној производњи али има делова који се могу користити за пошумљавање.

Ово не треба дефинитивно зацртати јер се морају пратити тенденције у сточарству и поштовати потребе у овом виду пољопривредне производње.

Садржај и нормативне величине зеленила варирају у зависности од дела насеља у којем се налазе предметне зелене површине. За сва насеља збир свих зелених површина треба да износи мин. 45,00 m²/становнику. Укупне површине зеленила (насељског и ваннасељског) не сме бити мања од 200m² по становнику.

Развојна концепција

- 1. Заштита и унапређење стања постојећих шума - уз рационализацију коришћења потенцијалних могућности станишта и уз максимално коришћење природног подмлађивања**, како би се елиминисале категорије деградираних шума, а разређене шуме свеле на најмању могућу меру:
- 2. Постепено повећање шумских површина** (пошумљавање ће се извршити поједнаком годишњом динамиком врстама дрвећа одабраним у складу са природним потенцијалом станишта)

Просторним планом Општине Панчево предлаже се да се до 2027. године повећа проценат шумовитости са садашњих 4,10% на 6,00%, што ће значити повећање површина од око 1430,26 ha тако да ће укупна површина под шумама и шумским земљиштем износити око 4537,70 ha.

Да би се ово постигло неопходно је, пре свега, испоштовати основне смернице за коришћење и уређење шума и шумског земљишта дате ППР Србије, које се односе на унапређење стање шума и повећање површина под шумама.

Потребно је:

- извршити бонитирање простора ради разграничења земљишта на пољопривредно и шумско,
- утврдити површине за пошумљавање и деградиране површине пренаменити у шумско земљиште,
- обезбедити трајност, систематичност и интегралност у газдовању шумама и шумским подручјима.
- формирање нових шумских површина на необраслом шумском земљишту и површинама запуштених пашњака, необрађених и деградираних површина, као и земљиштима непогодним за пољопривредну производњу (VI, VII, VIII бонитетна класа)
- формирање ваншумског зеленила у оквиру пољопривредног земљишта ради повећања приноса у пољопривреди, формирање заштитног зеленила у оквиру линије експропријације уз путеве ради заштите од ветра, наноса снега, поправљања микроклиматских услова и стварања вегетацијских коридора. Заштитно зеленило формирати у виду група аутохтоних лишћара и шибља на међусобном растојању које зависи од ранга саобраћајнице, односно брзине одвијања саобраћаја;
- формирање мањих површина под заштитним зеленилом око депонија комуналног отпада, радних комплекса у атару насеља и подизање ремиза ради пружања заштите дивљачи;
- формирање зелених површина свих категорија у грађевинским рејонима насеља која су у обухвату Просторног плана, посебно зелених површина јавног коришћења и заштитног зеленила.

Нове површине под шумама ће се формирати у складу са важећом законском регулативом из области шумарства, водопривреде, пољопривреде и саобраћаја.

За формирање ветрозаштитних и пољозаштитних појасева у оквиру саобраћајне инфраструктуре и пољопривредног земљишта, обавезна је израда пројектне документације којом ће се одредити типови појасева, њихова ширина, међусобна растојања и конкретан избор врста у складу са условима станишта. Препоручују се ажурни појасеви, максималне ширине до 10m на угроженим локалитетима. Одговарајућом

студијом би се оценила оправданост подизања ових појасева, који би били ван коридора путног појаса и заузимали пољопривредно земљиште.

Правила и услови заштите шума

Заштита шума од **биљних болести и штеточина** врши се у складу са законским прописима, годишњим планом рада и дугорочним програмом (сарадња са Институтом за низијско шумарство и животну средину у Новом Саду).

1.3. Лов и ловна подручја

Ловиште "Доње Подунавље" има добре услове за развој и гајење дивљачи. Од мера за гајење дивљачи потребно је:

- одржавање и унапређење животне средине и стварање повољних еколошких услова за дивљач
- просторни и сезонски распоред дивљачи,
- просторни распоред извора хране по количини и квалитету за поједине врсте дивљачи
- распоред дивљачи и хране у време елементарних непогода
- усаглашавање полне и старосне структуре популације дивљачи,
- обезбеђивање мира у ловишту
- обезбеђивање додатних количина хране за дивљач
- начин лова дивљачи, предузимање правних мера и др.

Лов ће се обављати по правилима науке и струке а у складу са законским прописима. Организација лова, одстрел, трофеје, месо од дивљачи и услуга ловци ће плаћати по ценовнику ЈП "Војводинашуме". Лов хватањем дивљачи обављаће се у условима угрожености дивљачи. Посматрање и изучавање дивљачи у слободној природи биће један од прихода и начина коришћења дивљачи. Месо дивљачи ће се продавати заинтересованим угоститељским установама и појединцима према важећем ценовнику.

Заштита од дивљачи

Корисници ловишта, односно власници и корисници земљишта, вода и шума на којима се дивљач налази, дужни су да предузимају мере за спречавање штета које дивљач може да причини имовини или људима (Закон о ловству "Службени гласник РС", бр. 39/93).

Мере за спречавање штета од дивљачи

Једна од најефикаснијих мера за спречавање штета коју дивљач може да нанесе (шуми и пољопривредним културама) је одржавање броја и врста дивљачи у оквиру економског капацитета ловишта.

Такође је врло значајно да се у време када је смањена количина природне хране (зимски период), обезбеди прихрањивање које одговара броју и врстама дивљачи у ловишту (по количини и калитету).

1.4. Риболов и риболовна подручја

Риболовне активности се одвијају на Дунаву, Тамишу и у мањем обиму на Поњавици. Риба уловљена у Наделу није за конзумирање. Општински савез риболоваца у свом удружењу имају 7 (седам) клубова (три из насељеног места Панчево и по један клуб из Глогоња, Јабукe, Омољице и Качарево). Финансирање је само од средстава од чланарине и повременх спонзорстава. Из општинског буџета се повремено издвајају наменска средства за спортске активности и такмичења риболоваца. Риболовачки савез Војводине има организовану посебну организацију за очување водотокова на територији Покрајине и порибљавање рибњом млађи водотокова по одређеном распореду који се

утврђује почетком календарске године. Проблем је што је водоток Дунава и рибарске активности на њему у надлежности ЈП "СРБИЈАШУМЕ" и чланови локалних удружења немају утицаја на делатностима на Дунаву. Досадашњим законским актима нису дефинисани односи клубова и савеза тако да клубови могу директно да контактирају покрајински савез без извештавања општинског што доводи до извесне конфузије у активностима. Покрајински савез је надлежан за сва порибљавања без великог утицаја Општинског савеза.

Коришћење риболовне фауне за спортски риболов дозвољен је само у одређеним деловима године и начин риболова је дефинисан. Контролу и заштиту спроводи једно лице запослено у Покрајинском савезу уз помоћ волонтера са локалних простора.

1.5. Минерални потенцијали

Од минералних сировина утврђена су налазишта глине, шљунка и песка.

На основу геотермалних истраживања на подручју општине Панчево забележено је присуство геотермалне енергије која је формирана током различитих геолошких раздобља. Истраживања су вршена на локалитету "Бања" надомак насеља Омољица, при чему су констатоване воде повишене температуре класификоване као хомеотерме и хипертерме.

Геотермалне воде би у будућности могле да имају велики значај уколико би се рационално користиле и експлоатисале за лечење.

1.6. Воде и водно земљиште

- **Регулисање Тамиша и уређење обала**

Река Тамиш као највећа банатска река има велики значај за Општину Панчево и у том смислу се константно предузимају мере на регулацији овог водотока и на уређењу њених обала.

У градском грађевинском реону насеља Панчево планом је предвиђен продужетак изградње кеја са шеталиштем у циљу регулисања Тамиша и уређења његове леве обала у зони горњег града то јест од друмског до железничког моста на Тамишу. Ово подразумева санацију постојећег насипа и изградњу нових деоница на локацијама за које се утврди да су критичне за одбрану од великих вода.

На овом потезу је планирано и исправљање велике кривине (меандра) у Горњем граду прокопавањем новог корита чиме би се скратио ток Тамиша за око 900 метара, повећале брзине тока воде и ослободило око 20 хектара сада готово неискоришћене градске површине за развој осталих градских структура (становане).

Такође се планира уређење леве обале Тамиша на потезу од хидрочвора до ушћа у Дунав заједно са делом леве обале Дунава у циљу формирања то јест комплетирања радно пословне зоне "Лука Дунав-Мали Рит".

На преосталом делу тока кроз Општину Панчево, а то су К.О. Јабука и Глогоњ, се планира такође регулисање Тамиша у смислу санације постојећег насипа и изградње нових деоница на локацијама за које се утврди да су критичне за одбрану од великих вода како самих насеља тако и плодних обрадивих пољопривредних површина.

- **Регулисање Наделе**

Река Надел као главни реципијент највећег дела каналске мреже општине Панчево такође изискује комплетну регулацију у смислу њеног повећања протока на минимум 5 м³/сек преко уставе "Ботош" и ЦС "Томашевац", с тим да се дода повећање из Тамиша на стационачи км 10+100 преко будуће ЦС "Јабука" капацитета 1,6 м³ и спојног канала 5+400 који се улива у Наделу на км 31+000, као и снабдевање наделе водом преко реверзибилне ЦС "Иваново" капацитета 8м³. Поред овога неопходна је заштита и уређења обала као и заштите квалитета воде што би се постигло ригорозним санкционисањем постојећих загађивача.

- **Поњавица**

Водоток Поњавица настао сплетом канала, је проглашен за заштићени резерват природе. Овим је првенствено заустављена даља неконтролисана дивља градња у непосредној зони водотока и његово интензивно замуљивање и загађење. У наредном периоду се планирају активности на подизању квалитета овог водотока и његовог непосредног окружења као парка природе. Измуљивање, порибљавање и уређење обала (еко-плаже, шеталишта и други примерени садржаји).

- **Каналска мрежа**

Системом канала унутар брањеног подручја контролише се ниво подземних вода пребацавањем сувишних вода у Дунав и Тамиш путем црпних станица Глогоњ, Топола 2, Маријино поље и хидро чвора "Иваново". Као мелиоративни систем каналска мрежа поред одводњавања има и функцију наводњавања. Систем канала такође прихвата атмосферске воде из насеља Општине Панчево и чини основу одбране од поплава унутрашњих вода на територији општине.

У овако формираном систему отворене каналске мреже у општини Панчево неопходно је поред њеног редовног одржавања у функционалном стању, извршити одређене реконструкције старијих канала у смислу повећања њихове пропусне моћи са усклађивањем капацитета пратећих објеката (црпних станица, мостова и пропуста). Такође је потребно изградити нове канале и спојити одређене сливове преко нових устава и црпних станица.

У циљу одбране од поплава неопходно је изградити отворену каналску мрежу и за сва насеља Општине Панчево чиме би се омогућило брзо и ефикасно одвођење вода ка ободним каналима и другим реципијентима, Ово подразумева ревитализацију постојеће мреже, рушење нефункционалних и нестручно изграђених канала, устава и пропуста и изградњу нових.

2. РАЗВОЈ СТАНОВНИШТВА И ПРОСТОРНИ РАЗМЕШТАЈ

2.1. Становништво и мрежа насеља

2.1.1. Пројекција становништва

Последња деценија представља изузетно сложен период у демографском развоју Панчева и сеоских насеља. Становништво је углавном стагнирало и није се обнављало природним путем.

Иако је незахвално у овом моменту прогнозирати будуће кретање становништва, од пресудног значаја су дугорочне тенденције фертилитета, морталитета и миграторних кретања. Што се тиче природног прираштаја очекује се негативна тенденција из претходног периода али и модификација старосне структуре становништва, односно повећање просечне старости становништва и повећање удела старог становништва у укупном, базирано на претпоставци да ће се дужина очекиваног трајања живота повећати.

Под претпоставком нормализовања миграторних кретања условљених пре свега актуелном политичком ситуацијом, ревитализацијом привредних активности, побољшањем економске ситуације и повећањем свеукупног стандарда, активнијом и хуманијом социјалном политиком, и на основу анализе свих тренутно доступних природних и механичких компоненти у последњем међупописном периоду као најмеродавнијем за наредни плански период до 2011. године, у истом треба очекивати стагнацију становништва.

Табела: 20

Процена раста бројности становника општине Панчево 2005-2020. год.

Извор: Републички завод за статистику Београд

Панчево општина 2002-2020.				Панчево град (7М3) 2002-2020.				Панчево сеоски део (9М3) 2002-2020.			
2005	Укупно	М	Ж	2005	Укупно	М	Ж	2005	Укупно	М	Ж
0-4	6203	3133	3071	0-4	3809	1913	1896	0-4	2394	1220	1175
5-9	6068	3154	2914	5-9	3577	1871	1706	5-9	2491	1283	1208
10-14	7015	3649	3366	10-14	4113	2148	1965	10-14	2902	1501	1401
15-19	8218	4178	4041	15-19	4872	2448	2424	15-19	3346	1730	1617
20-24	9431	4789	4641	20-24	5715	2859	2856	20-24	3716	1930	1785
25-29	9556	4794	4762	25-29	5920	2921	2999	25-29	3636	1873	1763
30-34	8755	4364	4390	30-34	5358	2607	2750	30-34	3397	1757	1640
35-39	8312	4131	4181	35-39	4975	2412	2563	35-39	3337	1719	1618
40-44	8868	4323	4545	40-44	5406	2568	2838	40-44	3462	1755	1707
45-49	10348	5103	5245	45-49	6384	3048	3336	45-49	3964	2055	1909
50-54	11116	5490	5626	50-54	6951	3314	3637	50-54	4165	2176	1989
55-59	8608	4155	4453	55-59	5432	2560	2872	55-59	3176	1595	1581
60-64	6283	2936	3346	60-64	3870	1765	2105	60-64	2413	1171	1241
65-69	6664	3042	3622	65-69	4094	1855	2239	65-69	2570	1187	1383
70-74	5632	2395	3236	70-74	3408	1463	1944	70-74	2224	932	1292
75-79	3718	1391	2327	75-79	2105	771	1334	75-79	1613	620	993
80+	3509	1324	2185	80+	1957	717	1240	80+	1552	607	945
Тотал	128305	62352	65953	Тотал	77947	37242	40705	Тотал	50358	25110	25248

Панчево општина 2002-2020.				Панчево град (7М3) 2002-2020.				Панчево сеоски део (9М3) 2002-2020.			
2010	Укупно	М	Ж	2010	Укупно	М	Ж	2010	Укупно	М	Ж
0-4	6219	3161	3058	0-4	3836	1950	1886	0-4	2383	1211	1172
5-9	6196	3121	3076	5-9	3805	1906	1899	5-9	2391	1215	1177
10-14	6101	3164	2936	10-14	3597	1877	1720	10-14	2504	1287	1216
15-19	7026	3659	3367	15-19	4120	2154	1966	15-19	2906	1505	1401
20-24	8219	4166	4052	20-24	4873	2442	2431	20-24	3346	1724	1621
25-29	9456	4800	4656	25-29	5731	2866	2865	25-29	3725	1934	1791
30-34	9582	4789	4792	30-34	5936	2918	3017	30-34	3646	1871	1775
35-39	8737	4344	4393	35-39	5347	2595	2752	35-39	3390	1749	1641
40-44	8288	4096	4192	40-44	4962	2392	2570	40-44	3326	1704	1622
45-49	8746	4239	4506	45-49	5332	2518	2813	45-49	3414	1721	1693
50-54	10085	4933	5151	50-54	6223	2947	3276	50-54	3862	1986	1875
55-59	10639	5184	5454	55-59	6655	3129	3525	55-59	3984	2055	1929
60-64	8022	3797	4226	60-64	5064	2339	2725	60-64	2958	1458	1501
65-69	5564	2525	3039	65-69	3430	1518	1912	65-69	2134	1007	1127
70-74	5491	2421	3070	70-74	3373	1475	1898	70-74	2118	946	1172
75-79	4165	1700	2463	75-79	2522	1040	1481	75-79	1643	660	982
80+	4142	1495	2647	80+	2331	820	1511	80+	1811	675	1136
Тотал	126677	61597	65080	Тотал	77136	36888	40248	Тотал	49541	24709	24832

Панчево општина 2002-2020.				Панчево град (7М3) 2002-2020.				Панчево сеоски део (9М3) 2002-2020.			
2015	Укупно	М	Ж	2015	Укупно	М	Ж	2015	Укупно	М	Ж
0-4	5204	2655	2549	0-4	3152	1609	1543	0-4	2052	1046	1006
5-9	6050	3072	2979	5-9	3733	1896	1837	5-9	2317	1176	1142
10-14	5981	2996	2985	10-14	3674	1831	1843	10-14	2307	1165	1142
15-19	5863	3028	2835	15-19	3453	1795	1657	15-19	2410	1233	1178
20-24	6729	3503	3226	20-24	3940	2061	1879	20-24	2789	1442	1347
25-29	7889	4000	3889	25-29	4673	2342	2330	25-29	3216	1658	1559
30-34	9163	4665	4498	30-34	5552	2785	2767	30-34	3611	1880	1731
35-39	9308	4662	4646	35-39	5768	2841	2927	35-39	3540	1821	1719
40-44	8453	4207	4246	40-44	5174	2513	2661	40-44	3279	1694	1585
45-49	7998	3935	4063	45-49	4787	2297	2490	45-49	3211	1638	1573
50-54	8388	4029	4359	50-54	5115	2393	2722	50-54	3273	1636	1637
55-59	9574	4621	4953	55-59	5911	2760	3150	55-59	3663	1861	1803
60-64	9877	4719	5159	60-64	6183	2848	3335	60-64	3694	1871	1824
65-69	7141	3286	3854	65-69	4511	2025	2486	65-69	2630	1261	1368
70-74	4579	1997	2582	70-74	2826	1201	1625	70-74	1753	796	957
75-79	4084	1720	2365	75-79	2509	1047	1462	75-79	1575	673	903
80+	4783	1769	3014	80+	2806	1036	1770	80+	1977	733	1244
Тотал	121066	58864	62202	Тотал	73766	35281	38485	Тотал	47300	23583	23717

Панчево општина 2002-2020.				Панчево град (7М3) 2002-2020.				Панчево сеоски део (9М3) 2002-2020.			
2020	Укупно	М	Ж	2020	Укупно	М	Ж	2020	Укупно	М	Ж
0-4	4811	2446	2365	0-4	2871	1459	1412	0-4	1940	987	953
5-9	5370	2742	2628	5-9	3253	1661	1592	5-9	2117	1081	1036
10-14	6235	3183	3051	10-14	3845	1963	1882	10-14	2390	1220	1169
15-19	6206	3111	3095	15-19	3811	1900	1911	15-19	2395	1211	1184
20-24	6158	3179	2979	20-24	3633	1886	1747	20-24	2525	1293	1232
25-29	7012	3625	3387	25-29	4113	2134	1979	25-29	2899	1491	1408
30-34	8093	4082	4011	30-34	4798	2392	2406	30-34	3295	1690	1605
35-39	9337	4725	4611	35-39	5659	2821	2837	35-39	3678	1904	1774
40-44	9400	4691	4710	40-44	5824	2858	2966	40-44	3576	1833	1744
45-49	8487	4211	4276	45-49	5195	2516	2679	45-49	3292	1695	1597
50-54	7938	3879	4059	50-54	4753	2265	2488	50-54	3185	1614	1571
55-59	8153	3867	4286	55-59	4973	2297	2676	55-59	3180	1570	1610
60-64	9020	4265	4755	60-64	5572	2548	3024	60-64	3448	1717	1731
65-69	8930	4153	4777	65-69	5594	2506	3088	65-69	3336	1647	1689
70-74	6044	2690	3354	70-74	3821	1657	2163	70-74	2223	1033	1191
75-79	3467	1446	2021	75-79	2142	870	1272	75-79	1325	576	749
80+	5152	1956	3196	80+	3094	1169	1925	80+	2058	787	1271
Тотал	119813	58254	61559	Тотал	72949	34903	38047	Тотал	46864	23351	23512

Процена раста бројности становника
Општине Панчево 2005-2020. год.
(прегледна табела за град и насељена места појединачно)

ПРОЦЕНА	2005	2010	2015	2020
БАНАТСКИ БРЕСТОВАЦ	3537	3479	3322	3291
БАНАТСКО НОВО СЕЛО	7387	7267	6938	6874
ГЛОГОЊ	3196	3144	3002	2974
ДОЛОВО	6874	6762	6456	6397
ИВАНОВО	1137	1119	1068	1058
ЈАБУКА	6348	6245	5962	5907
КАЧАРЕВО	7667	7543	7202	7135
ОМОЉИЦА	6555	6448	6157	6100
ПАНЧЕВО, град	77947	77136	73766	72949
СТАРЧЕВО	7658	7534	7193	7127
Сеоски део збирно	50358	49541	47300	46864
Општина Панчево, збир	128305	126677	121066	119813

Према проценама Републичког завода за статистику Београд

3. РАЗВОЈ И УРЕЂЕЊЕ МРЕЖЕ НАСЕЉА, РУРАЛНИХ ПОДРУЧЈА И РАЗМЕШТАЈ ЈАВНИХ СЛУЖБИ

3.1. МРЕЖА НАСЕЉА И РАЗВОЈ РУРАЛНИХ ПОДРУЧЈА

Основни задаци будућег развоја и просторно-функционалне организације мреже насеља општине Панчево су:

- **Јачање улоге и значаја Панчева у мрежи градских насеља Србије** (за то постоје бројне просторне и функцијске предиспозиције као што су прворазредни географски положај – чвор на месту укрштања европских мултимодалних коридора 7 и 4 и близина коридора 10, Београдског метрополитена
- Развој рационалне мреже субцентра у оквиру општинске територије како би се обезбедило **а)** уравнотеженост размештаја становништва са размештајем производње, потрошње и услуга; **б)** рационално управљање и ефикасније обављање свакодневних потреба грађана; **в)** ефикаснија и усклађенија организација јавних служби са потребама и интересима локалних заједница;
- Потстицање валоризације и рационалног коришћења локалних ресурса, посебно у руралним срединама и подручјима (природноеколошких, демографских, техничких, економских, социјалних, културних...).
- Израда регулационих планова за сеоска насеља или њихове делове, у циљу рационалног коришћења простора, заштите културноисторијских језгара села, појединих амбијенталних или предеоних целина и слично.

Посебни задаци и смернице који ће допринети реализацији наведених циљева су:

1. Општинске субцентре треба **развијати по концепту микроразвојних нуклеуса који је компатибилан са концептом "основних потреба"** развијеном и примењиваном у земљама Европске Уније.
2. **Интензивирати функционалну трансформацију сеоских насеља преко система општинских субцентра** у којима ће бити лоцирани индустрија и делатности терцијарног сектора (који неће имати искључиво циљ пружања услуга локалном становништву, већ га и запошљавати – развијати централне

функције), и тиме им дати улогу микроразвојних центара. Микроразвојни нуклеуси у принципу треба да буду у насељима у којима ће бити лоцирани нови

3. индустријски погони прилагођени савременим технологијама и еколошким стандардима, и по могућству аутохтоним сировинама. Комплементарно индустрији у њима треба развијати трговинске, занатске, угоститељске, туристичке и културно-образовне делатности и социјалну инфраструктуру.
4. Општински субцентри – микроразвојни нуклеуси су **потенцијална места инвестиција повратника** са рада у иностранству.
5. **Микроразвојне центре међусобно повезати квалитетном мрежом саобраћајница** и интензивирати јавни саобраћај, развијати дневну миграцију радне снаге и успорити иселјавање радноспособног становништва у општински центар или центре ближег и даљег регионалног окружења.

У погледу будућег развоја мреже насеља стратегија развоја подразумева: • Подстицање урбанизације насеља и њихово повезивање на принципима одрживог развоја уз максимално очување и заштиту животне средине,

- Подстицање даљег развоја центара развоја, уз усмеравање промена у структури делатности центра, са циљем да се остваре што повољнији односи између производних и непроизводних делатности,
- Настојање ка формирању равномерније размештене мреже насеља, која ће омогућити ширење и интензивнији процес урбанизације, као и смањење разлика у нивоима социо-економске развијености и насељености појединих делова подручја,
- Настојање ка равномернијем размештају центара услуга, њиховој даљој децентрализацији и приближавању корисницима, уз смањење разлика у условима и стандардима коришћења,
- Подстицање стварања заједнице насеља различитих величина и садржаја заједничких интереса,
- Развој центра заједница треба усмерити тако да он буде носилац развоја и организације мреже насеља, пружања услуга за задовољавање разноврсних потреба становништва, али и основни покретач трансформације мреже околних насеља.

Табела 26: Промена величинских категорија насеља 2002-2021.

Величинска категорија	Број насеља 2002.	Број становника 2002.	Просечна величина насеља 2002.	Број насеља 2021.	Број становника 2021.	Просечна величина насеља 2021.	Индекс пораста 2021/02
	1	2	3	4	5	6(5/4)	7(6/3)
до 1000	0						
1000-3000	1	1131	1131	1	1058	1058	0,93
3000-5000	2	6695	3348	2	6265	3133	0,93
5000 -10 000	6	42.249	7042	6	39.540	6590	0,93
10 000-30 000	0						
Преко 30.000	1	77.087	77.087	1	72.949	72.949	0,95
Укупно	10	127.162	12.717	10	119.812	11.981	094

Из тих разлога, функционална диференцијација мреже насеља заснована је на постојећој категоризацији у општини Ковин, тако да ће у погледу функционалне организације постојати четири типа насеља:

1 Општински центар Панчево (насеље I ранга) - поред унутрашњих има развијене и спољне функције према сеоским насељима, својим већ достигнутом привредним и популационим потенцијалом, тако да ће се веза са осталим насељима у Општини одвијати преко привредних,

административних, здравствених, културно-просветних и других функција.
2 Већи локални центар (насеље II ранга) – насеље Старчево и Качарево због брзог развоја објеката друштвеног стандарда и интензивног развоја одговарајуће инфраструктурне мреже и објеката можемо третирати као суопштинске центре.

3 Локални центар (насеље III ранга) Долово, Јабука, Омољица и Б.Н.Село - насеља више категорије у регионално-територијалној организацији мреже сеоских насеља општине Панчево. Насеља ове категорије имају највиши степен опремљености од свих сеоских насеља и представљају центар за суседна насеља (Глого Иваново, Б.Брестовац), али села ове функционалне категорије имаће и самосталан карактер

4 Примарно сеоско насеље (насеље IV ранга) Глогоњ, Иваново и Б.Брестовац - пољопривредна насеља, са минималном опремљеношћу јавним услугама и службама, без икаквих спољних функција према суседним селима - Глогоњ

3.2. Јавне службе

У наредном периоду развој јавних служби на територији свих општина у републици, а самим тим и у општини Панчево, зависиће у првом реду од економских кретања и потенцијала и најављене социјално-економске децентрализације друштва у којој ће општине добити већа овлашћења, што ће се значајно одразити на просторну дистрибуцију јавних делатности. Тиме ће се обезбедити квалитетније остваривање загарантованих права у смислу друштвеног и социјалног одлучивања и спровођења, док ће се највећи део јавних служби развијати сходно економским могућностима становништва.

Као најважнији задаци у домену развоја јавних служби на територији општине су :

- **примена савремених облика и трендова организације јавних служби те усаглашавање са европским нормама и регулативама,**
- **очување, унапређење и реорганизација постојећих капацитета јавних служби,**
- **територијално побољшање мреже јавних служби у смислу просторне доступности директним корисницима,**
- **прилагођавање мреже јавних служби стварним потребама корисника,** које ће зависити од броја, густине и старосне структуре становништва, њиховог социјално-културно-образовног профила, занимања и посебних територијалних обележја и особености подручја,
- **рад на јачању самоиницијативе и удружења грађана,** подржаних економским олакшицама и могућностима.

Да би се убрзао развој, потребно је извршити::

- **анализу стања јавних служби на територији општине** кроз све социјалне, друштвене, демографске, културолошке и економске предпоставке,
- **очување, уређење и реконструкција објеката намењених јавним службама;** неопходно је да се изврши систематска анализа потреба корисника за одређеним облицима нарочито стандардних јавних служби и на бази тога изврши враћање у функцију свих постојећих јавних објеката, или њихово потпуно отуђење,
- **унапређење капацитета, изградња и завршетак започетих радова** на објектима јавних служби на оним просторима где је то неопходно,
- **квалитативно и квантитативно територијално побољшање мреже јавних служби,** као вид доступности ка корисницима
- **функционална реорганизација јавног сектора** у духу најављене децентрализације, односно планска припрема за њено благовремено спровођење.

3.2.1. Мрежа јавних служби

Будући развој, просторни размештај и организација јавних служби на подручју овог Плана, дефинисани су у складу са одредбама Просторног плана РС, циљевима развоја мреже насеља и посебним особеностима овог подручја.

Планирана мрежа јавних служби (реферална карта бр.2) обезбеђује задовољење основних насељских потреба и потреба ширих просторних целина, у складу са планираним нивоом насеља, односно његовим функционалним значајем у мрежи насеља овог подручја.

Табела: 21. Мрежа јавних служби према хијерархијском нивоу насеља

Организација јавних служби		IV Ниво	III Ниво	II Ниво	Општински центар I ниво
		Глогоњ Иваново	Долово Омољица Јабука Б.Н.Село	Старчево Качарево	Панчево
I Социјална заштита и предшколско васпитање					
А. Социјална заштита					
	1.	Домови за смештај деце без родитељског старања		o	•
	2.	Центри (комплекси) за старе		o	•
	3.	Дечије установе	o	•	•
Б.		Предшколско васпитање и образовање	•	•	•
II образовање					
	1.	Основне школе-подручне	•		
	2.	Основне школе-потпуне	o	•	•
	3.	Средње школе		o	•
	4.	Више школе и факултети		o	o
	5.	Ученички и студентски домови		o	o
III Здравствена заштита					
	1.	Амбуланта, здравствена станица, мобилна здравствена служба	•	•	•
	2.	Дом здравља		o	•
	3.	Општа болница			o
	4.	Социјалне (специјализоване) болнице, заводи и институције		o	o
	5.	Апотеке	o	•	•
	6.	Ветеринарске станице	o	•	•
IV Култура					
	1.	Библиотеке	•	•	•
	2.	Домови културе	•	•	•
	3.	Народни универзитети		o	•
	4.	Музеји	o	•	•
	5.	Архиви		o	•
	6.	Галерије и изложбени простори	o	•	•
	7.	Сценско-музичке делатности		o	•
	8.	Заводи за заштиту споменика			o
V Информатичке делатности и комуникације			o	o	•
VI Физичка култура					
	1.	Отворени-уређени простори	•	•	•
	2.	Отворени-уређени и опремљени простори	o	•	•
	3.	Покривени објекти физичке културе		o	•
	4.	Мањи спортско-рекреативни центри		o	o

- обавезни садржаји
- o могући садржаји ако постоји интерес и економска основа за организовање

садржаја или код насеља са специфичним функцијама

Опремљена предложеним садржајима и организована тако да обављају предвиђене функције, насеља ће (сврстана у предложене нивое) представљати рационалнији систем него што је то данас.

4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И РАЗМЕШТАЈ ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

Ако се има у виду геостратешки положај Панчево, као једног од значајнијих центара, а посебно за регионално окружење, развој веза са суседним регионима (трансграничних и трансрегионалних) је условљен убрзањем транзиционих процеса. Развој овог процеса у великој мери зависи од нормативних и других активности које су у надлежности државе. Надлежни органи Панчево треба са своје стране да предузму све мере које могу да убрзају процес транзиције, а пре свега у домену афирмације и промоције простора за привлачење капитала (на пример, обезбеђењем простора/локација, изградњом инфраструктуре, очувањем животне средине, повољном пореском политиком, подстицањем партнерства јавног и приватног сектора, и сл). У тој функцији је и Просторни план општине Панчево, који у фази имплементације мора својим активностима да прати локална самоуправа (формирањем институција, доношењем одређених прописа, стандарда и норматива, развојем партнерства јавног и приватног сектора, као и укључивањем банкарског сектора у овај вид сарадње на конкретним програмима).

Стратегија развоја

Полазећи од оствареног развоја, стања и уочених проблема, као и потребу да се оствари амбијент који ће омогућити да се створи здрава, разноврснија и конкурентна привреда општине, може се за основни стратешки циљ дефинисати привредни развој:

Да би се подигао ниво економске развијености неопходно је да се у општини **настави процес реструктурирања** на:

- **међугранском нивоу** - у правцу даљег јачања услужног сектора, али и реструктурирањем индустрије, грађевинарства и пољопривреде. У сфери услужног сектора акценат је на развоју не само прометног већ и других услужних делатности, као што су транспортне, производно-занатске угоститељско-туристичке, а посебно финансијских, банкарских, информатичких, интелектуалних и других, без којих нема амбијента за модерно пословање;
- **гранском нивоу** - у правцу модернизације, рационализације и интензификације производње. Производна структура треба да се трансформише у правцу пропульзивних и профитабилних програма, али и еколошко прихватљивих и препознатљивих, што упућује да се кроз развој малих и средњих предузећа овај концепт може најбоље реализовати; и
- **нивоу предузећа** - кроз финансијско (финансијском консолидацијом - решавање питања покривања губитака, наплате потраживања и подмирења дуговања потражиоцима, улагањима), организационо (постављање нове организације послова, издвајања делова који могу самостално да функционишу) и производно (увођење нових програма тржишно оријентисаних, стицање "бренда" тј. марке производа, и сл.) реструктурирање. Приватизација је један од кључних метода оздрављења, а који поред финансијских и социјалних елемената треба да садржи и аспект заштите животне средине, који у савременом пословању постаје све важнији елемент вредности акционарског капитала. Без приватизације нема промене привредне структуре, а без промене привредне структуре нема нових радних места.

Поред тога, неопходно је у циљу успостављања економије земљишта да се у општини Панчево:

- **успоставе институције** тј. пре свега механизми који би омогућили да се средства уложена у земљиште (опремање) поврате у реалном економском

износу, како би се омогућила одговарајућа понуда локација и простора (кроз развој новог земљишта, урбану обнову, реструктурирања постојећих простора, и сл.),

- **успоставе инструменти** који би обезбедили кохерентност економске, фискалне, посебно пореске и кредитне политике. Уређење и обезбеђење функционалног развоја како урбаног подручја тако и руралних насеља ће захтевати велика финансијска средства, а самим тим и унапређење досадашње пореске политике како би се захватио приход од земљишта и промета непокретности, где се, такође, одвија један вид сиве економије, као и тражење додатних извора прихода, укључујући и приватна средства, и
- **омогући газдовање локалне заједнице својим непокретностима**, што је значајан предуслов да се исте капитализују и на тај начин побољшају локалне финансије.

4.1. Пољоприведа и развој села

Пољопривреда општине Панчево је неодвојива од сеоског простора, његових културних вредности, и знања као важних развојних потенцијала, те се може поставити следећи циљ њеног просторног развоја:

Ефикаснија и капитално успешнија пољопривреда бољим и организованијим коришћењем ресурса, на начелима одрживог развоја и одговарајућим повезивањем и пласманом на широј регионалној основи.

Стратешки циљеви и смернице планске разраде

Основни стратешки циљ развоја пољопривреде је **стварање услова за прилагођавање општинске пољопривреде и пољопривредних произвођача условима могућег чланства Републике Србије у WTO, CEFTA, односно у Европску унију**. Да би се овај дугорочни циљ остварио неопходна је заштита и унапређење пољопривреде и села на простору општине, што се може постићи поштовањем следећих смерница:

4. **Чувањем површина и плодности пољопривредног земљишта** поштујући основна начела одрживог развоја, уређења и управљања над пољопривредним земљиштем (пољопривредно земљиште од 1 до 4 катастарске класе може се само у изузетним случајевима предвидети за друге намене, док маргинална ораница под 7 и 8 катастарском класом пренаменити у шумско земљиште), повећање величине пољопривредних газдинстава и унапређење тржишта земљишта.
5. **Одрживим коришћењем природних ресурса** (воде, земљишта, ваздуха...) створити одрживе и еколошки прихватљиве производе и услове производње хране у сврху очувања и заштите природне средине.
6. **Повећањем способности пољопривредног земљишта** за производњу високо вредне здравствене хране и других пољопривредних производа за домаће и друга тржишта.
7. **Побољшањем старосне и образовне структуре** пољопривредника.
8. **Развојем конкурентне пољопривредно-прерађивачке делатности.**
9. **Повећањем дохотка** пољопривредних произвођача.
10. **Осигурањем примерених животних услова** у руралном подручју, побољшањем животних, радних и производних услова на селу, што се успешно постиже спровођењем стратегије интегралног развоја руралних простора.
11. **Стварањем препознатљиве робне марке** и вредних производа дефинисаног географског порекла, са тржишном предношћу.
12. **Уравнотежењем регионалног развоја**, подстицањем, стварањем и развојем одрживих, тржишно усмерених и привредно оправданих породичних пољопривредних газдинстава.

Стратешка одређења

Пред општином су нужне су значајне промене које ће се истовремено одвијати у два правца:

- а) повећање производње и квалитета, и
- б) снижавање трошкова производње, а све у настојању неугрожавања, заштите и очувања животне средње и руралних система.

У остварењу постављених циљева треба настојати на укупњавању поседа пољопривредног домаћинства, на његовом повезивању/удруживању у прихватљиве облике задруга, повећању нивоа образованости и стручности носиоца газдинства, доступности свих служби за помоћ пољопривредницима на стварању препознатљивих локалних производа и њиховом организованом наступу и промоцији на другим тржиштима.

У процесу планирања намене земљишта стратешки треба тежити ка одрживости природних и створених ресурса, пре свега, водећи рачуна о основним карактеристикама терена, односима власништва, створених и потенцијалних структура и начина коришћења земљишта.

Ради реализације постављених циљева, задатака и планске концепције развоја пољопривреде, следећи плански задаци су посебно значајни:

- Формирање система заштите, коришћења и унапређења функције пољопривредног земљишта (еколошке, природне, културне и привредне) на нивоу општине Панчево.
- Успостављање организационих, техничко-технолошких, еколошких и економских услова за трајни интегрални рурални развој.
- Развој система еко-еко пољопривреде.
- Побољшање асортимана пољопривредних производа прилагођавањем производње по количини, квалитету и конкурентности захтевима европског тржишта.
- Опремање простора за сточно гробље и депоније комуналног смећа (да би се исте дислоцирале из града).

Развој и обнова села

Полазне основе стратешког управљања пројектованог развоја пољопривреде спадају у домен пореске политике, цена, субвенција, подстицаја и, пре свега, свеукупног развоја руралних простора. Међу најактуелније свакако спадају:

- **развој малих и средњих предузећа** која се структурно и производно далеко брже прилагођавају специфичним захтевима корисника и тржишта на Коридору.
- **развој сеоског туризма и домаће радиности** прилагођених условима транзитног туризма. У том смислу села ближа коридору треба да прилагоде своју понуду једнодневном туристи, док села удаљенија од Коридора треба да маркетиншки и асортиманом привуку пролазнике да скрену са главног пута и евентуално се дуже задрже.
- **организација задругарства** у функцији развоја производње и продаје за профил
- познатог (врло пробирљивог) али и пролазног купца.

У општини Панчево треба створити услове који подстичу стварање интензивне и стабиле пољопривредне производње и успоставити интегрални рурални развој, који захтева стварање општих предуслова

- **трансформацију ситног индивидуалног газдинства** у модерно фармерско газдинство европског типа
- **активирање локалних развојних потенцијала** руралног подручја заснованих на пољопривредном газдинству као основној производној и социо-културној ћелији на селу.
- **интензификацију производње породичних пољопривредних газдинстава**, производњом којом би се усагласили привредни субјекти, прехранбена индустрија и пољопривредне задруге и предузећа;

- **реформу пољопривредних предузећа** уз очекивану експанзију малих и средњих предузећа по основу својинске трансформације, транзиције и реструктурирања пољопривреде
- **економско управљање и едукацију** пољопривредника како да развију производ у складу са захтевима заједничког тржишта ЕУ
- **управљање земљиштем, укрупњавање пољопривредних површина**, започињање спровођења комасације
- **развој производње основних ратарских производа** (семенски и за потрошњу) али и као сировине за даљу финализацију;
- **развијање сточарства: говедарства, овчарства и козарства** ради производње **млека и меса**, променом расног састава крава, оваца и коза, те побољшањем њихове исхране и услова смештаја, градњом сточарских фарми, повезивањем привредних субјеката пољопривреде и породичних газдинстава;

Развојна концепција треба да буде праћена институционалним прилагођавањима која одговарају амбијенту тржишне привреде, како би се створили солидни и промишљени предуслови, у оквирима аграрне политике (повећање продуктивности пољопривредне производње, стандарда пољопривредне заједнице, стабилизација тржишта и др) и примене међународних стандарда, за приступање Европској унији и архитектури заједничке европске аграрне политике. Прихватање европских стандарда и прилагођавање прописа (у области хармонизације националног законодавства, стандардизације, акредитације, сертификације, усаглашености и др.) онима који су важећи у аграру ЕУ незаобилазан су начин укључивања у европске токове.

4.2. Шумарство, лов и ловишта

Шуме и шумско земљиште

Једна од кључних улога насељског, ваннасељског и заштитног зеленила, као и шумских површина, испољава се у стварању повољних хигијенско-здравствених услова, побољшање топлотног режима, пречишћавање ваздуха, повећање релативне влажности као и на укупно побољшање микроклиматских услова. Ако се овоме дода и естетска вредност коришћеног садног материјала, као и позитиван ефекат на људску психу, јасно је зашто зеленило мора да има значајно место у планским документима.

Основни кораци морају бити у смеру смањивања деградираности постојећих површина спровођењем биолошко-мелиоративних мера, пошумљавању слободних површина којима није организована производња, површина које се не могу привести пољопривредној производњи. Пошумљавање треба вршити и на површинама које треба мелиорисати уз помоћ ове вегетације.

Посебну пажњу треба обратити на све видове заштитног зеленила у насељима, око индустријских зона, дуж магистралних саобраћајница, дуж водотокова, дуж атарских путева и сл.

У оквиру насеља требало би оплеменити и ревитализовати постојеће површине под разним видовима зеленила и подизати нове, а све у циљу санитарно хигијенске заштите, естетске и рекреативне функције. Формирањем заштитних зелених појасева око насеља одвојиће се урбана средина од других намена, а уједно је то заштита пољопривредног земљишта од даље изградње и омогућавање даљег развоја пољопривреде. За подизање нових засада треба искористити некадашње пашњаке који су били при некадашњим пољопривредним добрима. Они су делимично приведени пољопривредној производњи али има делова који се могу користити за пошумљавање. Ово не треба дефинитивно зацртати јер се морају пратити тенденције у сточарству и поштовати потребе у овом виду пољопривредне производње.

Садржај и нормативне величине зеленила варирају у зависности од дела насеља у којем се налазе предметне зелене површине. За сва насеља збир свих зелених површина треба да износи мин. 45,00 m²/становнику. Укупне површине зеленила (насељског и ваннасељског) не сме бити мања од 200m² по становнику.

Лов и ловишта

Пун економски капацитет постићи ће се реалним прогнозама динамике развоја популације дивљачи, активностима у правцу постизања тог циља (оптимални матични фонд за сваку сезону, уважавање реалног прираста, губитака и контролисаног одстрела...), добрим управљањем прихода и расхода...

4.3. Индустрија и мала и средња предузећа

Општина Панчево треба да тежи да се развија у правцу заокружавања привредне структуре активирањем и искоришћавањем свих ресурса. Поред преструктурирања постојећих капацитета, општина Панчево треба да искористи оне своје просторне потенцијале где може да оствари конкурентске и интегративне предности.

Концепт **индустријског развоја** општине Панчева заснива се на даљем развоју већ заступљених индустријских грана, без обзира што неки капацитети данас не раде или пак раде са знатно умањеним капацитетом. У основи оваког концепта су изграђени капацитети, сировинска основа, традиција, радна снага, тржиште, инфраструктура. Истовремено постојеће гране карактерише пропульзивност у смислу могућности диверзификације (вертикалне и хоризонталне) произвође и запошљавања, сталног ширења тражње за производима, што је битно са становишта веће упослености радне снаге. Зато је неопходно да се створе услови да постојећа предузећа прођу кроз процес реструктурирања, да се подстакне развој малих и средњих предузећа и на руралном простору, да се освоје више фазе прераде пољопривредних производа, као и да се у свом пословању придржавају високих стандарда (посебно важно за пољопривреду и прехранбену индустрију). Важно је да већ данас постоје одређене иницијативе за развој производње и прерађивачке капацитете у појединим сеоским насељима. Поред претходног, реално је претпоставити да сваки развој прате и нове технологије и иновације, па треба рачунати да ће се и на овом подручју појавити гране и нови програми који данас нису заступљени. С тим пре што је ово подручје под утицајем два значајна трансевропска коридора (водног и друмског), који ће иницирати нове потребе а самим тим и нове могућности за развој.

Грађевинарство Панчева, такође, мора проћи процес преструктурирања, како би се прилагодило новим захтевима који ће се временом формирати, а значиће потребу за пружањем специфичних услуга, јер ће уместо масовне изградње све актуелнији бити урбана обнова, реконструкција, модернизација и послови одржавања, и сл.. У том смислу ће се све више испољавати потреба за специјализацијом грађевинских предузећа.

Саобраћајни положај општине Панчева треба искористити да се ојача **саобраћајна привреда**, посебно развојем и ширењем саобраћајних, дистрибутивних и прометних функција, али и различитих сервисних услуга, што истовремено значи развојне могућности за поједина ванградска насеља.

Услужни сектор, да би постао носећи треба, не само да прати потребе привреде и становништва, већ да се јавља као битан фактор формирања привлачног пословног окружења, посебно када су у питању финансијске, информатичке, банкарске, различите интелектуалне и сличне услуге. Истовремено сектор услуга може битно да утиче на побољшање услова живота становништва руралног подручја. За бржи развој услужног сектора основна претпоставка је виши ниво развијености, виша платежна способност и куповна моћ.

Занатске услуге свој интерес за развој треба да налазе у ширењу нових технологија, које су неминовост будућег развоја, али и у подмирењу различитих потреба становништва и привреде. Неопходно је подстицати привредну кооперацију и формирање малих, флексибилних производних капацитета који ће моћи опслужити веће капацитете и на тај начин заменити увоз и запослити данас недовољно упослен или незапослен радни потенцијал. Овај сектор може у изградњи Коридора Х наћи значајан подстицај за развој, који би значајно и могућност за нека, локацијски погодна, насеља да се у том смислу определе.

Трговинско-прометни сектор, данас највиталнији, ће се временом диференцирати, подмирујући потребе становништва и привреде, али и са све израженијом улогом "интегративног фактора" Панчева са ужим и ширим окружењем

Развој **угоститељско-туристичког сектора** треба посебно подстицати, како би се створила понуда (смештајна и друга), која ће одговарати концепту будућег развоја панчевачког подручја и Панчева као модерног пословног и административног центра и регионалног центра. Истовремено, село и пољопривреда могу бити мотиви за развој сеоског туризма, али и транзитног у подручјима саобраћајних коридора.

Реализација овог економског концепта делом има своје упориште у већ обезбеђеним просторима за привредни развој (привредно-индустријске зоне, зоне за развој мале привреде) и резервисањем новог простора кроз овај плански документ (туристичке зоне, екопољопривредне зоне, зоне за пружање саобраћајно-прометних али и услуга за различите кориснике саобраћаја).

Да би простор био у функцији процеса формирања здраве, конкурентне привреде и могућности да се задовољи нова тражња за простором, али и обезбеди функционални развој како урбаног подручја Панчева тако и нових центара развоја неопходно је јасно дефинисати:

- **јавни интерес** и начин његове заштите. Јавни интерес налаже контролу развоја приватног сектора (кроз урбанистичко планирање, заштиту животне средине, режим грађења, јавном контролом коришћења земљишта и сл). Такође, правна и социјална сигурност увек представљају део јавног интереса, па сходно томе је **потребно примењивати и одговарајуће мере када се планским или другим акцијама угрози приватни интерес**;
- **институције и механизме** како би се омогућила одговарајућа понуда локација и простора (кроз реструктурирање постојећих простора, развој новог опремљеног земљишта, урбану обнову, комунално опремање и сл). С тим у вези, **пожељно је формирање и посебних институција** (агенција), на бази сарадње јавног и приватног али банкарског сектора, који би пратио реализацију конкретних програма.
- **инструменте** који би обезбедили кохерентност економске, фискалне, посебно пореске и кредитне политике. **Неопходно је унапређење досадашње пореске политике како би се захватио приход од земљишта и других непокретности**, где се, такође, одвија један вид сиве економије. Истовремено, пореска политика може бити и подстицајна, када се привлаче нови инвеститори или пак када се део средстава улаже за унапређење животне средине (нови зелени простори, изградња паркинга, увођење нових технологија, и сл). Димензионисање накнада за коришћење и накнада за уређење земљишта треба да је заснована на економским принципима, који би омогућили да се средства уложена у земљиште (опремање) поврате у реалном економском износу.

Обликовање нове привредне, а пре свега индустријске, структуре према савременим тенденцијама развоја одвија се кроз различите аспекте реструктурирања:

- са аспекта развоја индустрије као привредне делатности (1) кроз међугранско реструктурирање чија је основна одредница јачање услужног сектора, (2) на гранском нивоу – кроз модернизацију производње, научно-технолошко иновирање и развој пропульзивних индустријских грана и (3) на нивоу предузећа кроз финансијско, организационо, производно и кадровско реструктурирање,
- са аспекта промене власничке структуре, кроз убрзање процеса приватизације,
- са аспекта прилагођења тржишним условима привређивања и јачања конкурентних способности индустрије као основног регулатора економских односа.

Поред приватизације, битан сегмент трансформације индустријске структуре односи се на развој малих и средњих предузећа као важног елемента у разградњи постојеће неефикасне индустријске структуре. Њихова супериорност се испољава у економском и производном погледу кроз позитиван утицај на ефикасност, запошљавање радника и

афирмацију предузетништва са обележјима децентрализованог развоја и јачања локалне самоуправе

Стратешки задаци просторне организације индустрије у општини Панчево су:

- **формирање савремене индустријске структуре** (тржишност, конкурентност производа, високо учешће знања, савремена технологија, квалитет менаџмент) и нових просторних форми функционисања индустрије (индустријски парк, слободна зоне..),
- **поштовање принципа одрживог развоја кроз економски оправдану производњу** која ствара прилике за будуће генерације, побољшава запосленост уважавањем свих социјалних аспеката, смањује еколошки притисак на окружење и рационално користи ресурсе и др.,
- **повратак на ниво развијености крајем осамдесетих година** у првој и убрзани развој у другој половини планског периода.

4.4. Туризам

Сагласно расположивим природним и другим ресурсима, у њиховим оквирима треба тражити место и позиционирати туристичку делатност у општини Панчево којој у досадашњим развојним концептима није давана одговарајућа улога, насупрот њеној евидентној утемељености на различитим и атрактивним природним и антропогеним вредностима. Ради тога може да се дефинише циљ развоја ове примарне гране: **Развој туризма општине на нивоу привредне гране конкурентне и компатибилне осталим пропульзивним привредним гранама на овом простору**

Остали задаци развоја туризма би били:

- **формирање интегралних амбијенталних целина** које се заснивају на заједничким туристичким садржајима.
- **јачање аутентичности и компаративних предности** унапређивањем квалитета природних потенцијала (шуме, реке, културно-историјски садржаји и др.) за различите видове туристичких и рекреативних активности: посете, излете, лов, риболов, едукациони туризам)
- **активирање привредно-туристичких веза** Панчева са општинама у окружењу (Београд, Алибунар, Ковачица, Опово, Ковин, Вршац, Бела Црква и др.) као и на ширем, националном и европском нивоу ради дефинисања заједничке туристичке понуде, акција и планова.
- **уклонити све препреке развоју туризма** засноване на немару, лошој организацији или недостатку договора (дивље депоније, бесправни објекти који угрожавају функцију и естетику простора, застарели индустријски објекти и сл.)
- **систематизовање културних, спортских и рекреативних потреба** ради дефинисања заједничких зона активности
- **одређивање локација** за смештајне капацитете туриста (хотели, мотели и сл.)
- **формирање мреже угоститељских објеката** као и њихова класификација по квалитету, садржају, капацитету и др.
- **квалитетна презентација изузетно значајних објеката** како културно-историјских, тако и природних вредности и одговарајућих програма.
- **дефинисање локација за информативне пунктове** нарочито на путним правцима.
- **уређење обала река и језера** са свим пратећим садржајима.
- **одржавање, адаптација и изградња** туристичких и спортских објеката
- **завршетак започете изградње** спортских објеката.

4.4.1. Туристичке зоне и локалитети

На територији општине Панчево детерминишу се три туристичке зоне и то зона северно од града Панчева са селима Глогоњ, Банатско Ново село, Качарево, Јабука и Долово, друга зона самог града Панчева са Војловицом и трећа са насељеним местима Старчево, Омољница, Банатски Брестовац и Иваново. Туристичка организација Панчева (у

даљем тексту ТОП) је у својим плановима зацртала да се у оквиру свих зона формира пешачко- бициклическа стаза која би повезивала насељена места, слаше у атарима и атрактивне садржаје са туристичког и рекреационог становишта. Такође су им планови повезивање ових стаза са "EURO Velo 6". Све активности ТОП биће усклађене са Стратегијом туристичког развоја Србије (који је урађен) и Стратегијама туристичког развоја Војводине и Јужног Бната (које су у изради). Све активности ће се заснивати на културном, индустријском наслеђу и манифестацијама које се одржавају на територији општине Панчево (у поглављу 3.5.4.). За смештј посетилаца потребна је изградња хотелских смештаја, кампова и активирање домаћинства у насељеним местима за развој сеоског туризма.

У зони северно од Панчева локалитет Глогоњ- Јабука локалитет уз водоток Тамиша планиран је камп за потребе ловног и риболовног туризма, као и за потребе Буба феста када се активирају и капацитети у оквиру индивидуалних стамбених објеката у насељеном месту. Насељено место качарево има, већ традиционалну и познату манифестацију и ван граница Србије, Сланинијаду када се осећају потребе за већим смештајним капацитетима у сеоским домаћинствима, обзиром да се манифестација одржава четири дана. Банатско Ново Село има највећи људски потенцијал за ове врсте активности. Етно фестивал је основ за разноврсну културну размрну са суседном Румунијом. Б.Н.Село и Долово тангирају Делиблатску Пешчару и та чињеница је основ за планове ТОП за употпуњавање манифестација у Долову (штрудлијада, винаријада, ивањско цвеће и дани откоса) са обиласком и сафаријима по пешчари. Већ сад се јављају појединачне иницијативе и формирана је етно кућа. У најави су и активности на уређењу забареног језера у насељеном месту Долово са уређењем простора за камп. У опвој зони се планира и активирање крака старе пруге Ковачица- Мраморак- Алибунар и део до Б.НСела.

Средишња зона Панчева и Војловице већ сада у понуди има двичасовни обилазак града са обиласком историјских знаменитости, нарочито за школске екскурзије. Овде је потребно значајно улагање у ревитализацију Надела за потребе рекреације становника.

У оквиру треће зоне, а у насељеном месту Старчево потребно је уређење простора код археолошког налазишта „Град“. У Омољици је локалитет цркве из XII века (кат. Парц. 734/6 и 4735/1 К.О. Омољица) на којој нису завршена истраживања. У овом насељу се одржава традиционална културна манифестација „Жисел“ са великим бројем посетилаца. На потесу између Омољице и Б.Брестовца је заштићено природно добро „Поњавица“ и овде се налази камп „Јабуков цвет“ а осећа се потреба за још једним. На крају насеље Иваново има ресурсе за развој ловног и риболовног туризма. У трећој зони највеће људске ресурсе има Омољица и намеће се као насеље које преузима централну улогу у њој.

4.4.2. Видови туризма са капацитетима

На територији општине Панчево постоје могућности за развој сеоског, наутичког и рекреативног туризма, фотосафарија.

Сеоски туризам има основ у разноврсним манифестацијама по свим насељима а капацитети ће зависити од величина како манифестација, тако и самих насеља. ТОП за сада нема дефинисане потребе за објектима у оквиру домаћинства за бројем објеката и лежајева у њима.

Наутички туризам ће се заснивати на марици на ушћу Тамиша у Дунав и камповима уз обале истих. Досадашња искуства показују да је оптимална величина кампова за 20 (двадесет) камп-приколица. Ликације кампова су у насељима Иваново, Долово и Брестовац. У функцији је само ауто камп караванинг клуб „Јабуков цвет“ у Б.Брестовцу са преко 5ha површине и 300 плацева са пратећом инфраструктуром (вода, струја, санитарни чвор).

Рекреативни туризам намењен активној рекреацији је лоциран крај водотокова Дунав, Тамиш, Надел и Поњавица као и у насељима Долово и Б.Н.Село која су на ободу Делиблатске пешчаре. Хипотром у Панчеву је објекат који пружа могућности за рекреацију љубитља коњичког спорта. Смештај ових корисника би требало да буде у хотелским смештајима у Панчеву.

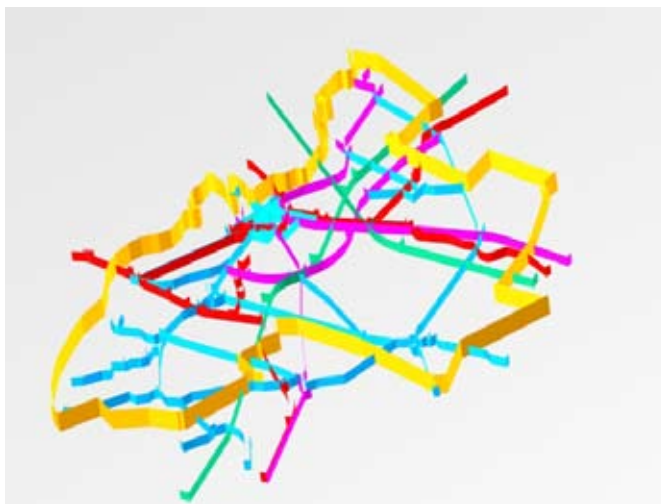
За сада постоји хотел „Тамиш“ у Панчеву са 180 лежајева и мотел MISS са 35 лежајева, што не задовољава ни садашње потребе. Близина Београда као и развијена индустрија у општини Панчево, велики број манифестација на територији општине за последицу имају посете великог броја пословних људи из читаве Европе, а хотелски смештај хотела „Тамиш“ не задовољава стандарде европског хотелијерства. Стратегијама туристичког развоја Војводине и Јужног Бната ће се дефинисати број хотелских објеката, њихови капацитети и опремљеност.

4.4.3. Туристичке манифестације у општини Панчево

- Панчево: „Карневал“, „Жетелачки дани“, „Дани Прота Васе“, „Светосавски дани духовне музике“, „Етноглас“, џез фестивал и скуп бајкера „Coyote“;
- Качарево: „Сланинијада“,
- Долово: „Штрудлијада“, „Винаријада“, „Ивањско цвеће“, „Дани откоса“;
- Старчево: „Тамбурице“;
- Омољица: „Жисел“,
- Банатски Брестовац: „Паприкијада“,
- Јабука: „Скуп олдтајмера“ („Бубафест“)

5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, РАЗМЕШТАЈ И КОРИШЋЕЊЕ ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА

5.1. Саобраћајна инфраструктура

-----	Граница општине
—————	Путеви вишег тех. стандарда
—————	Државни пут I реда (Магистрални путеви)
—————	Локални путеви (општински)
—————	Главне градске саобраћајнице
—————	железнице

5.1.1. Друмски саобраћај

Општине у јужном Банату заједно са општином Панчево карактеристичне су по малој густини путне мреже од 0.176 km/km^2 до 0.257 km/km^2 , што је испод просечне густине за подручје покрајине од 0.358 km/km^2 .

Развој мреже друмских саобраћајница на територији општине Панчево имао је идентичне карактеристике са развојем путне мреже у осталим подручјима покрајине и Републике Србије.

У периоду до 1999. године на територији општине Панчево углавном је вршена реконструкција путева по постојећим трасама. Реконструкција путне мреже вршена је без значајнијих интервенција, углавном се вршило осавремењавање коловозних застора па су техничко - експлоатационе и безбедносне карактеристике мреже углавном неповољне. Трасе најважнијих путних праваца у општини и даље пролазе кроз централна подручја насељених места, укрштања са железничким пругама су углавном у нивоу, остао је релативно велики број оштрих и небезбедних хоризонталних кривина а ширине коловоза су недовољне и сл.

Територија општине Панчево располаже мрежом јавних - категорисаних путева укупне дужине од 149.50 km.

Од укупне мреже друмских саобраћајница на територији општине Панчево 75.30 km или 51% чине државни путеви I и II реда. 59.50 km државни путеви I и 15.80 km државни путеви II реда док 74.20 km или 49% представљају општински путеви.

Државни пут I реда број 1/9 (Е-70): Београд - Панчево - Вршац - Румунија кроз територију општине Панчево пролази у дужини од 28 km и представља најважнији путни тј. саобраћајни правац.

Државни пут I реда Кикинда - Зрењанин - Панчево - Ковин - Смедерево кроз територију општине пролази у дужини од 31.5 km и спаја јужни део Србије и Поморавља са јужним и северним Банатом. Овај путни правац у последњих 20 година поприма све већи значај у саобраћаја у општине и шире.

Деоница државног пута II реда број 124 Опово - Глогоњ - Јабука - Панчево кроз територију општине пролази у дужини 15.8 km и у односу на наведене државне путеве I реда има знатно мањи значај и улогу у саобраћају општине.

Општински путеви на територији општине Панчево су: Панчево - Старчево - Омољица - Банатски Брестовац - Ковин, Банатски Брестовац - река Дунав, Омољица - Иваново, Долово - жел. стан. Долово (Делиблатска пешчара), Надел - Долово - Мраморак, Скробара - Качарево и деоница старог пута М-1/9 (Е-70) (мали рај - Водна заједница). Укупна дужина локалних путева у општини износи 74.20 km.

Мрежа ових путева омогућава везу поменутох насеља са Панчевом као општинским центром, суседним општинама и шире.

Табела: 23. Општински путеви на територији општине Панчево

Број пута	пут	Дужина (km)	Врста коловоза			
			асфалт	коцка	бетон	земља
Л-1	Панчево- Б.Брестовац-Ковин	23.45	20.0	3.45		
Л-2	Б.Брестовац- река Дунав	8.95	7.00		1.95	
Л-3	Омољица- Иваново	9.10	5.40			3.70
Л-4	Долово- ж.ст.Долово	9.10	8.70			0.40
Л-5	Надел- Долово-Мраморак	18.60	18.60			
Л-6	Скробара- Качарево	3.85	3.85			
Л-7	Стара траса пута Е-70	1.15	1.15			
укупно		74.20	64.70	3.45	1.95	4.10

На територији општине Панчево велики значај и улогу имају некатегорисани путеви - улице у насељеним местима са укупном дужином од 333.34 km. Од укупне дужине ових саобраћајница само 52% или 173.43 km су са савременим коловозним засторима.

Табела: 24. Категорисани путеви на територији општине Панчево

Место	Дужина коловоза					Површина коловоза (м ²)				
	асфалт	коцка	т.калд.	необр	укупно	асфалт	коцка	.калд.	необр	укупно
Панчево	88.451	110	0.267	19.164	15.992	502.122	1.063	50.260	141.130	714.575
Старчево	9.870	670	2.250	14.260	27.050	51.350	2.680	13.750	42.780	110.560
Омољица	6.810	3.440	4.110	15.540	29.900	35.050	13.760	17.440	46.620	159.490
Иваново	2.161	1.804	182	5.721	9.868	10.805	6.552	728	16.293	34.078
Б. Брест.	5.700	2.040	1.220	8.496	17.456	27.910	9.900	5.880	26.808	70.498
Долово	4.900	0	15.150	14.120	34.170	22.300	0	59.830	42.360	124.490
Б.Н.Село	14.544	0	1.300	30.550	46.394	77.970	0	5.200	91.650	174.820
Качарево	16.000	1.250	0	900	18.150	75.230	6.250	0	2.700	84.180
Јабука	8.520	2.170	1.030	5.970	17.690	42.600	8.680	4.120	17.940	73.440
Глогоњ	700	1.300	10.230	4.440	16.670	3.500	9.100	51.150	13.320	77.070
УКУПНО:	157.656	15.784	45.739	119.161	333.34	848.837	77.985	208.358	441.601	1623.201

Од наведених саобраћајница највећи значај и улогу има деоница саобраћајнице Државног пута I реда број 1/9 (Е-70) која има просечно саобраћајно оптерећење од 15 до 18000 возила/дан на деоници Панчево - Београд или око 45-50% а на деоници Панчево - Вршац око 6000 возила/дан или око 15-20%.

Развој обима саобраћаја на територији општине Панчево има тенденцију сталног пораста. Поред повећаног обима саобраћаја уочава се стагнација обима саобраћаја на деоници Панчево – Вршац, док се на деоници Панчево-Ковин уочава значајно повећање обима саобраћаја, као и благо повећање обима на осталим путним правцима.

Превазилажење нагомиланих саобраћајних проблема као последице проласка транзитног саобраћаја (теретних возила, превоз опасних, експлозивних и запаљивих материја и сл.), због неизграђености адекватне путне мреже на територији општине Панчево, решиће се изградњом обилазних и повезних праваца који ће по ободу тангирати насељена места општине.

Од приоритетног и виталног значаја за општину Панчево је изградња планиране обилазнице (из правца Винче и новог моста на Дунаву) око Панчева, и „Банатске магистрале“.

Трасе планираних саобраћајница приказане су на графичком прилогу, а решење истих је преузето из Генералног пројекта који је за потребе Републике Србије, ЈП „Путеви Србије“ израдио Институт за путеве, АД-Београд, Завод за пројектовање путева „Траса“.

Поред наведених саобраћајница на територији општине Панчево, развијаће се и градиће се мрежа локалних и других путева, као и изградња и реконструкција насељских и градских саобраћајница са пратећим садржајима саобраћаја.

И поред повољних услова, природних карактеристика терена, традиције и других повољности, бициклички саобраћај није довољно заступљен на територији општине Панчево. Последњих 10-12 година у Панчеву, при реконструкцији и изградњи примарних градских саобраћајница, граде се и бицикличке стазе.

У наредном планском периоду за насељена места општине Панчево предвиђена је изградња бицикличких стаза на мрежи примарних насељских-градских саобраћајница.

Осим насељских бицикличких стаза, планиране су и друге бицикличке стазе у општини Панчево, а најбитније су: међународна бицикличка стаза „Euro Velo 6“ – „Дунавска бицикличка рута“, и мрежа локалних-општинских стаза које повезују насељена места на територији општине, као и насељена места суседних општина.

Некатегорисани и остали путеви

Остали (некатегорисани) путеви разматраће се у планским документима нижег реда и њихова основна функција ће бити везана за развој пољопривреде и шумарства.

Некатегорисани путеви као најнижи облици повезивања урбаних простора са садржајем у окружењу на простору Општине Панчево ће се јавити са три основне појавне категорије и то: атарски путеви, приступни путеви и шумски путеви.

Природна категоризација некатегорисаних путева је настала на бази ресурса који се међусобно повезују.

Атарски путеви чине скуп некатегорисаних путева који углавном служе за остваривање веза између зона рада (атара) и утврђених простора насеља односно комплекса радних организација којима је пољопривреда основна делатност. Постоје различите категорије атарских путева (главни атарски пут, сабирни атарски пут и приступни атарски пут) и они су углавном предмет засебних истраживања при нижим облицима урбанистичког планирања.

Приступни путеви су једна од категорија некатегорисаних путева која се јавља на овом простору и они углавном чине путеве који обезбеђују приступ до објеката и садржаја у атару (пумпне станице, водозахват, ђубришта, таложна поља и сл.). На овом простору се јавља и категорија приступни пут за викенд зону. Ова врста некатегорисаних путева биће грађена у зависности од евидентираних потреба и могућности.

Шумски путеви спадају у групу некатегорисаних путева, иако они представљају интерне противпожарне саобраћајнице кроз просторне комплексе који припадају шумском газдинству.

Ниво изграђености, ширина коридора као цео и систем шумских путева на овом простору биће у функцији важности пожарног пута, као и од планова засађивања и сече шума.

Целокупни систем некатегорисаних путева на простору Општине Панчево треба тако формирати да су подсистеми категорисаних путева тј. да се надовезују на исте уз минималну трајекторију, да омогућују извршавање транспорта за који се установљују.

5.1.2. Железнички саобраћај

Кроз територију општине Панчево пролазе основни правци железничког саобраћаја а то су магистралне пруге Београд - Панчево – Вршац (веза са коридором IV) и Кикинда - Зрењанин - Панчево. Наведене магистралне пруге су једноколосечне и нису електрифициране, осим деонице Београд - Панчево Главна - Панчево Варош до Панчево Војловица.

На територији општине поред Панчева железничком пругом повезана су и насељена места Б.Н.Село и Качарево.

Укупна дужина мреже железничких пруга - саобраћајница на територији општине износи 37 km што представља 2% од укупне дужине пруга на територији Војводине.

Наведене магистралне пруге имају највеће допуштено осовинско оптерећење 22.5t / по осовини, а највећа дозвољена брзина је 100 km/h осим кроз градску територију где је ограничење на 50 km/h.

Индустријским колосецима у Панчеву углавном су повезани сви битнији индустријски комплекси који имају сопствене ранжирне станице као што су: РНП, ХИП - Петрохемија, Лука Дунав, Индустрија стакла и др.

У железничком чвору Панчево у експлоатацији су станице "Панчево - Главна" и "Панчево - Варош" са стајалиштима "Војловица" и "Јабучка" (Скробара) на које је повезана мрежа индустријских колосека и станица.

Постојећи капацитети и положај железничких постројења у чвору Панчево не задовољавају потребе ни града ни железнице. Нагли пораст и развој градских функција и просторно ширење града оставили су железничка постројења у зони ширег градског центра. У исто време, обим транспортног рада у железничком чвору Панчево имао је тенденцију сталног пораста.

У протеклом периоду промет роба железничког чвора Панчево бележи тенденцију пораста и увећао се око 2 пута у односу на 1980. годину.

Из Железничког чвора Панчево остварује се отпрема робе која је за око 2-3 пута већа у односу на укупну количину допремљене робе.

Улога железничког саобраћаја у превозу путника на територији општине била је занемарујућа и имала тенденцију опадања. Увођењем "Беовоза" на релацији Београд - Панчево пораст броја путника је знатно повећан и достиже од 10000-12000 превезених путника дневно, док је на осталим линијама и даље у стагнацији тј. опадању.

У наредном планском периоду очекује се да ће промет роба у железничком чвору Панчево достићи до 10,000.000 t нето годишње и то у допреми терета 2,500.000 t и отпреми 7,500.000 t годишње.

У наредном планском периоду планирано је диференцирање токова железничког саобраћаја на подручју општине тј. Панчева. Из правца Београда путнички железнички саобраћај одвијаће се преко станица Панчево Главна, Панчево Варош и надаље према Зрењанину, Вршцу и Ковину.

Теретни саобраћај одвијаће се теретном обилазном пругом из правца Винче (преко новог моста на Дунаву) и надаље у правцу севороистока-севера према Вршцу. Трасе планираних-нових железничких пруга преузете су из Генералног пројекта теретне обилазне пруге Бели Поток – Винча – Панчево са друмско железничким мостом преко Дунава код Винче, који је израдио саобраћајни институт ЦИП – Београд.

5.1.3. Речни саобраћај

Подручје општине Панчево излази на деоницу међународног пловног пута Дунав, на којој постоје услови коришћења речно - морских бродова, носивости 5.500 t.

Други мање значајан пловни пут на подручју општине је део реке Тамиш у дужини од око 2 km.

Развој веома јаке индустрије у Панчеву као и повољан положај у односу на пловне путеве, произвео је потребу за развојем одговарајућих пристанишних капацитета.

Поред интерних пристаништа Рафинерије нафте и ХИП-а Панчево, на ушћу Тамиша у Дунав развија се јака пристанишна зона "Лука Дунав" Панчево.

По обиму промета у оквиру мреже пристаништа у покрајини "Лука Дунав" Панчево, заједно са пристаништима у Новом Саду, Зрењанину, Сремској Митровици и Сомбору чини групу примарних пристаништа.

Лука је базенског типа са изграђеном акваторијом пристаништа, површине 21 хектар. На територији луке изграђено је 32.000 m² затворених и око 30.000 m² отвореног складишног простора и 760 m вертикалног кеја. Изграђени комплекс луке опремљен је друмским и железничким саобраћајницама, као и осталом потребном инфраструктуром.

На мрежу друмских саобраћајница прикључује се деоницом улице Доситеја Обрадовића директно на међународни пут Е-70, а на мрежу железничких саобраћајница преко своје ранжирне станице на железнички чвор Панчево.

Лука располаже претоварном механизацијом за унутрашњи транспорт, порталне дизалице, механизацијом за расуте терете као и осталим средствима и возилима за манипулисање теретом.

Превоз путника у речном саобраћају није заступљен на територији општине Панчево.

На територији луке лоциране су и остале службе, неопходне за несметано одвијање транспорта, претовара и царинења робе, чиме се трајање ових процеса знатно скраћује а трошкови смањују.

Промет робе у "Луци Дунав" је у сталном порасту. У периоду од 1990. до 2000. године повећао се за око 2 пута.

(у тонама/год.)

година	истовар	утовар	укупно
1990	350000	105000	455000
2000.	750000	1350000	2100000

За развој речног саобраћаја на територији општине Панчево постоје повољни природни услови. На деоници међународног пловног пута Дунава од пристаништа "Лука

Дунав" Панчево постоје природни услови за коришћење речно - морских бродова до 5000 БРТ носивости. Постојећи капацитети и опремљеност луке пружају могућност за већи обим рада (и преко 2000000 тона /год).

Према подацима Просторног плана РС („Сл.гласник РС“ бр. 13/96) „Лука Дунав“ у Панчеву спада у четири главне луке у Србији и спада у прву фазу приоритета изградње и довршетка дистрибутивних центара, система интегралног транспорта и терминала. Тренутно, „Лука Дунав“ је у фази припрема за увођење транспортног „Нуске-Рак“ и „Ro-Ro“ система.

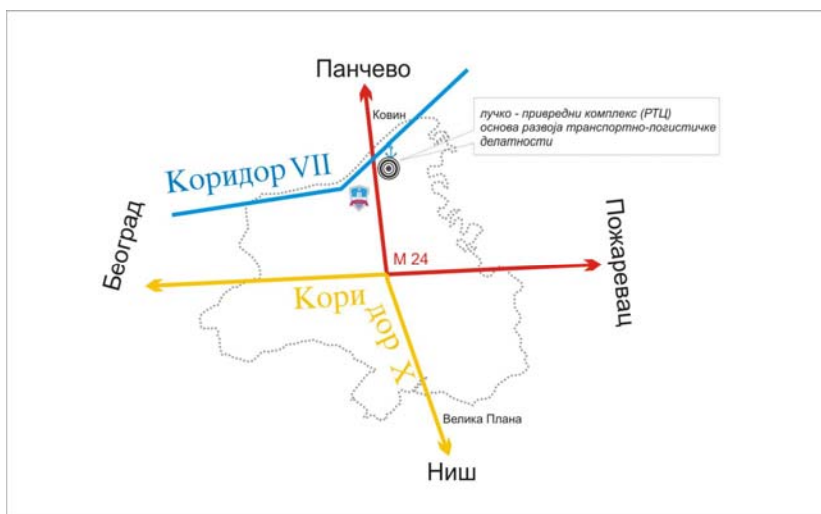
На основу Просторног плана РС, Стратегије развоја туризма Републике Србије и др. докумената, урађена је ситуација мреже marina на Дунаву у АП Војводини.

Марина у Панчеву рангирана је у другу категорију и лоцирана је на ушћу реке Тамиша у Дунав, узводно са леве стране обале Дунава.

Капацитет Марине је 150 везова за мање пловне објекте. У склопу планираног комплекса марине резервисана су посебна места за веће пловне објекте, као и одговарајући пратећи садржаји.

5.1.4. Ваздушни саобраћај

Задовољење потреба у ваздушном саобраћају одређено је на новој локацији фабрике авиона "Утва" на Јабучком путу у оквиру комплекса фабрике где постоји изграђена аеродромска писта. Положај локације омогућује коришћење овог аеродрома у привредне, спортске и друге сврхе..

Основни саобраћајни правци општине Панчево

5.1.5. МЕРЕ СПРЕЧАВАЊА МЕЂУСОБНОГ НЕГАТИВНОГ УТИЦАЈА ПРОСТОРА И САОБРАЋАЈА

Саобраћајни системи поред своје изразите развојне функције у простору изазивају и бројне конфликте и ограничења која се морају пре свега инструментима планирања компензовати, ублажавати или спречавати. Посебно негативни ефекте путеви имају на заузимање квалитетног пољопривредног земљишта, угрожавања површинских и поземних вода, изазивање евидентног конфликта са функцијом рада и становања и др. Нешто смањене негативне ефекте на природне и вештачке системе у простору имају коридори железничких пруга.

Кад је путни и железнички саобраћај у питању онда у циљу заштите и уређења простора треба испоштовати следећа правила:

- Нове и реконструисане трасе путева водити по могућности већ постојећим некатегорисаним путевима или по мање плодном пољопривредном земљишту, ван заштитних појасева река и заштитних појасева водних ресурса.

- Постојеће јавне путне правцу у слободном профилу приоритетно одржавати по питању одводње површинских вода и осигурања пуног коловозног профила без ударних рупа и оштећења хабајућег слоја, како би се осигурала законска брзина и потребна безбедност у саобраћају.
- Сва укрштања јавних путева међусобно осигурати раскрсницама са прописаном прегледношћу и осталим мерама безбедности. Укрштања државног пута I реда и државног пута II реда предвидети петљом, док остала са раскрсницама у нивоу.
- Укрштања пруге и путева осигурати са следећим стандардом: са обавезно денивелисано, а локалним и некатегорисаним са аутоматским путним прелазима.(браници, полубраници).
- Профил магистралних и регионалних путева у насељеним местима треба да има елементе градског уличног профила са потребном саобраћајном сигнализацијом, са денивелисаним коловозом у односу на обавезну пешачку обострану стазу, са канализационим системом површинске одводње, зеленим појасом и по могућношћу са бицикличком стазом. У профилу пута ширем од 20 метра обавезно изградити и сервисне путеве и на повољним местима у ритму од мин. 200m прикључивати их на јавни пут. У центрима насеља по потреби предвидети семафоре, и друга решења у циљу заштите основних функција центра села.
- Релевантним законским документом и акцијом на општинском нивоу у будућности спречити даље ширење насеља уз путеве, а евентуалну изградњу уз коридор пута усмеравати управно на трасу пута.
- По правилу бензинске станице на отвореним деоницама пута градити на раздаљини од 20-25 km, у насељеним местима на почетку и крају грађевинског земљишта, у граду избегавати локације на главним градским саобраћајницама, а настојати да свако насеље у општини има једну бензинску станицу.
- У циљу заштите путних и других саобраћајних коридора потребно је осигурати инструменте за доследније спровођење законске регулативе која дефинише услове коришћења заштитних појасева.
- Осигурати планским мерама брже кретање градским саобраћајницама, безбедније кретање пешака и бициклиста, смањити кретање аутомобилима у корист јавног превоза, изместити сва транзитна кретања на локацију северозападно од града, постићи већи степен модалности аутобуске и железничке станице.

У следећој табели дат је пресек ширине појаса уз саобраћајне коридоре према сврси заштите:

Табела: 27.Ширина појаса саобраћајних коридора

Саобраћајни коридор	Трајно заузимање земљишта	Непосредни појас заштите	Шири појас заштите	Укупно резервисани простор
Аутопут	70м	150м	480м	700м
Железничка пруга	35м	100м	115м	250м
Пловни пут	2x100м	-	200м	300м

За заштитни појас уз магистралне, регионалне и локалне примењују се одредбе закона о путевима.

Повољан геостратешки положај у саобраћајном смислу, европски коридори, регионални правци на нивоу Србије, заступљеност свих видова саобраћаја изнад просека у Републици, нарочито путног, железничког и пловног основни су потенцијали за развој како саме саобраћајне привреде тако и осталих грана привреде у којима саобраћај представља значајан удео.

Стопроцентна асфалтираност државних и локалних путева представља значајан услов за безбедно и брзо кретање простором у екстерном и локалном смислу.

Изразито мали број локалних путева онемогућава квалитетно кретање и везе међу насељима.

Такође недостају могућности локалног кретања исток- запад у континуитету, те треба успоставити најмање два полупрстена.

Правила за уређење и изградњу саобраћајних система

Уређење саобраћајних површина регулисано је техничким нормативима, условима и одредбама датим у Правилнику о техничким нормативима и условима за јавне путеве ("Службени лист СФРЈ"), број 35/81) и Закону о путевима ("Службени гласник РС", бр. 101/05 и 123/07) који се примењују код израде инвестиционо - техничке документације за изградњу и реконструкцију ауто- путева и осталих јавних путева (државни I реда, државни II реда и општински путеве).

Напомена. До доношења Одлуке Владе РС о прекатегоризацији путне мреже Републике и на њу ослоњених Одлука Скупштина општина за општинску путну мрежу примењиваће се досадашња категоризација путева.

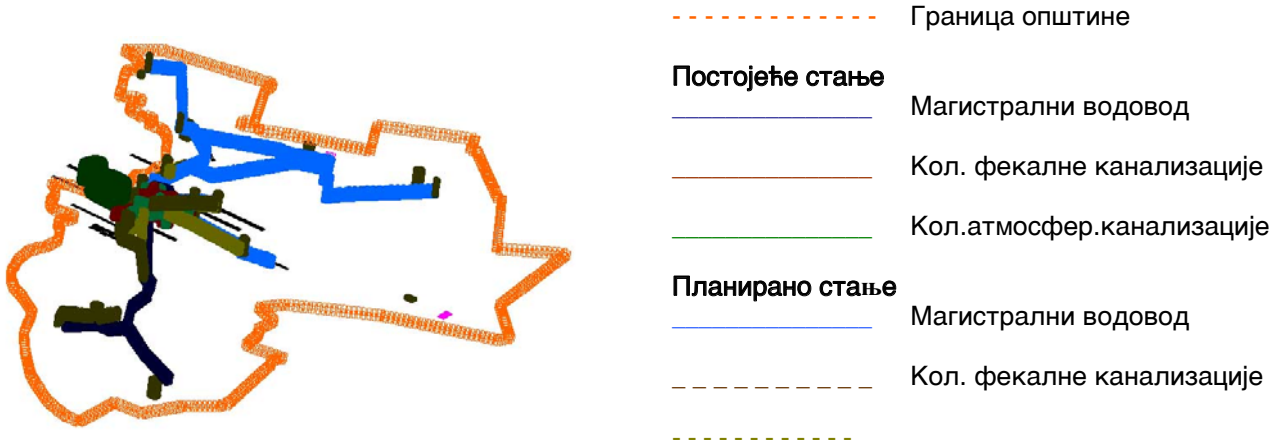
Изградња планиране мреже и објеката саобраћајне инфраструктуре мора се вршити уз примену следећих услова и мера:

- укрштање јавних путева са осталим инфраструктурним објектима (водопривреда, енергетика, везе и др.) треба вршити тако да се не омета одвијање саобраћаја, не угрожава стабилност путева, безбедност и режим саобраћаја на путевима,
- код укрштања јавних путева са атарским и осталим земљаним путевима, мора се поштовати услов да се земљани путеви који се прикључују на јавне путеве са савременим коловозом, морају изградити са тврдом подлогом у дужини од најмање 40 м за државни пут I реда, 20 м за државни пут II реда 10 м за општински пут, рачунајући од ивице коловоза јавног пута и минималне ширине од 5,0 метара,
- на местима међусобног укрштања јавних путева , прикључења јавног пута на други пут или укрштања јавног пута са железничком пругом у истом нивоу, обезбеђују се зоне потребне прегледности у складу са прописима,
- у зонама потребне прегледности не смеју се подизати засади, ограде и дрвеће, остављати предмети и материјали, постављати постројења и уређаји и градити објекти, односно вршити друге радње које ометају прегледност јавног пута,
- у заштитном појасу поред јавног пута ван насеља не могу да се граде грађевински или други објекти, као и постављају постројења, уређаји и инсталације, осим изградње саобраћајних површина пратећих садржаја јавног пута, као и постројења, уређаји и инсталације који служе потребама јавног пута и саобраћаја на јавном путу.
- у заштитном појасу поред јавног пута ван насеља могу да се граде, односно постављају водовод, канализација, топловод, железничка пруга и други сличан објекат, као и телекомуникациони и електропроводови, инсталације, постројења и сл., по претходно прибављеној сагласности управљача јавног пута,
- ширина заштитног појаса са сваке стране јавног пута износи: за државне путеве I реда - аутопутеве 40 метара, остале државне путеве I реда 20 метара, државне путеве II реда 10 метара и општинске путеве 5 метара,
- у појасу контролисана изградње дозвољена је изградња објеката на основу донетих просторних и урбанистичких планова који обухватају тај појас,
- у појасу контролисана изградње није дозвољено отварање рудника, каменолома и депонија отпада и смећа,
- ширина заштитног појаса (растојања) рачуна се од спољне ивице земљишног појаса,
- ограде и дрвеће поред јавних путева могу се подизати тако да не ометају прегледност јавног пута и не угрожавају безбедност саобраћаја,
- ради заштите јавних путева и заштите у земљишном појасу од спирања и одроњавања, потребно је стране усека, засека и насипа као и друге косине у путном појасу озеленити травом, украсити шибљем и другим растињем које омогућава прегледност јавног пута.
- за мрежу планираних државних путева (путеви високог техничког стандарда), Генералним пројектима дефинисаће се трасе и пратећи објекти за учеснике у

саобраћају (станице за снабдевање горивом, сервиси за поправку возила, маркети, мотели, одморишта са пратећим садржајима и др.)

5.2. Водопривреда

5.2.1. Одбрана од поплава

Основне смернице за развој водопривредне инфраструктуре за коришћење, заштиту вода и заштиту од штетног дејства вода, дефинисане су стратешким документима у области водопривреде: у Водопривредној основи Републике Србије и Европској директиви о водама.

Заштита од великих вода реке Дунав, Тамиша и притока

Постојећи заштитни системи на водотоцима и уређеним притокама, на подручју града и општине Панчево, конципирани су као линијски системи насипа за пасивну заштиту од поплава, комбиновани са системима ретензија у градској зони, чиме се у потпуности уклапају у генералне смернице развоја у овој области водопривреде.

Да би се обезбедила стабилност, поузданост и функционалност постојећих система за заштиту од поплава, планирани су одговарајући радови и мере у циљу формирања целовитих заштитних система – повезаних објеката којим се штити територијална целина – касета.

Приоритет првог ранга у наредном периоду је **доградња и финализација заштитне касете** којој припада Горњи град Панчево.

Евидентне су могућности реализације објеката и уређених површина у зони постојећих и заштитних система, у функцији приближавања насеља обали реке Дунав и Тамиш. Површине водног земљишта у небрањем делу представљају значајан комплекс за реализацију атрактивних садржаја: туристичко рекреативних.

Заштита од штетног утицаја високих подземних вода у приобаљу река Дунав, Тамиш и притока

Постојећи степен заштите се може унапредити, сагласно садашњем и планираном начину коришћења угрожених површина. То се односи на нове и планиране садржаје у индустријској зони на површинама које се тренутно бране од ове врсте утицаја, са степеном заштите - максимално дозвољеном нивоу подземних вода.

Са хидротехничког аспекта неизучена је зона плављења високих подземних вода за више водостаје од меродавних.

У том смислу, посебно је важна планска мера у наредном периоду- **идентификација потенцијално угрожених локалитета у залеђу од високих подземних вода**, са циљем подизања критеријума заштите (снижењем нивоа подземних вода за екстремне услове), односно подизање степена заштите вреднијих садржаја (локални дренажни системи заштите).

Изузетно, за одређене локалитете у граду или другим значајнијим деловима подручја општине, потребно је прописивати обавезу локалне заштите од високих подземних вода.

Заштита од штетног утицаја високих подземних вода на угроженим површинама насељених места Б.Н.Село, Јабука, Глогоњ, Омољица и Старчево

Режим подземних вода директно зависи од морфолошких, геолошких и хидрогеолошких карактеристика земљишта посматраног подручја, климатских услова, близине река и степена утицаја људског фактора кроз изграђеност хидротехничких објеката. Праћење режима подземних вода на територији општине Панчево врши се од 1951. године, осматрањем нивоа копаним бунарима распоређеним по читавој територији општине, а од 1961. године ова мерења се употпуњавају са осматрањем у 25 пијезометра постављених у 6 профила управних на токове река Тамиш и Дунав.

Ови пијезометри су постављени због израде студије режима подземних вода приобалног подручја, која је имала за циљ излагање најповољнијег решења заштите приобаља од утицаја успора Дунава изградњом ХЕ "Ђердап".

Анализом ових података дошло се до следећих генералних закључака који се могу сматрати заједничким за читаву територију општине.

5. Ниво подземне воде достиже свој годишњи максимум у току пролећа и лета, а у периоду јесен-зима је најнижи.
6. Анализом вишегодишњег осматрања запазило се периодично повишење и снижавање нивоа подземне воде. Циклус промена је 5-8 година.
7. На подручјима поред река (2-3 km од обале) ниво подземне воде је у директној вези са нивоом воде у реци и прати његове осцилације.
8. На подручјима даље од река ниво подземних вода је уједначенији са променама у завосности од карактеристика хидролошке године, годишњег доба и фазе у вишегодишњем циклусу режима подземних вода.

Режим подземних вода зависи и од природних елемената (карактеристика) подручја. Због тога, ради ближег оцењивања хидролошких карактеристика (режим подземних вода) територију општине Панчево ћемо поделити на 3 подручја.

У висинском погледу на овом подручју разликујемо две основне области- јужни нисколежећи терени који се нижи од великих вода Дунава и лесни платои, чије су коте надморске висине више од највишег нивоа Дунава. Ниска алувијална равана се брани насипом од великих вода Дунава.

Карактеристике режима подземних вода овог подручја су следеће:

1. максимални ниво се поклапа са максималним нивоом воде у Дунаву.
2. у време високих вода Дунава подземне воде у приобалном подручју су ниже од нивоа воде у Дунаву и налазе са, због немогућности подземног утицаја, под успором(притиском). Градијенти притиска су усмерени од дунава према унутрашњости територије. Овакав утицај Дунава у време великих вода осећа се на 2-3 km од обале. Даље према лесној тераси подземне воде су такође под притиском, само што су сада градијенти притиска усмерени навише.

На лесној тераси ниво подземне воде је стално виши од нивоа воде у Дунаву, осцилације су мање (1-2 m) а ток је стално усмерен према ниском приобалном подручју (Дунаву).

У висинском погледу територија града Панчева се карактерише апсолутним kotaма од 74,00-77,00 изузев јужног дела који се штити насипом од поплавних вода Дунава и Тамиша и десне обале Тамиша од пута Београд - Панчево, која сада представља у ствари, инундацију Дунава и Тамиша. режим ових ниских подручја је у директној вези са нивоом воде у рекама.

За режим подземних вода самог градског подручја може се рећи да је стабилан. Нивои се крећу од коте 7,00 - 74,00 а токови су усмерени према Дунаву, Тамишу и водотоку Надела.

И ова подручја се карактеришу висинске области – ниски приобални део, који је у ствари инундација Тамиша и виша лесна тераса.

У време високих водостаја Тамиша ниски део је поплавлjen, а у периоду малих вода ниво подземних вода је висок и има општи пад ка реци.

Лесна тераса се карактерише стабилнијим режимом подземних вода са мањим осцилацијама и правом кретања ка реци Тамиш и водотока Надела.

Према изложеним карактеристикама режим подземних вода, јасно је да је приобално ниско подручје најугроженије.

Терени најближе реци су и најугроженији процедурним и провирним водама а подручје на прелазу из ниже у вишу терасу је изложено дејству сталних високих вода. Да би се ово подручје оспособило за интезивну пољопривредну производњу спроведене су мелиорационе мере одвођења. Систем за одводњавање се састоји од мреже дренажних сабирних канала са црпним станицама.

У садашњем, природном, режиму за време малих вода Дунав и Тамиш имају улогу дренаже. Ток подземних вода је усмерен ка рекама и долази до дренарања и одвођења вишка воде из приобалног терена. Изградњом ХЕ Ђердап ствара се стални успор Дунава и Тамиша који ће се осећати највише за време малих и средњих вода, па је тако могућност дренарања воде из приобалног терена искључена. Терен уз реку би био стално забарен и потопљен. Због немогућности дренарања минерализованих вода које притичу са виших тераса дошло би до брзог заслањивања терена на прелазу из више у нижу терасу.

Да би се ове последице, катастрофалне по пољопривредну производњу на око 30.000 ха избегле, предузете су мере заштите приобалног подручја од успора Дунава и Тамиша.

Дренажни канали са црпним станицама на приобалном подручју од Панчева до Дубовца омогућују одржавање диригованог нивоа подземних вода, што је веома значајно са становишта пољопривредне производње.

Територија општине Панчево је са јужне и југозападне стране ограничена са две реке (Дунав и Тамиш), а саму територију просеца водоток Надел, настао сакупљањем површинских и дренарањем подземних вода.

Водостаји Дунава и Тамиша опажају се свакодневно на водомерној летви "Панчевац" чија кота "0" 67,33. Утицај површинских вода (Дунав и Тамиш) на приобално подручје је двојак. У време малих вода (апсолутним минимумом водостаја 66,03) реке имају улогу дренаже према којој гравитирају подземне воде и у том периоду се појављују минимуми нивоа подземних вода. У време високог водостаја (пролећни месеци) ниво река је виши од терена приобаља, што у режиму подземних вода изазива успор. Апсолутни забележени максимум нивоа је на коти 75,10 мнм.

Амплитуда нивоа на водомерној летви "Панчево" износи 9,07м (75,10-66,03). Изградњом бране за ХЕ "Ђердап" ствара се успор који ће за мале и ниске средње воде осећати све до Сланкамена. У време великих вода реке ће практично задржати свој природни хидролошки режим, тако што се уставама на брани за режим рада ХЕ "Ђердап" 68/63 одржавати стална кота 68,00 на ушћу Нере у Дунав. У природном режиму Дунав у наведеном профилу достиже ниво 68,00 на ушћу Нере у Надел. У природном режиму Дунав у наведеном профилу достиже ниво 68,00 за подстицај од $Q=7350 \text{ m}^3/\text{sec}$. За све протицаје веће од $7350 \text{ m}^3/\text{sec}$. Задржава се узводно незнатно измењен природни режим.

На водомерној летви "Панчево" ће бити следећа ситуација:

- Водостај неће бити нижи од 68,60
- Максимални водостаји се повишују за око 15 см.

Упоређењем трајности природног режима и новонасталог уочава се да је у природном режиму водостај нижи од 68,60 трајао 155 дана, а у успореном режиму овај водостај (68,60) и већи траје свих 365 дана годишње.

Разлике максималног и минималног водостаја у успореном режиму ће бити (75,10+0,15)-68,60 и траје 155 дана. У успореном режиму овај водостај (68,60) и већи траје свих 365 дана годишње.

Разлика максималног и минималног водостаја у успореном режиму ће бити (75,10+0,15)-68,60=+6,65 м.

Амплитуда (максимална) у природном режиму је 9,07м. негативан утицај успора реке на приобално подручје отклања се системом мера за заштиту приобаља.

Мере:

- Редовно одржавање и чишћење постојећих канал
- Изградња дренажног система
- Изградња каналског система

Принципи заштите водног земљишта

Основни принципи којих се морају поштовати при уређењу простора и изградњи објеката на водном земљишту су:

1) Неприкосновеност заштитних објеката

Заштитни објекти са обостраним заштитним појасом су неприкосновени – није дозвољена изградња било каквих објеката на њима, а неизбежно укрштање инфраструктуре је могуће само под условом очувања пројектоване стабилности и функционалности

У самом кориту за велику воду могу се градити регулациони објекти у склопу уређења водотока.

Тип регулационих објеката и њихов карактер у директној је зависности од садржаја у приобаљу-ови објекти се граде првенствено у циљу заштите приобаља од штетног утицаја вода (ерозије обала или изливања)

Смернице за пројектовање и изградњу нових регулисаних корита на подручју:

1. Потреба да се одређено подручје штити, степен заштите и критеријуми за избор (меродавни хидролошки услови) су економске категорије:

- Потреба за изградњом нових и реконструкцијом постојећих линијских система се мора оправдати применом усаглашене методологије и критеријума вредновања штета и доказивања оправданости заштите приобалних подручја по сваку цену.
- У циљу повећања поузданости постојећих линијских заштитних система, потребно је применити концепт заштите применом нужних ретензија, растеретних и ободних канала. Задржавање дела поплавног таласа помоћу нужних ретензија представља једну од мера активне одбране од поплава. Нужне ретензије су територије опремљене објектима за прихват великих вода и користе се само у изузетним приликама, када су главни објекти заштите – насипи, угрожени или када велике воде превазилазе обезбеђени степен заштите.

Диспозиција ових простора се поклапа са подручјима које су природно плављене.

2. У случајевима неоправданости изградње скупих линијских система, за заштиту појединачних вреднијих добара, потребно је применити концепт локалне заштите од поплава,

3. При уређењу нових водотока који по садашњим критеријумима нису имале приоритет, треба поштовати услове и критеријуме за унапређење и заштиту животне средине, а у зонама посебних природних вредности тежити остварењу принципа "натуралне регулације".

4. Код уређења водотока кроз насељена места треба имати у виду естетске, функционалне, комуналне и друге захтеве везане за коришћење вода.

2) Оптимално коришћење водног земљишта:

Компатибилност урбаних и привредних садржаја у небрањеној зони са заштитном функцијом је један од императива при избору техничких решења заштите, обзиром на велике појасеве водног земљишта који се могу и морају рационално искористити:

1. Простори на којима су планирани капитални водопривредни објекти у области заштите од вода, заштите и коришћења вода су неприкосновени: Није дозвољена изградња трајних објеката

2. На делу корита за велику воду између обале основног корита и ножице заштитног насипа дозвољена је изградња објеката у функцији водопривреде који својим габаритима и диспозицијом не ремете протицајни профил и не угрожавају стабилност регулационих грађевина (обалоутврде, насипи...).

3. Намена објеката је кључна: могу се градити објекти без делатности које угрожавају квалитет вода. Претоварна места за опасне мере се могу формирати под посебним рестриктивним мерама.

4. Превођење инфраструктуре преко корита је ако је неизбежно, могуће само под условом очувања пројектоване стабилности и функционалности.

Генерално, поступак утврђивања могућности изградње објеката на овом делу водног земљишта је дефинисан прописаном процедуром прибављања водопривредних услова за пројектовање, водопривредне сагласности и водопривредне дозволе. Неминовно је усклађивање надлежности и хронологије прибављања других аката како би се остварила компатибилност интереса: заштита водног режима, заштита животне средине, урбанистички акти и др.

5.2.2. Одводњавање

У планском периоду, на територији Општине доћи ће до значајних радова на реконструкцији, одржавању и погушћавању мелиоративне каналске мреже. Како детаљна каналска мрежа није у потпуности ефикасна на свим земљиштима, теренима и у свим сливовима планирани су радови на проширењу површина под цевном дренажом.

Полагањем подземних, цевних дренажа тамо где постоје локалне депресије, где су земљишта тешког механичког састава и где погушћавање каналске мреже не даје праве резултате, одвешће се вишак воде са парцела, побољшаће се водно ваздушни режим и као крајњи резултат доћи ће до повећања приноса пољопривредних култура. Регулисањем водно-ваздушног режима земљишта створиће се услови за примену наводњавања у производњи пољопривредних култура и максимално искористити производни потенцијали пољопривредног земљишта. Системи за наводњавање ће се градити у складу са економским могућностима пољопривреде. Вода ће се захватати из каналске мреже, или директно из Дунава и Тамиша.

Утицај високих вода из корита реке Дунава и Тамиша, као процедурних кроз тело насипа, свешће се потпуно на безбедну величину, како не би дошло до штетног дејства на належуће обрадиве површине.

Главни каналски правци у планском периоду претрпеће извесну корекцију уколико им буде дата двојна намена, односно да истовремено служе и као доводници воде за будуће системе наводњавања. Остала каналска мрежа такође ће бити прилагођена-реконструисана када се буду уводили системи за наводњавање.

Приликом планирања треба обезбедити простор по 10 м лево и десно од трасе магистралних канала и не планирати никакву градњу ни привремених ни трајних објеката јер предстоји реконструкција главне каналске мреже.

Код канала нижег реда предвидети заштитни појас на левој и десној обали мин. 5м.

Поред постојећих насипа а нарочито на трасама неизграђених насипа уважавати исте критеријуме који важе за магистралне канале.

Изливи атмосферских и пречишћених вода у мелиорационе канале морају бити изведени према добијеним условима надлежне водопривредне организације да би се спречило деградирање и нарушавање стабилности косина канала.

5.2.3. Наводњавање

Критеријуми код одабирања површина за наводњавање:

- да су постигнути задовољавајући резултати у сувом ратарењу, те је потребно удовољити захтеву даљег раста пољопривредне производње,
- да су површине за наводњавање у повољном положају на захват воде, односно да нису сувише удаљене,
- да су површине у комплексу већем од 1.000 ха (јединица у наводњавању),
- да је решено у потпуности одводњавање,
- да са становишта технологије, потрошња воде буде око 1.500 м³/ха годишње.

Што се тиче наводњавања постојећа каналска мрежа је носилац система примарног снабдевања, док је даљи развој предвиђен кроз укопане цевне системе чије се трасе предвиђају уз мрежу локалних атарских путева.

5.2.4. Снабдевање насеља водом

Водовод:

Извориште

Извориште "Градска Шума" би у наредном периоду требало да изградњом бунара обезбеди нових 500 l/sec. Пошто се ради о физички лимитираном простору чија ће се изданска моћ временом смањивати због колмирања дунавске зоне прихрањивања, оставља се могућност изградње објекта за вештачко прихрањивање издани, захватањем и довођењем воде из Дунава са претходним пречишћавањем, инфилтрацијом. Наравно неопходно је постојеће бунаре с времена на време ревитализовати.

Прелиминарна испитивања су показала да на овој локацији постоје одређене резерве сирове воде и то у правцу залеђа према прузи Панчево - Београд. Перспектива је проширење овог изворишта на север према прузи и напуштање експлатационих бунара који се налазе у непосредној близини пута Панчево - Београд.

Дугорочно решење по питању изворишта у смислу задовољавајућег квалитета и издашности је већ раније дефинисано кроз разне студије и претходни ГУП, а фаворизовало је локацију Делиблатске пешчаре и то у зони Дунава (Дубовац). Овакво комплексно решење на нивоу регионалног водовода захтева дужи период за коначну реализацију, али се од њега не одустаје. У међувремену постојећа изворишта "Градска Шума" и "Сибница" биће локације које ће се развијати до својих максималних издашности.

За сеоска насеља лоцирана на северу општине Панчево, урађен је "Генерални Пројекат снабдевања водом села Б. Н. Село, Качарево, Долово, Јабука и Глогоњ".

На основу обрађених економских анализа, може се закључити да је за снабдевање водом наведених села општине Панчево пожељно да се развија систем водоснабдевања са допунским извориштем и постројењем за прераду воде, које би било компатибилно (квалитет обраде сирове воде) и повезано са извориштем и фабриком воде у Панчеву. Процена је да би се овако лакше изравнали могући дебаланси (летњи месеци) у снабдевању насеља општине водом. Наведени генерални пројекат предлаже насеље Качарево као најекономичнију локацију будућег изворишта али уз претходна неопходна испитивања којима би се доказала његова издашност. Ово извориште би поред Качарева, снабдевало села Јабуку, Глогоњ, Б. Н. Село и насеље "Штиркар", Просторним планом се оставља и могућност да се већ у првој фази, док се не реализује Качаревачко извориште и фабрика воде, сва северна села повежу на регионални водовод Панчева. Пројектном документацијом ће се дефинисати тачне потребе и локације бустер пумпи и резервоара чисте воде у будућем систему снабдевања водом насеља општине.

Село Долово је тренутно ушло у реализацију пројекта изградње фабрике воде за сопствене потребе која се напаја из доловачких бунара. Просторним планом се оставља и могућност повезивања Долова на панчевачки регионални водовод где би се водом снабдело и насеље "Стари Тамиш". Оваква могућност се оставља као алтернатива будућој фабрици воде.

Фабрика воде

Неопходно је проширити капацитете градског постројење за прераду сирове воде за будући период. Већом производњом од тренутне на овом постројењу би се угрозио квалитет прерађене воде. Капацитет филтарског постројења би требало повећати за минимум 400 l/sec и да се изграде нови подземни резервоари запремине не мање од 10.000 m³.

За Качарево и Долово се планом даје могућност изградње комплетних постројења за прераду воде док се у Б. Н. Селу, Јабуци и Глогоњу планира изградња пумпних (бустер) станица и резервоара чисте воде за изравнавање шпицева потрошње.

Мрежа

Повећањем постојећих капацитета фабрике воде у Панчеву, укључујући и остала пратећа постројења, би се омогућило увођење још једног магистралног вода у град који би у другој фази био повезан са будућим Качаревачким извориштем и фабриком воде. Планира се затварање тзв. спољног градског прстена који би требало да прати саобраћајно - железничку обилазницу града улицама С. Шупљикца и Првомајском до раскрснице са улицом Цара Душана где би се везао на примарни водовод 600 mm. Овако формиран спољни прстен би омогућио изградњу примарних водова на правцима Јабучки пут, Новосељански пут и Баваништански пут који би снабдевали насеља општине која се налазе на овим правцима.

Што се тиче потрошње технолошке воде покушава се са максималним растерећењем градског водовода јер су угрожени постојећи капацитети, а за њихово проширење су потребна велика средства која би знатно подигла цену воде. Јужна индустријска зона као највећи потрошач технолошке воде је прикључена на магистрални вод 500 mm, са кога вуче скоро искључиво санитарну воду док се технолошким водом снабдева из Дунава преко водозахвата лоцираног на Азотарином каналу. Ова концепција се задржава и за даљи развојни период уз реконструкцију и проширење водозахвата на Дунаву. Остале Панчевачке фабрике у односу на локацију прелазе на директно захватање технолошких вода или из речних токова, или из каналске мреже или из сопствених бунара са сопственим третманом сирове воде.

Насељена места

Од насељених места у општини Панчево на градски водовод су тренутно прикључена насеља јужно од града, а то су Старчево, Омољица, Б. Брестовац и Иваново. Изграђен је цевовод пречника 400 mm до 200 mm који у комбинацији са једном међустаницом за подизање притиска, остварују довољне количине и притиске. Неопходно је за ова насеља фазно реконструисати дистрибутивне мреже на потребне минималне пречнике и савремене цевне материјале и арматуре уз санацију кућних прикључака где су процентуално највећи губици воде.

Остала насеља општине Панчево која ће бити прикључна на градски водоводни систем Панчева преко сопствених пумпних (бустер) станица са резервоарима чисте воде, ће такође бити у обавези да фазно реконструишу дистрибутивну мрежу на потребне минималне пречнике и савремене цевне материјале и арматуре уз санацију кућних прикључака где су процентуално највећи губици воде.

5.2.5. Фекална канализација

Од нових колектора као прво планирана је изградња "Потамишког" колектора који би прихватио правац Јабучког пута (Караула). Ако се техно економском анализом докаже, алтернатива овом колектору може бити изградња одвојеног канализационог система са сопственим постројењем за пречишћавање отпадних вода и то за потрошаче насеља Караула и радно пословне зоне на Јабучком путу. Затим колектор на правцу Новосељанског пута којим би се покрила зона Кудељарског насипа у којој је лоциран и део Панчевачке индустрије, па самим тим представља приоритет због изузетног загађења каналске мреже и Надела у коју се испуштају отпадне воде без икаквог предtretмана делове горњег града и центра који гравитирају Тамишу и комплетну зону "Лука Дунав-Мали Рит".

Правац Баваништанског пута такође захтева изградњу примарног колектора за потребе развоја новопланираних стамбених и пословних зона које му гравитирају.

Изградњу ових колектора би пратила изградња одговарајућег броја реонских црпних станица.

Поред изградње ових новопланираних колектора неопходна је и санација постојећег главног градског колектора и секундарне бетонске каналске мреже која је у зони подземних вода у укупној дужини од око седам километара и то због дотрајалости цевног материјала. Планом је предвиђена изградња приближно седамдесет километара канализационе мреже у граду.

Градско постројење за пречишћавање отпадних вода за 100.000 еквивалентних становника је планирано у јужној индустријској зони. Инсистира се на испуштању пречишћених отпадних вода искључиво у Дунав то јест Азотарин канал отпадних вода.

Сеоска насеља у општини Панчево ће без повезивања са градском канализацијом самостално да развијају сопствене канализационе системе где би као приоритет на прво место дошла изградња система за пречишћавање фекалних и процесних употребљених вода које се испуштају у најближу каналску мрежу или речни водоток. Каналска мрежа која прихвата ову врсту вода, у случају да није димензионисана и за ове воде, се мора реконструисати.

5.2.6.. Атмосферска канализација

Изградњом главних колектора и пратећих црпних станица на Тамишу и у Тополи стекли су се услови за изградњу нове и ширење постојеће секундарне мреже. Да би се покрила цела територија града са атмосферском канализацијом било би потребно да се изгради још око сто километара секундарних канала и колектора. Поред тога постојећа кишна канализација, која је у једном делу старија више од седамдесет година мора да се реконструише.

У првој фази приоритети су Стрелиште, Горњи град и Војловица где би требало изградити око тридесет километара атмосферске канализације, затим реконструисати старе колекторе у дужини од око пет километара и изградити црпну станицу на уливу у Тамиш.

У другој фази би се градили нови колектори са пратећим црпним станицама на правцима Јабучки пут, Новосељански пут и Баваништански пут који би обезбедили развој постојећих и новопланираних стамбених и пословних зона које гравитирају овим правцима.

Сеоска насеља општине Панчево ће самостално градити и развијати системе атмосферске канализације без повезивања на градску атмосферску канализацију. Основни реципијенти за ове локације су најближа каналска мрежа речни водоток.

Правила и услови коришћења и изградње система водне инфраструктуре

Услови коришћења водопривредне инфраструктуре су:

1. Планирати изградњу канализационе мреже у поменутих насељима искључиво по сепаратном типу, посебно за сакупљање условно чистих атмосферских вода и посебно за санитарно-фекалне и технолошке отпадне воде.
2. Атмосферске и условно чисте технолошке воде, (расхладне и сл.), чији квалитет одговара II класи воде могу се, без пречишћавања, одвести у водотоке и отворене канале путем уређених испуста који су осигурани од ерозије.
 - 2.1. За атмосферске воде са зауљених и запрљаних површина (безинска пумпа и сл.) пре улива у атмосферску канализацију или отворене канале и водотоке предвидети одговарајући предтретман (сепаратор уља, таложник). Садржај уља у третираној води не сме бити већи од 0.1 mg/l, а суспендованих материјала од 30 mg/l.
3. Санитарно-фекалне и технолошке отпадне воде могу се испуштати у водотоке или отворене канале само после комплетног пречишћавања на УПОВ-у, тако да квалитет ефлуента не изазива загађење воде на низводним деоницама, односно да се очува захтевана II класа воде.
 - 3.1. Уколико је потребно, код појединих загађивача, предвидети предтретман за технолошке отпадне воде пре њиховог улива у јавну канализацију, а пре пречишћавања на УПОВ-у, као и редовно пречишћавање на пречистачу.
 - 3.2. Отпадне воде фарми и фабрике шећера решавати одвојено изградњом одговарајућих водонепропусних лагуна довољне запремине. За крајњу диспозицију отпадних вода са фарми планирати наводњавање пољопривредног земљишта.
4. Отпадну воду из појединих насељених места решити изградњом уређаја за пречишћавање отпадних вода у сваком месту, или изградњом уређаја за пречишћавање отпадних вода на који ће бити прикључено више насељених места.

5. У отворене канале и водотоке забрањено је испустати непречишћене отпадне воде, осим условно чистих атмосферских вода које припадају II класи вода. Уколико се планира испуштање осталих отпадних вода, оне се морају потпуно пречистити тако да на низводним деоницама водотока не наруше захтевану II класу воде.

Правна и физичка лица која граде објекте на подручју Општине Панчево дужна су да се придржавају следећег:

- забрањено је спречавање несметаног протицања воде, успоравање и дизање нивоа воде чиме би се могао пореметити постојећи режим воде на објектима и у земљишту,
- сва укрштања објеката код планирања и извођења (далековода, високо напонског вода, ТТ вода и сл.) са мелирационим каналима и потоцима предвидети што управније на осовину канала (потока),
- код укрштања објеката (далековода, високонапонског вода, ТТ вода и сл.) са каналима ваздушним путем потребно је обезбедити слободну висину минимално од 7.0 m изнад терена у најнижој тачки вода, при чему стубови који носе водове треба да буду мин. 7.0 m удаљени од ивице канала, мерено управно на канал,
- код укрштања објеката (енергетских, ТТ водова, водовод, канализација, гасоводи и др.) са каналом подземним путем, обезбедити заштитну дубину од 1.50 m испод пројектоване нивелете дна канала и спровести одговарајућу заштиту (заштитну цев, заштитни слој бетона).

Вертикалне прелазе у попречном профилу канала пројектовати на 10.0 m од горње ивице канала.

- прелаз објеката (гасовода и др.) на обе стране канала, видно обележити каменим белегама и опомицама, тако да се омогући несметан пролаз механизацији за одржавање канала,
- код укрштања објеката (гасовода и др.) где се предвиђа прокопавањем (а не утискавањем) предмером и предрачуном обухватити радове на враћању каналског профила (дна и обала) у првобитно стање,
- код укрштања објеката са каналима надземним путем где је могуће вршити качење о конструкцију мостова и пропуста или цевовод положити у банку са полагањем у заштитну цев, видно обележену,
- у случају реконструкције или замене моста (пропуста), трошкове затварања, измештања и поновног качења о нову конструкцију сноси Инвеститор - корисник објекта (гасовода, електровода и др.)
- паралелно вођење објеката (гасовода, електровода и др.) предвидети на мин. 10.0 m од горње ивице канала,
- изузетно ови услови могу бити блажи у насељима, уз предузимање одговарајућих мера безбедности.

5.3. Енергетика

5.3.1. Електроенергетска инфраструктура Секторски задаци

- **Смањење енергетских потреба** код свих потрошача енергије, путем доношења и обавезне примене стандарда енергетске ефикасности, економских инструмената и организационих мера;
- **Одржавање и побољшање квалитета рада и поузданости постојеће електропреносне, дистрибутивне, топлифика-ционе и гасификационе мреже** и даљи развој тих система и мрежа;
- Дефинисање и **резервација простора за трасе**
- електропреносних, делом електродистрибутивних и гасоводних **постојећих и будућих мрежа и објеката**

▪ За заштиту, очување и унапређење животне средине велики значај ће имати **интензивније коришћење природног гаса, нових и обновљивих извора енергије** и развој централизованих система снабдевања топлотном енергијом, Цињеви развоја електроенергетике до 2024. год. проистекли су из потребе развоја индустрије, широке потрошње, саобраћаја, пољопривреде, а и другим новим подручјима примене електричне енергије.

Настојаће се да се остваре следећи циљеви:

- **На подручју Општине изградити изворе електро енергије (електране), као и преносну мрежу, која ће се уклопити у мрежу јединственог електроенергетског система покрајине и Србије.**
- Достићи просечну потрошњу електричне енергије по становнику, односно домаћинству која ће бити на нивоу просечне потрошње по становнику, односно домаћинству, Покрајине, односно Србије.
- Обезбедити најсавременију технологију снабдевања потрошача електричном енергијом, изградити јаку дистрибутивну мрежу, као и објекте електро енергетике, ради сигурног снабдевања становништва и привреде електричном енергијом.

У циљу обезбеђења планиране потрошње електричне енергије на територији општине Панчево, радиће се извори електричне енергије преноса и дистрибутивна мрежа.

На територији Општине Панчево планира се изградња електрана на ветар, а планира се и коришење свих других алтернативних извора електричне енергије, као што су енергија сунца, биомасе и друге.

У циљу преноса и дистрибуције електричне енергије планира се изградња трафо станица и далековода и то :

- Још две трафо станице 110/20 KV у самом насељу Панчева, чиме би се заокружио електроенергетски систем Панчева.
- Планира се изградња ТС 110/20 KV, иза Старчева (у близини постојеће ТС35/10/04 KV) за потребе јужних насеља, како би се омогућила промена напонског нивоа са 35/10/04 KV на 110/20/04 KV.
- Друга фаза ТС" Панчево -2" 400/220/110 KV. (400KW)
- Далеководи 110 KV .за ТС ("Панчево, 5, 6").
- Далеководи 400 KV: ТС" Панчево -2" -ТС "Суботица-2", ТС "Нови Београд", ТЕ "Дрмно" (други вод).
- За потребе електрификације железнице изградиће се у оквиру постојеће ТС "Панчево-3", постројење ТС 110/25 KV, 2 x 7,5 MVA (у Панчеву)

У циљу снабдевања потрошача електричном енергијом између насеља и у насељеним местима градиле би се јаке дистрибутивне мреже 20 KV, као и дистрибутивне трафо станице 20/04 KV и њима припадајуће НН мреже.

Снабдевање електричном енергијом викенд зона вршило би се из електро енергетских система најближих насеља.

У свим насељима где има економског оправдања дистрибутивне мреже радиле би се као кабловске, односно ваздушне мреже би се постепено претварале у кабловске у циљу веће погонске сигурности, као и веће просторне могућности у погледу подизања зеленила у насељима.

Међумесна 20 KV - тна мрежа градила би се тако да омогући двострано напајање свих насељених места, ради поузданијег снабдевања електричном енергијом, а треба да створи и услове за даљинско управљање енергетским системом због сигурнијег и економичнијег преноса електричне енергије до потрошача.

Правила и услови коришћења и изградње електроенергетске инфраструктуре

Изградња планиране мреже и објеката електроенергетске инфраструктуре реализоваће се према следећим правилима и условима:

- високонапонску мрежу градити надземно, ако је могуће по постојећим коридорима, у зонама заштите према условима надлежних институција,

- око надземних далековода 400 kV, 220 kV, 110 kV, коридор у којем није дозвољена градња, нити подизање високог растиња треба да буде 40 m, 30 m, 25 m (рачунато од осе далековода са једне стране, исто толико и са друге стране),
- око надземних далековода 20 kV и 35 kV коридор је 20 m, где неће бити дозвољена градња нити високо растиње (рачунато од осе далековода са једне стране, исто толико и са друге стране),
- укрштање електричног вода 20 kV са ауто-путем и пругом извршити подземно, кроз заштитну цев, под углом од 90° , 1 m испод дна одводног канала, а удаљеност стуба електричног вода и пута односно пруге може бити од 10-40 m,
- остали енергетски водови изнад 20 kV могу се укрштати и надземно са ауто-путем или пругом, под углом од 45° до 90° , при чему најмања висина проводника од горње ивице коловоза треба да буде 7 m, а од шина железничке пруге 12 m,
- при укрштању са ауто-путем електрични стуб треба да је на минималној удаљености од 10-40 m од земљишног појаса ауто-пута; а код укрштања са пругом минимална удаљеност стуба од пруге је 15 m.
- при паралелном вођењу електроенергетских водова напона до 35 kV најмања удаљеност од земљишног појаса пута треба да буде 100m, а за веће напоне 150m.

Ако је електроенергетска мрежа подземна потребно је поштовати следећа правила:

- у зонама заштите, туристичким комплексима и у близини спортско-рекреационих центара електроенергетска мрежа обавезно мора бити подземна,
- каблове полагасти у зеленим површинама поред саобраћајница, на растојању минимално 1 m од коловоза, на дубини најмање 0,8m,
- електроенергетску мрежу полагасти најмање 0,5m од темеља објекта,
- при укрштању са саобраћајницом кабл мора бити постављен у заштитну цев; угао укрштања 90° ,
- при паралелном вођењу електроенергетских и телекомуникационих каблова најмање растојање мора бити 0,5m за напоне до 10 kV, односно 1 m за више напоне од 10 kV; угао укрштања је 90° ; укрштање се изводи на растојању 0,5 m,
- паралелно вођење електроенергетских каблова и цеви водовода и канализације дозвољено је у хоризонталној равни на минималном растојању 0,5 m,
- електроенергетски кабл може да се укршта са гасоводом на вертикалном растојању 0,3m, а паралелно могу бити минимално на растојању 0,5 m.

5.3.2. Термоенергетика

ПОДРУЧЈЕ ПАНЧЕВА

А.. Топлификација Панчева

Топлификације се првенствено односи на организовано снабдевање топлотном енергијом корисника из централизованих топлотних извора (котларница и топлана) углавном у граду Панчеву и евентуално у најстрожим централним деловима насељених места као и у индустријским и пољопривредним комплексима.

Предвиђено топлификационо **подручје Панчева** је територија ограничена полупрстеном железничке пруге у граду и реком Тамиш.

Да би топлификација имала смисла потребно је да се свим корисницима прикљученим на систем централног грејања обезбеди сигурно и поуздано снабдевање топлотном енергијом а основни концепт је:

1. **Делимично укрупњавање топлотних извора;**
2. **Да се природни гас користи као основно гориво у топланама**
3. **Да се власницима индивидуалних стамбених објеката дозволи избор система (гасификација или топлификација) на који ће се прикључити тамо где за то постоје техничке могућности.**

Осим подмирења нових потрошача на предвиђеним локалитетима за новоградњу, превасходно се предвиђа ревитализација постојећих котларница који користе "прљава" горива уз обавезно укрупњавање капацитета, гашењем мањих нерентабилних

котларница. Ревитализација подразумева преоријентацију постојећих котларница на гасовито гориво са/без проширења капацитета, ради преузимања капацитета угашених котларница.

Поред максималног искоришћења постојећих капацитета, нови топлотни извори морају бити ложени гасовитим горивом, земним (природним) гасом као примарним - основним енергентом. Ове котларнице се предвиђају са значајним капацитетима такође ради преузимања капацитета угашених котларница која сада користе "прљава" горива.

Крајњи концепт плана градске топлификације представља свођење садашњих 117 топлотних извора (котларница) на топлификационом подручју, на 3 топлане - две постојеће: ТО Содара и ТО Котеж и изградњу нове ТО Центар.

План би се остваривао по следећем могућем сценарију, односно приоритету, динамици :

А. Топлификационо подручје нове ТО Центар

1. Изградња ТО Центар снаге 2 x 20 MW у 1. Фази (2011. год) и проширење од 1 x 20 MW у 2. Фази (2020 год)
2. Реконструкција ТО Вук Карахић у блоковску топлотну подстанцију
3. Реконструкција 17 малих котларница у ужем градском језгру у топлотне подстанције
4. Изградња дистрибутивне топлотне мреже и повезивање реконструисаних топлотних подстанцију у систем

Табела: 28.

На основу потребне снаге топлотног извора, а према динамици прикључења конзума, снага топлане треба да износи:

ТО Центар		2011.	2020.	2025.
		год.	год.	год.
Конзум	Q _к [MW]	41,4	58,2	69,0
Потребна снага топлотног извора	Q _к [MW]	33,6	46,6	55,2
Инсталисана снага у извору	Q _к [MW]	40,0	60,0	60,0

Б. Топлификационо подручје ТО Содара

1. Прикључење козума постојећих градских четврти у непосредној близини насеља Содара, на ТО Содара
2. Прикључење новопланираног спортског комплекса са халом за Универзијаду на подручју "Малог Рита" од 2011. год
3. По истеку века трајања котлова (2015 год.) уградња нових, снаге 3x 10 МЊ.
4. Прикључење перспективног стамбено-трговинско-пословног комплекса на подручју "Малог Рита" од 2025. год

Табела: 29.

Снага топлане треба да износи:

ТО Содара	2006 г.	2011 г.	2020 г	2025 г.
УКУПНО комунални MW:	8,99	17,04	21,34	22,84
Перспект.центар "Мали Рит" MW:	0	9	12	18
УКУПНО комун. + "М. Рит" MW:	8,99	26,04	33,34	40,84
Пот.снага извора за ком.конзум MW	7,19	13,63	17,07	18,27
Пот.снага извора за комун. + "М.Рит" конзум MW	7,19	20,83	26,67	32,67

Ц. Топлификационо подручје ТО Котеж

- Уградња новог котла снаге 30 MW и доградња димњака до 60 м висине (2011 год.)
- Реконструкцију неких котларница које не би експлоатационо издржале до 2011. у насељима Тесла и Стрелиште
- Замена дотрајалих котлова 23,3 MW , котловима од 25 MW. Укупна инсталисана снага топлане са новим котлом који је уграђује 2011. износиће 80 MW (2015 год.)
- Реконструкцију котларница у насељима Тесла и Стрелиште у топлотне подстанице и њихово прикључење на ТО Котеж

Табела: 30.

Снага топлане треба да износи:

ТО Котеж		2011	2015	2020	2025
		г.	г.	г.	г.
Конзум	QK [MW]	90,3	96,4	98,4	100,4
Потребна снага топлотног извора	QK [MW]	72,2	77,2	78,8	80,4
Инсталисана снага у извору	QK [MW]	77	80	80	80

Б.. Гасификација Панчева

Предвиђено 100%-но гасификационо подручје Панчева је територија која је изван полупрстена железничке пруге, а у осталим подручјима је у функцији специфичног топлотног оптерећења подручја, односно интереса крајњих корисника и дистрибутера. Према врсти објеката, концепт гасификације даје могућност прикључења на гасификациони систем, комплетног конзума у индивидуалном становању који с налази у топлификационом подручју тј. унутар полупрстена жељезничке пруге.

У наредном периоду у Панчеву, градски гасовод (3/6 bar) ће се проширивати краковима на "Кудељарски насипу - Мису 2 ", "Баваништански пут", "Јабучки пут - Скробару" и на прстен "Мали Рит - Лука Дунав - Војловица - Стрелиште", да би се омогућила даљна интензивна гасификација града за широку потрошњу и комуналне потрошаче и увођење гаса у постојеће котларнице које користе "прљава" горива. Такође су планирана два евентуална крака преко жељезничког и старог друмског моста преко Тамиша, према суседној београдској општини Палилула, за могућност увезивања са београдским ГП, планираним гасоводима.

Изградња дистрибутивне гасоводне мреже за потребе широке потрошње реализоваће се у свим подручјима у граду, чиме ће се омогућити увођење гаса као "чистог" енергента за подмирење топлотних потреба, како индивидуалног тако и колективног становања где не постоји централизовано снабдевање топлотном енергијом.

Оно шта је битно за планирану гасификацију града, је да се :

- све нове зоне, са гледишта гасификације, представљају засебне целине али да се прикључе на планирани и изграђени систем мерно-регулационих станица.
- гради "ТО Центар", проширује капацитета "ТО Котеж" и укидају се непотребне гасне котларнице које се реконструишу у топлотне подстанице и прикључују на ове системе.

Гасовод високог притиска ГРЧ Панчево - ГМРС "Плинара", којим се напаја град Панчево гасом, капацитетски задовољава максималну потрошњу гаса (Фаза 2. - 2025 г.) при радном притиску од 10 bar .

У случају када би сви потрошачи почели да користе гас са максималном инсталисаном снагом и добијеним енергетским сагласностима, радни притисак би у разводном градском гасоводу морао повећати са 3 бар. на 4,5 bar, што је још увек доста

ниже од максималног радног притиска од 6 бар, који је пројектом предвиђен. У случају завршетка ФАЗЕ 1. - 2011. г., максимално повећање потрошње гаса је условљено радом гасовода на максималном радном притиску од 6 бар, са максималним инсталисаним снагама потрошача и капацитетима мерно-регулационих станица. У ФАЗА 2, долази до смањења укупне потрошње гаса у односу на ФАЗУ 1, због укидања великог броја гасних котларница и превезивања истих на топлане, али се појављује сасвим другачија расподела протока гаса по одређеним правцима на гасоводној разводној мрежи.

Пројектовани капацитети РМРС у односу на последње податке из пописа становништва из 2002. године, као и перспективна проширења стамбеног и пословно-стамбеног простора до 2025, планирани капацитети мерно -регулационих станица у потпуности задовољавају захтеве широке потрошње и за коначну ФАЗУ 2.

Табела: 31. Планирана потрошња гаса

Садашња и планирана потрошња гаса	Постојећа потрош. [Nm ³ /h]	Потрошње до 2011. ФАЗА 1 [Nm ³ /h]	Потрошње до 2025. ФАЗА 2 [Nm ³ /h]
- за котларнице	27.378	36.963	33.497
- за широку потрошњу	1.145	18.009	20.657
УКУПНА ПОТРОШЊА ГАСА	28.523	54.972	54.154

До краја планског периода 2025 г. на градском подручју Панчева се очекује изградња 110 km гасовода (градских и дистрибутивних) са 5 реонских регулационих гасних станица (РМРС) и очекује се прикључење 6500 домаћинстава, што би износило сса. 35% од укупног броја домаћинстава која немају организовано снабдевање топлотном енергијом.

За потребе Рафинерије нафте Панчево а и за гасификацију јужних насеља општине Панчево у наредном периоду ће се изградити примарни гасовод до тих потрошача.

ПОДРУЧЈА НАСЕЉЕНИХ МЕСТА ОПШТИНЕ ПАНЧЕВО

У насељеним местима општине Панчево акценат је дат на увођење гаса у широку и комуналну потрошњу, тј на гасификацију, док организованог снабдевања топлотном енергијом има само изнимно за пратеће функције са евентуалним становањем, углавном у централним зонама насељених места. Ове котларнице, блоковског типа, ће користити природни гас као основно гориво.

У јужним насељима, Старчево, Омољица и Иваново ће се водити интензивна активност на изградњи гасификационих система да би се на крају прве фазе планског периода (2010 г.) сва насељена места општине Панчево била покривена инсталацијама за дистрибуцију гаса и омогућено свим заинтересованим корисницима потрошња гаса. Гасификација ових насеља би ишла из два правца, са главног разделног чвора, ГРЧ-а Панчево, односно наставка планираног гасовода за Рафинерију Панчево и са разводног гасовода Панчево-Смедерево, преко насељеног места Банатског Брестовца.

У насељеним местима Долово, Банатско Ново Село, Качарево, Јабука, Глогоњ и Банатски Брестовац имамо реализоване гасификације, а у наредном планском периоду ће се вршити даљна прикључивања заинтересованих потрошача тих насељених места.

На подручју насељених места општине Панчево се очекује изградња 140 km гасовода (доводних, прикључних и дистрибутивних) са 5 главних мерно регулационих гасних станица (ГМРС) уз очекивано прикључење 7000 домаћинстава насељених места, што би износило цца. 50% од укупног броја индивидуалних домаћинстава.

Индивидуална домаћинства које се не прикључују на гасификационе системе ће и даље користити све расположиве видове енергената уз очекивано знатно учешће расположивих секундарних сировина пољопривредниг порекла.

У насељеним местима где су претежно лоцирани пољопривредно - индустријски објекти друштвеног сектора (сушаре, фарме и сл.) осим гаса се такође очекује учешће секундарних пољопривредних сирових, биомасе за производњу топлотне енергије.

Правила и услови за изградњу и коришћење гасоводне инфраструктуре

Изградњу гасоводне мреже вршити на основу главних пројеката у складу са важећим законским прописима.

Услови за пројектовње, грађење и испитивање гасовода **високог и средњег притиска** одређени су Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима И нафтоводима за међународни транспорт (Службени лист СФРЈ", број 26/85, са применом до доношења новог важећег прописа).

Уређаји у саставу гасовода високог и средњег притиска, мерно-регулационе станице, компресорске станице, чистачке станице и блок станице/блокадни вентили са издувавањем, морају се лоцирати да задовоље прописана растојања од различитих објеката.

Ова растојања дата су у наредној табели.

Табела 32: Услови за постављање гасоводне мреже и објеката

	Објекти у саставу гасовода					
	Мерно-регулационе станице			Компрес станице	Блокадне станице	Чистачке станице
	У објекту до 30.000 m ³ /h	од 30.000 до 30.000 m ³ /h	изнад 30.000 m ³ /h			
			Под надсрешницом и на отвореном			
			За све капацитете			
Стамбене, пословне и фабр.зграде, радионице и склад.запаљ.мат.	15 m	25 m	30 m	100 m	30 m	30 m
Електро неизоловани надземни водови	Висина стуба далековода + 3,0 m					
Трафо станице	30 m					
жел.пруге и објекти	30 m					
Индус. колосеци	14 m	15 m	25 m	25 m	15 m	15 m
Ауто путеви	30 m					
Магистрални путеви	20 m	20 m	30 m	20 m	30 m	20 m
Рег. и локални путеви	10 m					
Остали путеви	6 m	10 m	10 m	10 m	15 m	10 m
Водотоци	5 m	5 m	5 m	20 m	5 m	5 m
шеталишта и паркиралишта	10 m	15 m	20 m	15 m	30 m	30 m
Остали грађ. објекти	10 m	15 m	20 m	30 m	15 m	15 m

Растојања у табели дата су у метрима, рачунајући код железничких пруга и путева од ивице пружног/путног појаса.

Код проласка у близини или паралелног вођења гасовода уз друге објекте одстојање не сме бити мање од:

- 10 m од спољне ивице путног појаса магистралних путева
- 5 m од спољне ивице путног појаса регионалних и локалних путева,
- 20 m од спољне ивице пружног појаса железничке пруге, осим ако је гасовод постављен на друмски или железнички мост,
- 15 m од крајње осе индустријског колосека,
- 1 m (мерено хоризонтално) од темеља грађевинских објеката, уколико не угрожава стабилност објекта,
- 0,5 m од спољне ивице других укопаних инсталација и мелиорационих објеката,
- 10 m од ножице насипа регулисаних водотока и канала.

Удаљеност укопаног гасовода средњег притиска од уличне стубне електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ТТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова а не мања од 0,5 m слободног размака. Надземни делови гасовода морају бити удаљени од стубова, далеководна, високонапонских и нисконапонских водова за најмању висину стуба + 3 m.

Ако гасовод пролази у близини нерегулисаних водотокова, бунара, извора или изворишта, а такође електроенергетских постројења и вотова, потребно је прибавити сагласност надлежних установа.

Ако се гасовод поставља испод саобраћајнице прокопавањем те саобраћајнице, полаже се у ров на пешчану постелу и са двоструком антикорозионом изолацијом, према прописима.

Ако се гасовод поставља испод саобраћајнице, бушењем рова испод те саобраћајнице мора се употребити одговарајућа заштитна цев гасовода.

При укрштању гасовода са саобраћајницама, водотоцима и каналима, угао заклапања њихових оса мора бити између 60° и 90°. За укрштање под мањим углом потребна је сагласност надлежног органа. Таква сагласност се не може издати за укрштање са железничком пругом.

Гасовод мора бити заштићен од подлокавања, плављења, нестабилности тла, одрона земљишта и других опасности које могу изазвати његово померање или додатно оптерећење. Гасовод треба да је заштићен од деловања корозије околине.

Технички нормативи за пројектовање и полагање гасовода од ПЕ цеви за радни притисак до 4 бара одеђени су одговарајућим Правилником ("Службени лист СРЈ", бр. 20/92) за транспорт гасовитих горива према ЈУС Х.Ф1.001.

Гасовод ниског притиска се води подзмено и надземно. Када се гасовод води подземно дубина полагања гасовода је 0,6-1,0 m од његове горње ивице. Препоручује се дубина од 0,8m. Изузетно је дозвољена дубина 0,5m код укрштања са другим укопаним инсталацијама или на изразито тешком терену, уз примену додатних техничких мера заштите. Локација ровова треба да је у зеленом појасу између тротоара и ивичњака улице, тротоара и ригола, тротоара и бетонског канала. На локацији где нема зеленог појаса гасовод се води испод уличног тротоара, бетонираних платоа и површина или испод уличних канала за одвод атмосферске воде на дубини 1,0 m од дна канала или ригола. Изузетно, гасовод се полаже дуж трупа пута, уз посебне мере заштите од механичких и других оштећења.

Трасе ровова за полагање гасне инсталације се постављају тако да гасна мрежа задовољи минимална прописана одстојања у односу на друге инсталације и објекте инфраструктуре. Вредности минималних дозвољених растојања у односу на укопане инсталације су:

Минимална дозвољена растојања	укрштање	паралелно вођење
- други гасовод	0,2 m	0,3 m
- водовод, канализација	0,5 m	1,0 m
- ниско и високо-напонски електро каблови	0,5 m	0,5 m
- телефонски каблови	0,5 m	1,0 m
- технолошка канализација	0,5 m	1,0 m

- бетонски шахтови и канали	0,5 m	1,0 m
- железничка пруга и индустријски колосек	1,5 m	5,0 m
- топловод: прорачунско растојање које обезбеђује да температура ПЕ цеви не буде изнад 200Ц		
- високо зеленило	-	1,5 m
- темељ грађевинских објеката	-	1,0 m
- локални путеви и улице	1,0 m	0,5 m
- магистрални и регионални путеви	1,3 m	1,0 m
- бензинске пумпе	-	5,0 m

Укрштање дистрибутивног гасовода (ДГ) са саобраћајницама врши се уз његово полагање у заштитну цев или канал, изузев ако се прорачуном докаже да то није потребно. При томе се мора обезбедити природна вентилација канала, заштитне цеви или подземног пролаза.

За укрштање и паралелно вођење гасовода са железничком пругом, путевима и улицама, потребна је сагласност одговарајућих организација.

Дистрибутивни гасовод се не полаже испод зграда и других објеката високоградње. Надземно полагање дистрибутивног гасовода се врши само изузетно, уз посебну заштиту од механичких, температурних и утицаја стварања кондензата.

Удаљеност укопаних стубова електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ТТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова, али не мања од 0,5 m слободног размака. Надземни делови гасовода морају бити удаљени од стубова далековода, високонапонских и нисконапонских водова за најмању висину стуба +3 m.

При полагању дистрибутивних гасовода треба предузети одговарајуће мере заштите постојећих инсталација у радном појасу.

Укрштање и паралелно вођење са другим инсталацијама се пројектује у складу са условима и сагласностима надлежних органа, а на следећи начин:

- пролаз испод путева и улица се изводи у заштитној челичној цеви уз механичко подбушивање на дубини 1,0 m;
- пролаз испод куће саобраћајнице се ради раскопавањем или подбушивањем, у складу са дубином рова;
- пролаз испод осталих канала и ригола изводе се у или без заштитне цеви, раскопавањем или подбушивањем на дубину 1,0 m од коте дна канала.

Код паралелног вођења гасовода у односу на горе наведене објекте примењују се минимална одстојања из важећих прописа уз додатак 1,0 до 2,0 m у зависности од могућности на терену.

Укрштање и паралелно вођење у односу на укопане инсталације треба пројектовати да се задовоље сви услови власника предметних инсталација. Код укрштања настојати да се гасовод укопа изнад других инсталација, у противном гасовод треба положити у заштитну цев.

Услове и сагласности за прикључење на гасну мрежу је потребно затражити од надлежне комуналне службе.

Алтернативни извори енергије, уштеда и рационална потрошња енергије

До сада, осим у појединачним случајевима, није забележена организована примена алтернативних извора енергије као што су енергија ветра, сунчева енергија, геотермална енергија, енергија из биомасе и биогаса.

Алтернативни извори енергије морају у наредном периоду да заузму значајније место у енергетском биланску општине Панчево, с обзиром да на овом подручју постоје реални потенцијали за производњу и коришћење такве енергије.

Пољопривредни крај, коме припада општина Панчево, располаже са великим количинама биомасе, као и могућности масовније производње биогаса у пољопривредним газдињствима.

Код насељеног места Омољице већ одавно постоји извор геотермалне воде, прихватљиве температуре које у наредном периоду, осим за организовано коришћење у здравствене сврхе, треба искористити и за добијање топлотне енергије.

Други извори топлотне енергије, као што су сада већ комерцијалне топлотне пумпе расхладних уређаја, енергија ветра и енергија из смећа, такође дају шансу за масовнију употребу овог вида енергије.

У протеклом периоду није се обраћала довољна пажња на могућност велике уштеде и рационалне потрошње енергије, применом савремених изолационих материјала код објеката који су у изградњи, побољшањем регулације и мерења потрошње свих видова енергије, увођењем затворених система токова топлотне енергије у индустријама, употреби вискоаутоматизованих система управљања и контрола процеса итд. што у наредном периоду се треба надокнадити и ускладити са модерним европским стандардима.

За већу примену нових и обновљивих извора енергије, неопходно је стимулисати истраживања и економски вредновње, а њихов значај ће расти са разрешењем еколошких проблема производње и коришћења енергије.

Цевни транспортни системи енергената и продуката

На подручју општина Панчево егзистирају већ изграђени значајни цевни транспортни системи флуида, од којих су најзначајнији Југословенски нафтовод (Омиш-Сисак-Нови Сад-Панчево), магистрални продуктовод (Панчево-Румунија) као и магистрални, разводни и бушотински гасоводи (Батајница-Панчево, Панчево-Кикинда, Панчево-Смедерево, Панчево-Елемир, Тилва-Панчево)

Поред постојећих транспортних цевних система, планирана је и :

- нова траса Југоисточног коридора цеговода у којем би осим гасовода Панчево-Смедерево био изграђен и нови међународни нафтовод према Констанци (веза истока и западне Европе) и нови продуктовод Панчево-Смедерево.
- нова траса Југозападног коридора цеговода, продуктовода према Београду паралелно са друмско-жељезничким коридора и Винчанским мостом

Сви будући цевни транспортни системи морају се водити у коридорима који су се формирали на подручју општине Панчево.

5.4. Телекомуникациона мрежа и РТВ системи

У наредном периоду доћи ће до наглог развоја телекомуникационе мреже применом најсавременијих технологија, што ће омогућити да се корисницима понуде телекомуникациони сервиси и услуге у складу са европским стандардима.

Циљеви развоја телекомуникационе инфраструктуре проистичу из потребе привреде, као и осталих корисника, а који су да се створи јединствена телекомуникациона мрежа различитих сервиса, као и да се створи услов за увођење и изградњу нових телекомуникационих сервиса и услуга, примењујући најсавременију телекомуникациону технологију.

У том смислу треба радити на проширењу и модернизацији свих видова телекомуникационе инфраструктуре.

Фиксна телекомуникација

У фиксној телекомуникационој мрежи планира се да се у наредном периоду: Уради потпуна дигитализација телекомуникационе мреже. Повећа број корисничких приступа корисничкој мрежи, применом најсавременији технологија. У свим насељеним местима, као и свим викенд зонама на територији општине Панчево планира се изградња дигиталних централа (истурених степена), као и кабловске ТТ мреже. Постојеће аналогне централе би се постепено замењивале дигиталним. Ове централе би се повезале са главном централом у Панчеву спојним путевима, односно оптичким кабловима. Оптичким кабловима, поред међумесних веза између насеља, оствариће се и везе са другим општинама и правцима.

Мобилна телекомуникација

У подручју мобилне телекомуникације најзначајније су GSM, мреже мобилне телефоније, јер њихове услуге користи највећи број корисника. Тренутно на територији

Општине Панчево постоје шеснајст базни станица од којих су девет власништво "Мобтел"-а (Telenor-а) а седам "MTS 064 - Телеком-Србија".

Овим планом стварамо могућност изградње још базни станица различитих власника у зависности од потреба и развојне могућности. На подручју плана присутни су и заузимају важно место приватни интернет провајдери. Планом се предвиђа повећање у зависности од потреба и економског развоја Општине Панчево.

Радио и ТВ мреже

У области јавне и комерцијалне радио и телевизиске мреже постоји једна локална радио телевизија и виши приватних. Постоји и могућност преноса програма других радио телевизиских станица који нису на територији овог плана. Радио телевизиски систем у наредном периоду очекује изузетно динамичан развој који ће пратити економски развој насеља и нарасле потребе корисника. На основу плана фреквенције одредиће се

микрелокација емисионих радио дифузних центара на територији Општине Панчево за смештај предајника и репетитора. Увођење дигиталне технологије за потребе емитовања и преноса смањиће се број предајничких локација.

Кабловски дистрибутивни систем (КДС)

На територији општине једино је у Панчеву пре 10 година урађен кабловски дистрибутивни систем у насељу "Содара", " Котеж - 1" , " Котеж - 2" и у ужем центру града. Према савременим техничким стандардима, КДС је вишенаменски широкопојасни телекомуникациони систем намењен , како дистрибуцији РА, ТВ сигнала, тако и широкопојасни двосмерних сервиса корисницима. На основу тога интерес Општине Панчева је изградња технолошки јединствене дигиталне инфраструктуре. Планира се јединствени кабловски дистрибутивни систем , који би се радио у свим насељима на територији Општине Панчево.

Пун смисао КДС Општине Панчева добија решавањем на глобалном нивоу, односно интеграцијом у јединствен технолошки систем Србије.

Секторски задаци

- Даљи развој и модернизација постојећих телекомуникационих мрежа и објеката;
- Прогресивно развијање нових/савремених система телекомуникација којима ће се значајно подићи ниво постојећих урбаних и руралних структура и остварити већа ефикасност у привредним и услужним активностима и
- Остваривање просторне, функционалне, еколошке, социјалне и економске интеграције и организованости општине Панчево, као и њено регионално и макрорегионално повезивање на државном и ширем нивоу.

Правила и услови коришћења и изградње ТТ инфраструктуре

Изградња мреже и објеката ТТ инфраструктуре реализоваће се према следећим правилима и условима:

- ТТ мрежа која служи за повезивање насеља је обавезно подземна и треба је постављати у путном појасу саобраћајница на дубини 1,2 m,
- укрштање са саобраћајницом се изводи кроз заштитну цев под углом од 90⁰,
- при паралелном вођењу електроенергетски и телекомуникационих каблова каблова најмање растојање мора бити 0,5 m за напоне до 10 kV, односно 1 m за више напоне од 10 kV; угао укрштања је 90⁰; укрштање се изводи на растојању 0,5 m,
- при укрштању са цевоводом гасовода, водовода и канализације вертикално растојање мора бити веће од 0,3 m а при паралелном вођењу веће од 0,5 m,
- каблови КДС-а треба да буду положени подземно на дубини 0,8 m,
- за каблове КДС-а важе исти услови паралелног вођења и укрштања са другом инфраструктуром као и за ТТ каблове,
- објекти за смештај телекомуникационих уређаја мобилне телекомуникационе мреже и опреме за РТВ и КДС, мобилних централа, базних радио станица, радиорелејних

станци, антене и антенски носачи, могу се поставити у оквиру објекта, на слободном простору, у зони привредне делатности,

- објекат за смештај телекомуникационе и РТВ опреме може бити зидан или монтажни, или смештен на стубу.

Комплекс за смештај мобилне телекомуникационе опреме мора бити ограђен и имати приступни пут ширине 3 m који води до најближе јавне саобраћајнице.

6. СТРУКТУРА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА СА БИЛАНСОМ ПОВРШИНА (2009-2029.)

Територија Општине Панчево заузима површину од 756,28 km² и подељена је на 12 катастарских општина.

У следећој табели, кроз упоредни преглед, приказан је начин коришћења земљишта и промене које ће настати у простору Општине у периоду од 2005. до 2025. године.

Табела 19 : Планирана структура коришћења пољопривредног земљишта по катастарским категоријама

Основне категорије коришћења земљишта		Општина Панчево ¹⁾ 2009.		Општина Панчево 2029.	
		П у ha	%	П у ha	%
1.	Пољопривредно земљиште *	63 057,48	83,38	60 672,24	80,22
	- обрадиво	60 221,24	79,63	57 838,38	76,48
	- необрадиво	2 836,24	3,75	2 833,86	3,75
2.	Шумско земљиште	2 147,91	2,84	3025,15	4,00
3.	Укупно плодно (1+2)	65 205,39	86,22	63 697,39	84,22
4.	Неплодно	10 423,39	13,78	11931,39	15,78
	Укупно	75 628, 79	100,00	75 628,79	100,00
* Укупно пољопривредно земљиште (атар, насеља, викенд зоне, радне зоне)					
¹⁾ Подаци добијени од РГЗ - Служба за катастар непокретности општине Панчево, фебруар 2008.					

На подручју Општине Панчево до краја планског периода (2027.година) доћи ће до следећих промена у структури коришћења пољопривредног земљишта:

- смањиће се укупно пољопривредно земљиште за 2385,24 ha, односно за 3,16%

До смањења укупног пољопривредног земљишта доћи ће делом због планираних радних зона у атару, реализације планираног повећања шумског земљишта, изградње путне инфраструктуре, планираних рибњака и туристичко-рекреативних локалитета.

- Повећаће се површине под шумама и шумским земљиштем са 2147,91 ha на 3025,15 ha чиме ће се проценат шумовитости повећати са 2,84% на 4,00%.

Пејзажно уређење непосредног окружења путева, подизање вишегодишњих ловних ремиза, озелењавање радних зона и насеља утицаће на повећање ове категорије земљишта. Повећање шумског земљишта утицаће на смањење обрадивог и необрадивог земљишта

Категорија "неплодно" се увећава са 10.423,39 на 11.931,39 ha, односно за 2,00%

На подручју Општине Панчево утврђене су и "викенд зоне" - укупне површине 258 ha, За ове намене утврђена су правила уређења и градње у оквиру овог Просторног плана.

На територији општине утврђено је и 650 ha намењених за радне зоне у атару,(510 ha постојеће и 140 ha планиране). Већина ових зона се "наслања" на грађевинске реоне насеља а неке се налазе и граници грађевинског реона насеља).

Површина свих грађевинских реона износи око 12.159,99 ха постојеће а планирано проширење 97,16 ха, од чега се највећи део односи на проширење грађевинског реона Панчева, Б.Н. Села, Јабукe и Долова. Предложене промене проистекле су, пре свега, из потребе да се:

- формирају радне зоне уз насеља, како би се искористиле инфраструктурне и локационе предности,
- заштити пољопривредно земљиште, вода и ваздух, подизањем мреже зеленила на територије целе општине (шуме, ремизе, заштитни појасеви, дрвореди и др.) са различитим функцијама (заштитне, социјалне, привредне и др.),
- заштити пољопривредно земљиште од унутрашњих и спољних вода реконструкцијом и доградњом канала мелиоративних система, као и да се зауставе бујичне воде, изградњом планираних микроакумулација,
- омогући већа производња у пољопривреди изградњом система за наводњавање,
- заштити животна средина у насељима "измештањем" државних путних праваца из грађевинских подручја насеља изградњом обилазница око насеља, и др.

Категорију неплодног земљишта чине: површине грађевинских реона, саобраћајнице ван грађевинских реона, водене површине и друго.

На основу исказаних потреба у области пољопривреде комплекси за развој ратарско-сточарских капацитета и осталих активности које прате пољопривредну производњу, распоредени су по следећим катастарским општинама:

1. КО Панчево: живинарске фарме "Наритак", "Зрно", комплекс говедарске фарме и економско двориште "Стари Тамиш", свињарска фарма, станица за селекцију лековитог биља, семенски центар, Институт за пољопривредно земљиште, економија уатвора, силоси ("Алмекс" и "Ратарови" силоси, плантаже (лешници)

2. КО Б. Брестовац: комплекс говедарско-свињарске фарме, живинарске фарме (2), економско двориште и др.

3. КО Омољница: комплекси за свињарство, економско двориште и др.

4. КО Старчево: комплекси за говедарство, економско двориште и др.

5. КО Долово: комплекси за свињарство, економско двориште и др.

6. КО Б.Н. Село: комплекси за говедарство, живинар. фарме економ. двориште и др.

7. КО Качарево: комплекси за свињарство, економско двориште и др.

8. КО Глогоњ: економско двориште и планирана радна зона

9. КО Иваново: економско двориште, комплекси плантажа јабука са обе стране пута

10. КО Јабукa економско двориште и комплекс плантаже јабука

7. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита животне средине општине Панчево, представља један од императива будућег развоја овог подручја, а нарочито у динамици његове реализације. Намеће се неопходност оријентације ка ефикаснијој, модернијој и технолошки развијенијој индустрији уз развој осталих, ништа мање значајних али еколошки прихватљивијих, делатности као што су пољопривреда, туризам и саобраћај. **Општина се, генерално (стратешки), мора определити за еколошки развој и тиме дати предност еколошкој компоненти**, чиме ће пружити подршку опште прихваћеном принципу одрживог развоја. Тиме ће, када је екологија у питању, локални органи власти, у условима транзиције и приватизације, бити спремнији за приближавање европским стандардима а на тај начин и доступности фондовима и кредитима за развој.

Све делатности и развојни процеси који су присутни на посматраном подручју, расположиви потенцијали али и одређена ограничења развоја манифестују се одређеним утицајима на окружење. Пошто се ради о простору на чијим ће појединим деловима активности бити интензивније, односно простор бити интензивније коришћен, може се утврдити *посебан циљ* који се дефинише као полазна основа за заштиту, а то је :

Квалитет ваздуха

Систем праћења квалитета ваздуха је базиран на Програму контроле квалитета ваздуха владе Републике Србије. Иако је предвиђено мерење имисије основних и специфичних загађујућих материја на три мерна места оно се у организацији Завода за заштиту здравља обавља само на два. С друге стране, Општина Панчево је успоставила систем аутоматског континуалног мониторинга, којим врши незванична мерења

концентрација основних и специфичних загађујућих материја на четири мерна места. У селима и насељима панчевачке општине није досад праћен квалитет ваздуха.

Редовно праћење квалитета ваздуха 2006. године, на два мерна места у граду (у оквиру материја чије се концентрације прате: сумпордиоксид, чађ, азотдиоксид, суспендоване честице, амонијак, бензен, толуен, укупни угљоводоници, сумпорводоник, таложне материје), показују значајнија прекорачења ГВИ за чађ, суспендоване честице и бензен. Додатна мерења концентрације укупних суспендованих честица у ваздуху рађених у насељу Стрелиште, такође су показала велико прекорачење норматива. Узроци ових видова загађености су велики број индивидуалних ложишта и неповољна структура коришћеног горива, односно рад индустрије и саобраћај. Посебна незванична мерења у организацији Општине Панчево су такође регистровала значајно присуство бензена, укупних суспендованих честица, односно ПМ10 честица у ваздуху, али и повремених прекорачења ГВИ за амонијак, угљенмоноксид и приземни озон. Појединачна ванредна мерења рађена између 2001. и 2003. године због учесталих позива грађана показала су повећане концентрације појединих загађујућих материја: сумпордиоксида, азотдиоксида, амонијака и сумпорводоника. Највећи извори загађивања ваздуха у Панчеву су ХИП Азотара, ХИП Петрохемија, НИС Рафинерија нафте Панчево и саобраћај, који нарочито угрожавају насеља Војловицу, Тополу, Содару и Старчево.

Ниво буке

Током 2000. и 2001. године вршена су мерења комуналне буке на 48 односно 14 мерних места у 8 акустичних зона у граду којима је утврђено да на многим местима бука прелази законом допуштене границе и да Панчево према критеријумима ОЕЦД-а (Организација за економску сарадњу и развој) спада у градове у сивој акустичној зони где се могу јављати учестале субјективне сметње грађана. У периоду јун 2005 - мај 2006. године обновљено је праћење нивоа комуналне буке у граду које је показало да су просечни еквивалентни нивои буке за дан, у односу на исте месеце 2001. године, повећани од 3 до 7 dBA, а за ноћ од 2 до 6 dBA, осим за месец мај, када су у 2006. били нижи 2 dBA. Нису рађена организована мерења комуналне буке у селима и насељима општине Панчево.

Квалитет вода

Вода Дунава код Панчева је током 2000. и 2001. године спадала у 3. категорију, а 2002. у 2/3, што не одговара захтеваној класи (2). Тамиш је код Панчева, 2000. године сврстан у 4. класу, 2001. у 3/4, а 2002. године у 3. класу, што представља одступање од Уредбом захтеване категорије (2). За реку Надел не постоје званични подаци, али се претпоставља да је квалитет воде такође незадовољавајући. Укупно комунално оптерећење Дунава пореклом из града Панчева износи 168 000 ЕС (еквивалентних становника). Сем НИС РНП и ХИП Петрохемије ниједно предузеће, нити општина Панчево, немају организовану прераду употребљених вода, што значи да се већи део ових вода директно упушта у реке и канале. Иако постоји сепарациони систем одвођења вода, често се, због неразвијености канализационе мреже, атмосферска канализација користи за одвођење фекалних и индустријских отпадних вода, што додатно угрожава водотоке.

Квалитет воде за пиће

У 2002. години је проценат бактериолошки неисправних узорака воде за пиће из водоводног система који снабдева град и јужна села општине (Старчево, Омољница, Банатски Брестовац и Иваново) био у оквиру препорука Светске здравствене организације, док је проценат хемијски неисправних узорака био изнад истих препорука. У насељима панчевачке општине која немају третман воде за пиће (Долово, Банатско Ново Село, Качарево, Глогоњ и Јабука) релативним поређењем квалитета воде уочено је да је највеће оптерећење гвожђем и амонијаком на изворишту села Глогоњ, док је највеће оптерећење манганом забележено на извориштима Банатског Новог Села и Долова. Истовремено, квалитет воде у водоводним мрежама ових пет села је незадовољавајући са хигијенског аспекта. Другим речима, регистрован је велики проценат бактериолошки неисправних узорака због неправилног дозирања дезинфекционих средстава.

Комунални и опасни отпад

У општини Панчево се комунални отпад одлаже на неусловна градско и девет сеоских сметлишта. Ова сметлишта имају различиту површину (од нпр. 1 ha у селима Старчево и Долово, преко градског величине 12 ha до качаревачког сметлишта које има чак 17 ha) и не задовољавају минималне санитарне и еколошке услове, због чега представљају сталну претњу по животну средину: ваздух, земљиште, површинске и подземне воде, али и околна домаћинства. Градско сметлиште се, наиме, налази у самом граду, на обали реке Тамиш, 2 km од центра града, док су сеоска сметлишта обично на рубу насеља.

Дневно се у граду прикупи и депонује око 130, 140 m³ комуналног отпада пореклом из домаћинства, установа и предузећа комерцијалног и некомерцијалног карактера. Претпоставка је да овај отпад садржи, као и отпад у сличним градовима ове категорије и величине: хартију, пластику, гуму, метал, текстил, органски отпад, грађевински отпад и отпад са јавних површина. Из панчевачких медицинских установа се у просеку дневно сакупи и одложи око 15 m³ неопасног отпада. С друге стране, сеоска сметлишта месечно прихвате од 15 m³ до чак 1000 m³ комуналног отпада чији састав варира од села до села.

На градском, сеоским сметлиштима и, на жалост, "дивљим" сметлиштима депонује се свакодневно непозната количина опасног комуналног отпада (сијалице и флуо цеви, боје и лакови, неискоришћени пестициди и njihова амбалажа, престарели лекови, моторна уља и мазива, пнеуматици, акумулатори, батерије и сл).

Проблем одлагања опасног отпада у Панчеву није решен, као што он није решен ни на нивоу државе. Ова врста отпада се и даље привремено депонује у импровизованим складиштима у појединачним производним комплексима. Не постоје потпуни подаци о количинама и врстама опасног отпада индустријског порекла. Само три фабрике Јужне индустријске зоне (ХИП Азотара, ХИП Петрохемија, НИС Рафинерија нафте Панчево) редовно воде евиденцију о опасног отпаду. Идентификовано је и евидентирано седам различитих врста отпада који настане током године или је већ депонован:

- стара пираленска уља (ХИП Азотара) 1,97 t ускладиштено;
- минерална уља (ХИП Азотара) 4650 t произведено на годишњем нивоу;
- отпадна лужина (НИС РНП) 1500 t;
- муљ од чишћења АПИ сепаратора и резервоара (НИС РНП) 1700 t ускладиштено;
- отпадни хромни катализатор (ХИП Петрохемија) 9,5 t на годишњем нивоу;
- коришћено уље (ХИП Петрохемија) 4,7 t ускладиштено;
- муљ са примесима живе (ХИП Петрохемија) 26,3 t на годишњем нивоу.

Према подацима Завода за заштиту здравља Панчево у Општој болници годишње настаје 174 тоне медицинског отпада.

Нема поузданих података о количини произведеног биохазардног отпада иако је општина релативно развијен пољопривредни крај са 4 сточне и 14 живинарских фарми.

Квалитет земљишта

За подручје града постоје само резултати спорадичних истраживања различитих домаћих и иностраних организација које су биле ангажоване на испитивању загађености тла, углавном на подручју Јужне индустријске зоне, током и након НАТО бомбардовања. Констатоване су високе концентрације неких полутаната на појединим локалитетима: укупних угљоводоника, живе, пиралена, диоксида, фурана, етилендихлорида и арсена. Изван Јужне зоне нема значајније загађености тешким металима, изузев једне локације, 2,5 km удаљене, где је утврђена врло висока и токсична концентрација олова. Подаци из 2003. године добијени на основу ограниченог истраживања београдског Пољопривредног факултета и Института Тамиш из Панчева наводе на закључак да је квалитет тла на територији општине генерално задовољавајући и да су загађена земљишта локалног карактера, лоцирана у нафтно-хемијском комплексу.

Према Просторном плану Србије на подручју општине је регистрован повећан салинитет и алкализација земљишта због претеране употребе хемијских средстава. Због смањења хумуса у земљи и слабе употребе органских ђубрива погоршан је агрегатни састав тла, повећана је његова збијеност, смањена порозност и погоршан ваздушни режим. Примећен је већи садржај укупног азота, карбоната, гвожђа и, нарочито,

мангана, а недовољне количине калцијума и цинка. Општи је закључак да постоје знаци деградације свих типова земљишта, али још увек у оквирима допуштеног. Ниска радиоактивност вештачког ђубрива које се користи у пољопривреди не одражава се на (повећану) радиоактивност земљишта.

Значајан проблем по земљиште представљају неусловна, градско и сеоска сметлишта и дивља сметлишта, као и привремено и неадекватно одложен опасан отпад из многобројних индустријских постројења.

Посебан вид угрожавања, чак девастације тла представља губитак корисних површина који у Србији износи 40% сваких десет година. То је типични еколошки проблем ове земље коме се поклања недовољна пажња, а који је у нас изазван ерозијом и претераним захватањем земљишта, између осталог, кроз неадекватну и бесправну градњу. Еолска ерозија има највећи утицај на тло у панчевачкој општини. Њен интензитет је од 1,4 до 2 t/h, што према скали угрожености спада у 3. категорију - узнемирана земљишта². То је више од просечног годишњег губитка пољопривредног земљишта у Војводини који износи преко 0,9 t/h³. Подручје општине није угрожено водном ерозијом и у том погледу сврстава се у 5. категорију - врло слаба ерозија. Само поједини делови општине, у околини села Банатско Ново Село и Качарево, према јачини водноерозионих процеса припадају 4. категорији - слаба ерозија.

Хазардна индустријска и друга постројења

Према подацима преднацрта Плана за заштиту од хемијског удеса на подручју Панчева има 41 хазардно постројења, при чему су три највећа од њих (НИС РНП, ХИП Азотара, ХИП Петрохемија) смештена у само градско ткиво, односно, наслањају се на најближе село Старчево. Смањење броја постројења (ратним разарањем 1999. године) је тек незнатно умањило ризик од хемијских удеса. Недовољно је истражен и идентификован утицај малих предузећа са хемијским и другим сличним постројењима на подручју општине Панчево.

Зелене површине

Ниво озелењености Панчева (19,6%) је знатно мањи од препоручених вредности озелењености за градове Србије (30%)⁴. Врло је низак и ниво пошумљености општине Панчево који износи свега 5,8%. Ова оцена се може извести на основу односа стварног (6,3%) и оптималног нивоа пошумљености (17,9%) Јужног Баната.

7.1. Програм мера заштите животне средине

Мере заштите од буке

Поштовањем одговарајућих прописа и постепеним прилагођавањем директивама ЕУ у области заштите животне средине у многоме би се умањило загађивање ваздуха. Предузећа - загађивачи у обавези су да прате емисије загађујућих материја у ваздух, да их контролишу и одржавају испод прописаних вредности. Измерене вредности чине део еколошког информационог система општине Панчева односно важан сегмент за израду интегралног катастра за ваздух (катастар емисија, катастар имисија и катастар деловања) и катастра непријатних мириса. Пошто је увођење континуалног односно периодичног мониторинга имисија на ширем простору веома скупо и сложено, предлаже се увођење биомониторинга на подручју општине Панчево. На основу ових мера се може реализовати програм санације квалитета ваздуха у општини.

Сви они радови и објекти који могу загадити ваздух обавезно се подвргавају процени утицаја на животну средину, а у случају индустријских и привредних зона стратешкој процени. Ради ефикасне заштите од загађивања и буке неопходно је

² Општи план одбране од поплавних унутрашњих вода за територију општине Панчево Службени лист општине Панчево бр. 3/2006.

³ Нацрт Националног програма заштите животне средине Републике Србије, Београд, 2005.

⁴ LEAP (Локални еколошки акциони план), Панчево, 2004.

придржавати се Правилника о заштитним одстојањима између економских делатности и стамбених насеља.

Даљом топлификацијом и гасификацијом насеља може се умањити аерозагађивање из појединачних ложишта и котларница. Економским инструментима еколошке политике се подстичу мере штедње, рационалне употребе енергије, повећања енергетске ефикасности и примене обновљивих извора енергије (биомаса, биогаз, енергија Сунца и ветра, геотермална енергија). Нарочито треба подстицати коришћење биомасе и производњу и коришћење биогаза на селу и пољопривредним добрима. Истраживања рађена на ширем подручју Београда показују да овај простор по приливу Сунчеве енергије спада у релативно богатија подручја. Годишњи просек дневне количине енергије креће се од 3,76 до 3,86 kWh/m² што је нешто боље од подручја Северне Италије, а чак 30% више од Аустрије, водеће земље у свету по површини термалних колектора у односу на број становника. Потенцијал енергије ветра на широј територији Београда је такође значајан; на висини од 100 м износи 1 до 2 MWh/m² годишње. При томе ова два облика енергије су, спрам људских и друштвених потреба, комплементарна; њихови максимуми се смењују периодично (лето - зима). У изгледу је могућност експлоатације енергије ветра, јер су истраживања искористивости овог облика енергије код Долова дала охрабрујуће резултате.

Очувањем постојећих зелених површина, подизањем нових и озелењавањем кровова и фасада, средина се додатно може заштитити од аерозагађења и буке.

Око индустријских зона, села и насеља требало би подићи санитарне односно ветрозаштитне зелене појасеве, а дуж оптерећених саобраћајница посебне заштитне зидове или бедеме односно њихове комбинације, и/или заштитно зеленило,

Одговарајуће мере у области планирања и регулисања саобраћаја повољно утичу на квалитет ваздуха и нарочито на смањење нивоа буке.

1. Санирати највеће идентификоване изворе загађивања у Јужној индустријској зони.
2. Успоставити интегрални мониторинг систем ваздуха на територији читаве општине Панчево и повезати га са еколошким информационом системом Општине Панчево.
3. Израдити интегрални катастар за ваздух (емисије, имисије и деловања) и катастар непријатних мириса.
4. Одговарајућим мерама у области планирања саобраћаја смањити допринос моторизованог саобраћаја у загађивању средине.
5. Убрзати остваривање пројеката топлификације и гасификације Панчева.
6. Повећати удео зелених површина у насељима и подићи заштитне зелене појасеве око индустријских зона и дуж оптерећених саобраћајница.

Мере заштите вода

- Примена постојеће и усвајање нове законске регулативе
- Израда планске документације којом се дефинише намена простора и ограничавајући фактори у смислу успостављања контроле газдовања и заштите водног простора.
- Испитивање хигијенске исправности вода која мора бити задовољена (друга категорија) у природним речним водотоковима Дунав, Тамиш, Надела и Поњавица.
- Мониторинг подземних вода не само у индустријским зонама већ и у свим насељима општине угроженим неконтролисаним испуштањем фекалних вода (водопрпусне септичке јаме, стари бунари и отворена каналска мрежа).
- Редовно ажурирање катастра загађивача са категоризацијом.
- Затварање свих насељских и индустријских испуста употребљених отпадних вода које нису пречишћене до потребног степена који је законом прописан.
- Изградња постројења за третман отпадних употребљених вода у индустријским комплексима до потребног степена који је законом прописан.
- Изградња затворених канализационих система и постројења за пречишћавање отпадних употребљених вода у насељеним местима општине.
- Комплетирање канализационог система Панчева и изградња градског постројења за пречишћавање отпадних употребљених вода.

- Септичке јаме морају бити водонепропусне
- Пражњење септичких јама обављати искључиво на фекалним депонијама које морају поседовати и пречистач отпадних вода без обзира да ли су лоциране на речним водотоцима или отвореним каналима.
- Санација постојећих насељских депонија у смислу спречавања отицања процедних вода у природне водотокове, каналску мрежу и подземље.

Све остале активности у простору које утичу на промену квалитета воде у водоносним слојевима или површинским токовима, морају бити усмерене на спречавање штетног утицаја и обезбеђивање захтеваног квалитета воде.

Изворишта водоснабдевања "Сибница" и "Градска Шума"

Зоне и режими заштите ових изворишта дефинисани су усвојеном "Студијом заштите градског изворишта" на чијој се примени мора инсистирати.

Следећа правила важе генерално не само за будуће извориште у Качареву него и за било које будуће извориште у Општини Панчево.

У зони **непосредне заштите** водоизворишта забрањено је: грађење свих врста инвестиционих објеката осим објеката водоснабдевања, приступ лица која нису запослена, транспортовање отрова, обрада земљишта уз коришћење ђубрива, пестицида и хербицида, непланско сађење дрвећа и бацање и депоновање отпада и испуштање било каквих отпадних вода.

У **ужој зони заштите**, поред ограничења наведених за зону непосредне заштите, забрањена је изградња путева, копање канала и извођење земљаних радова, коришћење земљишта на начин који може угрозити исправност и количину воде и загађивање на било који начин подземних и површинских вода.

У **широј зони заштите** забрањује се : изградња инвестиционих објеката у гранама индустријске производње чије отпадне садрже опасне и штетне материје; изградња објеката становништва (септичке јаме, стаје и други пратећи објекти) без претходно прибављене сагласности и санитарне дозволе; складиштење и употреба отпадних штетних материја; испуштање воде из отпадних канала; забрањена је и изградња септичких јама и сахрањивање уинулих животиња у близини водотока и канала у широј зони заштите до 50 m; бацање и депоновање отпада и забрањено је вршење пољопривредне производње без успостављене контроле и надзора хемијског и биолошког састава подземне воде на контролним пунктовима лоцираним у широј зони заштите.

Успоставља се **појас заштите око постојећег водотока** у широј зони санитарне заштите.

Такође, потребно је успоставити **појас заштите око цевовода сирове воде** од водоторња на изворишту до постројења за прераду воде за пиће а у ширини од 5 м са обе стране цевовода. У овом појасу забрањује се градња свих врста инвестиционих објеката, осим водопривредних објеката и објеката за водоснабдевање, и постављање уређаја и обављање активности које могу на било који начин загадити воду и угрозити стабилност функције цевовода.

Водама се управља по сливним целинама - водним подручјима, где је такође нужна израда интегралног катастра за воде. Основни елементи за еколошко оцењивање стања сливног подручја или водотока је становиште биодиверзитета и препознавање и опис референтних облика.

Санационим програмима у предузећима и минимизирањем тачкастих и линијских извора загађивања стварају се услови за одржање и обнову акватичних екосистема и потенцијалном коришћењу воде река за водоснабдевање.

Као неодложни и хитни задатак намеће се изградња канализационе мреже и подизање постројења за прераду употребљених вода у које би се уливале и претходно третиране индустријске отпадне воде предузећа. У сеоским срединама, нарочито оним удаљеним од водотокова, економским инструментима еколошке политике ће се подстицати сваки покушај организованог децентрализованог прикупљања, одвођења и алтернативног пречишћавања (нпр. биолошким методама) употребљених вода из домаћинства. Истоветним инструментима се грађанство може покренути на штедњу пијаће воде и значајније коришћење кишнице у техничке сврхе.

Један од главних оперативних циљева је јачање капацитета самопречишћавања вода што се постиже програмом враћања површинских вода у првобитне услове блиске природним (ренатурација) и спречавањем упуштања употребљених вода.

1. Наставити постављање сепарационе канализационе мреже и изградити постројења за прераду употребљених вода (ППОВ).
2. Сва панчевачка предузећа која испуштају употребљене воде у обавези су да изграде одговарајућа постројења за предtretман односно, (уколико нису у могућности да се прикључе на градско ППОВ) третман отпадних вода.
3. Општини Панчево је неопходан интегрални катастар за воде (емисије, имисија и деловање) и одговарајући мониторинг подземних вода.

7.2. Мере управљања комуналним отпадом

Управљање комуналним отпадом треба да почива на директивама ЕУ. Нагласак је на мерама спречавања и смањивања стварања отпада, решавања проблема отпада на месту настајања, на поступцима поновне употребе и рециклаже итд. јер се досадашња пракса поступања са отпадом (сакупљање, транспорт и одлагање) показала недовољном и неодрживом.

Неопходно је довршити санитарну депонију, основати регионално постројење за рециклажу укључујући погоне за компостирање органског отпада и постројење за искоришћење енергије из отпада. Поред санитарне предлаже се оснивање депоније сепарисаног грађевинског отпада, при чему капацитети обе депоније треба да прихвате сав комунални и грађевински отпад из општине. Нерационално је и економски и еколошки даље постојање локалних сметлишта и издвојених сеоских ЈКП-а. Нека од њих треба да буду трансформисана у претоварне станице у оквиру целовитог система управљања комуналним отпадом. Разрађеним, савременим програмом мера могуће је значајно продужење експлоатационог века санитарне и грађевинске депоније.

Важно је истаћи да је Националном Стратегијом управљања отпадом из маја 2003. године планирано да неколико београдских општина (Палилула, Стари град, Врачар и Савски Венац) и општина Панчево, као регион са 437 602 становника и дневном "производњом" комуналног отпада од 280 t, користе заједничку регионалну депонију. Питање је да ли се недовршена санитарна депонија Панчева уклапа капацитетом, положајем и организацијом у наведено стратешко опредељење. Или би општина Панчево по питању управљања комуналним отпадом требало да се повеже са појединим околним општинама Јужнобанатског округа? У том смеру су већ начињени први кораци потписивањем уговора између општина Панчево, Опово и Ковин и надлежног Републичког министарства о прерастању панчевачке депоније у регионалну.

1. Израдити План управљања комуналним отпадом, укључујући и опасан комунални отпад. У оквиру Плана треба устројити систем примарне сепарације комуналног отпада и довршити санитарну депонију уз оснивање регионалног постројења за рециклажу укључујући погоне за компостирање органског отпада и постројења за искоришћење енергије из отпада. Поред санитарне предлаже се оснивање депоније сепарисаног грађевинског отпада. План управљања треба да садржи читав сет економских инструмената ради повећања ефикасности мера.
2. Постојеће градско сметлиште и већину сеоских сметлишта је неопходно затворити, санирати и рекултивисати, док мањи број одређених сеоских сметлишта, после санације, ваља претворити у претоварне станице.
3. На нивоу општине односно округа основати регистар организација и објеката које стварају биохазардни отпад. У оквиру простора за санитарну депонију предвиђена је и локација за подизање постројења за спаљивање дела биохазардног отпада (угинуле животиње, конфискати и сл). Проблем (био)медицинског отпада, до оснивања регионалног центра за инсинерацију, привремено ће се решити изградњом централног објекта за одлагање раздвојеног инфективног и неинфективног отпада, као и складишта за престареле лекове и ниско радиоактивни отпад.

Мере заштите од хемијских удеса, опасног отпада, јонизујућих и нејонизујућих зрачења

Предузећа која производе, прерађују, складиште и превозе опасне материје у обавези су да предузму низ мера: поштовање нових домаћих прописа произишлих из директива ЕУ у области заштите животне средине као и прилагођавање директивама међународних индустријских и гранских удружења, израда процене опасности и плана заштите од хемијског удеса, поштовање правилника о заштитним одстојањима, стандардизовање управљања предузећем, у оквиру тога и еколошким ризиком, преко увођења серије стандарда JUS ISO 14000 или EMAS 2, минимизација и строга контрола превоза опасних материја и отпада итд.

Проблем опхођења са опасним отпадом (медицинским и индустријским) решава се кроз разрађене процедуре поступања са опасним отпадом као зачетка израде посебних програма управљања опасним отпадом на нивоу региона и предузећа и здравствених установа.

Заштита од јонизујућих зрачења се своди на што брже уклањање радиоактивних громобрана.

Предложен је Правилник о сигурносним растојањима између стамбених објеката и далековода (преузет од Међународне комисије за заштиту од нејонизујућег зрачења) ради умањења ризика од нејонизујућих зрачења:

напон водова у KW	132	220	380
минимално сигурносно одстојање са обе стране водова у m	10	18	28

1. Израда планова заштите од хемијског удеса и њихово редовно ажурирање или ревизија у предузећима са хазардним постројењима и опасним материјама;
2. Увођење и поштовање Правилника о заштитним одстојањима односно Правилника о сигурносним растојањима;
3. Увођења еко менаџмент система у предузећа применом стандарда JUS ISO серије 14000 или EMAS 2 и система управљања (менаџмент) ризиком.
4. Карактеризација отпада, идентификација и категоризација опасног отпада и израда каталога опасног отпада у предузећима која производе опасан отпад.

Мере заштите на привредним локацијама са повећаним ризиком

Сва предузећа на локацијама са повећаним ризиком су због велике концентрације хазардних постројења у обавези да узајамно усклађују своје развојне програме и текуће делатности и да их прилагоде потребама и захтевима безбедности околине. Придржавање одредбама Правилника о заштитним одстојањима је од највећег значаја за сигурност ближе и даље околине предузећа.

Мере заштите земљишта

Претходне мере у заштити ваздуха, вода, управљања отпадом доприносе делимично и заштити тла. Основно је да се наставе и остваре сви програми ремедијације земљишта у Јужној индустријској зони.

Иако на простору општине Панчево нема, према закону, посебно издвојених ерозионих подручја која би захтевала посебне мере заштите и санације, потребно је предузети превентивне и заштитне мере ради смањивања и спречавања еолске ерозије тла: повећавање површине под шумом, подизање ветрозаштитних појасева, очување постојећих трстика и затрављивање неискоришћених ораница и других површина.

Заштита тла око саобраћајница захтева особиту пажњу и једноставне мере попут: замене соли за путеве одговарајућом нешкодљивом материјом и ризлом, одвојено прикупљање, спаљивање или компостирање околног зеленила итд.

Губитак корисних површина спречава се: увођењем стандарда за ограничавање коришћења земљишта, програмом ограничавања површина за саобраћај, израдом катастарa слободних, неизграђених парцела.

1. Убрзати спровођење планова санације (ремедијације) тла у нафтно-хемијском комплексу.

2. Економским инструментима еколошке политике стимулирати коришћење нешкодљивих биолошких средстава заштите и прихрањивања у пољопривреди.
3. Израдити катастар слободних, неизграђених парцела.
4. Првенствено економским инструментима спречити ненаменско и нерационално коришћење земљишта тј. промену намене пољопривредног и шумског земљишта која се углавном врши олако и против начела одрживог развоја.
5. Успоставити катастар непокретности и систем праћења квалитета земљишта организовањем даљег и обимнијег истраживања тла, започетог 2003. године.

Мере заштите природе

Кроз стварање и спровођење локалног Програма заштите природних добара врши се интегрална заштита природе. Неопходно је доследно поштовати зоне заштите (зоне утицаја) код заштићених природних добара. Подручја са изразитим природним вредностима се штите од антропогеног утицаја већ предложеним мерама заштите животне средине, између осталог, мерама против губитка корисних површина и одговарајућим планским техникама - обавезном израдом процене утицаја и стратешке процене утицаја на животну средину за објекте, делатности и веће захвате у простору.

Еколошки информациони систем општине Панчево у настајању треба да обухвати и информациони систем заштите природе.

Приоритети еколошке политике општине Панчево

1. Довршетак пројеката санације последица НАТО бомбардовања у Јужној индустријској зони.
2. Санација главних извора загађивања у Панчеву као основа за одрживи развој локалне заједнице.
3. Ревизија постојећег катастра загађивача ваздуха и довршетак катастра за ваздух (катастар имисија и деловања). Израда интегралног катастра за животну средину - за све делове животне средине (катастар емисија, катастар имисија и катастар деловања) и катастра непријатних мириса.
4. Ревизија и реконструкција система континуалног аутоматског мониторинга општине Панчево и конституисање система биомониторинга.
5. Дограђња еколошког информационог система Општине Панчево и његово повезивање са информационом системом заштите животне средине Републике Србије.
6. Приступање процесу стварања Локалне Агенде 21 као трајне обавезе развијања заједнице на одрживи начин. У стварању ЛА 21, односно постизању одрживости, неопходно је и најважније, најшире и активно учешће јавности, пре свега грађана, затим невладиних организација, мас-медиа, установа, органа власти, предузећа и др.
7. Наставак спровођења пројекта, процеса, Панчево здрав град, са тенденцијом проширења на читаву општину, према методологији Светске здравствене организације.
8. Израда Плана управљања комуналним отпадом у општини Панчево односно у региону.
9. Завршетак општинске/регионалне санитарне депоније са пратећим садржајима и њено пуштање у рад.
10. Оснивање општинског информационог система - катастра опасног и биохазардног отпада.
11. Завршетак израде општинског Плана заштите од хемијског удеса.
12. Увођење еко менаџмент система према стандардима JUS ISO серије 14000 или EMAS 2 у сва панчевачка предузећа која својим радом утичу на животну средину, а нарочито у предузећа Јужне индустријске зоне и у јавно-комунална предузећа општине Панчево.
13. Озелењавање насеља, града и села, општине Панчево и пошумљавање подручја општине Панчево ради достизања препорученог, оптималног нивоа

озелењености и пошумљености. Подизање санитарно заштитних зелених појасева око појединих индустријских зона, пре свега Јужне зоне, и ветрозаштитних појасева око села и дуж регионалних и магистралних путева.

14. Повећање броја заштићених природних добара на простору општине Панчево, односно апсолутно и релативно повећање површина под заштитом.

Мониторинг систем (систем праћења квалитета животне средине)

У Општини Панчево су начињени извесни кораци у стварању система праћења квалитета животне средине. Пре десетак година урађен је, међу првима у земљи, катастар емисија тј. загађивача ваздуха у Панчеву, као важне основе за развој мониторинг система. Овај катастар би требало рецензирати и ревидирати. Неопходно је сачинити и катастар емисија (загађености ваздуха) и катастар деловања (загађеног ваздуха). Сличне катастре ваља израдити и за друге елементе животне средине (воду, тло, подземне воде, буку) чиме би настао интегрални катастар за животну средину. Интегрални катастар може бити допуњен катастром непријатних мириса. Општинска управа поседује и дигитални катастар загађивача вода у Панчеву.

Квалитет ваздуха је у Панчеву праћен посредством два мониторинг система: званичног, којим управља Завод за заштиту здравља Панчево, и незваничног, који је у власништву Општине Панчево. Први мониторинг систем има само два мерна места, уместо три, како је републичким програмом контроле квалитета ваздуха предвиђено. Општински систем прати загађеност потпуно аутоматизовано и континуално преко четири мерна места. С обзиром на то да није званично признат, општински систем треба реконструисати и институционално реорганизовати. Проблем у праћењу квалитета ваздуха је што је оно ограничено само на поједине делове града, односно села Старчево. У наредном периоду требало би проширити мрежу мерних станица мониторинг система или увести друге модерне технике и методе мониторинга ваздуха, како би било покривено макар подручје града и поједина села. Ради смањења трошкова праћења квалитета ваздуха и добијања основних информација о стању атмосфере на ширем подручју града, у селима и на простору читаве општине, ваља планирати увођење биомониторинга. Постојећи и будући проширен систем праћења квалитета ваздуха обавезно би требало повезати (умрежити) са мониторингом емисија предузећа, потенцијалних загађивача ваздуха. Панчевачка предузећа која емитују загађујуће материје у ваздух, требало би, због велике оптерећености животне средине у Панчеву, да инсталирају систем аутоматског континуалног мониторинга емисија из свих извора: организованих и неорганизованих (контролисаних и неконтролисаних). Само на тај начин се може добити целовита слика о стању и процесима у ваздуху и створити могућност за контролу загађења. Даље унапређење оваквог интегрисаног модуларног систем мониторинга ишло би у правцу изградње и инсталисања нове, званичне метеоролошке станице и њеног повезивања са системом. Укрштање метеоролошких података са подацима о емисији (загађивању) и емисији (загађености) омогућило би прецизније управљање загађењем односно заштитом животне средине и рано предвиђање и одговор на хемијски удес, као и процену последица удеса и екцесних догађаја. У том правцу је Општина Панчево предузела прве кораке, оснивањем еколошког информационог система, модуларног аутоматизованог система за праћење загађења из Јужне индустријске зоне, рано откривање хемијских удеса, узбуњивање и одговор на удес.

Посредством овлашћених установа Општина Панчево периодично и систематски прати ниво буке у граду и континуирано, од 2001. године, квалитет подземних вода на ободу Јужне индустријске зоне према селу Старчево и старчевачком атару. Пошто су оба мониторинг система ограничена на релативно уска подручја, неопходно је да у наредном периоду сачинити план периодичног праћења нивоа буке и квалитета подземних вода на ширем простору који би обухватио сва панчевачка села и издвојена насеља.

8. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА

На подручју општине Панчево се налазе само два заштићена природна добра: Парк природе "Поњавица" између Банатског Брестовца и Омољице (површине 60,83 ha, стављен под заштиту 1995) и Споменик природе "Три стабла белог јасена код Долова" (под заштитом од 1999) и Строги природни резерват "Омољичка ада", важеће Решење број 01-537/1 од 23.09.1961, у току је рад на новом предлогу за заштиту у оквиру Доњег Подунавља. О првом добру званично се стара ДВП Тамиш Дунав Панчево, а о другом ЈКП Долово из Долова. У поступку стављања под заштиту су стабло црвенолисне букве и два стабла храста у Омољици. Поред тога, велику природну вредност у погледу очуваности екосистема и биодиверзитета представљају делови Потамишја (нпр. остаци Јабучког и Глогоњског рита), Подунавља, дунавске аде: Штефанац, Чакљанац, Форконтумац, Ивановачка и Брестовачка ада и аутохтоне шуме. Ова природна добра, укључујући и она заштићена, су угрожена неконтролисаним урбанизацијом, индустријализацијом, повећањем пољопривредних површина и подизањем пољопривредних и шумских засада у монокултури на рачун аутохтоних врста и шума.

На територији општине Панчево стављени су под заштиту биљне заједнице црне тополе, врбе и јасена, решењем Републичког завода за заштиту природе из 1961. године. Ове биљне заједнице се налазе једна на старчевачкој ади, а друга на Ивановачкој ади. Као најизворније и најочуваније ове биљне заједнице, које због своје специфичности и посебног значаја за науку треба потпуно препустити спонтаном природном развоју, у њих је забрањено уносити било какве промене, као и искоришћавање било каквог природног извора наведене биљне заједнице. Ове заједнице представљају природног извора наведене биљне заједнице. Ове заједнице представљају природне лабораторије у којима је могуће праћење и упознавање процеса који се у ценотички чврстим и динамично стабилнијим екосистемима одигравају, праћење еколошких фактора, као и праћење узрока и последица различитих промена.

На површини обухваћеној овим планом налазе се аде Чакљанац површине 1.590.620 m², Форконтумац 3.916.644 m², Штефанац и Доња Ада 5.505.108 m², Старчевачка Ада 850.983 m². На њима се налазе делом култивисане шумске површине сем природних шума *Salicetum albae*, *Salicetum triandre*, *Frahino -Quercetum roboris*. Штефанац и Чакљанац немају на себи изграђене објекте, зап разлику од аде Форконтумац на којој се налази викенд насеље Бела Стена. Баре Пљоштана и Дана су осетљиви екосистеми са богатом заједницом орашка *Tetra patans*, која је реликтна врста, заштићена Уредбом за природне реткости (Сл. гласник РС бр.50/93). Ове две баре су значајне за опстанак и других ретких и угрожених врста флоре и фауне. На ади Чакљанац се налази бара Сита чија дубина варира од 2-3,5m, значајна по заједници *Nymphaetum albo-luteatum*, чији назив говори да доминирају бели и жути локвањ, односно *Nymphaea alba* и *Nymphaea luteum*, такође заштићене Уредбом за природне реткости (Сл. гласник РС бр.50/93). На овој ади се налази и вредна састојина храста лужњака.

На острву Штефанац налазе се природне састојине старих стабала беле и црне тополе који су реткост на плавним подручјима у Србији.

Форконтумац је претрпео највећи антропогени утицај.

Заштита и уређење простора са природним добрима спроводиће се сагласно успостављеном режиму 3 степена заштите, којим је :

- забрањена промена намене заштићених површина,
- забрањено предузимање активности које могу да измене изглед или доведу у питање биолошки опстанак заштићеног природног добра (депоновање отпада, раскопавање и депоновање земље, садња другог зеленила, испаша стоке и сл.)
- дозвољено предузимање биолошко-техничких мера заштите и кошење траве на заштићеној површини природног добра.

У строгом и специјалним резерватима природе дозвољене су само оне радње које су везане за научна истраживања и праћење спонтаног природног развоја. За предузимање било каквих радњи које могу непосредно или посредно проузроковати промену изгледа, стања или особености заштићеног објекта потребна је дозвола органа који се бави пословима заштите природе.

8.1. Коришћење, уређење и заштита природног добра

Коришћење природног добра не сме бити на штету очувања природних вредности, а коришћење природних ресурса мора бити зановано на принципима одрживог развоја. Коришћење подручја је усмерено на следеће активности у области шумарства, ловства, научно-истраживачких и едукативних програма:

8.2. Стабло црне тополе "Populus nigra" и стабло беле тополе "Populus alba"

- ради очувања **стабла црне и беле тополе** забрањено је стабло сећи, оштећивати гране и предузимати било какве друге радње на стаблу које би угрозиле његов опстанак, уз забрану паљења ватре или било каквих радњи испод самог стабла. Ревизија заштите овог стабла је у току. Предвиђа се да ће ово стабло остати под заштитом.

8.3. Стабло врбе и јасена

- ради очувања **стабала врбе и јасена** забрањено је стабла сећи, оштећивати гране и предузимати било какве друге радње на стаблима које би угрозиле њихов опстанак. Подраст испод оба стабла треба периодично уклањати како би се стабло несметано развијало. Ревизија заштите ових стабала је у току. Предвиђа се да ће стабла остати под заштитом, уз забрану паљења ватре и било каквих радњи испод самих стабала.

8.4. Станишта природних реткости

На основу стручних и научних публикација, теренских истраживања, као и према постојећој документацији Завода за заштиту природе утврђено је да се на овом простору налази већи број локалитета који представљају станишта природних реткости. У складу са Уредбом о заштити природних реткости (Сл. гласник РС, бр.50/93) на њиховим стаништима уважава се I степен режима заштите. У границама I степена заштите забрањује се коришћење природних богатстава и искључују сви други облици коришћења простора и активности осим научних истраживања и контролисане едукације.

8.5. Подручја значајна за заштиту

На подручју Општине Панчево, посебно значајна подручја за очување природних вредности (нарочито фауне птица), су:

- Парк природе "Поњавица" између Банатског Брестовца и Омољице (површине 60,83 ha, стављен под заштиту 1995) и Споменик природе "Три стабла белог јасена код Долова" (под заштитом од 1999)
- Потамишја (нпр. остаци Јабучког и Глогоњског рита), Подунавља, дунавске аде: Штефанац, Чакљанац, Форконтумац, Ивановачка и Брестовачка ада и аутохтоне шуме.
- стабло црвенолисне букве и два стабла храста у Омољици.

9. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Очување културног наслеђа

Споменици културе су Манастир Војловица и Црква светог Преображења (од изузетног значаја), Српска православна црква пресељења моштију Св.Николе "Мала Горња", "Велика Доња", Успенска црква (од великог значаја), објект српске православне црквене општине, фрањевачки самостан, Светионици на ушћу Тамиша у Дунав. Зграда на Тргу слободе бр.1 и 3, зграда Народне пиваре из 1722. год, зграда у ул.Николе Тесле бр.3, зграда Магистрата, зграда у ул. Д.Туцовића бр.2, зграде на Тргу Краља Петра Првог бр.1, 3, 4, 6, 8-10 и бр.11, зграда између Његошеве и Змај Јовине, зграда у Штросмајеровој бр.2, зграда на углу Војводе Радомира Путника и Ж.Зрењанина, зграда у

В.Караџића, зграда у Војводе Р. Путника бр.1, 4 и продавница "Ратара", зграда у Војводе Мишића бр.1, зграда у П. Драпшина бр.3, зграда у Масариковој бр.1, зграда у Његошевој бр.2, зграда Сокаче бр.2, зграда у Браће Јовановића бр. 22 и 24, зграда у Змај Јовиној бр. 4.

Археолошка налазишта обухватају локалитет у Иванову на обали Дунава и локалитет "Град" у Старчеву. У насељу Панчево постоји 18 регистрованих локалитета који упућују на постојање остатака праисторијских (Неолитских) насеља, нарочито на потезу према Јабуци, на трагове боравка Сармата (3. и 4. век н.е.) око градског стадиона, појава Словена (7. и 8. век н.е.) на простору данашње индустрије стакла и многобројна сведочанства о римској провинцијској култури (ужи центар Панчева и Војловица).

Просторне културно-историјске целина је старо градско језгро Панчева.

Амбијенталне целине у центрима насеља Старчево, Омољица, Качарево, Јабука и Банатско Ново Село представљају барокну сеоску архитектуру плански формираних насеља из 18.века, и као такве их треба сачувати у највећој могућој мери.

Такође, споменицима од посебног значаја су и стара панчевачка **гробља**. На територији насеља Панчево налазе се гробља - Православно, Католичко, Евангелистичко (Котеж), Војловачко и Јеврејско, али су неуређена у великој мери. Реформистичко гробље је током 2003. године преуређено, а Ново гробље се коректно одржава.

Панчеву недостаје око 5 ха површина намењених за сахрањивање те су, због тога предузете мере за изградњу гробља на новој локацији и радови су у завршној фази.

Поред културне баштине неопходно је навести и **духовну баштину** као интегрално наслеђе о коме се мало говори. Духовно наслеђе простора једно је од суштинских елеманата опстанка и развоја простора. Верско-културне заједнице већ напред наведених вероисповести, у складу са савременим европским начелима треба да добију још шире могућности за очување својих верских и сакралних обележја и других услова за рад.

Заштита, конзервација и обнова културне баштине треба да се спроводи кроз мере које су у складу са Законом о културним добрима и правилима урбанистичке заштите, и то кроз различите нивое третмана, у зависности од вредности и концентрације баштине, као:

- интегративна конзервација
- општа обнова
- усмерена урбана обнова
- повремене усаглашене интервенције у грађеном ткиву

Ово подразумева претходну пажљиву ревалоризацију културних вредности и осмишљено интервенисање кроз урбанистичке планове, уз дефинисање различитих целина и зона за које ће бити утврђене конкретне мере заштите.

Мере очувања културног наслеђа

- **утврђивање планова и програма заштите** на основу јасних правила и принципа, уз ваљану категоризацију, а затим и нивое интервенција у појединим категоријама културног наслеђа, које неће бити још један вид административне процедуре управљања простором, већ суштински интегралан рад на урбаној ревитализацији простора;
- **израда планова и студија изводљивости**, на основу ових планова, пре свега за примере наслеђа високих валоризованих потенцијала, који представљају јасно опредељење ка његовом коришћењу и нуде конкретне правце ка његовом активирању;
- **конкурисање за финансирање**, на основу претходног,
 - из буџетских и других средстава, за различите радове на културној баштини (опремање, уређење)
 - у оквиру европских програма реконструкције, оријентисаних ка развоју културних стаза

Коришћење културног наслеђа

Културно наслеђе, по правилу, представља један од основа туристичке понуде неког подручја, али се истовремено морају развијати и остали видови његовог коришћења, пре свега едукативна и привредна димензија, који – међусобно интегрисани – морају да чине одговарајући приступ наслеђу као ресурсу.

Туристички аспект

На простору општине Панчево, а посебно у контексту ширих регионалних културно-историјских веза, могуће је препознати низ подручја и локалитета културног наслеђа који могу постати део туристичке понуде, од локалног, преко националног, до међународног значаја

С обзиром на слојевитост културног наслеђа, различитост културних добара – како по врсти, тако и по вредности и значају – могуће је препознати различите нивое потенцијалних итинерера, који се свде на следеће:

- локалне културне везе
- националне културне везе
- међународне културне везе

Наведене категорије подразумевају успостављање специфичних веза културног наслеђа општине, у зависности од његовог значаја, и то по врсти културних добара, историјским перодима, генези културних трагова, различитим типолошким карактеристикама, упоредности друштвеног, културног и градитељског развоја и сл. Поједини елементи, посебно када је реч о националним и међународним културним стазама, могу постати део ширих културних итинерера, што захтева програмско повезивање на овом плану са ширим окружењем, али и неопходно претходно улагање у њихову конзервацију, презентацију и инфраструктурно опремање.

Заштита културних добара

Услови заштите непокретног културног наслеђа у овом Плану, односе се на опште одреднице (евидентирани карактеристике - специфичност насеља) и посебне услове очувања, одржавања и коришћења на основу којих је утврђено споменичко својство.

Услови заштите односе се на све категорије добара.

На утврђивање зона заштите непокретних културних добара у насељима и евидентирања зона са амбијенталним вредностима утицале су пре свега карактеристике првобитне матрице насеља, сачуваност првобитног система парцелације и регулације, улични профили, као и концентрација оригиналних објеката са очуваним аутентичним карактеристикама. Заштитом ових зона чувају се карактеристичне визуре и воде насеља.

Објекти профане архитектуре новијег доба и амбијенталне целине биће оцењивани у урбанистичким плановима тих насеља и ревитализовани у складу са принципима заштите и савременим потребама.

Сакрални објекти

Заштита сакралних објеката вршиће се применом следећих услова и мера:

- сву планску, урбанистичку и техничку документацију радити у складу са условима и мерама заштите непокретног културног добра, утврђеним од стране надлежне службе за заштиту културних добара,
- црква за заштићеном околином, као непокретно културно добро од изузетног или великог значаја, подлеже највишем степену заштите кроз примену конзерваторских мера и очување аутентичности, карактеристичних елемената архитектуре, габарита, конструктивних и декоративних елемената екстеријера и ентеријера, карактеристичне материјализације (без примене савремених материјала за обраду фасада) и мобилијара,

- за уређење порте потребно је урадити пројекат партерног, хортикултурног и пејсажног уређења по условима службе за заштиту природе и службе за заштиту споменика културе,
- као предуслов за конзервацију и потенцијалну реконструкцију извршити неопходна археолошка истраживања самог храма и околног простора,
- конзерваторско-рестаураторске радове на сликарству могу вршити само овлашћена лица, у складу са Законом.

Објекти грађанске архитектуре

Објекти грађанске архитектуре штитиће се:

- очувањем карактеристичних елемената архитектуре, габарита, конструктивних и декоративних елемената екстеријера и ентеријера, карактеристичне материјализације и мобилијара;
- забраном радова који могу угрозити статичку стабилност објекта.

Објекти народног градитељства

Заштита објеката народног градитељства вршиће се применом следећих услова и мера:

- очувати постојећу парцелацију, волумен и изграђеност парцела,
- очувати постојећи хоризонтални и вертикални габарит објеката,
- очувати архитектонски облик и традиционалне грађевинске материјале којима су објекти грађени, а који ће се детаљно утврдити путем мера техничке заштите,
- очувати или реконструисати изворни изглед, стил, декоративне елементе уз примену оригиналних материјала, на основу конзерваторских услова,
- у случају девастираних објеката, извршити рехабилитацију или замену објеката на основу сачуваних обликовних елемената и података,
- у непосредној близини споменика забранити изградњу објеката који својом архитектуром, димензијама, формом и функцијом деградирају споменичко својство заштићеног објекта,
- забранити радове који могу пореметити статичку стабилност објекта,
- за све радове у непосредној близини споменика неопходно је прибавити сагласност надлежног Завода за заштиту споменика културе.

Просторне културно-историјске целине насеља

Заштита и уређивање просторне културно-историјске целине насеља, планираће се детаљно кроз израду урбанистичких планова за та насеља, применом следећих услова и мера:

- сву планску, урбанистичку и техничку документацију за ове целине радити у складу са условима и мерама заштите непокретног културног добра, утврђеним од стране надлежне службе за заштиту културних добара,
- потребно је очувати старе урбане матрице насеља, са карактеристичним урбаним елементима и регулацијама,
- очувати постојећу парцелацију, волумен и изграђеност парцела,
- очувати постојеће грађевинско-регулационе линије и принцип ивичног, традиционалног грађења тамо где је очуван, као и ревитализовати принцип ивичне регулације,
- очувати архитектонске облике објеката са утврђеним својствима (вертикални и хоризонтални габарит, изгледи фасада, кровне масе), традиционалне материјализације (материјали за изградњу и обраду, кровни покривач, декоративни елементи); за све интервенције у простору, за које се прибавља грађевинска дозвола морају се прибавити мере техничке заштите које утврђује надлежни Завод за заштиту споменика културе,
- посебним пројектом предвидети оживљавање и уређење простора центра насеља, по условима и мерама службе заштите,
- извршити рехабилитацију или замену новим објектима девастиране објекте и ремоделацију непримерених архитектонских форми; доградња постојећих објеката утврђиваће се у односу на валоризацију појединачних објеката,

- свако урбано санирање које би обухватало уклањање објеката са утврђеним својствима (архитектонско, амбијентално, историјско) мора се извршити уз претходне услове службе заштите,
- урбанистичко, комунално и хортикултурно опремање, уређење и одржавање јавних простора утврђиваће се у складу са условима службе заштите споменика културе,
- забрањује се извођење радова који могу угрозити статичку стабилност објекта.

У зонама нових амбијенталних вредности могуће је остварити већи опсег нове градње која би требало да се врши сходно општим мерама заштите.

Меморијални комплекси, споменици и спомен обележја

Заштита ових објеката вршиће се применом следећих услова и мера:

- споменичка подручја и објекте штитити у изворном, интегралном облику
- дозвољене су урбанистичке интервенције у циљу регулације приступа спомен обележју, као и партерна решења заштићене зоне спомен обележја.

Студијом су идентификоване три категорије меморијалних целина, споменика и спомен обележја, односно одређени су објекти са очувањем:

- **обележја која се не могу заменити или дислоцирати** - односе се на сва спомен обележја која се налазе у оквиру просторно-културно-историјских целина, спомен обележја места догађаја, као и на надгробне споменике,
- **обележја која је могуће дислоцирати**, уколико се њима не обележава само место догађаја – односе се на све споменике, спомен бисте, спомен чесме, које имају уметничку вредност,
- **обележја историјских догађаја које је могуће заменити, али не и дислоцирати** – односе се на све споменике, а првенствено на спомен плоче којима су обележена места историјски значајних догађаја; ова обележја немају посебну уметничку вредност, или се налазе на објекту који је потребно заменити.

Археолошки локалитети

На свим констатованим археолошким налазиштима, која су утврђена у Плану, односно на археолошким налазиштима која су проглашена за непокретна културна добра и у њиховој заштићеној околини, као и у зони археолошких локалитета који су евидентирани као непокретности које уживају претходну заштиту, потребно је пре предузимања било каквих земљаних радова тражити од надлежног Завода посебне услове заштите. На овим локалитетима дозвољена је изградња инфраструктуре и извођење грађевинских радова само уз претходно прибављање појединачних мера заштите и обезбеђивање заштитних археолошких ископавања, праћења радова и адекватне презентације налаза.

Мере заштите археолошких налазишта укључују и археолошку контролу приликом земљаних радова већег обима у оквиру целе зоне обухваћене Просторним планом општине Панчево и ван наведених локација и парцела на којима су евидентирани археолошки локалитети, што подразумева благовремено обавештавање надлежног Завода за заштиту о планираним радовима.

Заштита евидентираних археолошких локалитета подразумева обавезу да се, у складу са Законом о културним добрима, у планску и урбанистичку документацију уградње услови и мере заштите утврђени од стране надлежног Завода за заштиту културних добара.

Мере заштите и услови за коришћење и уређење на подручју заштићених зона

Мере заштите у заштићеној околини непокретних добара и евидентираних добара под претходном заштитом подразумевају да је:

- дозвољено урбанистичко, комунално и хортикултурно опремање, уређење и одржавање,
- потребно очувати постојећу уличну матрицу и карактеристике просторне организације,
- забрањено вршити радове који могу угрозити статичку стабилност непокретног културног добра,
- забрањено подизање објеката који архитектуром, габаритом или наменом могу угрозити споменик културе,
- забрањено складиштење отпадних и штетних материја,

- у случају земљаних радова обавезно археолошко праћење радова,
 - у заштићеној околини проглашених археолошких локалитета дозвољена изградња инфраструктуре и извођење грађевинских радова, уз претходно прибављање појединачних мера заштите и обезбеђивање заштитних археолошких ископавања, праћења радова и адекватну презентацију налаза.
- Поред општих и појединачних правила коришћења, уређења и заштите подручја датих овим Планом, која ће се примењивати кроз даљу разраду Плана (урбанистички планови) у службама заштите и другим одговарајућим институцијама потребно је:
- формирати свеобухватну, потпуну и ажурну документацију (текстуално, нумерички и графички) како би се успоставио регистар непокретних културних добара који су заштићени, или које треба заштитити и за њих утврдило стање, као и одговарајуће мере заштите,
 - припремати одговарајућу документацију посебно за појединачне споменике које није могуће ефикасно заштитити мерама техничке заштите,
 - преиспитати до сада коришћене критеријуме за вредновање и сврставање културних добара у појединачне категорије,
 - израдити Дугорочни програм заштите, систематског истраживања и проучавања укупног културно-историјског наслеђа, који ће бити основ за израду просторно-планске и пројектно-техничке документације,
 - припремати и израђивати појединачне програме, планове и пројекте заштите, презентације и коришћења непокретних културних добара.

10. КОРИШЋЕЊЕ И УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И АКЦИДЕНТНИХ СИТУАЦИЈА

Мере заштите од елементарних непогода

1. Земљотрес

На основу Карте сеизмичког хазарда Републике Србије (РГФ Београд, 1998. г.), која се односи на параметре максималног интензитета земљотреса за повратне периоде времена од 50, 100, и периоде од 200 - 500 година (ретроспективно), на којој су представљени очекивани максимални сеизмички интензитети, шире подручје Панчева је на олеати за повратни период од 100 година припада 4. категорији тла, са 7. степеном сеизмичности и коефицијентом сеизмичности $K_s = 0,03 - 0,04$, односно са сеизмичким интензитетом $I = 7,17 - 7,83$.

Заштиту од земљотреса представљаће примена асеизмичког пројектовања објеката, односно примена сигурносних стандарда и техничких прописа о градњи на сеизмичким подручјима. Овим се обезбеђује одговарајући степен заштите људи и минимална оштећења грађевинских објеката, односно континуитет у раду објеката од виталног значаја у периоду након земљотреса. У зонама са густим урбаним ткивом, **неопходно је урбанистичким плановима дефинисати све безбедне површине на слободном простору које би у случају земљотреса представљале зоне за евакуацију и склањање становништва.**

Због постојања одређеног сеизмичког ризика, применом превентивних мера није у потпуности могуће остварити потпуну заштиту људи и објеката. Зато се техничким и организационим мерама прописују услови и дефинишу оперативне мере спасавања, рашчишћавања рушевина као и збринавање угроженог становништва.

Приликом планирања и изградње простора, сви чиниоци који имају утицај на смањење утицаја земљотреса (изграђеност, густина насељености, системи изградње, спратност објеката, мрежа неизграђених површина и др.), морају да буду дефинисани у оптималним (дозвољеним) границама, како би се утицај могућег земљотреса максимално умањио.

Мере заштите које су уграђене у просторна решења у овом Просторном плану чине факторе који су од утицаја на смањење повредљивости простора, а уједно и на трансформацију ка бољем уређењу и организацији у оквиру постојећих граница. Овај

План даје само оквирне услове за изградњу и организацију насељских површина јер ће се детаљније разрадити на нивоу урбанистичких планова самих насеља (одговарајући степен изграђености земљишта, ограничење густине насељености, спратност објекта, планирање слободних површина за потребе евентуалног измештања и збрињавања становништва, побољшање квалитета стамбеног и грађевинског фонда у насељима уз већи степен опремљености одговарајућом инфраструктуром).

Грађевинско-техничке мере: правилан избор локације за објекте; забрана градње у заштићеним деловима природе, на неподесним теренима, као и строго поштовање и примена важећих законских прописа за градњу на сеизмичким подручјима.

2. Поплаве

Постојећи заштитни системи на водотоцима и уређеним притокама, на подручју града и општине Панчево, конципирани су као линијски системи насипа за пасивну заштиту од поплава, комбиновани са системима ретензија у градској зони, чиме се у потпуности уклапају у генералне смернице развоја у овој области водопривреде.

Да би се обезбедила стабилност, поузданост и функционалност постојећих система за заштиту од поплава, планирани су одговарајући радови и мере у циљу формирања целовитих заштитних система – повезаних објеката којим се штити територијална целина – касета.

3. Олујни ветар

Дендролошке мере се сматрају најбитнијим мерама заштите од олујних ветрова које се примењују у организацији и уређењу ширих простора, заштити насеља и појединих насељских делова, као и код уређења непосредне околине сваког објекта. Ове мере подразумевају формирање одговарајућих заштитних шумских појасева довољне ширине, планско сађење група високог дрвећа и шибља у одређеном распореду. Поред свих путева на подручју Општине планирати заштитно зеленило у виду група аутохтоних лишћара и шибља. У грађевинским реонима насеља планирати повећање зелених површина свих категорија, нарочито зелених површина јавног коришћења и заштитног зеленила. Формирање мањих површина под заштитним зеленилом планирати и око депонија комуналног отпада, радних комплекса у атару насеља, пољопривредних комплекса и др.

4. Пожари

У циљу заштите шума и шумског земљишта на подручју Општине Панчево у оквиру радова на заштити шума неопходно је спроводити мере за спречавање појаве пожара:

- направити карту шума по степену угрожености од пожара;
- планирати мере за борбу против потенцијалних изазивача пожара;
- планирати мере биолошко-техничке заштите шума;
- прогнозировать опасност од шумског пожара;
- откривати пожаре осматрањем у шуми;
- изградити и одржавати пожарне путеве;
- обезбедити снабдевање водом за гашење пожара;
- планирати опрему и средства за гашење пожара и организовати људство за руковођење гашењем пожара.

Ради заштите од пожара у насељима је поред урбанистичких мера потребно да се примењују и грађевинско-техничке мере заштите од пожара у складу са прописима о изградњи објеката, као и прописи и мере заштите од пожара код електроенергетских и гасних постројења, прилагођавање природних водотокова и уређење сталних црпилишта воде за потребе коришћења гашења пожара.

5. Снежни наноси и поледице

Планирани заштитни зелени појасеви уз путеве у виду група аутохтоних лишћара и шибља омогућиће заштиту од наноса снега и безбеднији ток саобраћаја у зимском периоду. Пројектном документацијом ће се одредити ширина заштитних појасева, међусобна растојања и конкретан избор врста зеленила.

6. Град и суша

Активна одбрана од града и могућих штета оствариће се у потпуности. Подручје Општине биће брањено мрежом противградних објеката, као делом система противградне одбране на територији АП Војводине.

Објекти и инсталације противградне заштите планирају се и граде на основу одговарајућих урбанистичких планова.

Превентивне мере у случају суше су агротехничке мере као и планирање изградње система за наводњавање на што већим површинама.

Мере заштите од акцидентних ситуација

1. Гасоводи

Природни гас, са аспекта заштите животне средине, представља један од најповољнијих енергетских ресурса. Међутим, треба нагласити да не постоји ни један природни ресурс током чије експлоатације не долази до загађења животне средине.

Потенцијалне опасности при транспорту природног гаса су:

- природни гас се по својим хемијским и физичким карактеристикама мора третирати као пожарно и експлозивно опасан медиј, који у контакту са ваздухом може формирати запаљиве и експлозивне смеше,
- транспорт и дистрибуција природног гаса обавља се у затвореном цевоводном систему, под притиском до макс. 12,0, односно 4,0 бара за део од ПЕ цеви,
- гасоводни систем може бити извор пожарних или експлозивних опасности само у случајевима појаве неконтролисаног истицања гаса из гасоводног система, које су последица непридржавања прописаних мера заштите, техничких услова и експлоатације одржавања.

Као узрочници изазивања акцидента могу бити:

- људски фактор (непажљиво и непрописно руковање опремом и инсталацијама, уношење отвореног пламена, употреба алата који варничи, итд.),
- неодговарајући квалитет материјала од ког су израђени опрема и инсталације,
- лоше изведени монтажни радови,
- механичка оштећења опреме и инсталација,
- утицај влаге и прашине на инсталације,
- штетно дејство корозије,
- прекорачење максимално дозвољеног притиска,
- непостојање или неисправност сигурносне арматуре,
- настанак и паљење експлозивне смеше,
- елементарне непогоде (поплаве, земљотрес, олујни ветрови, снежни наноси, атмосферска пражњења, суша).

Евентуалне појаве неконтролисаног истицања гаса, под условом да дође до формирања запаљивих и експлозивних смеша, могу угрозити гасоводни систем и његову околину.

Мере заштите од експлозије

С обзиром на претежни садржај метана, који у смеси са ваздухом, гради експлозивну смешу, рано откривање присуства метана у ваздуху може да спречи појаву експлозије. У том смислу користиће се уређаји који реагују на појаву метана и то у концентрацијама знатно нижим од граница експлозивности.

Имајући у виду да је потребно одређено време да се гас прошири да би се формирала експлозивна атмосфера, неопходно је у том интервалу предузети потребне мере да се спрече недозвољене концентрације гаса.

Гасоводни систем није у целости подједнако угрожен пожарним опасностима. У инвестиционо-техничкој документацији за разводни гасовод утврђене су опасности од експлозије, односно угрожени простори који су класификовани у зоне, на основу учесталости појављивања и трајања експлозивне атмосфере.

Мере заштите од пожара

Цео гасоводни систем може се сматрати потенцијално опасним од пожарних опасности, па није могуће дефинисати локацију истицања гаса из система. Међутим, анализом извора пожарних опасности обухваћени су првенствено објекти на гасоводном систему или његовој околини, који су значајни за целокупни систем и третирају се као пожарне тачке, а то су:

Надземна инсталација на гасоводу (инсталације на почетку и крају гасовода, запорни органи и сл.)

- Трасе гасовода у зони насељених места, индустријских зона, пољопривредних површина и шумских комплекса.
- Укрштање трасе гасовода са јавним саобраћајницама (путеви, пруге).
- Укрштања са већим водотоцима (река Тамиш, канали и др.).

Редовним одржавањем гасовода, уз стално праћење и контролу мера противпожарне заштите, најбоље ће се допринети сигурном и безбедном раду гасоводног система. У овом послу, поред максималне ангажованости одговарајућих служби, знатан допринос ће имати органи МУП-а, Управе за ПТ и ППЗ, путем редовних и контролних прегледа гасних објеката.

Бушотине

У фази бушења, у сврху истраживања минералних сировина, као акцидент се може јавити ерупција флуида (нафта, гас, вода), као и пожар до којег може доћи услед те ерупције. Међутим, на овом простору је елиминисана могућност ерупције флуида, јер се испитивањем дошло до закључка да су лежишни притисци ниски, тако да ни теоретски не може да дође до ерупције.

**11. КОРИШЋЕЊЕ И УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА
ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ**

Министарство одбране Србије и Црне Горе, Сектор за грађевинско-урбанистичку делатност, Управа за уређење простора и инфраструктуру одбране је својим актом, инт. број 1135-2 од 23.12.2004. године дало услове и захтеве са прилагођавањем Плана потребама одбране земље. С обзиром на карактер добијених услова, урађен је посебан елаборат – Услови и захтеви у погледу потреба одбране земље и заштите од ратних разарања (План урбанистичких мера заштите), који је рађен истовремено са израдом Плана и чини његов саставни део и у коме су добијени услови детаљно разрађени.

У овом Плану су унета просторна решења и ограничења која се односе на његово даље спровођење, а везана су за коришћење простора и изградњу објеката.

IV. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА НЕПОСРЕДНУ ПРИМЕНУ ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА У УРБАНИСТИЧКИМ ПЛАНОВИМА УЖИХ ТЕРИТОРИЈАЛНИХ ЦЕЛИНА И НАСЕЉА

Правила уређења и коришћења простора, утврђена Просторним планом општине представљају полазни основ за израду урбанистичких планова ужих територијалних целина и насеља. Њихова доследна примена обезбеђује се кроз израду Законом предвиђене урбанистичке документације која кроз поступак детаљније разраде (примерене нивоу урбанистичког плана) конкретизује и операционализује имплементацију и реализацију ових правила у простору.

Посебну тежину наведена правила имају у периоду до доношења потребне урбанистичке документације, утврђене Просторним планом општине.

У правилима за уређење и коришћење простора датим ППО Панчево уграђена су и правила из планова вишег реда, који су урађени за делове територије Општине, као даља разрада основних поставки ППРСрбије.

Приликом израде урбанистичке документације обавезно се морају примењивати следећа решења утврђена овим Планом, као и плановима вишег реда Регионални Просторни План административног подручја града Београда и Просторни План подручја посебне намене специјалног резервата природе Делиблатска пешчара:

- граница Општине и катастарских општина,
- граница грађевинских реона насеља утврђених урбанистичким плановима и општинском Одлуком,
- границе викенд зона,
- границе планираних радних зона у атару,

Поред границе обавезно ће се поштовати дате основне мреже инфраструктуре – магистралне и регионалне саобраћајнице, основна каналска мрежа, основна енергетска и телекомуникациона инфраструктура и др.

Такође ће се поштовати правила и услови за утврђивање основне намене површина, услови за изградњу објеката, као и правила и услови за коришћење и уређење заштићених делова природе и непокретних културних добара.

1. ПРАВИЛА ЗА УРЕЂЕЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПРОСТОРА И ИЗГРАДЊУ ОБЈЕКТА У АТАРУ

1.1. Пољопривредно земљиште

Пољопривредно земљиште се користи за пољопривредну производњу и не може се користити у друге сврхе осим у случајевима и под условима утврђеним Законом о пољопривредном земљишту, Просторним планом општине и урбанистичким плановима, као и Основама заштите, коришћења и уређења пољопривредног земљишта.

Коришћење обрадивог пољопривредног земљишта од I–V катастарске класе у непољопривредне сврхе није дозвољено.

Обрадиво пољопривредно земљиште IV и V катастарске класе може да се користи за подизање шума, вештачких ливада и пашњака, уз сагласност Министарства.

Изузетно, коришћење обрадивог пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе може да се врши ако то захтева општи интерес утврђен на основу закона и када је то неопходно за потребе народне одбране и то првенствено на земљишту слабијег бонитета.

Обрадиво пољопривредно земљиште не може да се уситњава на парцеле чија је површина мања од 0,5 ha.

Пољопривредно земљиште које је одређено за грађевинско земљиште, до привођења планираној намени, може се дати у закуп до 5 година да се користи за пољопривредну производњу.

У свим катастарским општинама на територији општине Панчево није извршено раздвајање државне и друштвене својине.

Општина доноси Програм коришћења пољопривредног земљишта у државној својини којим располаже и управља држава преко Министарства пољопривреде.

Пољопривредно земљиште у државној својини даје се у закуп на основу годишњег Програма земљишта, уређења и коришћења пољопривредног земљишта физичким или правним лицима на период од 1-20 година и исто се земљиште не може дати у подзакуп.

Пољопривредно земљиште у државној својини не може се отуђити.

Пашњак се може привести другој култури само под условом да се тиме постиже рационалније и економичније коришћење земљишта.

Пашњаци у државној својини који су враћени селима, користе се у складу са Законом којим се утврђује враћање утрина и пашњака селима на коришћење.

Коришћење пашњака у државној својини који су враћени селу на коришћење регулисани су Законом о враћању пашњака и утрина.

Пољопривредно земљиште у државној својини може се дати на коришћење, без плаћања накнаде, образовним установама – школама, стручним пољопривредним службама и социјалним установама (највише до 100 ha) и високообразовним установама – факултетима и научним институтима чији је оснивач држава и установама за извршење кривичних санкција (највише до 1000 ha), уз сагласност Министарства.

1.1.1. Експлоатација минералних сировина

Одобрење за **експлоатацију минералних сировина** (глине, шљунка, песка, тресета, камена и др.) и одлагање јаловине, пепела, шљаке и других опасних и штетних материја на пољопривредном земљишту, као и изградња рибњака на обрадивом пољопривредном земљишту може да се изда ако је претходно прибављена сагласност Министарства.

Пољопривредно земљиште које је коришћено за експлоатацију минералних сировина или за друге намене које немају трајни карактер приводи се одговарајућој намени, односно оспособљава за пољопривредну производњу по пројекту о рекултивацији пољопривредног земљишта који је корисник дужан да приложи уз захтев за издавање одобрења за експлоатацију минералних сировина.

Пројекат рекултивације садржи нарочито поступак скидања и чувања хумусног слоја, поступак биолошке рекултивације пољопривредног земљишта, рокове извођења појединих фаза биолошке рекултивације, динамику привођења земљишта пољопривредној производњи, хидротехничке радове којима се успоставља првобитни водни режим у земљишту, поступак и рок испитивања опасних и штетних материја у рекултивисаном земљишту.

Одобрењем се утврђује обавеза и начин привођења првобитној намени, односно оспособљавања тог земљишта за пољопривредну производњу, као и поступак и рок привођења и испитивање опасних и штетних материја у земљишту.

1.1.2. Рибњаци

За подизање **рибњака** на обрадивом пољопривредном земљишту потребна је сагласност Министарства за пољопривреду уз следеће основне техничке услове:

- границе рибњака морају бити означене видљивим ознакама,
- рибњак мора да располаже уређајима за упуштање и испуштање воде, уређајима за регулисање нивоа воде, као и уређајима који спречавају пролаз риба, рибље млађи и икре у или из рибњака,
- рибњак мора бити заштићен од поплава;

- за уклањање смећа и штетних отпадака из рибњака мора постојати уређено место или изграђен технички уређај, који онемогућава загађење рибњака и његове околине;
- уколико је могуће рибњак треба да је ограђен.

На пољопривредном земљишту **је могућа изградња, адаптација или реконструкција** следећих објеката и комплекса, **без накнаде за промену намене:**

- породичне стамбене зграде (пољопривредно газдинство) и изградња економских објеката који се користе за примарну пољопривредну производњу,
- објеката за примарну пољопривредну производњу, односно објеката који су у функцији примарне пољопривредне производње а то су: објекти за смештај механизације, репроматеријала и готових производа, као и стаје за гајење стоке, и др.
- проширење постојећег гробља или одређивање локације за ново гробље,
- изградња објеката који служе за одбрану од поплава, за одводњавање и наводњавање земљишта или за уређење бујица,
- регулација водотока у функцији уређења пољопривредног земљишта,
- изградња и проширење пољских путева који доприносе рационалнијем коришћењу пољопривредног земљишта,
- пошумљавање обрадивог пољопривредног земљишта VI, VII и VIII катастарске класе, ако је кроз основе утврђено да ће се рационалније користити ако се пошуми,
- подизање пољозаштитних појасева,
- подизање расадника за производњу репродуктивног материјала воћно-лозних и шумских дрвенастих врста.

1.1.3. Услови за изградњу објеката за сточарску производњу

Фарма⁸ може да се гради на:

- локацији која се налази на подручју и у зони која, у зависности од врсте и броја животиња, као и еколошких услова не угрожава, нити би била угрожена од стамбених и других објеката у ближој или даљој околини,
- компактном земљишту које не сме бити подводно и које мора имати добре отоке атмосферских вода,
- локацији која се налази изван зоне која може бити угрожена поплавом и клизањем терена.

Изградња и реконструкција објеката пољопривредне производње (фарме) који се, због величине капацитета или специфичне технологије производње, не могу градити у насељу, вршиће се имајући у виду и следеће услове за избор локације:

- објекте треба лоцирати на мање квалитетним типовима земљишта, а уколико ово није могуће према предностима осталих локационих фактора,
- одређена ограничења могу представљати рељефне и микрорељефне карактеристике, што се посебно односи на изградњу већих сточарских капацитета са неопходним додатним површинама и економским двориштима.
- производно-сточарске капацитете градити у близини ливада и пашњака, како би се створили услови за комбиновану исхрану на слободним просторима и у затвореним објектима,
- код изградње објеката сточних фарми мањег капацитета предност имају локације уз локалне и атарске путеве, у близини насеља, како би се могао обезбедити прикључак на постојећу насељску инфраструктуру (пут, електро-енергетска мрежа, водоводна мрежа...),
- основни услов при избору локације је могућност трајног решења прихватања и одвођења сувишних површинских и подземних вода; предност у овом смислу имају локације у непосредној близини мелиоративних канала, јер ће се тако постићи боље одвођење сувишних вода са уређене површине комплекса.

⁸Фарма, према Правилнику о ветеринарско-санитарним условима објеката за узгој и држање копитара папкара, живине и кунића ("Службени гласник РС", бр. 81/06) јесте газдинство у коме се држи или узгаја 20 и више грла копитара, папкара (20 и више грла говеда, 100 и више грла свиња, 150 и више грла оваца и коза) или 350 и више јединки живине и кунића.

Фарма мора да буде изграђена тако да омогући одговарајуће микроклиматске и зоохигијенске услове зависно од врсте животиња.

Круг фарме мора да:

- буде довољно простран, да одговара капацитету, броју и величини изграђених објеката како би се обезбедила њихова функционална повезаност и међусобна удаљеност;
- има улаз који је контролисан или под надзором и на којем се обавезно води евиденција о уласку и изласку људи, животиња и возила из круга фарме;
- буде ограђен оградом која спречава неконтролисан улазак људи и животиња;
- буде уредно и редовно одржаван.

Путеви (спољни и унутрашњи) морају да испуњавају следеће услове:

- прилазни путеви и путеви у кругу фарме морају да буду довољно широки и изграђени од чврстог материјала или морају да имају подлогу од шљунка;
- испред сваког објекта на фарми мора бити бетонирана или асфалтирана површина за лакше кретање возила;
- путеви у кругу фарме морају бити погодни за чишћење и прање, а уз њих мора да се налази довољан број хидраната и сливника;
- путеви који се користе за довоз животиња, хране за животиње, чистих простирки и опреме не смеју да се укрштају са путевима који се користе за одвоз стајског ђубрива, отпадних вода и лешева животиња.

Такође фарма мора бити снабдевена довољном количином воде за пиће из јавног водовода или сопственог бунара, која мора бити контролисана и мора да испуњава стандарде прописане за пијаћу воду.

За прање објеката и путева може се користити и вода која не испуњава прописане стандарде за пијаћу воду.

Одвођење отпадних вода вршиће се тако што ће се:

- атмосферске воде уливати у канализацију или у природни реципијент без пречишћавања,
- отпадне воде које настају током производног процеса или прања објеката и опреме обавезно сакупљати у водонепропусне испусте и пречишћавати пре испуштања у природне реципијенте;
- одвод отпадне воде на обрадиве површине мора бити у складу са прописима којима се уређује заштита животне средине;
- фекалне воде сакупљати у одвојене септичке јаме или испуштати у канализацију.

Простор за одлагање и збрињавање стајског ђубрива из објекта мора бити смештен, односно изграђен тако да се спречи загађивање околине и ширење узрочника заразних болести животиња и људи, насупрот правцу главних ветрова и мора да буде удаљен најмање 50 метара од објекта за узгој животиња.

Фарма са више од 100 условних грла копитара и папкара мора да има одвојен колски и пешачки улаз.

На колском и пешачком улазу морају бити изграђене дезинфекционе баријере димензија 6,0 x 3,0 x 0,25 метара и 1,0 x 0,5 x 0,05 метара и испуњене воденим раствором дезифицијенса.

Дезинфекционе баријере морају бити изграђене на начин који омогућава њихово чишћење и прање, као и испуштање раствора кроз дренажни отвор.

На фарми мора да се обезбеди и простор, односно просторија за смештај, сортирање и складиштење хране за животиње.

1.1.4. Правила за организацију простора салаша и изградњу објеката

На пољопривредном земљишту могућа је изградња **објеката пољопривредних газдинстава-салаша**, који садрже објекте намењене породичном становању и објекте намењене пољопривредној производњи.

Под салашима и њиховим простором подразумева се ангажована површина на подручју атара насеља на којој ће се одвијати специфична и разноврсна пољопривредна

производња у области повртарства, воћарства, виноградарства и нарочито сточарства (фарме и производња за сопствене потребе).

Производња ће се одвијати на посебно уређеном простору, што подразумева издвајање просторних целина за башту са воћем и лозом, економско двориште са капацитетима за смештај ратарских култура и механизације, простор за изградњу објеката за смештај стокe са уређеним делом за одлагање стајњака, као и простор за изградњу стамбеног објекта, и др.

Простори који не садрже било који од наведених садржаја пољопривредне производње, а имају стамбени објекат не могу се сматрати салашем. Као пратећа функција у оквиру салаша могу се дозволити туристички садржаји.

Услови за избор локација намењених салашарском виду производње

- изградња салаша дозвољава се на парцелама индивидуалних пољопривредних произвођача у виду изградње нових салаша или доградње и адаптације постојећих салаша,
- не дозвољава се изградња нових салаша на просторима коридора планираних инфраструктурних капацитета који су дефинисани важећом просторно планском документацијом, на просторима специјалне намене и просторима заштићених делова природе и заштићених културних добара,
- просторних органичења у смислу максималне величине површине ангазоване за салашарску производњу нема; минимална величина парцеле износи од 0,5 до 1,0 ha и односи се на нову парцелацију. Код постојеће парцелације минимална површина парцела износи 2500 m².

Услови за изградњу објеката и просторну организацију салаша

- грађевински објекти морају бити удаљени од јавних саобраћајница у складу са одредбама Закона о саобраћају,
- препоручује се да грађевински објекти буду изграђени од чврстог материјала и да буду приземни (са подрумом),
- препоручује се просторно раздвајање стамбеног и економско дела салаша, а нарочито објеката намењених сточарској производњи, као и подизање заштитног зеленила,
- ниво опремљености простора биће усклађен са могућностима дате локације и могућностима власника да финансира изградњу и опремање објеката и простора.

Висок ниво опремљености салаша подразумева:

- изграђен приступни пут са чврстом подлогом,
- подигнуту ограду око грађевинског дела салаша,
- обезбеђено снабдевање питком водом и изграђеност одговарајућих водоводних инсталација у стамбеном објекту и објектима сточарске производње,
- регулисање одвођења отпадних вода,
- просторно разграничење стамбеног и баштенског дела од дела намењеног сточарској производњи,
- уређен простор за одлагање чврстог дела сточног отпада,
- изграђен објекат за прикупљање осоке,
- поплочан дворишни плато стамбеног дела и дела намењеног за сточарску производњу.

1.1.5. Изградња у воћарско-виноградарским зонама

У планираним воћарско-виноградарским зонама поштоваће се следећа правила уређења и изградње:

- површина нових парцела, на којима ће се градити воћарско-виноградарски објекти, износи мин. 2500 m²,
- облик парцеле треба да је, по правилу, правоугаони,
- парцеле на којима постоје изграђени воћарско-виноградарски објекти могу се задржати у постојећим границама,

- најмање 70% површине парцеле мора се користити као воћњак или виноград,
- површина воћарско-виноградарског објекта износи макс. 15,0m² (затворени део објекта). Дозвољена је изградња надстрешница, лођа, трема, пергола испред и у склопу објекта, с тим да тада укупна површина објекта износи највише 30 m²,
- спратност објекта је приземље (код нагнутих терена могућа је изградња подрума),
- висина објекта треба да је макс. 4,0m до слемена,
- на парцели није дозвољена изградња других објеката,
- објекат градити од природних материјала, са косим кровом без надзетка,
- препоручује се да ограда око парцеле буде од живице, максималне висине 1,40m.

1.1.6. Стакленици и пластеници

На пољопривредном земљишту је дозвољена изградња или постављање стакленика и пластеника,

Парцеле се могу оградавати транспарентном оградом висине максимално 2,20 м. Ограда и стубови ограде се постављају на удаљености од минимум 1,0 м од међне линије.

1.1.7. Зона за изградњу кућа за одмор (викенд објекти)

ПОСТОЈЕЋЕ ВИКЕНД ЗОНЕ (изградња и уређење ових викенд зона извршена је на основу Просторног плана подручја посебне намене ВИКЕНД ЗОНА на територији општине Панчево ("Сл. Лист општина Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово" број 24/80) Просторним планом Општине утврђене су викенд зоне у КО Панчево, КО Јабука, КО Долово, КО Омољица, КО Банатски Брестовац и КО Иваново

Опис граница зона за изградњу викенд објекта

КО Панчево

ПОЛОЖАЈ И ОПИС ГРАНИЦА ВИКЕНД ЗОНЕ "БЕЛА СЕНА"

Ова зона се налази на острву Швeб, на узводном шпицу острва и захвата површину од 18,20 ха. Ово излетиште се већ низ година користи, нарочито у летњим месецима.

Изградњом бране Ђердап дошло је до успона вода Дунава што је неповољно утицало на коришћење овог излетишта уопште.

Просторна организација задржава већ постојећу морфологију и правце постојеће просторне концентрације и спонтаног развијања присутних функција- зоне:

- Зона викенд објеката
- Зона туристичких и сличних објеката са организацијом купалишта
- Зона кампинга
- Зона марине са оставом за чамце
- Зона пристаништа
- Зона спортско-рекреативних терена
- Зона комуналних објеката.

Граница викенд зоне "Бела Сена" почиње од тачке

број 1 чије су координате $y = 468.520,0$ и $x = 967.692,0$, а налази се на североисточном крају зоне на обали реке Дунава. Гранична линија даље иде у правцу југа у дужини од 92 метра до:

граничне тачке број 2, чије су координате $y = 468.545,0$ и $x = 967.603,0$ а налази се на јужној обали баре. Гранична линија продужава јужном обалом баре у правцу запада у дужини од 63 метра, до:

граничне тачке број 3, чије су координате $y = 468.483,0$ и $x = 967.590,0$ а налази се на јужној обали исте баре. Гранична линија даље тече у правцу севера прелазећи са друге стране баре у дужини од 30 метара, до:

гранична тачка број 4, чије су координате $y = 468.472,0$ и $x = 967.618,0$ а налази се на северној обали баре.

Гранична линија продужава у правцу запада, северном обалом баре, а у дужини од 110 метара, до:

граничне белеге број 5, чије су координате $y = 468.368,0$ и $x = 967.583,0$ а која се налази на прелому северне обале исте баре. Гранична линија продужава у правцу југозапада, северном обалом баре, а у дужини од 243 метра, до:

граничне тачке број 6, чије су координате $y = 468.160,0$ и $x = 967.458,0$ а која се налази на прелому северне обале баре. Гранична линија продужава у правцу југозапада, северном обалом баре, а у дужини од 74 метра, до:

граничне тачке број 7, чије су координате $y = 468.118,0$ и $x = 967.397,0$ а која се налази на југозападном шпицу баре. Гранична линија продужава у правцу североистока, јужном обалом баре, а у дужини од 150 метара, до:

граничне тачке број 8, чије су координате $y = 468.245,0$ и $x = 967.476,0$ а која се налази на јужној обали исте баре. Гранична линија продужава у правцу југа кроз шумски комплекс, до следеће баре, која се налази на јужном делу зоне, а у дужини од 293 метра, до:

граничне тачке број 9, чије су координате $y = 468.175,0$ и $x = 967.192,0$ а које се налази на северној обали "јужне" баре. Гранична линија даље тече у правцу северозапада, северном обалом "јужне" баре, а у дужини од 70 метара, до:

граничне тачке број 10, чије су координате $y = 468.108,0$ и $x = 967.212,0$ а које се налазе на западом шпицу "јужне" баре. Гранична линија продужава се у правцу југоистока, обалом баре, а у дужини од 151 метар, до:

граничне тачке број 11, чије су координате $y = 468.232,0$ и $x = 967.125,0$ а која се налази на јужној обали исте баре. Гранична линија продужава у правцу југа кроз комплекс шуме југоисточном обалом баре "поред баре", на 10 метара источно од првих викендица, а у дужини од 117 метара, до:

граничне тачке број 12, чије су координате $y = 468.177,0$ и $x = 967.022,0$ а чија је кота $H = 69,80$ метара, а налази се на обали Старог Дунава (Дунавац). Гранична линија продужава обалом корита старог Дунава (Дунавац) у правцу северозапада а у дужини од 650 метара, до:

граничне тачке број 13, која се налази на шпицу зоне "Бела Стена", на месту где се секу североисточна обала Старог Дунава (Дунавац) и југоисточна обала реке Дунав, а на коти $H = 69,40$ метара. Гранична линија даље продужава југоисточном обалом реке Дунав у дужини од 1060 метара до граничне тачке број 1, која је описана на почетку овог описа

КО Долово

ПОЛОЖАЈ И ОПИС ГРАНИЦА ВИКЕНД ЗОНЕ "УШЋЕ"

Ова зона се налази на 3км. од Долова, северно од путног правца Панчево-Долово на благо заталасаном терену, морфолошки јединственом на територији општине Панчево. По средини зоне, у долини, је постојећи канал у који се сакупља вода са суседних падина.

Површина за викенд изградњу обухвата 44,62 ха,

Приступ парцела планиран је по траси постојећих пољских путева. Појас зеленила штити зону од саобраћајнице. Зону окружује обрадиво земиште, а са северне стране узан шумски појас.

Граница викенд зоне почиње од тачке 1 која се налази на најсевернијем прелому пољско-зонског пута на топ.бр. 10657/3. Од тачке 1 граница иде на југоисток пољско-зонским путем топ.бр.10557/3 и топ.број 14281 до тачке 2 и при том пољско-зонски пут остаје у викенд зони.

Од тачке 2 на тромеђи пољско-зонског пута топ.бр.14281, се ломи под углом око 95° и продужава до тачке 3 поред локалног пута тако да пут остаје изван зоне.

Од тачке 3 граница скреће на запад поред пута Долово-Панчево пресеца пољско-зонски пут топ.бр.13495 и долази до тачке 4. Од тачке 4 на тромеђи локалног пута Панчево – Долово, пољско – зонског пута топ.бр.14359 и кат. парцеле 12931 граница иде до тачке 5 на север. Од тачке 5 граница се ломи на запад пољско зонским путем топ.бр.12930 до тачке 6 тако да пољско-зонски пут остаје у зони.

Од тачке 6 граница се ломи под углом око 95° и наставља поред пољско-зонског пута топ.бр. 14446 до тачке 7 где се ломи према северозападу и пресеца паралеле 14442, 14441, 14440 (цела парцела у обухвату викенд зоне), 14469, 14438,14437/2, 14437/2, 14437/1, 14436, 14435, 14434/2 и 14434/1, одакле наставља поред пољско-зонског пута топ.бр. 14413 до тачке 8 која се налази на тромеђи кат.парцела 14508, 14508, 14510 и пољско-зонског пута топ.бр. 14413. Од тачке 8 граница скреће на север поред пољско-зонског пута топ.бр. 14413 до тачке 9 која се налази на прелому пољско-зонског пута на северном крају кат. парцеле 14516, а одавде и зонско-пољски пут и граница леме се на северозападу и граница иде до тачке 10 до најсеверније тачке кат. парцеле 194529.

Од тачке 10 граница се ломи под углом од око 85° и продужава поред пољско-зонског пута топ.бр.14412 до тачке 11 тако да пут остаје у зони, а пољски пут топ.бр.10754 изван зоне. Од тачке 11 која се налази на тромеђи пољског пута 10754, пољско зонског пута и кат.парцеле 14405 граница иде уз кат.парцелу 14405 тако да парцела 14405 остаје у зони долази тако до пољско-зонског пута топ.бр. 10657/3 и уз њега завршава код тачке 1.

КО Омољица

ПОЛОЖАЈ И ОПИС ГРАНИЦА ВИКЕНД ЗОНЕ "СТАРО СЕЛО"

Ова викенд зона лоцирана је у непосредној близини села Иванова, на путу Омољица-Иваново и има облик издуженог правоугаоника.

По средини, као и по ободу северне, дуже стране зоне, по траси пољских путева предвиђени су зонски путеви за приступ парцелама. Према каналу Дунавац, планиран је појас зеленила.

Површина за изградњу викенд објеката износи 49,2 ха

Граница викенд зоне, која се налази у К.О.Омољици почиње од тачке 1 која се налази на тромеђи кат.парцела бр.11912, 10171 и К.О. Иваново.Од тачке 1 граница иде на југоисток до тачке 2 и то тако да су са леве стране кат.парцеле 10190/4, 10188/2 и 10188/1, а са десне стране кат.парцеле 10186/1, 110186/3, 10186/4, 10186/5, 10187/1, 10187/2 и пољског пута топ.бр. 10247. Од тачке 2 граница иде на североисток левом страном пољског пута, пресеца пољско-зонски пут до тачке 3 која се налази на тромеђи парцела бр.10193/2, 10279 и пољског пута топ.бр.10247.

Од тачке 3 граница скреће под углом од 90° на југоисток до тачке 4, тако да пољско-зонски пут топ.бр.10247 остаје у подручју викенд зоне.

Од тачке 4 која се налази на тромеђи и кат.парцеле бр.10443, пољско-зонског пута топ.бр.10451 и локалног пута Иваново-Омољица, граница иде на југозапад поред пута Иваново-Омољица тако да пут остаје изван зоне до тачке 5, која се налази на тромеђи пољских-занатских путева топ.бр.10452, топ.бр.10172 и локалног пута Иваново-Омољица.

Од тачке 5 граница се ломи више према западу док су са десне стране (северне) границе кат.парцела бр.9999/2, а са леве стране (јужне) кат.парцела бр.9999/1 све до тачке 6 на обали Дунавца, односно тромеђи кат.парцеле 9999/2, 9999/1 и подножја насипа на источној обали Дунава.

Тачка 6 налази се још и на међи К.О. Иваново и К.О.Омољица. Од тачке 6 граница иде десном ивицом насипа Дунавца, односно међом између К.О.Иваново и К.О.Омољица, крестуци се узводно све до тачке 7, тако да са десне стране граница у зони остаје пољски пут топ.бр.9985/5.

Тачка 7 налази се на тремеђи насипа, пољског пута топ. бр. 9985/5 и кат. парцеле 10145/1 од које граница наставља у луку поред насипа од канала до тачке 1, тако да насип остаје изван зоне.

КО Банатски Брестовац

ПОЛОЖАЈ И ОПИС ГРАНИЦА ВИКЕНД ЗОНЕ "ПОЊАВИЦА"

Викенд зона "Поњавица" лоцирана је на пола пута Омољица-Брестовац, а са десне стране пута према Брестовцу. Са северне стране зону граничи поменути пут, а са јужне река Поњавица, уз коју је дуж целе зоне планиран зелени појас. Површина за градњу викенд објеката износи 33,8 ха

Приступ плацева предвиђен је по траси постојећих пољских путева, а околни терени су под обрадивим и травнатим површинама са добрим могућностима озелењавања.

Граница викенд зоне почиње од тачке 1 која се налази на тремеђи локалног пута Омољицљ-Брестовац који носи топ.бр. 6730/1, пољско-зонског пута топ.бр. 1491 и кат. парцеле 6827 у К.О.Омољица. Граница иде на југоисток десном страном локалног пута топ.бр. 6730/1 до тачке бр.2, која се налази на тремеђи поменутог пољског-зонског пута, кат.парцеле бр. 1307 и пољског пута топ. бр.1306/3. Код тачке 2 граница се ломи под углом од око 85° и наставља на југозапад левом ивицом пољско-зонског пута топ.бр. 1306/3, а поред кат.парцеле бр.1305, а левом страном пољско-зонског пута до тачке 3. Од тачке 3 граница иде међом између пољског пута топ.бр.1602 и реке Поњавице право на запад до тачке 4, која се налази на тремеђи пољско-зонског пута топ.бр.1602 реке Поњавице и кат.парцеле бр.1603/1.

Место тачке 4 може се још дефинисати и као место где се раздвајају зонски-пољски пут топ.бр.1602 и река Поњавица. Од тачке 4 граница зоне иде десном ивицом реке Поњавице крестуци се узводно на запад до тачке 5, која се налази на тремеђи реке Поњавице, зонског пута топ. бр. 1492 и кат.парцеле бр.6829 у К.О.Омољици.

Од тачке 5 граница се продужава североисточно до тачке 1 границом К.О.Омољица и Брестовца тако да је са десне стране пољско-зонски пут топ.бр. 491 и 1492, а са леве стране кат.парцеле бр.6829, 6823 и 6827 у К.О. Омољици.

Списак катастарских парцела које припадају викенд зони (проширење) :

6764,6777,6778,6779,6788,6795,6802,6810,6811,6821,6820.

КО Иваново

ПОЛОЖАЈ И ОПИС ГРАНИЦА ВИКЕНД ЗОНЕ "ПЛАНТАЖА" НА ДУНАВУ

На најјужнијем делу општине Панчево, у близини Дунава, а на завршетку пута Брестовац-Дунав лоцирана је ова зона која је, по површини коју захвата, најмања. Са северне стране зону граничи канал, са јужне Дунав са одбрамбеним насипом, са источне друштвено земљиште под тополама, а са западне поменути пут.

Површина зоне износи 10,30 ха

Приступ парцелама планиран је са једне стране постојећим путем, а са друге стране зонским путем који је планиран по траси постојећег пољског пута.

Северно од викенд зоне "Плантажа", непосредно уз канал којим је зона ограничена, лоциран је аутокамп "Јабуков цвет". Заузима простор између плантаже воћњака, пута Брестовац-Дунав и канала.

Површина коју захвата аутокамп износи око 4 ха где је могуће сместити око 300 кампера. Величина плаца по камп приколици, односно по месту, износи 25-40 м2.

Комплекс је опремљен струјом и водом, приступним путем и бетонираним стазама унутар комплекса.

Поред овога постоје и пратећи садржај снабдевања (продавнице мешовите робе).

Граница викенд зоне почиње од тачке 1, која се налази на тремеђи кат.парцела 2704, 3771 и локалног пута Брестовац-Дунав и иде на запад до тачке 2, која се налази на тремеђи кат.парцела 3771, 2732/1 и пољског пута топ.бр. 3144, граница скреће на југ пољским путем топ.бр.3144 до тачке 3 тако да је пут у оквиру зоне. Од тачке 3 на тремеђи кат.парцеле 2706, пољског пута топ.бр.2686/2 и пољског пута топ.бр. 3144 граница скреће на запад под углом од 90° у благом луку поред пољског пута топ. бр. 2686/2 долази до тачке 4 с тим да пут остаје изван зоне.

Од тачке 4 која се налази на локалном путу Брестовац-Дунав граница скреће ка тачки 1 уз овај пут који остаје изван зоне.

ПЛАНИРАНЕ ВИКЕНД ЗОНЕ

КО Панчево

ПОЛОЖАЈ И ОПИС ГРАНИЦА ВИКЕНД ЗОНЕ "НАДЕЛМАЛА"

Викенд зона Надел се налази на путном правцу државног пута I реда, број 1/9 (магистрални пут М-1/9) од реке Надел, тако што прати леву страну пута у дужини од 1000м до тремеђе кат.парцела 14008/1 (пут), 11089 и 11088. Граница се пружа правцем север-запад границом између катастарских парцела 11088 и 11089, до тремеђе кат. парцела 11088, 11089 и 13944 (пољски пут), сече кат.парц. 13944 (пољски пут) до тремеђе кат.парцела 11073, 11072 и 13944 (пољски пут). Граница викенд зоне се даље наставља границом између кат. парцела 11073 и 11072 до пресека наведених кат. парцела и кат. парцеле 13945 (пољски пут), и иде правцем југозапад горњом ивицом кат. парцеле 13945 (пољски пут), и сече кат. парцелу 13950 која такође представља пољски пут и иде до тремеђе кат. парцела 11283, 11284 и 13950. Граница се наставља међом кат.парцела 11283 и 11284, сече кат.парцелу 11283 до реке Надел (13924) и наставља низводно левом страном реке Надел до почетне тачке.

Површина викенд зоне износи приближно 44 ха

Списак катастарских парцела које припадају викенд зони Надел: 11089-11104,11073 (пољски пут), 11074-11086,11224-11233, 11234/1, 11234/2, 11235, 11236/1, 11236/2, 11237, 11238/1, 11238/2, 11239-11243, 11244/1, 11244/2, 11245-11249, 11279, 11280, 11281/1, 11281/2, 11281/3, 11281/4, 11282-11283, део 13944 (пољски пут), део 13945 (пољски пут) и део 13950 (пољски пут).

КО Јабука

1.1.8. ПОЛОЖАЈ И ОПИС ГРАНИЦА СПОМЕН ОБЕЛЕЖЈЕ "СТРАТИШТЕ"

Ова зона се налази на удаљености 1,5 км од Панчева, на левој страни пута Панчево-Јабука на горњој лесној тераси Тамиша и захвата површину од 21,80 ха. Ово излетиште се већ низ година користи, као зона спомен обележја и зона меморијалног спомен парка. У овој зони није дозвољена изградња викенд кућа.

Граница викенд зоне почиње од тачке 1 на парцели 5891 на 40 м североисточно од пута Панчево – Јабука. Од тачке 1 граница иде на југ паралелно путу на одстојању око 40 м тако да између пута и границе зоне остаје појас широк око 40 м, при том пресеца низ парцела које излазе управно на пут и долази до тачке 2. Тачка 2 се налази на парцели 5814 на растојању од источне ивице путног земљишта Панчево-Јабука на растојању од 40 м, а удаљено је од споја пута Панчево Јабука и пољског пута топ.бр.5815 на југ за 180 м.

Од тачке 2 граница скреће на југозапад пресеца пут Панчево-Јабука прелази кроз парцелу 6248/2 и на удаљености од 600 м пресеца гасовод од Батајнице до "Грча",затим пресеца пољски пут топ.бр.6249/1 и идући даље у истом правцу кроз кат.парцелу 6248/8 и преко парцеле 6248/11 долази до тачке 3.

Тачка 3 налази се на левој обали реке Тамиш за 90 м североисточно од пољског пута топ.бр.6249/1, а на удаљености од полигоне тачке бр. 8634 м. Од тачке 3 граница иде

узводно обалом реке Тамиш у дужини од око 1700 м до тачке где се практично раздвајају обала реке тамиша и границе зоне.

тачка 4 налази се на левој обали реке Тамиш, на месту које је 150 м удаљено јужно од тромеђа кат.парцела 6248/6, 6248/5 и реке Тамиша. Од тачке 4 граница наставља правцем североистока преко кат.парцела 6248/6 и 6248/8 на удаљености од 10 м, пресеца пољски пут топ.бр.6249/1 и истим смером наставља преко парцеле 6248/2 до пољског пута топ.бр.1865/4 прелази га, иде кроз парцелу 1865, прелази пут Панчево-Јабука и завршава се код тачке 1.

Уређење и изградња у овим зонама вршиће се према следећим условима:

- површина парцеле на којој се гради кућа за одмор не може бити мања од 1500 м² ;
- на парцели се поред куће за одмор могу изградити и помоћни објекти, који су у функцији основног објекта (остава, гаража и сл.);
- дозвољава се изградња лођа, тремова и пергола испред и у склопу објекта према осунчаним просторима и истакнутим природним садржајима. Те површине, уколико нису застакљене, не улазе у састав дозвољене површине објеката;
- укупна корисна површина куће за одмор може да износи 60 м², а помоћних објеката може да износи до 20 м²;
- спратност куће за одмор може бити приземље (П) или приземље и поткровље (П+Пк). Површина поткровља може да износи највише 2/3 површине приземља. На нагнутим теренима дозвољена је изградња помоћних просторија у сутерену куће за одмор;
- сви објекти на парцели морају имати косе кровове;
- међусобна удаљеност објеката треба да обезбеди релативну изолованост (визуелну, звучну) али не би требало да буде мања од 10 м;
- архитектонска обрада објекта треба да буде прилагођена непосредном амбијенту и околном пејсажу. Делови зграда, њен структурални склоп од утицаја на обликовање и визуелни изглед (прозори, стрехе, димњачке капе, тремови) морају бити у духу архитектонског наслеђа овог подручја;
- ограђивање парцеле може бити живом зеленом оградом, која се сади у осовини границе грађевинске парцеле, или транспарентном оградом (жичано плетиво и сл., комбиновано са зеленилом) која се поставља тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде. Ограда се може поставити на зидани део чија висина не може бити већа од 60 см. Максимална висина ограде износи 1,40 м.

Изграђени објекти и извршена парцелација у постојећим зонама кућа за одмор се задржавају у затеченом стању

Изградња **нових кућа за одмор и рекреацију** може се одвијати само у зонама које су планиране овим Просторним планом, на основу Акта о урбанистичким условима у случају када се не мења регулација, односно када парцеле имају приступ са јавне површине (пута) и када је она у складу са условима из овог Просторног плана. Уколико то није случај, обавезна је разрада одговарајућим урбанистичким планом.

1.1.9. Радне зоне у атару

Привредни комплекси у атарима градиће се у планираним радним зонама и на појединачним парцелама.

Општа правила за обезбеђење просторних услова за изградњу објеката привреде у атарима су:

- изградњу вршити у оквиру постојећих или планираних радних зона када су у питању капацитети са већим просторним захтевима,
- изградњу капацитета са истим или сличним захтевима у погледу инфраструктурне опремљености такође треба усмеравати у радне зоне у атарима и насељима,
- изградња капацитета са специфичним локацијским захтевима (потенцијални загађивачи) мора се вршити првенствено у оквиру радних зона које немају некомпатибилне садржаје и уз строго поштовање прописаних мера заштите,

изградња у оквиру насељског ткива и атара, на појединачним локацијама, може се вршити уколико технологија рада и обим транспорта које ове активности генеришу не утичу негативно на животну средину и остале насељске функције (бука, загађење воде, ваздуха, тла), ако су парцеле директно повезане на јавни пут, као и уколико просторне могућности парцеле омогућавају изградњу свих потребних садржаја у складу са прописаним условима и стандардима

Планиране радне зоне у атарима и насељима морају да испуне и следеће услове:

- радна зона мора да има довољно простора за потребе одвијања производног процеса, одговарајућу комуналну инфраструктуру и мора задовољити услове заштите животне средине (земље, воде и ваздуха);
- у оквиру парцеле могу се планирати пословни објекти, производни, услужни, складишни и економски;
- степен изграђености треба да је max. 2,1 а степен искоришћености земљишта max. 70;
- основна правила уређења, коришћења и заштите у радним зонама биће дефинисана израдом урбанистичког плана за насеље а разрађена одговарајућом урбанистичком документацијом, или одговарајућим урбанистичким планом за саму радну зону или актом урбанистичким условима а на основу услова датих Просторним планом и законским и подзаконским актима.

Приступ овим капацитетима мора бити са сервисне саобраћајнице. Комплекси морају бити потпуно инфраструктурно опремљени и изграђени у складу са условима прописаним позитивним законским и подзаконским актима.

Изградњу на појединачним парцелама у атарима не треба дозвољавати, сем у случајевима када се ради о легализацији већ изграђених објеката или изградњи објеката за клање животиња, обраду, прераду и ускладиштење производа животињског и биљног порекла.

Просторним планом планиране су радне зоне ван грађевинских рејона насеља, док ће се радне зоне у насељима дефинисати урбанистичким плановима.

Највећи број планираних зона налази се непосредно уз насељена места, тако да се при изради урбанистичких планова за та насеља радне зоне могу припојити грађевинским рејонима насеља

За радне зоне планиране овим Просторним планом потребна је израда **одговарајуће урбанистичке документације.**

За радну зону комплекса ТРАНСНАФТЕ која се граничи са комплексом НИС "Рафинерија нафте Панчево" са источне стране, а која се односи на изградњу Терминала Панчево и цевоводних праваца ка Новом Саду, Великоселском риту и Смедереву, обавезна је израда Плана детаљне регулације.

Списак катастарских парцела које припадају радној зони комплекса ТРАНСНАФТЕ: 2944, 2945, 2949, 2950, 2951, 2954, 2955, 2961, 2965, 2966, 2968, 2969, 2970, 2971, 2972, 2973, 2974 и 2975

За радну зону комплекса циглане у Долову, обавезна је израда Плана детаљне регулације.

Списак катастарских парцела које припадају радној зони комплекса циглане: 7569/1, 7569/2, 7568/1, 2, 3, 4, 5 и 6.

1.1.10. Објекти намењени преради и финалној обради производа пољопривреде

У ове објекте се сврставају објекти у којима се прерађују примарни производи биљног и животињског порекла (прерађивачи воћа, поврћа, шумских плодова, мешовитог биља, млека, меса). Поред наведених, у ове објекте се могу сврстати и објекти за занатске производе (производи од сирка, трске, вуне...). Услови за изградњу ових објеката су:

- могу се градити на земљиштима лошије бонитетне класе, као и планираним радним зонама или на појединачним парцелама у атарима;
- поред производних капацитета, унутар комплекса могуће је планирати и пословне, услужне и снабдевачке садржаје;

- морају имати прилазни пут са тврдом подлогом мин. ширине 5,0 m до мреже јавних путева;
- морају бити снабдевени инсталацијама неопходним за производни процес;
- отпадне воде се морају пречистити пре испуштања у природне реципијенте;
- неоргански отпад мора се одвозити на одговарајуће депоније, а органски на даљу прераду.

Поред ових услова, објекти кланица, хладњача, као и објекти за обраду, прераду и ускладиштење производа животињског порекла, намењених за јавну потрошњу или за извоз морају да испуњавају и посебне услове.

Објекти већег обима производње (индустријски објекти) треба да се граде ван насељеног места, удаљени од стамбених објеката и не смеју да угрожавају или да буду угрожени од других објеката који евентуално врше загађивање ваздуха.

Објекти мањег обима производње (занатски објекти) за прераду и складиштење меса, производа од меса, млека и производа од млека и меда намењених за јавну потрошњу могу бити лоцирани у атара и у насељу, само под одређеним условима (у складу са Правилником).

Круг индустријских објеката, који се обавезно граде у атару (ван насељских места) сачињавају земљиште, производне зграде и пратећи објекти који служе потребама производних објеката.

Површина комплекса мора да обезбеди функционалну повезаност објеката, као и довољну удаљеност чистог и нечистог дела комплекса.

Индустријски комплекс мора бити ограђен одговарајућом оградом и урађен тако да поред површина под зеленилом (мин. 30%) све остале површине буду поплочане (бетон или асфалт).

Улази и излази из комплекса морају бити контролисани.

Такође је потребно поштовати следеће услове:

- прилазни путеви и путеви у комплексу морају испуњавати прописане ширине и имати квалитетан застор; чисти и нечисти путеви се не смеју међусобно укрштати,
- објекти се морају снабдевати водом из насељских водовода или из сопствених бунара. Квалитет воде мора да испуњава услове прописане за воду за пиће,
- отпадне воде из објекта (атмосферска, отпадна и фекална канализација) одводиће се – атмосферске воде у канализацију или природни реципијент без пречишћавања; отпадне воде у насељску канализацију са предходном примарном обрадом (одмашћивање, грубо таложњење и хлорисање) или ће се уливати у главни одвод насељског система, пре пречишћавања отпадних вода; фекална канализација ће се уливати, после примарне обраде, у главни одвод насељске канализације, али пре уређаја за пречишћавање,
- уређење и опремање објеката, као и њихов размештај унутар комплекса, вршиће се на основу Правилника и техничке документације.

1.1.11. Простори и објекти у функцији експлоатације природних ресурса (сировинска основа)

Простори, објекти и постројења која служе за експлоатацију минералних сировина (глина, шљунак, песак, тресет, термалне и минералне воде, нафта, гас) планирају се на основу решења надлежног министарства за енергетику (Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине) и Општине.

Уколико се планирани простор за експлоатацију минералних сировина налази на пољопривредном земљишту, одобрење за експлоатацију се мора прибавити и од Министарства за пољопривреду.

Експлоатацији минералних сировина се може приступити тек након извршених радњи и испоштоване процедуре за отварање копова дате Законом о рударству и Законом о пољопривредном земљишту, као и ускладу са свим другим релативним законима и прописима.

1.1.12. Узгајалишта дивљачи са пратећим садржајима

Оваква врста објеката може се формирати по принципу салаша. Уколико се граде на пољопривредном земљишту минимална парцела комплекса је 1,0 ха, или се задржава постојећа парцела, поштујући прописане услове закона о пољопривредном земљишту.

Максимални степен заузетости парцеле је 70%.

Минимална удаљеност објеката од суседне парцеле је 10,0м.

Максимална спратност објеката је П+Пк са изгардњом подрума, уколико то хидролошки услови дозвољавају.

Парцеле се могу оградавати транспарентном оградом висине максимално 1,60 м. Ограда и стубови ограде се посављају на удаљености од минимум 1,0 м од међне линије. Комплекс мора бити минимално комунлано опремљен: приступни пут, санитаран вода, електроинсталације, водонепропусна септичка јама и др.

1.1.13. Објекти у функцији туризма, спорта и рекреације, образовања и културе

У туристички атрактивним природним срединама као што су шуме, приобаље реке Дунав, али и изграђеним срединама, могу се градити објекти или комплекси у функцији туризма (излетнички, ловни, наутички-марине и др.), спорта и рекреације (спортови на води, стрелишта, јахалишта, хиподроми, голф терени и др.) и образовања и културе (школе у природи, паркови скулптуре, уметничке колоније, летње позорнице, амфитеатри и сл.), као и мотели, ловачки домови, ресторани, кампови и слични садржаји.

Туристичко-рекреативни комплекси морају бити опремљени неопходном комуналном инфраструктуром и санитарно-техничким уређајима, а архитектонска обрада ових објеката може се третирати слободно, са циљем да се уклопе у околни пејсаж. Режији коришћења морају да буду такви да осигурају земљиште од појаве ерозивних и др. негативних процеса и поремећаја, а уз услове и сагласности надлежних предузећа. На водним и шумским теренима постојећа вегетација се не сме угрозити, због функције коју обавља.

За ове комплексе потребна је израда одговарајућег **урбанистичког плана**, уз прибављање услова и сагласности надлежних органа, институција и служби.

1.1.14. Верски објекти

Изградња и уређење новог верског комплекса ван насељеног места може се одобрити по условима који ће бити дефинисани планом одговарајуће урбанистичке разраде, односно урбанистичким пројектом.

1.2. Шумско земљиште

Шумско земљиште, као добро од општег интереса, користи се за шумску производњу и не може да се користи у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним Законом о шумама

- ако су објекти у функцији шумске привреде (објекти за одржавање и експлоатацију шума),
 - ако се ради о објектима инфраструктуре,
 - ако се ради о приступним саобраћајним и паркинг површинама,
 - ако су то објекти у функцији туризма (и ловног туризма), спорта, рекреације.
 - Шумске саобраћајнице и објекти у функцији шумске привреде
- Висина-спратност** објекта може бити **максимално П+1**.

Материјал који се користи за градњу ових објеката мора бити прилагођен шумском - природном окружењу.

За изградњу свих објеката неопходна је израда Урбанистичког пројекта.

На шумском земљишту могу се просецати шумски путеви и градити други објекти који служе газдовању шумама и којима се обезбеђује унапређивање у коришћењу шума, као и код спровођења комасације и арондације.

Крчење шума (чиста сеча) може да се врши и у другим случајевима када то захтева општи интерес утврђен на основу закона (изградња планиране инфраструктуре- водова, и др.).

Шуме и шумска земљишта у државној својини не могу да се отуђују, осим у случају арондације и комасације и у случајевима утврђеним Законом о шумама.

Шуме и шумско земљиште у државној и друштвеној својини не могу да се дају у закуп, сем у случају када се тиме обезбеђује њихово рационалније коришћење, под условима одређеним у општем акту предузећа које газдује тим земљиштима.

Шумско земљиште у државној и друштвеној својини не може се користити за изградњу.

- На шумском земљишту у државној својини које је дато у закуп, не може се вршити изградња.
- Ложење отворене ватре у шуми (шумски радници, туристи и др.) могуће је само на одређеним и обезбеђеним местима
- Објекти са отвореном ватром (цигане, крчане) и постројења за механичку прераду дрвећа могу се лоцирати (у складу са Законом о шумама), на удаљености већој од 200 м од ивице шуме.

Изградња планираних туристичких, угоститељских и здравствених комплекса, као и објеката који су у функцији гајења и лова дивљачи, производње и прикупљања гљива и лековитог биља и др., градиће се на основу одговарајућег урбанистичког плана или акта о урбанистичким условима (зависно од локације, односно сложености комплекса и капацитета објеката који се граде).

1.2.1. Посебна правила уређења ловишта

У ловиштима предвидети:

- изградњу ловно-техничких објеката у зависности од бројног стања дивљачи, а градити их од природних материјала и уклопити у природни амбијент ловишта;
- ограђивање делова ловишта ради интензивног гајења и заштите и лова дивљачи; изградњу ловно-производних објеката;
- подизање ремиза на оним местима у ловишту где нема природних површина које могу да пруже заштиту дивљачи. Подизањем једногодишњих или вишегодишњих засада на мањим површинама у ловишту створити услове који ће пружити уточиште, заклон и исхрану дивљачи. Једногодишње ремизе заснивати од различитих група једногодишњих биљака (легуминоза, властистих трава или коренасто-кртоластих биљака). Вишегодишње ремизе подизати од мешовитих вишеспратних дрвенастих врста у зависности од услова средине. Вишегодишње ремизе ће сем стварања бољих услова за заштиту дивљачи, имати економску функцију (кроз пласман дрвне масе) и већу концентрацију дивљачи на малом простору;
- изградњу пролаза за ниску и крупну ловну дивљач у оквиру саобраћајне инфраструктуре ради стварања еколошких коридора за њихово кретање.

1.3. Водно земљиште

Изградња и опремање објеката намењених рекреацији, туризму, разоноди на води, спортском риболову и слично, мора бити првенствено од монтажних елемената, са неопходним санитарно-техничким уређајима и архитектонском обрадом која се уклапа у ритски пејзаж. Туристички локалитет може садржати више основних јединица које могу бити и повезане, али тако да имају "разуђену" форму.

Објекти на небрањеном подручју морају се градити на платформи која ће бити изнад нивоа стогодишњих вода реке Дунава и Тамиша, на стубовима. Простор испод платформе може се затворити, с тим да се користи за спортско-риболовну опрему.

На локалитетима који су предвиђени за подизање оваквих објеката, слободан простор око објеката се мора користити заједнички, без ограђивања и парцелисања.

На овим просторима је присутна аутохтона вегетација и тај пејзаж треба и даље задржати у његовом изворном облику, не уносећи нове врсте.

Планирање активности и изградња и опремање објеката на овим локалитетима, вршиће се на основу урбанистичког плана са детаљном разрадом или акта о урбанистичким условима. Пре израде урбанистичке документације, потребно је прибавити сагласност и услове од надлежног водопривредног предузећа и завода за заштиту природе и споменика културе.

1.3.1. Куће за одмор и рекреацију у зони водног земљишта

Парцеле за одмор и рекреацију у зони водног земљишта формираће се према условима надлежне институције, минималне површине од 400 m² до 1.500 m². Облик парцеле мора бити правилан, правоугаони или квадратни, с тим да ужа страна не може бити мања од 20,0m. Ограда око парцеле може бити само живица максималне висине до 1,40 m. Објекти треба да се граде од природних материјала/дрвета, с тим да му површина не буде већа од 30,0m². Спратност куће за одмор је приземље, приземље и поткровље, с тим да поткровље износи највише 2/3 површине приземља. Дозвољава се изградња лођа, тремова и пергола испред и у склопу објекта осунчаним просторима, истакнутим природним садржајима и видиковцима. Те површине уколико нису застакљене не улазе у састав дозвољене површине објекта. Архитектонска обрада мора се прилагодити непосредном амбијенту и околном пејсажу.

1.4. Инфраструктурни коридори и објекти

Планирање инфраструктурних коридора и објеката (пратећи садржаји) вршиће се на основу овог Просторног плана у складу са прописима који регулишу ове области (Закон о јавним путевима, Закон о водама...).

Парцелација и препарцелација пољопривредног земљишта дозвољава се у циљу изградње саобраћајница и друге инфраструктуре са пратећим објектима који су од општег интереса

Саобраћај

Основни услови и правила грађења за саобраћајну инфраструктуру за подручје обухвата Просторног плана су:

Друмски саобраћај

Државни пут I реда – магистрални пут М-24 на простору општине Панчево гради се према предложеној траси ван насеља и он ће бити за моторни саобраћај интеррегионалног нивоа са елементима и објектима за овај хијерархијски ниво саобраћајница.

Трасу "експрес пута" изабрати тако да се минимизира заузимање новог пољопривредног земљишта као и да се делимичном комасацијом минимизира нарушавање постојеће организације атара.

Државне путеве II реда- регионалне путеве треба модернизовати – градити у оквиру постојећег путног коридора са елементима који припадају том рангу пута, с тим да се води рачуна о функционалности и рационалности градње.

Елементи државног пута II реда треба да обезбеде потребан ниво безбедности саобраћаја (у раскрсницама и у укрштањима са железницом).

За овај ниво државних путева захтеване пројектне карактеристике су следеће:
минимална носивост за средње тешки саобраћај; коловоз од минимално две саобраћајне траке (2 x 3,55 m).

Државни пут II реда-регионални пут, треба реконструисати у оквиру постојећег коридора с тим да се обезбеде елементи активне и пасивне безбедности који припадају том рангу пута. Сва укрштања решити у нивоу са обезбеђењем потребних елемената безбедности и са увођењем одговарајуће сигнализације. Дуж овог пута минимизирати број укрштања са атарским путевима, а у радним зонама у оквиру насеља обезбедити сервисну саобраћајницу која ће оптимизирати број саобраћајних прикључака.

Профиле државних путева II реда у насељеним местима обезбедити као насељске саобраћајнице са елементима уличног профила који омогућује сегрегацију моторног (динамичког) и немоторног саобраћаја – обостране пешачке стазе са зеленим појасом између површина и по могућству сепарисаном бицикличком стазом. У зависности од обима саобраћаја у центрима насеља предвидети семафоре и друга решења у циљу заштите насељских функција (мере успоравања саобраћаја и сл.).

Укрштања путева и пруга обезбедити следећим решењима:

- укрштање државног пута I реда и осталих јавних путева и железничке пруге предвидети у денивелацији са обезбеђењем задовољавајућих елемената активне и пасивне безбедности саобраћаја,
- укрштање државног пута II реда и осталих јавних путева предвидети у нивоу – површинским раскрсницама са одговарајућом прегледношћу и осталим безбедносним мерама;
број укрштања пруге и општинских (локалних) путева минимизирати и осигурати са путним прелазима (са браницама или полубраницама) и одговарајућом сигнализацијом;
општинске - локалне путеве пројектовати по устаљеним трасама - атарским путевима са минимизацијом новог заузимања пољопривредног земљишта али са обезбеђењем потребних елемената за безбедна кретања.

Железнички саобраћај

Пошто се планира изградња, реконструкција и модернизација железничких капацитета (пруга и постројења) на простору општине Панчево потребно је претходно урадити саобраћајно-техничко-технолошке студије које ће тачно дефинисати трасу нове пруге (и облик прилаза мосту и сл.) али и остале активности у оквиру реконструкције и модернизације која ће задовољити све услове и нормативе из Закона о железници.

Водни саобраћај

Све садржаје и програме развоја у оквиру пловног пута реке Дунав треба ускладити са актима Дунавске комисије.

Приликом изградње објеката у оквиру пловног пута реке Дунав, услове треба тражити од Савезне јавне установе «Пловпут» из Београда која је задужена за одржавање и развој пловних путева.

Услови за ову деоницу пловног пута су:

- минимална дубина пловног пута при ЕН (ниски пловидбени ниво) је 2,5 т;
ширина пловног пута је 100-150 т;
минимални радиус кривине пловног пута је 750-800 т.

Остали садржаји

Бензинске и гасне станице као пратећи путни садржаји се могу градити уз све путеве (државне, општинске и некатегорисане) само ако су испуњени сви функционални, техничко-технолошки и еколошки услови (да се могу имплементирати сви потребни садржаји и да се тим радњама не угрожава окружење).

Аутобуска стајалишта се могу градити уз све путеве у облику ниша и са елементима који обезбеђују безбедан трансфер путника и одвијање динамичног саобраћаја.

Денивелисана укрштања пут- железничка пруга градити са прелазом пута преко пруге и са обезбеђењем слободног профила изнад пруге min. 6,8 m изнад горње ивице шине (ГИШ).

Водопривредна инфраструктура

- снабдевање водом становништва и индустрије на простору општине Панчево из локалних изворишта; око постојећих и планираних изворишта подземних вода, као и објеката који су у функцији водоводног система (резервоари, црпне станице и доводник) дефинисати зоне и појасеве санитарне заштите изворишта према Закону о водама; извршити изградњу неопходних објеката на мрежи (резервоари, црпне станице и тд.), како би се комплетирао цео систем, а тиме и обезбедили потребни капацитети;
- снабдевање индустрије водом нижег квалитета, обезбедити захватањем из речних система или из подземља захватањем прве издани. Висококвалитетну воду могу користити само индустрије које по природи технолошког процеса захтевају квалитетну воду (прехранбена индустрија);
- код снабдевања индустријских капацитета, који продукују веће количине отпадних вода, увести обавезу рационализације потрошње увођењем процеса рецикулације;
- трасу водоводне мреже у насељу полагати између две регулационе линије у уличном фронту, по могућности у зелени појас. Трасу полагати са једне стране улице или обострано зависно од ширине уличног фронта;
- трасе регионалних система полагати уз главне путне правце, а према усвојеним пројектним решењима; пролазак испод саобраћајница и укрштање са осталим уличним инсталацијама обезбедити челичном заштитном цеви, односно према рангу пута и условима путне привреде;
- дубина укопавања не би смела да је плића од 1,0 – 1,2 m од нивелете терена, због зоне мржњења и саобраћајног оптерећења; сви радови на пројектовању и изградњи водоводног система морају се извести у складу са законом и уз сагласност надлежних органа;
- у насељима пројектовати и градити канализациону мрежу као сепаратну, тако да се посебно прихватају санитарне, а посебно атмосферске воде; извршити предtretман отпадне воде индустрије до нивоа квалитета који задовољава санитарно-техничке услове за испуштање у јавну канализацију, па тек онда их упустити у насељску канализациону мрежу; минимални пречник уличних канализационих колектора не сме бити мањи од **Ø 200 mm**;
Минималне падове колектора одредити у односу на усвојене пречнике, према важећим прописима и стандардима;
- Црпне станице фекалне канализације радити као шахтне и лоцирати их у зеленој површини са прилазом за сервисно возило; Пре упуштања у реципиент, отпадне воде пречистити на насељским постројењима за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) до степена који пропише надлежно водопривредно предузеће;
 - Атмосферску канализацију градити делимично као зацевљену, положену уз уличне саобраћајнице, а делимично као отворену, у зависности од техно-економске анализе;
 - Атмосферске воде пре упуштања у реципиент очистити од механичких нечистоћа на таложнику, односно сепаратору уља и масти;
 - Одвођење атмосферских вода из индустријских зона и комплекса вршити искључиво преко сепаратора уља и масти;
 - Све колске прилазе и укрштања са саобраћајницама, обавезно зацевити према важећим прописима и стандардима;
 - Улив атмосферских вода у мелиоративне канале извести путем уређених испуста који су осигурани од ерозије и који не залазе у протицајни профил канала; Забрањује се спречавање несметаног протицаја воде, успоравање и дизање нивоа воде, чиме би се могао пореметити постојећи режим вода на објектима и у земљишту;
 - Уређење отворених канала и регулационих радова на коритима мелиоративних канала, биће дефинисано израдом одговарајуће пројектно-техничке документације и претходним условима Јавног водопривредног предузећа «Воде Војводине» – Нови

Сад;

- Дуж обала реке и канала, са обе стране обезбедити по минимум 14,0 m (у грађевинском подручју min. 7,0 m) слободног простора преко којег ће се вршити одржавање канала;
- Одбрамбени насип мора бити заштићен тако да се у брањеном појасу ширине 100 m и небрањеном појасу ширине 50 m не могу градити никакви објекти, копати канали, садити дрвеће и сл. У смислу члана 69. Закона о водама.

Електроенергетска инфраструктура

- Трафостанице градити као зидане, монтажно- бетонске (МБТС) и стубне (СТС), за рад на 20 kV напонском нивоу;
- Површина за изградњу зидане или МБТС трафостанице треба да буде око 5,0x6,0m, минимална удаљеност од других објеката треба да буде 3 m.
- Стубна трафостаница се може градити у линији постојећег надземног вода или ван њега на парцели власника (корисника), најмање 3,0 m од стамбених и других објеката;

Високонапонска, средњенапонска и нисконапонска мрежа се може градити надземно или подземно на пољопривредном земљишту, по могућности у већ постојећим електроенергетским коридорима, уз сагласност власника (корисника) парцеле;

Средњенапонску 20 kV мрежу и нисконапонску мрежу на шумском земљишту градити подземно у путном појасу шумског пута или стази;

- У СРП «Делиблатска пешчара» електроенергетску мрежу, средњенапонску и нисконапонску, градити подземно у путним коридорима саобраћајница, шумским путевима и стазама II и III степена заштите.

- У зони I степена заштите није дозвољено грађење електроенергетске мреже;

Око надземних 110 kV далековода обезбедити коридор 25 m од осе далековода са обе стране, око надземних 400 kV далековода обезбедити коридор 35 m од осе далековода са са обе стране у којима се не могу градити објекти без сагласности власника далековода, а око 10 kV, 20 kV и 35 kV, надземних водова обезбедити коридор од 5 m од осе далековода, са обе стране, у којем неће бити дозвољена градња, као ни засађивање високог растиња без претходне сагласности надлежног предузећа.

Услови за грађење надземне електроенергетске мреже:

Минимална удаљеност електричног стуба од земљишног појаса пута при укрштању, треба да буде од 10-40 m у зависности од категорисаности пута;

- Минимална висина најнижих проводника треба да буде око 7,0 m;
- Минимална удаљеност електричног стуба од пружног појаса неелектрифициране пруге при укрштању, треба да буде од 5,0-10,0 m, а минимална висина најнижих проводника 7,0 m;
- Минимална удаљеност електричног стуба од пружног појаса електрифициране пруге при укрштању, треба да буде минимално 15,0 m, а минимална висина најнижих проводника 12,0 m.

Услови за изградњу алтернативних извора за производњу електричне енергије (биомаса, биогас, ветроелектране, термоминералне воде, сунчева енергија):

На просторима на којима постоје повољни услови за коришћење енергије ветра могиће је постављање ветрогенератора уз обавезну израду урбанистичког плана (план детаљне регулације) за изворе који ће служити за општу употребу, тј. Који ће бити укључени у јавни електроенергетски систем;

- **Обезбедити прикључење на 110 kV, односно 20 kV мрежу; Кроз комплекс електроенергетску мрежу градити подземно;**
- **Могуће је градити у атару на пољопривредно земљишту**

За изворе који ће служити за сопствену производњу, појединачни ветрогенератори: Стуб на који се поставља ветрогенератор, градити као слободно-стојећи у складу са законским условима и прописима који важе за изградњу таквих објеката;

- Електроенергетску мрежу која повезује ветрогенератор са потрошачем градити подземно.

Електроенергетску подземну мрежу градити по следећим условима:

- Дубина полагања каблова треба да буде најмање 0,8 m;
- Електроенергетску мрежу у СРП «Делиблатска пешчара», у II и III степену заштите, туристичким локалитетима, зонама заштите непокретног културног добра, зони пратећих путних садржаја, заштитним зонама акумулација, у централним деловима већих насеља, парковским површинама, у зонама са вишепородичним становањем, у радним зонама, комуналним површинама, као и зонама за спорт и рекреацију обавезно каблирати;

Каблове полагати у зеленим површинама или путном појасу поред саобраћајница и пешачких стаза, уз удаљеност min. 1,0 m од коловоза и 0,5 m од пешачких стаза у насељима;

- Ван насеља, за потребе садржаја предвиђених Просторним планом, електроенергетску каблирану мрежу полагати у коридорима саобраћајница, некатегорисаних путева шумским путевима и стазама, на пољопривредном земљишту уз сагласност власника(корисника) парцеле;
- На периферним деловима насеља мрежа ће бити ваздушна, грађена на бетонским и гвоздено решеткастим стубовима;
- У центру насеља парковским површинама, зонама за спорт и рекреацију светилке за јавно осветљење поставити на канделаберске стубове;
- У деловима насеља где је електроенергетска мрежа грађена надземно, светилке јавног осветљења поставити на стубове електроенергетске мреже; За расветна тела користити живине светилке високог притиска или натријумове ниског (високог) притиска, односно расветна тела у складу са новим технологијама развоја;

При паралелном вођењу енергетских каблова до 10 kV и телекомуникационих каблова, најмање растојање мора бити 0,50 m, односно 1,0 m за каблове напона преко 10 kV;

При укрштању енергетских и телекомуникационих каблова угао укрштања треба да буде око 90°;

Није дозвољено полагање електроенергетских каблова изнад телекомуникационих, сем при укрштању, при чему минимално вертикално растојање мора бити 0,5 m;

- Паралелно полагање електроенергетских каблова и цеви водовода и канализације дозвољено је у хоризонталној равни при чему хоризонтално растојање мора бити веће од 0,50 m;

Није дозвољено полагање електроенергетског кабла изнад или испод цеви водовода или канализације;

При укрштању електроенергетских каблова са цевоводом гасовода вертикално растојање мора бити веће од 0,30 m, а при приближавању и паралелном вођењу 0,50 m.

Услови за изградњу телекомуникационе (ТТ,КДС,РТВ) инфраструктуре:

- ТТ мрежа за потребе фиксне телефоније ће се у потпуности градити подземно на подручју Просторног плана;
- Дубина полагања ТТ каблова треба да је најмање 0,8 m; Каблове полагати у зеленим површинама или путном појасу поред саобраћајница и пешачких стаза, уз удаљеност min. 1,0 m од коловоза и 0,5 m од пешачких стаза у насељима;
- Ван насеља, за потребе садржаја предвиђених Просторним планом, ТТ мрежу градити у коридорима саобраћајница, коридорима некатегорисаних путева на пољопривредном земљишту, шумским путевима и стазама, на пољопривредном земљишту уз сагласност власника (корисника) парцеле;

При паралелном вођењу телекомуникационих и електроенергетских каблова до 10 kV најмање растојање мора бити 0,50 m и 1,0 m за каблове напона преко 10 kV. При

укрштању најмање вертикално растојање од електроенергетског кабла мора бити 0,50 m, а угао укрштања око 90°;

При укрштању телекомуникационог кабла са цевоводом гасовода, водовода, канализације, вертикално растојање мора бити најмање 0,30 m;

- При приближавању и паралелном вођењу телекомуникационог кабла са цевоводом гасовода, водовода и канализацијом хоризонтално растојање мора бити најмање 0,50 m;

- Услови за грађење подземне мреже кабловског дистрибутивног система (КДС) су исти као за подземну телекомуникациону мрежу фиксне телефоније;

- Слободностојећи антенски стубови, као носачи антена за ТТ, РБС, КДС и РТВ могу се градити у насељу, у привредним зонама, зонама кућа за одмор, на пољопривредном земљишту, на шумском земљишту, у зонама пратећих путних садржаја;

Слободностојеће антенске стубове, као носаче антена градити ван зона заштите заштићеног културног и природног добра и по могућности ван централних садржаја у насељима;

- Телекомуникациона опрема за потребе ТТ, РБС, КДС и РТВ може бити постављена у помоћни објекат у оквиру комплекса или парцеле, или унутар, тј. На неки од постојећих објеката у насељу (објекат ПТТ, објекат дома културе, ватрогасни дом, силос, вишеспратница и др.);

- Ако се телекомуникациона опрема поставља у засебан комплекс, исти мора бити ограђен;

- Напајање електричном енергијом обезбедити са нисконапонске мреже 0,4 kV или из трафостанице 20/0,4kV;

- До комплекса обезбедити приступни пут *min*. Ширине 3 m до најближе јавне саобраћајнице; Слободну површину комплекса озеленити;

- За све радио релејне коридоре потребно је израдити Елаборате заштите слободних радио релејних коридора;

КДС мрежа се може поставити и на постојеће стубове електроенергетске и ТТ мреже у сагласности са власником исте, док се не стекну услови за подземну КДС мрежу.

Услови за постављања надземне мреже КДС у насељу:

- Самоносиви кабел КДС-а поставити на носаче преко изолатора, на стубове нисконапонске мреже по условима надлежне Електродистрибуције, тј. Власника електричне мреже;

- Одстојање најнижег кабла КДС-а од површине тла треба да износи најмање 3,5 m. На прелазима преко улица иста висина треба да износи најмање 5 m. Уколико се овај услов не може постићи, кабел поставити подземно на дубини најмање 0,80 m;- Најмање растојање од најнижих проводника електроенергетске мреже мора бити 1 m.

Табела 35. Заштитне зоне и коридори и правила изградње за техничку инфраструктуру

Електро мрежа и објекти		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Далековод 400 kV	Минимум 40 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електро-енергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. Лист СФРЈ бр. 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа. За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековода чији је власник "ЕЛЕКТРОВОЈВОДИНА" и потребна је

Електро мрежа и објекти		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
		сагласност поменутог власника.
Далековод 220 KV	Минимум 30 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електро-енергетских водова називног напона од 1 KV до 400 KV (Сл. Лист СФРЈ бр. 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа. За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековода чији су власници, "ЕЛЕКТРОВОЈВОДИНА" потребна је сагласност поменутог власника.
Далековод 110 kV	Минимум 25 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електро-енергетских водова називног напона од 1 KV до 400 KV (Сл. Лист СФРЈ бр. 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа. За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековода чији су власници "ЕЛЕКТРОВОЈВОДИНА" потребна је сагласност поменутог власника.
Далековод 35 KV		Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електро-енергетских водова називног напона од 1 KV до 400 KV (Сл. Лист СФРЈ бр. 65/88). За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековода чији је власник "ЕЛЕКТРОВОЈВОДИНА", потребна је сагласност поменутог власника.
Далековод 10 KV		Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електро-енергетских водова називног напона од 1 KV до 400 KV (Сл. Лист СФРЈ бр. 65/88). За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековода чији је власник "ЕЛЕКТРОВОЈВОДИНА" потребна је сагласност поменутог власника.
Разводно постројење 400 KV	Минимум 6 ha	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња у близини Разводног постројења (ТС) условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електро-енергетских

Електро мрежа и објекти		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
		<p>водова називног напона од 1 KV до 400 KV (Сл. Лист СФРЈ бр. 65/88).</p> <p>Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа. За добијање сагласности за градњу објеката у близини ТС чији је власник "ЕЛЕКТРОВОЈВОДИНА" потребна је сагласност поменутог власника.</p>
Разводно постројење 220 KV		<p>Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња у близини Разводног постројења (ТС) условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електро-енергетских водова називног напона од 1 KV до 400 KV (Сл. Лист СФРЈ бр. 65/88).</p> <p>Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа. За добијање сагласности за градњу објеката у близини ТС чији је власник "ЕЛЕКТРОВОЈВОДИНА" потребна је сагласност поменутог власника.</p>
ТС 110/x KV		<p>Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини ТС условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 KV до 400 KV (Сл. Лист СФРЈ бр. 65/88).</p> <p>Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа. За добијање сагласности за градњу објеката у близини ТС чији су власници "ЕЛЕКТРОВОЈВОДИНА" потребна је сагласност поменутог власника.</p>
ТС 35/x KV		<p>Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња у близини ТС условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 кВ до 400 кВ (Сл. Лист СФРЈ бр. 65/88).</p> <p>За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековода чији је власник "ЕЛЕКТРОВОЈВОДИНА" потребна је сагласност поменутог власника.</p>

Правила грађења за термоенергетску инфраструктура

Термоенергетска инфраструктура

Приликом изградње објеката ЈП СРБИЈАГАС-а и НИС-НАФТАГАС-а потребно је обратити пажњу на заштићена природна добра на територији општине. Такође, приликом планирања, пројектовања и изградње ових објеката, водити рачуна о смањењу конфликта између коришћења енергетских ресурса и заштите животне

средине (насеља, становништва, земљиште, итд.) и предузимању одговарајућих мера за санирање негативних последица (програм рекултивације, ревитализације, отклањања штета итд.).

Гасоводи и нафтоводи високог и средњег притиска и објекти у саставу гасовода и нафтовода

Уређаји у саставу гасовода високог и средњег притиска, мерно-регулационе станице, компресорске станице, чистачке станице и блок станице/блокадни вентили са издувавањем, морају се лоцирати да задовоље прописана растојања од различитих објеката, дата у наредној табели.

Табела 32: Услови постављања гасне инфраструктуре

	Објекти у саставу гасовода					
	Мерно-регулационе станице			Компрес станице	Блокадне станице	чистачке станице
	У објекту од чврстог материјала		Под надсрешницом и на отвореном			
до 30.000 m ³ /h	изнад 30.000 m ³ /h	За све капацитете				
Стамбене, пословне и фабр. зграде, радионице и склад. Запаљ. Мат.	15 m	25 m	30 m	100 m	30 m	30 m
Електро неизоловани надземни водови	Висина стуба далековода + 3,0 m					
Тrafo станице	30 m					
жел. пруге и објекти	30 m					
Индус. Колосеци	14 m	15 m	25 m	25 m	15 m	15 m
Ауто путеви	30 m					
ДП I реда	20 m	20 m	30 m	20 m	30 m	20 m
ДП II реда и општински путеви	10 m					
Остали путеви	6 m	10 m	10 m	10 m	15 m	10 m
Водотоци	5 m	5 m	5 m	20 m	5 m	5 m
шеталишта и паркиралишта	10 m	15 m	20 m	15 m	30 m	30 m
Остали грађ. Објекти	10 m	15 m	20 m	30 m	15 m	15 m

Растојања у табели дата су у метрима, рачунајући код железничких пруга и путева од ивице пружног/путног појаса.

Код проласка у близини или паралелног вођења гасовода и нафтовода уз друге објекте одстојање не сме бити мање од:

- 10 m од спољне ивице путног појаса државних путева I реда,
- 5 m од спољне ивице путног појаса путева II реда и општинских путева,
- 20 m од спољне ивице пружног појаса железничке пруге, осим ако је гасовод или нафтовод постављен на друмски или железнички мост,
- 15 m од крајње осе индустријског колосека,
- 1 m (мерено хоризонтално) од темеља грађевинских објеката, уколико не угрожава стабилност објекта,

0,5 m од спољне ивице других укопаних инсталација и мелиорационих објеката, 10 m од ножице насипа регулисаних водотока и канала.

Удаљеност укопаног гасовода или нафтовода средњег притиска од уличне стубне електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ПТТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова, минимално 0,5 m.

Ако се гасовод поставља испод саобраћајнице прокопавањем те саобраћајнице, полаже се у ров на пешчану постељицу и са двоструком антикорозионом изолацијом, према прописима.

Ако се гасовод или нафтовод поставља испод саобраћајнице бушењем рова испод те саобраћајнице мора се употребити одговарајућа заштитна цев гасовода.

При укрштању гасовода са саобраћајницама, водотоцима и каналима, угао заклапања њихових оса мора бити између 600 и 900. За укрштање под мањим углом потребна је сагласност надлежног органа. Таква сагласност се не може издати за укрштање са железничком пругом.

Гасоводна мрежа ниског притиска

Гасовод ниског притиска се води подземно и надземно. Када се гасовод води подземно дубина полагања гасовода је минимално 0,8 m. Локација ровова треба да је у зеленом појасу између тротоара и ивичњака улице, тротоара и ригола, тротоара и бетонског канала. На локацији где нема зеленог појаса гасовод се води испод уличног тротоара, бетонираних платоа и површина или испод уличних канала за одвод атмосферске воде на дубини 1,0 m од дна канала или ригола. Изузетно, гасовод се полаже дуж трупа пута, уз посебне мере заштите од механичких и других оштећења.

Трасе ровова за полагање гасне инсталације се постављају тако да гасна мрежа задовољи минимална прописана одстојања у односу на друге инсталације и објекте инфраструктуре. Вредности минималних дозвољених растојања у односу на укопане инсталације су:

Минимална дозвољена растојања	укрштање	паралелно вођење
- водовод, канализација	0,5 m	1,0 m
- ниско и високо-напонски електро каблови	0.5 m	0.5 m
- телефонски каблови	0.5 m	1.0 m
- технолошка канализација	0.5 m	1.0 m
- бетонски шахтови и канали	0.5 m	1.0 m
- железничка пруга и индустријски колосек	1.5 m	5.0 m
- високо земеница	-	1.5 m
- темељ грађевинских објеката	-	1.0 m
- локални путеви и улице	1.0 m	0.5 m
- државни путеви I и II реда	1.3 m	1.0 m
- бензинске пумпе	-	5.0 m

Укрштање дистрибутивног гасовода (ДГ) са саобраћајницама врши се уз његово полагање у заштитну цев или канал, изузев ако се прорачуном докаже да то није потребно. При томе се мора обезбедити природна вентилација канала, заштитне цеви или подземног пролаза.

Дистрибутивни гасовод се не полаже испод зграда и других објеката високоградње. Надземно полагање дистрибутивног гасовода се врши само изузетно, уз посебну заштиту од механичких, температурних и утицаја стварања кондензата.

Удаљеност укопаних стубова електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ПТТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова, минимално 0,5 m.

Табела 36. Заштитне зоне и коридори за термотехничку инфраструктуру

Гасоводи, нафтоводи, продуктоводи и припадајући објекти		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Магистрални гасоводи и нафтоводи (ту спадају магистрални и регионални гасоводи, нафтоводи и продуктоводи)	Минимум 30 м, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт (Сл. Лист СФРЈ бр. 26/85). За добијање сагласности за градњу објеката у близини ових мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде транспортера или дистрибутера. Нпр. За гасоводе је ЈП Србијагас: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме, Југас Београд, 2000. Године.
Разводни гасовод (p=50 bar)	Минимум 30 м, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт (Сл. Лист СФРЈ бр. 26/85). За добијање сагласности за градњу објеката у близини гасоводних мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде НИС Србијагас: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме, Југас Београд, 2000. Године.
Градски гасовод (p=6/12 bar)	Минимум 3 м, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је Правилником о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода (Сл. Лист града Београда бр. 14/77, са допунама бр. 19/77, 18/82, 26/83 и 6/88). За добијање сагласности за градњу објеката у близини гасоводних мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде транспортера или дистрибутера ЈП Србијагас: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме, Југас Београд, 2000. Године.
Дистрибутивни гасовод (p=4 bar)	Минимум 1 м, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је Правилником о техничким нормативима са пројектовање и полагање дистрибутивног гасовода од ПЕ цеви са радни притисак до 4 бар („Сл.лист

Гасоводи, нафтоводи, продуктоводи и припадајући објекти		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
		<p>СР^с бр 20/92) и Правилником о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода (Сл. Лист града Београда бр. 14/77, са допунама бр. 19/77, 18/82, 26/83 и 6/88).</p> <p>За добијање сагласности за градњу објеката у близини гасоводних мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде ЈП Србијагас: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме, Југас Београд, 2000. Године.</p>
Главна мернорегулациона станица (ГМРС) (п=50 bar)		<p>Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини ГМРС условљена је Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт (Сл. Лист СФРЈ бр. 26/85).</p> <p>За добијање сагласности за градњу објеката у близини ових мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде транспортера или дистрибутера ЈП Србијагас: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме, Југас Београд, 2000. Године.</p>
Мернорегулациона станица (МРС) (п=6-12 bar)		<p>Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини МРС условљена је Правилником о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода (Сл. Лист града Београда бр. 14/77, са допунама бр. 19/77, 18/82, 26/83 и 6/88).</p> <p>За добијање сагласности за градњу објеката у близини ових мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде транспортера или дистрибутера ЈП Србијагас: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме, Југас Београд, 2000. Године.</p>
Компресорска станица и главни разделни чвор (КС и ГРЧ)		<p>Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини ГМРС условљена је Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт (Сл. Лист СФРЈ бр. 26/85).</p> <p>За добијање сагласности за градњу објеката у близини ових мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде транспортера или дистрибутера ЈП Србијагас: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме, Југас Београд, 2000.</p>

Гасоводи, нафтоводи, продуктоводи и припадајући објекти		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
		Године.
Остала термоенергетска мрежа и објекти		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Топлане, Котларнице		За гасне котларнице је неопходно испоштовати сва правила дата Правилником о техничким нормативима за пројектовање, грађење, погон и одржавање гасних котларница („Сл. Лист СФРЈ бр. 10/90).
Топловод		Неопходно је испоштовати сва правила дата националним и светским стандардима као и Интерне стандарде дистрибутера.

Дефинисани коридори, заштитни појасеви и зоне представљају стратешку вредност у правилном газдовању, уређењу и коришћењу простора као и заштити самих техничких система, тако да их без аргументованих стручних и законских потреба нико не може мењати, напуштати или пренаменити.

Бушотине

- удаљеност бушотине од заштитног појаса пловног канала, железнице, далековода опште намене, јавних објеката и стамбених зграда износи најмање две висине торња бушотине, од ивице појаса ауто пута и путева првог и другог реда, удаљеност осе бушотине мора износити најмање 30 m, а од других јавних саобраћајница, шумских и пољских путева најмање 15 m,
- објекти за експлоатацију нафте, земних гасова и слојне воде не смеју бити удаљени мање од 30 m од ивице јавних објеката и стамбених зграда и 10 m од ивице појаса јавних саобраћајница и заштитног појаса далековода и телефонских линија,
- удаљеност осе бушотине од шума, одређује се зависно од поднебља, подручја, конфигурације терена и врста шуме.

Удаљеност бушотина рачуна се од средишта осе бушотине, а код осталих објеката и постројења од најиста кнутијег дела у правцу мерења.

У случају изградње објеката од стране будућих инвеститора који би градили своје објекте у близини НИС-Нафтагасових неопходна је сагласност од НИС-Нафтагаса.

Услови заштите животне средине

Просторним планом је предвиђено да се општина Ковин укључи у систем регионалног депоновања комуналног отпада. У том смислу ће се за потребе општине изградити трансфер станица и неколико сакупљачких станица у насељима.

Трансфер станица (претоварна станица) служиће за претовар отпада из свих општинских насеља ради његовог транспорта до регионалне депоније. Лоцирање трансфер станице зависи од:

- локације регионалне депоније (најоптималније је директно транспортовање отпада) на релацији трансфер станица – регионална депонија до 20 km,
- мреже насеља у општини,
- саобраћајне доступности и стања саобраћајне мреже,
- стабилности терена,
- комуналне опремљености и
- количине и састава отпада.

За локацију трансфер станице су искључени:

- плавни терени,
- терени са високом подземном водом,
- простори дуж рецентних и некадашњих водених токова, заштитне зоне енергетске инфраструктуре (100 m од електроенергетских водова, гасовода или нафтовода

Јаме-гробнице

Јаме-гробнице за нешкодљиво уклањање уинулих животиња и животињских конфиската уредити на основу важећих правилника (Правилник о начину нешкодљивог уклањања и искоришћавања животињских лешева – "Службени гласник РС", бр. 7/81 и Правилник о начину нешкодљивог уклањања животињских лешева и отпадака животињског порекла и о условима које морају да испуњавају објекти и опрема за сабирање, нешкодљиво уклањање и утврђивање узрока угинућа и превозна средства за транспорт животињских лешева и отпадака животињског порекла – "Службени гласник СФРЈ ", бр. 53/89).

Бочни зидови јаме-гробнице треба да буду зидани са плочом и поклопцем који се закључава и вентилационом цеви. Плоча треба да буде издигнута од околног терена, тако да се атмосферске воде не сливају у јаму гробницу. Дубина јаме-гробнице је најмање 5 m, а дно мора да буде најмање 1 m изнад највишег нивоа подземних вода.

1.5. Израда Студије о процени утицаја

За све објекте који могу имати утицаја на животну средину, надлежни орган може прописати израду Студије процене утицаја на животну средину у складу са Законом о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04), Законом о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04), Правилником о садржини студије о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 69/2005.) и Уредбом о утврђивању листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Србије", бр. 84/2005.), односно у складу са важећим позитивним законским прописима.

1.6. Грађевинско земљиште

1.6.1. Грађевински реони насеља

На подручју Општине Панчево од 10 насеља, 10 насеља имају важеће урбанистичке планове са утврђеним границама грађевинских реона и границама грађевинског земљишта у атару (радне зоне).

Изградња и уређење у овим насељима, (осим Панчева) до доношења нових урбанистичких планова, вршиће се на основу преиспитаних важећих урбанистичких планова као и на основу услова датих Законом о планирању и изградњи и Правилником о општим условима о парцелацији и изградњи и садржини, условима и поступку издавања акта о урбанистичким условима за објекте за које одобрење за изградњу издаје општинска, односно градска управа.

Код израде урбанистичких планова препоручује се да обухват плана буде атар чиме би се прецизније дефинисали услови за формирање зона у атару (пољопривредне површине, шумско земљиште, заштитно зеленило, грађевинско земљиште, комуналне површине и др.). Уређење ових зона вршиће се на основу урбанистичке документације са детаљном разрадом.

Изван грађевинских реона насеља могу се градити објекти намењени примарној пољопривредној производњи, (у складу са Законом о пољопривредном земљишту) и преради примарних пољопривредних производа, објекти локационо везани за сировинску основу, као и други привредни капацитети, објекти намењени туризму, угоститељство и рекреација, викенд објекти у зонама планираним за њихову изградњу и мреже и објекти инфраструктуре.

Грађевинско земљиште грађевинског реона града Панчева

Правила грађења и уређења за грађевинско земљиште су дефинисана Генералним планом Панчева.

ПРАВИЛА ЗА УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА И ИЗГРАДЊУ ОБЈЕКТА ЗА НАСЕЉЕНА МЕСТА У ОПШТИНИ ПАНЧЕВО

Правила за уређење простора и изградњу објеката у насељима, примењиваће се за насељена места општине Панчево и то: Старчево, Качарево, Банатски Брестовац, Банатско Ново Село, Глогоњ, Долово, Иваново, Јабука и Омољица

За наведена насељена места општине Панчево урађени су урбанистички планови који су Одлуком о одређивању делова урбанистичких планова за територију општине Панчево који нису у супротности са Законом о планирању и изградњи (Сл.лист општине Панчево» бр. 13/2003, 16/2003, 9/2004, 21/2004, -----, 12/07 и 17/07) потврђену у делу:

- Генерални урбанистички план за насеље градског карактера Старчево („Сл. Лист Општина Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово“, бр. 9/72). Одређује се да нису у супротности са одредбама Закона следећи делови урбанистичког плана:
 - План намене површина,
 - План саобраћаја, осим за планиране саобраћајнице које нису приведене намени
 - План инфраструктуре, осим планираних траса које нису приведене намени.

- Генерални урбанистички план за насеље градског карактера Качарево («Сл. Лист Општина Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово», број 2/78). Одређује се да нису у супротности са одредбама Закона следећи делови урбанистичког плана:

- План намене површина, (осим у деловима унутрашњости блокова предвиђени за пробијање саобраћајница),
- План саобраћаја (осим у деловима унутрашњости блокова предвиђени за пробијање саобраћајница),
 - План инфраструктуре (осим у деловима унутрашњости блокова предвиђени за пробијање саобраћајница),
- Урбанистички план за насељено место Банатски Брестовац („Сл. Лист Општина Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово“, број 5/77).
Одређује се да нису у супротности са одредбама Закона следећи делови урбанистичког плана:
 - План намене површина,
 - План саобраћаја
 - План инфраструктуре
 - Урбанистички план за насељено место Банатско Ново Село („Сл. Лист Општина Панчево, Ковин и Опово“, број 11/89);
Одређује се да нису у супротности са одредбама Закона следећи делови урбанистичког плана:
 - План намене површина,
 - План саобраћаја
 - План инфраструктуре
 - Урбанистички план за насељено место Глогоњ («Сл. Лист Општина Панчево, Ковин и Опово», број 9/88);
Одређује се да нису у супротности са одредбама Закона следећи делови урбанистичког плана:
 - План намене површина,
 - План саобраћаја
 - План инфраструктуре
 - Урбанистички план за насељено место Долово („Сл. Лист Општина Панчево, Ковин и Опово“, бр. 13/89);
Одређује се да нису у супротности са одредбама Закона следећи делови урбанистичког плана:
 - План намене површина,
 - План саобраћаја
 - План инфраструктуре
 - Урбанистички план за насељено место Иваново („Сл. Лист Општина Панчево, Ковин и Опово“, број 9/88);
Одређује се да нису у супротности са одредбама Закона следећи делови урбанистичког плана:
 - План намене површина,
 - План саобраћаја
 - План инфраструктуре
 -
 - Урбанистички план за насељено место Јабука („Сл. Лист Општина Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово“ број 2/78).
Одређује се да нису у супротности са одредбама Закона следећи делови урбанистичког плана:
 - План намене површина, (осим у деловима унутрашњости блокова предвиђених за пробијање саобраћајнице).
 - План саобраћаја (осим у деловима унутрашњости блокова предвиђених за пробијање саобраћајнице).
 - План инфраструктуре (осим у деловима унутрашњости блокова предвиђених за пробијање саобраћајнице).
 -

- Урбанистички план за насеље Омољница („Сл. Лист Општина Панчево, Ковин и Опово“, број 9/88);
Одређује се да нису у супротности са одредбама Закона следећи делови урбанистичког плана:
 - План намене површина,
 - План саобраћаја
 - План инфраструктуре

Правила за уређење простора и изградњу објеката у насељима примењиваће се у поступку издавање акта о урбанистичким условима само у случајевима када у потврђеним Урбанистичким плановима нема довољно елемената за њихово дефинисање.

Правила за уређење простора и изградњу објеката у насељима важиће до доношења Урбанистичких планова за насељена места, а најдуже две године од дана почетка примене Просторног плана, а након објављивања у Службеном листу општине Панчево.

ПРАВИЛА ЗА УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА И ИЗГРАДЊУ ОБЈЕКТА ЗА НАСЕЉА СТАРЧЕВО И КАЧАРЕВО

За насеље Старчево и Качарево важе посебна правила за уређење простора и изградњу објеката јер су за грађевинске реоне урађени Генерални урбанистички планови,

Врста и намена објеката који се могу градити

- врста и намена објеката који се могу градити према зонама
 - а) зона становања
 - б) радна зона
 - в) зона спорта и рекреације
 - г) зона заштитног зеленила
 - д) зона специјалне намене
 - е) зона парковских површина
- услови за образовање грађевинске парцеле по зонама
- положај објеката у односу на регулацију и у односу на границе грађевинске парцеле по зонама
- највећи дозвољени степени изграђености и искоришћености парцеле по зонама
- највећа дозвољена спратност и висина објеката по зонама
- најмање међусобно удаљење објеката по зонама
- услови за изградњу других објеката на истој грађевинској парцели по зонама
- начин и обезбеђење приступа парцели и простора за паркирање возила по зонама
- услови заштите суседних објеката по зонама
- услови прикључења на комуналну и осталу инфраструктуру по зонама
- архитектонско, односно естетско обликовање појединих елемената објекта по зонама
- услови за санацију, реконструкцију и доградњу објеката по зонама
- услови заштите животне средине, технички, хигијенски, безбедносни, заштита од пожара и др.
- посебни услови за изградњу објеката по зонама
-

Поједини изрази употребљени имају следеће значење:

- подрум (По) подразумева најнижи део објекта укопан за око 2/3 испод планиране коте уличног тротоара – у подруму није дозвољено становање,
- сутерен (Су) подразумева најнижи део објекта укопан за око 1/3 испод планиране коте уличног тротоара – у сутерену није дозвољено становање,
- приземље (П) подразумева део објекта над насипом или подрумом, ката пода макс. 1.20м од планиране коте уличног тротоара,

- високо приземље подразумева део објекта над сутереном, ката пода макс. 2.20м од планиране коте уличног тротоара,
- спрат (1, 2, ...) подразумева део објекта над приземљем,
- поткровље (Пк) подразумева завршну етажу у објекту над спратом, приземљем, са надзитком на ободним зидовима макс.1.60 м унутрашње светле висине ; осветљавање поткровља могуће је остварити вертикалним и косим кровним прозорима, као и кровним „бацама“, Обликовно се поткровна етажа може решити као: класично поткровље, мансарда или повучени спрат.
- повучени спрат што подразумева завршну етажу у објекту и мора бити уписан у полукруг са минималним увлачењем у односу на грађевинску линију 1,5 м
- мансарда (ман) подразумева завршну етажу у објекту, који мора бити пројектован као традиционалан мансардни кров уписан у полукруг чија је спољна преломна тачка на макс.1.2 м, а горња преломна тачка на макс.2,6м. –таван (тав) подразумева део објекта над завршном етажом са макс. Назитком до 0.60м.
- при пројектовању и изградњи највише етаже – тавана, поткровља или мансарде, обавезна је примена елемената који их технички карактеришу, док није дозвољено «маскирање» тим елементима стандардне спратне етаже,
- економски објекат јесте објекат који служи обављању пољопривредне делатности и који се могу градити у зонама дефинисаним преиспитаним урбанистичким плановима.

ЗОНА СТАНОВАЊА

У зонама становања и зони централних садржаја дозвољено је градити породичне и вишепородичне стамбене, стамбено-пословне, пословне објекте и јавне објекте од општег интереса

Стамбени објекти и јавни објекти од општег интереса могу бити:

- слободностојећи
- у непрекинутом низу
- у прекинутом низу
- полуатријумски и атријумски

РАДНА ЗОНА

У радној зони (и зоне пољопривредних економија) и комунално-сервисној зони могу се градити производни објекти, објекти производног занатства, објекти мале привреде, објекти чије су делатности комплементарне индустрији, а у складу са потребама технолошког процеса и важећим прописима, као и стамбена изградња у зонама у којима она већ постоји .

За градњу објеката у радним зонама морају се поштовати услови предвиђени прописима из области заштите животне средине.

Свака изградња, реконструкција и доградња објеката из члана 89. Закона о планирању и изградњи, у радним и комунално сервисним зонама, условљена је предходном израдом одговарајућег урбанистичког плана,

За сваку изградња, реконструкција и доградња објеката, чија намена подлеже изради студије процене утицаја на животну средину, неопходна је предходна израда урбанистичког пројекта којим ће се проверити могућност такве врсте изградње.

За изградњу, реконструкцију и доградњу објеката у радним зонама који не подлежу изради студије процене утицаја на животну средину, ова правила за уређење простора и изградњу објеката биће основ за издавање Акта о урбанистичким условима. За изградњу, реконструкцију и доградњу пословних/ радних објеката важе услови као за изградњу у зони становања.

ЗОНА СПОРТА И РЕКРЕАЦИЈЕ

У зони спорта и рекреације, могућа је изградња пратећих садржаја (свлачионице, санитарни чворови, клубске просторије и сл.) угоститељских објеката и објеката у којима ће се обављати делатност комплементарна спорту, уз обавезу претходне изградње спортских терена и објеката, као и ободна стамбена изградња у зонама у којима она већ постоји.

За изградњу у зонама спорта и рекреације ова правила за уређење простора и изградњу објеката биће основ за издавање Акта о урбанистичким условима.

ЗОНА ЗАШТИТНОГ ЗЕЛЕНИЛА

У зони заштитног зеленила дозволиће се изградња објеката, који су дозвољени у зони становања. Грађевинска линија објекта биће дефинисана актом о урбанистичким условима. Степен инфраструктурног опремања условљен је ширином приступног пута. За изградњу, реконструкцију и доградњу објеката у зони заштитног зеленила важе услови као за изградњу у зони становања.

ЗОНА СПЕЦИЈАЛНЕ НАМЕНЕ

У зони специјалне намене дозвољена је изградња, реконструкција и доградња објеката специјалне намене, а у складу са наменом коју надлежни орган Министарство одбране дефинише.

Изузетно, на парцелам на којима су легално саграђени стамбени објекти дозволиће се њихова реконструкција и доградња уз предходну сагласност Министарства одбране и уз услове који се примењују за зону становања.

ЗОНА ПАРКОВСКИХ ПОВРШИНА

У зони парковских површина и тргова дозвољено је, изградња платоа, дечијих игралишта, рекреативних површина, фонтана, спомен обележја, водених површина и пратећих објеката све са пратећом инфраструктуром, на неизграђеним слободним површинама и реконструкција постојећих зелених површина.

У зонама осталих зелених површина дозвољена је изградња стаза, платоа, дечијих игралишта, рекреативних површина (са пратећом инфраструктуром), реконструкција линеарног зеленила и мањих површина дуж саобраћајница, реконструкција и доградња заштитног појаса, подизање и реконструкција у оквиру радних комплекса, подизање и реконструкција блоковског зеленила и партерног зеленила уз објекте.

За изградњу јавних објеката од општег интереса важе сви услови као за изградњу у зони становања,

УСЛОВИ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ ГРАЂЕВИНСКЕ ПАРЦЕЛЕ

ЗОНА СТАНОВАЊА

Максимални број стамбених објеката на једној парцели условљен је дозвољеним урбанистичким параметрима, односно капацитетима парцеле.

Изградња објеката на грађевинском земљишту може се одобрити ако је извршена парцелација и препарцелација земљишта на грађевинске парцеле.

Грађевинском парцелом ће се сматрати и она парцела која се не граничи са јавном саобраћајницом или јавном површином, али која има обезбеђен приступ (образовањем приступног пута или установљењем трајног права службености пролаза у јавним књигама) на јавну саобраћајницу или јавну површину (уз регулисање имовинских и стварно правних односа) у ширини од најмање 2.50м.

Парцелација и препарцелација грађевинског земљишта вршиће се на основу урбанистичког пројекта.

Урбанистичким пројектом за парцелацију и препарцелацију грађевинског земљишта, утврђују се: величина, положај и облик грађевинске парцеле, регулациона и нивелациона линија, приступни пут и други елементи који су неопходни за обележавање грађевинске парцеле на терену.

Исправка граница катастарских парцела извршиће се у складу са условима из ових правила.

Најмања површина грађевинске парцеле за изградњу породичног стамбеног објекта утврђује се према следећој табели:

Врста породичног стамбеног објекта	Минимална површина парцеле (м ²)
слободностојећи	300
у непрекинутом низу	150
у прекинутом низу	200
полуатријумски и атријумски	150

Најмања ширина грађевинске парцеле за изградњу породичног стамбеног објекта утврђују се према следећој табели:

Врста породичног стамбеног објекта	Минимална ширина парцеле (м)
слободностојећи	10,00
у непрекинутом низу	6,00
у прекинутом низу	9,00
полуатријумски и атријумски	9,00

Изузетно, на већ изграђеним грађевинским парцелама, где ширина и површина парцеле не задовољавају наведене елементе дозволиће се парцелација у циљу решавања имовинско – правних односа (физичка деоба имовине).

Најмања ширина парцеле за вишепородичне стамбене објекте утврђује се према следећој табели:

Врста вишепородичног стамбеног објекта	Минимална ширина парцеле (м)
слободностојећи	16,00
у непрекинутом низу	9,00
у прекинутом низу	9,00
полуатријумски и атријумски	12,00

Најмања површина парцеле за вишепородичне стамбене објекте утврђује се према следећој табели:

Врста вишепородичног стамбеног објекта	Минимална површина парцеле (м ²)
слободностојећи	500
у непрекинутом низу	500
у прекинутом низу	500
полуатријумски и атријумски	500

Породични стамбени објекти су објекти за становање са највише четири стамбене јединице.

Вишепородични стамбени објекти су објекти за становање са пет и више стамбених јединица,

РАДНА ЗОНА

Најмања површина парцеле у радној зони је 300м².

Најмања ширина парцеле у радној зони је 10.00м.

ПОЛОЖАЈ ОБЈЕКТА У ОДНОСУ НА РЕГУЛАЦИЈУ И У ОДНОСУ НА ГРАЂЕВИНСКЕ ПАРЦЕЛЕ

ЗОНА СТАНОВАЊА

Породични стамбени објекти могу се постављати на регулациону линију или на удаљености до 6.00м. од регулационе линије.

Изузетно, удаљеност објекта од регулационе линије може бити и већа уз упозорење инвеститору да залази у зону градње послових/радних и помоћних објеката који имају првенство градње на суседним и сопственој парцели.

За породични стамбени објекат који има индиректну везу са јавним путем преко друге парцеле растојање се утврђује актом о урбанистичким условима.

Растојање основног габарита (без испада) породичног или вишепородичног стамбеног/ стамбено-пословног објекта и линије границе грађевинске парцеле утврђује се на следећи начин:

Врста породичног стамбеног објекта	Минимално растојање објекта од границе парцеле (м)
слободностојећи са једне стране бочног дворишта	1.00
слободностојећи са друге стране бочног дворишта	3.00
у прекинутом низу на бочном делу дворишта	3,00

Изузетно, када је стационарни саобраћај решен на парцели, бочна растојања могу бити и мања уз услов да се у приземљу објекта мора планирати колски пролаз у минималној ширини 2,5м.

Стамбени отвори на објекту према суседу могу се одобрити уколико је растојање од објекта до границе парцеле према суседу мин. 3.00м

Отвори на објекту према суседу могу се одобрити уколико је растојање од објекта до границе парцеле према суседу мин. 1.00м (висина парапета мин. 1.80)

Растојање стамбеног објекта који има индиректну везу са јавним путем преко друге парцеле, до границе грађевинске парцеле утврђује се актом о урбанистичким условима према врсти изградње и применом ових правила.

НАЈВЕЋИ ДОЗВОЉЕНИ СТЕПЕНИ ИЗГРАЂЕНОСТИ И ИСКОРИШЋЕНОСТИ ГРАЂЕВИНСКЕ ПАРЦЕЛЕ

ЗОНА СТАНОВАЊА

Степен изграђености јесте количник грађевинске бруто површине свих етажа објекта и површина парцеле. Највећи дозвољени степен изграђености грађевинске парцеле износе, и то:

- на парцелама за изградњу јавних објеката од општег интереса 4.00
- на парцелама за изградњу пословних објеката 5.00
- на парцелама за изградњу вишепородичних стамбених зграда где је земљиште у државној својини и намењено за изградњу станова којима се решавају стамбене потребе социјално угрожених лица 7.00
- на парцелама за изградњу вишепородичних стамбених зграда 7,00
- на парцелама за изградњу породичних стамбених зграда са пољопривредом 2.00
- на парцелама за изградњу породичних стамбених зграда са пословањем 3.00
- на парцелама за изградњу породичних стамбених зграда 2.50

Подземне корисне етаже улазе у обрачун степена изграђености, осим површина за паркирање возила, подземних гаража и смештај неопходне инфраструктуре.

Степен искоришћености јесте количник заузете (изграђене) површине на одређеној парцели. Највећи дозвољени степен искоришћености грађевинске парцеле износе, и то:

- на парцелама за изградњу јавних објеката од општег интереса 100%
- на парцелама за изградњу пословних објеката 70%, изузетно 100%, уз услов да се реши паркирање (на сопственој парцели).
- на парцелама за изградњу вишепородичних стамбених зграда где је земљиште у државној својини и намењено за изградњу станова којима се решавају стамбене потребе социјално угрожених лица 100%
- на парцелама за изградњу вишепородичних стамбених зграда 75%
- на парцелама за изградњу породичних стамбених зграда са пољопривредом 60%
- на парцелама за изградњу породичних стамбених зграда са пословањем 80%
- на парцелама за изградњу породичних стамбених зграда 75%,

Изузетно, за реконструкцију и доградњу објеката када је у питању затечено стање, на парцелама намењеним вишепородичном становању, највећи дозвољени степен искоришћености грађевинске парцеле може бити и 100% уз услов да се обезбеди паркирање возила на јавном паркингу уз одговарајућу партиципацију надлежном предузећу.

РАДНА ЗОНА

Највећи дозвољени степен изграђености грађевинске парцеле износи 3.5
Највећи дозвољени степен искоришћености грађевинске парцеле износи 70%
Изузетно, израдом одговарајућег урбанистичког плана или урбанистичког пројекта могу се изменити ови степени.

ЗОНА СПОРТА И РЕКРЕАЦИЈЕ

Највећи дозвољени степен изграђености грађевинске парцеле износи 0.60
Највећи дозвољени степен искоришћености грађевинске парцеле износи 60%
- (у овај проценат се рачунају сви спортски терени и пратећи садржаји)

ЗОНА ПАРКОВСКИХ ПОВРШИНА

Највећи дозвољени степен изграђености грађевинске парцеле износе, и то: за објекте мах. 0,40, површине под зеленилом мин. 0.60
Највећи дозвољени степен искоришћености грађевинске парцеле износе, и то: за објекте мах. 40%, површине под зеленилом мин. 60%.

НАЈВЕЋА ДОЗВОЉЕНА СПРАТНОСТ И ВИСИНА ОБЈЕКТА

ЗОНА СТАНОВАЊА

Спратност породичног стамбеног објекта, без обзира на врсту изградње, може бити:

П до П+2+Пк
П- приземље
1-2 -спрат
Пк- поткровље

Породични стамбени објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије.

Спратност помоћних објеката може бити максимално П+1. Помоћни објекти могу имати сутерен или подрум.

Спратност вишепородичног стамбеног објекта може бити :

П до П+2+Пк у зони односно блоку у коме преовлађују објекти породичног становања

П- приземље
1-2-спрат
Пк –поткровље

Вишепородични стамбени објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије.

Спратност јавних објеката од општег интереса може бити од П до П+3+Пк.

Спратност јавних објеката од општег интереса може се мењати и условљена је предходном израдом урбанистичког пројекта.

Јавни објекти од општег интереса могу имати подрумске или сутеренске просторије.

Пословни објекти могу бити дефинисани спратношћу и / или висином.

Спратност пословних објеката може бити од П до П+3.

Пословни објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије.

Спратност пословних објеката се може мењати у зависности од врсте технолошког процеса и условљена је предходном израдом урбанистичког пројекта.

РАДНА ЗОНА

Објекти у радној зони могу бити дефинисани спратношћу и / или висином.

Спратност објеката може бити:

П до П+2+Пк
 П- приземље
 1 и 2 –спрат
 Пк- поткровље

Објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије.

Спратност објеката се може мењати у зависности од врсте технолошког процеса и условљена је предходном изградом одговарајућег урбанистичког плана, односно урбанистичког пројекта.

ЗОНА СПОРТА И РЕКРЕАЦИЈЕ

Спратност објекта, без обзира на врсту изградње, може бити до П+1+Пк.

Спратност објеката у зонама спорта и рекреације се може мењати и условљена је предходном изградом урбанистичког пројекта.

ЗОНА СПЕЦИЈАЛНЕ НАМЕНЕ

У зони специјалне намене спратност објеката специјалне намене условљена је правилима грађења ове врсте објеката.

НАЈМАЊА ДОЗВОЉЕНА МЕЂУСОБНА УДАЉЕНОСТ ОБЈЕКТА**ЗОНА СТАНОВАЊА**

Међусобна удаљеност слободностојећих вишепородичних стабених објеката, износи најмање половину висине вишег објекта. Удаљеност се може смањити на четвртину ако објекти на наспрамним бочним фасадама не садрже наспрамне отворе на просторијама за становање (као и атељеима и пословним просторијама). Ова удаљеност не може бити мања од 4,00 м ако један од зидова објекта садржи отворе за дневно осветљење.

Изградња економских објеката за сопствене потребе дозволиће се у зонама становања

Економски – пољопривредни / за сопствене потребе/ објекти јесу: сточне стаје (живинарници, свињци, говедарници, овчарници, козарници), испусти за стоку, ђубришне јаме – ђубришта, пољски клозети и др.

Помоћни објекти јесу: септичке јаме, бунари, ограде и сл, и летња кухиња, остава, млекара, магацин хране за сопствене потребе, шупе, гараже, пушнице, кош, амбар, надстрешница за машине и возила, магацин хране и објекти намењени исхрани стоке и сл.

Минимално растојање најближег стамбеног и економског објекта утврђује се према следећој табели:

Врста економског објекта	Минимално растојање између ст. И економског објекта (м)
сточна стаја	15,00
ђубриште, пољски клозет	20.00

Ђубриште и пољски клозет могу бити удаљени од бунара, односно живог извора воде најмање 20.00м.

Међусобна растојања економских и помоћних објеката зависи од организације економског дворишта.

Позиција економских објеката у односу на грађевинску линију утврђује се актом о урбанистичким условима и применом најмањих дозвољених растојања утврђених овим правилима.

Ако се економски делови суседних парцела непосредно граниче, растојање између нових економских објеката од границе парцеле не може бити мање од 1,00м.

Изузетно од претходног става објекти се могу постављати и на граници парцеле уз услов да пад крова буде према сопственој парцели / калкански зид/ и без могућности отварања отвора ка суседу.

Ако се економски део једне парцеле непосредно граничи са стамбеним делом друге парцеле, растојање између нових објеката не може бити мање од 1,00м.

Међусобна удаљеност планираних вишепородичних стамбених и околних објеката утврђује се према следећој табели:

Врста вишепородичног ст.објекта	Минимална међусобна удаљеност (м)
слободностојећи	4,00*
полуатријумски	4,00*
у непрекинутом низу	0,00
у прекинутом низу	4,00
*односно половина висине новог објекта, ако је у суседству вишепородични објекат.	

За изграђене објекте који су удаљени мање од 3,00 м не могу се на суседним странама предвиђати отвори стамбених просторија.

УСЛОВИ ЗА ИЗГРАДЊУ ДРУГИХ ОБЈЕКТА НА ИСТОЈ ГРАЂЕВИНСКОЈ ПАРЦЕЛИ

ЗОНА СТАНОВАЊА

У зонама становања може се градити пословни објекат и пословни простори у оквиру стамбеног објекта.

На парцели се може градити један пословни објекат (на парцели постоји главни – стамбени објекат) уколико постоје просторне могућности, у свему према условима који важе за изградњу стамбених објеката.

Пословни објекат се може градити као главни објекат на грађевинској парцели (на парцели не постоји стамбени објекат), у свему према условима који важе за изградњу стамбених објеката.

Пословни простор може бити у саставу стамбеног објекта и на парцели поред стамбеног објекта.

Стамбени простор се може претворити у пословни без ограничења површине под условом да се испуне хигијенско-санитарни, противпожарни и други услови и да на парцели не постоји саграђен посебан пословни објекат.

Уколико на грађевинској парцели постоји саграђен пословни објекат, стамбени простор се може претворити у пословни до 50% укупне бруто габаритне површине стамбеног објекта.

Намена пословног простора / објекта може бити из области трговинских, занатских и услужних делатности који не угрожавају становање. .

За изградњу пословног простора / објекта важе услови као и за изградњу стамбених објеката.

НАЧИН ОБЕЗБЕЂИВАЊА ПРИСТУПА ПАРЦЕЛИ И ПРОСТОРА ЗА ПАРКИРАЊЕ ВОЗИЛА

ЗОНА СТАНОВАЊА

Код изградње породичних и вишепородичних стамбених објеката свих врста, за паркирање возила за сопствене потребе, власници ових објеката обезбеђују простор на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута, и то по правилу – једно паркинг – гаражно место на један стан.

За реконструкцију и доградњу породичних и вишепородичних стамбених објеката свих врста, за паркирање возила за сопствене потребе, власници ових објеката обезбеђују простор на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута, и то по правилу – једно паркинг – гаражно место на један стан.

Уколико се не могу испунити тражени услови, за реконструкцију и доградњу планирано је да се паркирање врши на јавним градским паркинзима. У оваквим случајевима инвеститор је обавезан да одговарајућим партиципирањем предузећу које је надлежно за изградњу паркинг простора обезбеди потребан капацитет паркинг места дефинисаним у Акту о урбанистичким условима.

Гараже вишепородичних стамбених објеката планирају се испод објекта у габариту, подземно изван габарита објекта и надземно на грађевинској парцели.

Површина гаража вишепородичних стамбених објеката које се планирају надземно на грађевинској парцели урачунавају се при утврђивању коефицијента изграђености, односно искоришћености грађевинске парцеле.

За пословне објекте сопственик мора обезбедити потребан број паркинг места на сопственој грађевинској парцели према следећем услову:

- за пословни простор, чија је корисна површина мања од 70,00м² потребно је обезбедити паркинг простор на сопственој грађевинској парцели изван површине јавног пута и то по правилу – једно паркинг или гаражно место на један пословни простор,
- једно паркинг место на сваких 70.00м² корисне површине пословног простора,

За реконструкцију и доградњу пословних простора и промену намене у пословни простор уколико се не могу испунити тражени услови, планирано је да се паркирање врши на јавним градским паркинзима. У оваквим случајевима инвеститор је обавезан да одговарајућим партиципирањем предузећу које је надлежно за изградњу паркинг простора обезбеди потребан капацитет паркинг места, дефинисаним Актом о урбанистичким условима.

Ако парцела нема директан приступ на јавну саобраћајницу, приступ парцели се одређује актом о урбанистичким условима.

За потребе јавног објекта од општег интереса паркирање возила остварити на сопственој парцели или на јавном градском паркингу.

РАДНА ЗОНА

За објекте у оквиру радне зоне сопственик мора обезбедити потребан број паркинг места на сопственој грађевинској парцели.

Приступ парцели са јавног пута уређује се актом о урбанистичким условима.

ЗОНА СПОРТА И РЕКРЕАЦИЈЕ

Паркирање возила на парцели на којој се граде спортско рекреативни објекти, као јавни објекти од општег интереса, решиће се у оквиру сопствене парцеле или на јавним паркинзима.

Паркирање возила на парцели на којој се граде спортско рекреативни објекти решиће се у оквиру сопствене парцеле или на јавним градским паркинзима. Уколико се паркирање остварује на јавним паркинзима инвеститор је обавезан да одговарајућим партиципирањем предузећу које је надлежно за изградњу паркинг простора обезбеди потребан капацитет паркинг места, дефинисаним Актом о урбанистичким условима.

ЗОНА ПАРКОВСКИХ ПОВРШИНА

Приступ парковским површинама оствариће се са јавних површина или са јавних саобраћајница.

- Паркирање возила за потребе зона парковских површина може се остварити на јавном паркинг простору.

УСЛОВИ ЗАШТИТЕ СУСЕДНИХ ОБЈЕКТА

ЗОНА СТАНОВАЊА

Грађевински елементи испод коте тротоара – подрумске етажне – могу прећи грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита до хоризонталне пројекције испада), и то:

1. стопе темеља и подрумски зидови – 0,15м до дубине од 2,60м испод површине тротоара, а испод те дубине – 0,50м;
2. шахтови подрумских просторија до нивоа коте тротоара – 1,00м.
3. Прилаз подруму / сутерену постојећих објеката , у циљу изградње пословних просторија , може се остварити са јавне површине у ширини максимум 1м ако је ширина тротоара минимум 2,5м.

Стопе темеља не могу прелазити границу суседне парцеле.

Грађевинске парцеле могу се оградавати зиданом оградом до 0,90м (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине 2,00м.

Изузетно, од претходног става се може одступити у циљу очувања традиционалне урбане матрице када и висина зидане ограде може бити 2,00м.

Зидане и друге врсте ограде постављају се на регулациону линију тако да ограда, стубови и капије буду на грађевинској парцели која се оградајује.

Суседне грађевинске парцеле могу се оградавати живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле или транспарентном оградом до висине до 2,00м, која се поставља уз међну линију а на сопственој парцели, тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.

Врата и капије на уличној оградни не могу се отворити ван регулационе линије.

Грађевинске парцеле за грађење јавних објеката од општег интереса оградајују се према као у зони становања. Грађевинске парцеле на којима се налазе објекти који представљају непосредну опасност по живот људи, као и грађевинске парцеле специјалне намене, оградајују се на начин који одреди надлежни орган.

Одводњавање површинских вода утврђује се нивелационим решењем слободним падом према риголама, односно према улици (код регулисане канализације, односно јарковима) са одговарајућим падом.

Површинске воде са једне грађевинске парцеле не могу се усмеравати према другој парцели.

Површинске и друге отпадне воде из економског дворишта одводе се регулисано до ђубришне јаме када се економско двориште налази уз јавни пут.

УСЛОВИ ПРИКЉУЧЕЊА НА КОМУНАЛНУ И ОСТАЛУ ИНФРАСТРУКТУРУ

Прикључење објеката на комуналну и осталу инфраструктуру изводи се на основу пријаве радова (као изградња објеката и извођење радова за које се не издаје одобрење за изградњу), уз сагласност надлежних дистрибутивних предузећа.

Изградња инфраструктуре подразумева следеће: саобраћајнице, трасе инсталација (водовод, канализација, електро инсталација, ТТ инсталације, топловод, гасовод и сл.) и појединачни објекти (антенски стубови, мерне станице и сл.).

АРХИТЕКТОНСКО, ОДНОСНО ЕСТЕТСКО ОБЛИКОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ЕЛЕМЕНАТА ОБЈЕКТА

ЗОНА СТАНОВАЊА

Испади на објекту, не могу прелазити регулациону линију више 1,20м и то на делу објекта вишем од 3,00м. Хоризонтална пројекција испада поставља се у односу на грађевинску, односно регулациону линију.

Испади су условљени ширином улице и дефинисани су на следећи начин:

-за улице ширине испод 6,0 м није дозвољено извођење испада

-за улице ширине од 6,0 до 10,0м испади су мах 0.6м

-за улице ширине од 10.0 до 15.0м испади су мах 0,9м

-за улице ширине преко 15.0м испади су мах 1,2м

Грађевински елементи на нивоу приземља могу прећи грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то:

1. излози локала – 0,30м, по целој висини, када најмање ширина тротоара износи 3,00м, а испод те ширине тротоара није дозвољена изградња испада локала у приземљу;
2. један степеник у мах. Ширини 0.30м
3. код традиционалног постављања прозора „кибиц фенстер” у мах. Ширини 0,30м

Грађевински елементи / еркери, доксати, балкони, улазне надстрешнице без стубова, и сл./ на нивоу првог и осталих мах. Дозвољених спратова могу да пређу грађевинску односно регулациону линију / рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада/ и то:

1. на делу објекта према јавној саобраћајници или јавној површини – зависно од ширине улице и то на делу објекта вишем од 3.00м, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 50% уличне фасаде целог објекта уз услов да хоризонтална пројекција линије испада ка јавној површини може бити највише под углом од 45 степени од границе суседне парцеле.

Грађевински елементи / еркери, доксати, балкони, улазне надстрешнице без стубова и сл. / на нивоу првог и осталих мах. Дозвољених спратова могу да пређу грађевинску линију / рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада/ и то:

4. на делу објекта према предњем дворишту - 1,60м, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 50% уличне фасаде целог објекта.
2. на делу објекта према бочном дворишту претежно северне оријентације /најмањег растојања од 1,50м од границе суседне парцеле/ -0,60м, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде целог објекта
3. на делу објекта према бочном дворишту претежно јужне оријентације /најмањег растојања од 1,50м- од границе суседне парцеле/ - 0,60, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде целог објекта.
4. на делу објекта према задњем дворишту / најмањег растојања од стражње линије суседне грађевинске парцеле од 5,00м/ - 1,20м, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% стражње фасаде целог објекта.

Објекти могу прелазити регулациону линију у случају накнадног постављања термичке облоге фасаде и то мах. До 10 цм.

Отворене спољне степенице и терасе могу се постављати на објекат /предњи део/ ако је грађевинска линија 3,00м увучена у односу на регулациону линију и ако савлађује висину од 0,90м.

Степенице и терасе које савлађују висину преко 0,90м улазе у габарит објекта.

Степенице и терасе које се постављају на бочни или задњи део објекта не могу ометати пролаз и друге функције дворишта.

Силазне рампе за улазе у гараже не улазе у габарит објекта .

Спољни изглед објекта, облик крова, примењени материјали, боје и други елементи утврђују се актом о урбанистичким условима.

Спољни изглед објекта у урбанистичкој целини посебних културних вредности, усклађују се са конзерваторским условима.

Дозвољава се доградња поткровља над постојећим вишепородичним стамбеним објектима са равним крововима, уз предходну проверу статичке стабилности објекта.

Изузетно, уколико габарит објекта то дозвољава, могућа је изградња дуплекс станова.

Уколико се доградња поткровља врши фазно или на више објеката истог типа, доградња се мора архитектонски ускладити.

За постојеће вишепородичне стамбене објекте дозвољава се доградња поткровља – изузетно дуплекс, над постојећим равним или косим крововима и реконструкција таванског простора у стамбени простор без обзира на величину парцеле, спратност, број стамбених јединица и осталих параметара којим је дефинисана изградња вишепородичних стамбених објеката.

УСЛОВИ ЗА САНАЦИЈУ, РЕКОНСТРУКЦИЈУ И ДОГРАДЊУ ОБЈЕКТА

За реконструкцију и доградњу објекта примењују се општа правила градње предвиђена овом правилима.

УСЛОВИ ЗАШТИТЕ СРЕДИНЕ, ТЕХНИЧКЕ, ХИГИЈЕНСКЕ, ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА, БЕЗБЕДНОСНИ И ДРУГИ УСЛОВИ

Приликом изградње објеката морају се поштовати сви важећи прописи из области заштите животне средине, заштите од пожара, санитарне заштите, безбедносни и други прописани услови.

Јавне саобраћајнице и пешачке површине у простору (коловози, пешачке стазе и паркинзи), као и улази у објекте морају се пројектовати и извести на начин који омогућава несметано кретање лица са посебним потребама у простору, односно, у складу са важећим Правилником о условима за планирање и пројектовање објеката у вези са несметаним кретањем деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица.

Приступ објекту за потребе хендикепираних лица и лица са посебним потребама могуће је остварити уз пријаву радова за уклањање препрека, односно постављање приступне рампе.

ПРАВИЛА ЗА УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА И ИЗГРАДЊУ ОБЈЕКТА ЗА НАСЕЉА БАНАТСКИ БРЕСТОВАЦ, БАНАТСКО НОВО СЕЛО, ГЛОГОЊ, ДОЛОВО, ИВАНОВО, ЈАБУКА И ОМОЉИЦА

Врста и намена објеката који се могу градити

У зонама становања и зонама центра насеља дозвољено је градити породичне и вишепородичне стамбене, стамбено-пословне, пословне објекте и јавне објекте од општег интереса.

Стамбени објекти могу бити:

- слободностојећи
- у непрекинутом низу
- у прекинутом низу
- полуатријумски (само за породичне стамбене објекте)

У радној зони (и зоне пољопривредних економија) и комунално-сервисној зони могу се градити производни објекти, објекти производног занатства, објекти мале привреде, објекти чије су делатности комплементарне индустрији, а у складу са потребама технолошког процеса и важећим прописима, као и стамбена изградња у зонама у којима она већ постоји. За градњу објеката у радним зонама морају се поштовати услови предвиђени прописима из области заштите животне средине. Свака изградња, реконструкција и доградња објеката из члана 89. Закона о планирању и изградњи, у радним и комунално сервисним зонама, условљена је предходном израдом одговарајућег урбанистичког плана. За сваку изградњу, реконструкција и доградња објеката, чија намена подлеже изради студије процене утицаја на животну средину, неопходна је предходна израда урбанистичког пројекта којим ће се проверити могућност такве врсте изградње. За изградњу, реконструкцију и доградњу објеката у радним зонама који не подлежу изради студије процене утицаја на животну средину, ова правила за уређење простора и изградњу објеката биће основ за издавање Акта о урбанистичким условима. За изградњу, реконструкцију и доградњу пословних/ радних објеката важе услови као за изградњу у зони становања.

У зонама спорта и рекреације, као и у зонама предвиђеним за изградњу објеката образовања, културе и социјалне заштите могућа је изградња пратећих садржаја (свлачионице, санитарни чворови, клубске просторије и сл.), угоститељских објеката и објеката у којима ће се обављати делатност сродна спорту (уз обавезу претходне изградње спортских терена) као и ободна стамбена изградња.

У зонама заштитног зеленила дозвољена је изградња спортско рекреативних садржаја и објеката уз поштовање услова из претходног става и обавезног озелењавања преосталог дела зоне сразмерно величини парцеле која се уређује наведеним садржајима, као и ободна стамбена изградња.

У зони насељских тргова и насељских паркова дозвољена је изградња сакралних и других објеката за потребе традиционалних цркава и верских заједница., као и фонтана, спомен обележја, дечијих игралишта, водених површина и објеката и сл.

За изградњу јавних објеката од општег интереса важе сви услови за изградњу у зони становања, дефинисаних овим правилима.

УСЛОВИ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ ГРАЂЕВИНСКЕ ПАРЦЕЛЕ

Број стамбених објеката на једној парцели условљен је максимално дозвољеним урбанистичким параметрима, односно капацитетима парцеле.

Изградња објеката на грађевинском земљишту може се одобрити ако је извршена парцелација и препарцелација земљишта на грађевинске парцеле.

Грађевинском парцелом ће се сматрати и она парцела која се не граничи са јавном саобраћајницом или јавном површином, али која има обезбеђен приступ (образовањем приступног пута или установљењем трајног права службености пролаза у јавним књигама) на јавну саобраћајницу или јавну површину (уз регулисање имовинских и стварно правних односа) у ширини од најмање 2.50м.

Парцелација и препарцелација грађевинског земљишта вршиће се на основу урбанистичког пројекта.

Урбанистичким пројектом за парцелацију и препарцелацију грађевинског земљишта, утврђују се: величина, положај и облик грађевинске парцеле, регулациона и нивелациона линија, приступни пут и други елементи који су неопходни за обележавање грађевинске парцеле на терену.

Најмања површина грађевинска парцела за изградњу породичног стамбеног објекта утврђује се према следећој табели:

Врста породичног стамбеног објекта	Минимална површина парцеле (м²)
слободностојећи	300
у непрекинутом низу	150
у прекинутом низу	200
полуатријумски	150

Најмања ширина грађевинске парцеле за изградњу породичног стамбеног објекта утврђују се према следећој табели:

Врста породичног стамбеног објекта	Минимална ширина парцеле (м)
слободностојећи	10,00
у непрекинутом низу	6,00
у прекинутом низу	10,00
полуатријумски	9,00

Изузетно, на већ изграђеним грађевинским парцелама са изграђена два главна (стамбена) објекта, где ширина и површина парцеле не задовољавају наведене елементе дозволиће се парцелација у циљу решавања имовинско – правних односа (физичка деоба имовине).

Најмања ширина парцеле за вишепородичне стамбене објекте утврђује се према следећој табели:

Врста вишепородичног стамбеног објекта	Минимална ширина парцеле (м)
слободностојећи	16,00

у непрекинутом низу	9,00
у прекинутом низу	9,00
полуатријумски и атријумски	12,00

Изузетно, за затечено стање када ширина парцеле не испуњава услове из претходног става, дозволиће се реконструкција и доградња објекта.

Најмања површина парцеле за вишепородичне стамбене објекте утврђује се према следећој табели:

Врста вишепородичног стамбеног објекта	Минимална површина парцеле (м²)
слободностојећи	600
у непрекинутом низу	600
у прекинутом низу	600

Изузетно, за затечено стање када површина парцеле не испуњава услове из претходног става, дозволиће се реконструкција и доградња објекта.

Породични стамбени објекти су објекти за становање са највише четири стамбене јединице.

Вишепородични стамбени објекти су објекти за становање са пет и више стамбених јединица.

Постојећи вишепородични стамбени објекти са равним или косим крововима, могу се реконструисати и доградити (само једна етажа – изузетно дуплекс) без обзира на величину парцеле, спратност, број стамбених јединица и осталих параметара којим је дефинисана изградња вишепородичних стамбених објеката.

ПОЛОЖАЈ ОБЈЕКТА

Породични стамбени објекти могу се постављати на регулациону линију или на удаљености до 6.00м. од регулационе линије.

Изузетно, удаљеност објекта од регулационе линије може бити и већа уз упозорење инвеститору да залази у зону градње помоћних и економских објеката који имају првенство градње на суседним и сопственој парцели.

За породични стамбени објекат који има индиректну везу са јавним путем преко друге парцеле, растојање од регулационе линије утврђује се актом о урбанистичким условима.

Растојање основног габарита (без испада) породичног и вишепородичног стамбеног/ стамбено-пословног објекта и линије границе грађевинске парцеле утврђује на следећи начин:

Врста породичног и вишепородичног стамбеног објекта	Минимално растојање објекта од границе парцеле (м)
слободностојећи са једне стране бочног дворишта	1.00
слободностојећи са друге стране бочног дворишта	3.00
у прекинутом низу на бочном делу дворишта	3,00

Изузетно, када је стационарани саобраћај решен на парцели, бочна растојања могу бити и мања уз услов да се у приземљу објекта мора планирати колски пролаз у минималној ширини 2,5м.

Стамбени отвори на објекту према суседу могу се одобрити уколико је растојање од објекта до границе парцеле према суседу мин. 3.00м

Отвори на објекту према суседу могу се одобрити уколико је растојање од објекта до границе парцеле према суседу мин. 1.00м (висина парапета мин. 1.80)

МАКСИМАЛНИ СТЕПЕН ИЗГРАЂЕНОСТИ И СТЕПЕН ИСКОРИШЋЕНОСТИ

Степен изграђености јесте количник грађевинске бруто површине свих етажа објеката и површина парцеле. Највећи дозвољени степен изграђености грађевинске парцеле износе, и то:

- на парцелама за изградњу јавних објеката од општег интереса 2.00
- у зонама становања на парцелама за изградњу вишепородичних стамбених објеката 2,40
- на парцелама за изградњу породичних стамбених објеката са пољопривредом 1.00
- на парцелама за изградњу породичних стамбених објеката са пословањем 1.50
- у радним зонама, 1.50
- у зонама спорта и рекреације 0,60
- у зонама заштитног зеленила (за објекте спорта и рекреације) неће се условљавати степен изграђености парцеле, али ће се кроз издавање акта о урбанистичким условима дефинисати у сваком појединачном случају, уз обавезу поштавања степена искоришћености

Степен искоришћености јесте количник заузете (изграђене) површине на одређеној парцели. Највећи дозвољени степен искоришћености грађевинске парцеле износе, и то:

- на парцелама за изградњу јавних објеката од општег интереса 70%
- у зонама становања на парцелама за изградњу вишепородичних стамбених објеката 60%
- на парцелама за изградњу породичних стамбених зграда са пољопривредом 40%;
- на парцелама за изградњу породичних стамбених зграда са пословањем 60%
- у радним зонама, 70%
- у зонама спорта и рекреације 60% (у овај проценат се рачунају сви спортски терни и пратећи садржаји)
- у зонама заштитног зеленила (за објекте спорта и рекреације) неће се условљавати степен искоришћености парцеле уз обавезу да се минимално 50% парцеле мора засадити високим растињем.

Максимални спратност и висина објеката

Спратност породичног стамбеног објекта, без обзира на врсту изградње може бити:

П до П+2+Пк

П- приземље

1, 2 – спрат

Пк- поткровље

Породични стамбени објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије. Висина коте венца породичног стамбеног објекта не може прећи 12,00м.

Спратност помоћних објеката може бити максимално П+1. Помоћни објекти могу имати сутерен или подрум.

Спратност вишепородичног стамбеног објекта може бити :

П до П +3+Пк

П- приземље

1,2,3 –спрат

Пк –поткровље

Вишепородични стамбени објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије.

Спратност јавних објеката од општег интереса може бити од П до П+2+Пк.

Спратност јавних објеката од општег интереса може се мењати и условљена је претходном израдом урбанистичког пројекта.

Спратност пословних објеката може бити од П до П+1+Пк

Пословни објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије.

Спратност пословних објеката се може мењати у зависности од врсте технолошког процеса и условљена је претходном израдом урбанистичког пројекта.

НАЈМАЊА ДОЗВОЉЕНА МЕЂУСОБНА УДАЉЕНОСТ ОБЈЕКТА

Међусобна удаљеност слободностојећих вишепородичних објеката, износи најмање половину висине вишег објекта. Удаљеност се може смањити на четвртину ако објекти на наспрамним бочним фасадама не садрже наспрамне отворе на просторијама за становање (као и атељеима и пословним просторијама). Ова удаљеност не може бити мања од 4,00м ако један од зидова објекта садрже отворе за дневно осветљење.

Економски – пољопривредни / за сопствене потребе/ објекти јесу:

- сточне стаје (живинарници, свињци, говедарници, овчарници, козарници), испусти за стоку, ђубришне јаме – ђубришта, и др.

Помоћни објекти су: летња кухиња, остава, млекара, санитарни пропусник, магацин хране за сопствену употребу, шупе, гараже, пушнице, сушнице, кош, амбар, надстрешница за машине и возила, магацини хране и објекти намењени исхрани стоке, септичке јаме, бунари, ограде, пољски клозети и сл.

Међусобно растојање најближег стамбеног и економског објекта утврђује се према следећој табели:

Врста економског објекта	Минимално растојање између стамбеног и економског објекта (м)
сточна стаја	15,00
ђубриште, пољски клозет	20,00

Ђубриште и пољски клозет морају бити удаљени од бунара, односно живог извора воде најмање 20.00.

Међусобна растојања економских и помоћних објеката зависи од организације економског дворишта.

Позиција економских објеката у односу на грађевинску линију утврђује се актом о урбанистичким условима и применом најмањих дозвољених растојања утврђених овим правилима.

Ако се економски делови суседних парцела међусобно граниче, растојање између нових економских објеката од границе парцеле не може бити мање од 1,00м.

Изузетно од претходног става, објекти се могу постављати и на граници парцеле уз услов да пад крова буде према сопственој парцели /калкански зид/ и без могућности отварања отвора ка суседу.

Ако се економски део једне парцеле међусобно граничи са стамбеним делом друге парцеле, растојање између нових објеката не може бити мање од 1,00м.

Међусобна удаљеност планираних вишепородичних стамбених и околних објеката утврђује се према следећој табели:

Врста вишепородичног стамбеног објекта	Минимална међусобна удаљеност (м)
слободностојећи	4,00*
Полуатријумски	4,00*
у непрекинутом низу	0,00
у прекинутом низу	4,00

*односно половина висине новог објекта, ако је у суседству вишепородични објекат.

За изграђене објекте који су удаљени мање од 3,00м не могу се у случају реконструкције, на суседним странама предвиђати отвори стамбених просторија.

Услови за изградњу других објеката на истој грађевинској парцели

У зонама становања могу се градити пословни објекти и пословни простори у оквиру стамбеног објекта.

Стамбени простор се може претворити у пословни без ограничења површине под условом да се испуне хигијенско – санитарни, противпожарни и други услови и да на парцели не постоји саграђен посебан пословни објекат.

За изградњу пословног простора/објекта важе услови као и за изградњу стамбених објеката.

За комплексе јавних објеката од општег интереса, није потребна предходна израда урбанистичког пројекта тако да услови из овог плана представљају основ за издавање акта о урбанистичким условима.

Услови за изградњу објеката друштвеног центра и објеката централних садржаја

Изградња, реконструкција и доградња објеката друштвеног центра и објеката централних садржаја може се остварити само на основу Урбанистичког плана или Урбанистичког пројекта, којима ће се детаљно дефинисати правила и сви потребни параметри.

Планиране локације за ове намене се морају поштовати. Намена појединих јавних објеката се може схватити условно, тј. Карактер објекта треба да остане јавни, док се корисник може мењати.

Приликом градње се морају поштовати и применити сви позитивни законски и струковни прописи који регулишу конкретну врсту садржаја.

Ови комплекси се морају веома пажљиво уклапати у постојеће урбано ткиво а урбанистички услови који се односе на изградњу и уређење су следећи:

- максимални степен изграђености 2.5
- максимални степен искоришћености 70%
- максимална спратност П+2+Пк

(у складу са планираним активностима и непосредним окружењем).

Ако се ови садржаји граде изван зона које су им намењене, тј. Као комплементарни садржаји у зонама других основних намена, приликом градње се морају поштовати правила која важе у зонама основне намене, а уклапање се мора остварити на начин да са њима чине просторну и функционалну целину.

Начин обезбеђивања приступа парцели и простора за паркирање возила

За паркирање возила за сопствене потребе, власници породичних стамбених објеката свих врста обезбеђују простор на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута, и то по правилу једно паркинг или гаражно место на један стан.

За паркирање возила за сопствене потребе власници вишепородичних стамбених објеката, свих врста изградње, морају обезбедити на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута и то по правилу једно паркинг гаражно место на један стан.

Гараже вишепородичних стамбених објеката планирају се испод објекта у габариту, подземно изван габарита објекта и надземно на грађевинској парцели.

За пословне објекте и пословне просторе, сопственик мора обезбедити потребан број паркинг места на сопственој грађевинској парцели у складу са прописима за одређену намену.

Приступ парцели са јавног пута уређује се актом о урбанистичким условима.

Услови заштите суседних објеката

Грађевински елементи испод коте тротоара –подрумске етажне- могу прећи грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита до хоризонталне пројекције испада), и то:

4. стопе темеља и подрумски зидови – 0,15м до дубине од 2,60м испод површине тротоара, а испод те дубине – 0,50м;
5. шахтови подрумских просторија до нивоа коте тротоара – 1,00м.

Стопе темеља не могу прелазити границу суседне парцеле.

Грађевинске парцеле могу се оградавати зиданом оградом до 0,90м (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине 2,00м.

Изузетно, од претходног става се може одступити у циљу очувања традиционалне урбане матрице када и висина зидане ограде може бити 2,00м.

Зидане и друге врсте ограда постављају се на регулациону линију тако да ограда, стубови и капије буду на грађевинској парцели која се ограђује.

Суседне грађевинске парцеле могу се ограђивати живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле или транспарентном оградом до висине до 2,00м, која се поставља према на међи, тако да стубови оgrade буду на земљишту власника оgrade.

Врата и капије на уличној оградни не могу се отворити ван регулационе линије.

Грађевинске парцеле на којима се налазе објекти који представљају непосредну опасност по живот људи, као и грађевинске парцеле специјалне намене, ограђују се на начин који одреди надлежни орган.

Одводњавање површинских вода утврђује се нивелационим решењем слободним падом према риголама, односно према улици (код регулисане канализације, односно јарковима) са одговарајућим падом.

Површинске воде са једне грађевинске парцеле не могу се усмеравати према другој парцели.

Површинске и друге отпадне воде из економског дворишта одводе се регулисано до ђубришне јаме када се економско двориште налази уз јавни пут.

Услови прикључења на комуналну и осталу инфраструктуру

Услови прикључења објекта на комуналну и осталу инфраструктуру дефинишу се актом о урбанистичким условима.

Прикључење објекта на комуналну инфраструктуру изводе се на основу пријаве радова (као изградња објекта и извођење радова за које се не издаје одобрење за изградњу), уз сагласност надлежних дистрибутивних предузећа.

Архитектонско, односно естетско обликовање појединих елемената објекта

Испади на објекту, не могу прелазити грађевинску, односно регулациону линију више 1,20м и то на делу објекта вишем од 3,00м. Хоризонтална пројекција испада поставља се у односу на грађевинску, односно регулациону линију.

Грађевински елементи на нивоу приземља могу прећи грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то:

4. излози локала – 0,30м, по целој висини, када најмање ширина тротоара износи 3,00м, а испод те ширине тротоара није дозвољена изградња испада локала у приземљу;
5. један степеник у мах. Ширини 0.30м
6. код традиционалног постављања прозора «кибиц фенстер» у мах. Ширини 0,30м

Грађевински елементи / еркери, дократи, балкони, улазне надстрешнице са и без стубова, и сл./ на нивоу првог и осталих мах. Дозвољених спратова могу прећи грађевинску односно регулациону линију / рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада/ и то:

5. на делу објекта према јавној саобраћајници или јавној површини – 1,20м, и то на делу објекта вишем од 3.00м, али укупна површина свих грађевинских елемената не може прећи 50% уличне фасаде целог објекта.

Грађевински елементи / еркери, дократи, балкони, улазне надстрешнице са и без стубова и сл. / на нивоу првог и осталих макс. Дозвољених спратова могу прећи грађевинску линију / рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада/ и то:

5. на делу објекта према предњем дворишту – 1,60м, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 50% уличне фасаде целог објекта.
6. на делу објекта према бочном дворишту претежно северне оријентације /најмањег растојања од 1,50м од границе суседне парцеле/ -0,60м, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде целог објекта
7. на делу објекта према бочном дворишту претежно јужне оријентације /најмањег растојања од 1,50м/ - 0,60, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде целог објекта.

8. на делу објекта према задњем дворишту / најмањег растојања од стражње линије суседне грађевинске парцеле од 5,00м/ - 1,20м, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% стражње фасаде целог објекта.

Кота приземља објекта одређује се у односу на коту нивелете јавног или приступног пута, односно према нултој коти објекта и то:

- кота приземља нових објеката на равном терену не може бити нижа од коте нивелете јавног или приступног пута,
- кота приземља може бити највише 1.20м виша од коте нивелете јавног или приступног пута,
- високо приземље подразумева део објекта над сутереном, кота пода макс. 2.20м од планиране коте уличног тротоара.

Отворене спољне степенице и тераса могу се постављати на објекат /предњи део/ ако је грађевинска линија 3,00м увучена у односу на регулациону линију и ако савлађује висину до 0,90м.

Степенице и терасе из става 1. Овог члана које савлађују висину преко 0,90м улазе у габарит објекта.

Степенице и терасе из става 1. Овог члана које се постављају на бочни или задњи део објекта не могу ометати пролаз и друге функције дворишта.

Висина надзетка стамбене поткровне етаже износи највише 2.20м рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома кровне косине, а одређује се према конкретном случају.

Спољни изглед објекта, облик крова, примењени материјали, боје и други елементи утврђују се актом о урбанистичким условима.

Спољни изглед објекта у урбанистичкој целини посебних културних вредности, усклађују се са конзерваторским условима.

Услови за санацију, реконструкцију и доградњу објеката

На парцелама на којим постоје објекти склони паду, а који не испуњавају услове за изградњу новог објекта, реконструкцију и доградњу по одредбама ове Одлуке, дозволиће се санација постојећег објекта истог габарита и спратности.

За реконструкцију и доградњу објекта примењују се општа правила градње предвиђена овим планом.

За постојеће вишепородичне стамбене објекте дозвољава се доградња подкровља над постојећим равним или косим крововима и реконструкција таванског простора у стамбени простор.

Услови заштите средине, техничке, хигијенске, заштите од пожара, безбедносни и други услови

Приликом изградње објеката морају се поштовати сви важећи прописи из области заштите животне средине, заштите од пожара, санитарне заштите, безбедносни и други прописани услови.

Јавне саобраћајнице и пешачке површине у простору (коловози, пешачке стазе и паркинзи), као и улази у објекте морају се пројектовати и извести на начин који омогућава несметано кретање лица са посебним потребама у простору, односно, у складу са важећим Правилником о условима за планирање и пројектовање објеката у вези са несметаним кретањем деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица.

Приступ објекту за потребе хендикепираних лица и лица са посебним потребама могуће је остварити уз пријаву радова за уклањање препрека, односно постављање приступне рампе.

Посебни услови за изградњу објеката

За објекте који су проглашени за културно добро и налазе се под заштитом, као и за објекте од значаја за одбрану земље морају се примењивати одредбе Закона који регулишу ову област.

Правила грађења и уређења регулисана овим Планом, односе се на све грађевинске реоне сеоских насеља у општини Панчево, осим за насеља која се налазе у оквиру Генералног плана Панчева. Границе грађевинских реона насеља Старчево и Банатски Брестовац дефинисане су Одлуком о одређивању зона у грађевинским подручјима насеља градског карактера и насељених места на територији општине Панчево у којима се могу изводити одређени грађевински радови („Сл.лист општине Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово“ број 28/77). За насељено месо Качарево, граница грађевинског реона дефинисана је Одлуком о усвајању ГУП-а за насеље градског карактера Качарево („Сл.лист општине Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово“ број 2/78). За насељено место Омољица, граница грађевинског реона дефинисана је Одлуком о усвајању УП-а за насељено место Омољица („Сл.лист општине Панчево, Ковин и Опово“ број 9/88). За насељено место Банатско ново Село, граница грађевинског реона дефинисана је Одлуком о усвајању УП-а за насељено место Банатско ново Село („Сл.лист општине Панчево, Ковин и Опово“ број 11/89). За насељено место Глогоњ, граница грађевинског реона дефинисана је Одлуком о усвајању УП-а за насељено место Глогоњ („Сл.лист општине Панчево, Ковин и Опово“ број 9/88). За насељено место Долово, граница грађевинског реона дефинисана је Одлуком о усвајању УП-а за насељено место Долово („Сл.лист општине Панчево, Ковин и Опово“ број 13/89). За насељено место Иваново, граница грађевинског реона дефинисана је Одлуком о усвајању УП-а за насељено место Иваново („Сл.лист општине Панчево, Ковин и Опово“ број 9/88). За насељено место Јабuka, граница грађевинског реона дефинисана је Одлуком о усвајању УП-а за насељено место Јабuka („Сл.лист општине Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово“ број 2/78).

ОСНОВЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА

Табела 34: Основе за спровођење планских решења

Грађевински рејони, зоне и објекти у		На основу	
		Урбанистичког плана	Просторног плана
1. Грађевински рејони насеља	Панчево	•	
	Старчево	•	
	Качарево	•	
	Б.Н.Село	•	
	Долово	•	
	Јабuka	•	
	Омољица	•	
	Б:Брестовац	•	
	Глогоњ	•	
	Иваново	•	
2. Зоне салашарских			•
6. Изградња објеката у функции пољопривредне производње	Објекти намењени преради и финалној обради производа	•	•
	Стакленици, пластеници		•
	Рибњаци	•	
	Фарме – објекти за узгој стоке	•	
	Узгајалишта дивљачи са пратећим садржајима	•	
	Објекти за пољопривредну механизацију и складишта пољопр.производа		•
Воћарско-виноградске зоне		•	

	Пољопривредна домаћинства -салаши		•
4.Објекти у функцији производње и путне привреде	Радне зоне	•	
	Експлоатација природних ресурса	•	
	Садржаји уз јавне путеве	•	•
5. Изградња објеката у функцији туризма, и рекреације и уређење простора у функ.заш.	Куће за одмор и рекреацију		•
	Зона туристичко-рекреативних садржаја	•	
	Ваншумско зеленило		•
	Планиране површине под шумама		•
6. Друмски саобраћај		•	
7. Грађење унутар железничких коридора		•	
8. Ваздушни саобраћај		•	
8. Водопривредна инфраструктура		•	•
9. Електроенергетска и ТТ инфраструктура		•	•
10. Термоенергетска инфраструктура		•	•
11. Комунални објекти		•	•
12. Заштићена природна добра		•	
13. Заштићена културна добра		•	
15. Ветрогенератори		•	
16. Бањски комплекс		•	
17.Градска лука		•	
18.Градска марина		•	

Табела 35: Површина постојећих и планираних грађевинских реона и грађевинског земљишта ван грађевинског реона

Грађевинско земљиште	Постојећа површина у ha	%	Планирана површина у ha	%
ПАНЧЕВО	5868,48	57,13	5868,48	51,82
ГЛОГОЊ	227,58	2,22	277,33	2,45
ЈАБУКА	543,91	5,30	690,13	6,09
КАЧАРЕВО	536,65	5,22	563,02	4,97
Б.НОВО СЕЛО	722,69	7,04	891,64	7,87
ДОЛОВО	710,62	6,92	813,50	7,18
СТАРЧЕВО	382,32	3,72	692,57	6,12
ИВАНОВО	159,14	1,55	159,14	1,41
ОМОЉИЦА	472,97	4,60	650,90	5,75
Б.БРЕСТОВАЦ	647,32	6,30	717,91	6,34
УКУПНО	10271,68	100	11324,62	100

Табела 36: Биланс постојећих и планираних површина према намени коришћења

Површине по намени коришћења	Постојећа повр. у ha	%	Планирана повр.у ha	%
Пољопривредно земљиште	60530,08	80,04	58242,10	77,01
Шумско земљиште	2147,91	2,84	3025,15	4,00
Грађевинска подручја насеља	10271,68	13,58	11324,62	14,97
Подручја викенд зона, спомен обележје и виноград. куће	156,12	0,21	221,92	0,29
Саобраћајнице	292,00	0,39	584,00	0,77
Водене површ. реке и канали	2231,00	2,95	2231,00	2,95
УКУПНО	75628,79	100	75628,79	100

**V. ПРАВИЛА ЗА УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ЗА КОЈИ НИЈЕ ПРЕДВИЂЕНА
ИЗРАДА УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА**

За следеће објекте није потребна израда урбанистичког плана:

- салаши
- Објекти за пољопривредну механизацију и складишта пољопривредних производа
- Виноградарске куће у воћарско-виноградарским зонама
- Стакленици и пластеници
- Ваншумско зеленило
- Планиране површине под шумама

Табела 37: Постојеће и планиране викенд зоне и спомен обележје

Земљиште ван грађевинског реона	Постојећа површина у ha	%
Бела Стена	18,20	8,20
Ушће	44,62	20,11
Старо Село	49,20	22,17
Плантажа	10,30	4,64
Надел Мала (планирана)	44,00	19,83
Стратиште (спомен обележје)	21,80	9,82
УКУПНО	221,92	100

VI. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ ПАНЧЕВО ДО 2029. ГОДИНЕ

Имплементација Просторног плана представља у суштитни процес примене и спровођења циљева и решења утврђених Планом. Реализација овог процеса захтева дефинисање система управљања просторним развојем Општине (у оквиру актуелног законодавног и институционалног амбијента), затим утврђивање потребних активности, мера и инструмената за имплементацију, утврђивање приоритета у имплементацији, као и утврђивање учесника у процесу имплементације и њихових обавеза, овлашћења и одговорности.

Управљање просторним развојем

Управљање просторним развојем подручја Општине заснива се на постојећем систему управљања у Републици Србији и подразумева координиране активности различитих нивоа управних субјеката у процесу коришћења, уређења, развоја и заштите планског подручја:

- 1- државни ниво – ресорна министарства Владе РС (пољопривреда, шумарство, водoprивреда, капиталне инвестиције, енергетика...),
- 2- покрајински ниво – ресорни секретаријати ИВ АПВ (пољопривреда, шумарство, енергетика, заштита, архитектура и урбанизам...),
- 3- ниво локалне самоуправе – ресорна одељења и службе локалне самоуправе.

Управљање просторним развојем представља процес доношења квалификованих управљачких одлука заснованих на потреби реализације циљева и решења утврђених Просторним планом општине, при чему приоритет имају функције и садржаји од заједничког, јавног значаја. Примарну одговорност за реализацију ових садржаја имају неведени управни субјекти, с обзиром да су они креатори законодавног и институционалног окружења, унутар којег се траже најповољнији модалитети за реализацију планских решења у овом смислу.

Реализација функција и садржаја јавног значаја представља неопходни предуслов за реализацију свих осталих планских решења, те има карактер развојног "прага". Без њихове реализације не могу се очекивати значајни развојни ефекти у другим областима привређивања (пољопривреда, индустрија, туризам...), као ни озбиљније промене у карактеристикама популације.

Наведени управни субјекти, у складу са својим нивоом, овлашћењима, обавезама и одговорностима морају бити координатори планираних активности и актера у процесу имплементације.

1. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И ПРВА ЕТАПА ОСТВАРИВАЊА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ

Планска решења која су оцењена да представљају приоритет за општину Панчево дефинисана су уз обавезу и одговорност органа и организација постојеће структуре Општине и Републике да их реализују до 2014. године (5 година након усвајања плана).

1.1. Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривреде

Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта

- Реализација промена предложених Планом, у заштити и коришћењу пољопривредног земљишта условљава израду Основа заштите, коришћења и уређења пољопривредног земљишта за територију Општине - у првој фази реализације Плана. Међутим, да би се приступило изради Основа, потребно је предходно извршити:

- усклађивање критеријума и методологија оцене педолошких, бонитетних, ерозионих, мелиоративних и других еколошких карактеристика простора између пољопривреде, шумарства, водопривреде
 - иновирање (реамбулацију) катастарског премера и ажурирање података о коришћењу пољопривредног земљишта по катастарским културама и власницима земљишта. Такође, ради заштите укупног пољопривредног земљишта и побољшања услова привређивања потребно је:
 - дефинисати приоритете који, уз најмања улагања, у првој фази могу дати најбоље резултате,
 - извршити анализу рада постојећих система за наводњавање и одводњавање и у складу са тим извршити измуљивање и чишћење постојећих канала детаљне каналске мреже,
 - израду Стратегије развоја пољопривреде за подручје Општине.
 - израду комасационих елабората за катастарске општине чиме ће се планирати земљиште за заједничке потребе тих насеља и Општине у целини.
- Пре свега треба утврдити земљиште за израду путне, каналске мреже и других инфраструктурних мрежа и објеката, као и површине за комуналне и друге потребе.

Планска решења остварива до 2014. године :

1. Формирање система заштите, коришћења и унапређења функције пољопривредног земљишта (еколошке, природне, културне и привредне) на нивоу општине Панчево.
2. Успостављање организационих, техничко - технолошких, еколошких и економских услова за перманентни интегрални рурални развој.
3. Развој система еко - пољопривреде.
4. Побољшање асортимана пољопривредних производа прилагођавањем производње по количини, квалитету и конкурентности захевима светског тржишта али и положају на Коридору 10.

1.2. Заштита, коришћење и уређење шума и шумског земљишта

Приоритетни радови у периоду до 2014. године су:

- формирање ветрозаштитних и заштитних појасева на угроженим локалитетима, уз предходну израду Студије и пројектне документације,
- одговарајућим узгојним мерама вршити замену врста дрвећа, уважавајући принцип, "одговарајућа врста на одговарајуће станиште"
- намеће се закључак да се у наредном периоду мора озбиљније приступити заштити ада на Дунаву и Парка природе "Поњавица", као и осталим шумским површинама уз водотокове на територији општине. Потребно је искористити зацртани циљ "Војводинашума" да се повећају површине под шумама за 8ha/годишње. У том правцу Ш. Г. "Банат" - Панчево шумаска Управа Панчево конкурише сваке године на конкурсима које расписује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде за доделу средстава у те сврхе. Такође је потребно да се интензивирају активности на измуљивању Поњавице у складу са условима Покрајинског завода за заштиту природе у Новом Саду, као и попуњавање шумског фонда на истом подручју под истим условима. За заштиту пољопривредних земљишта од еолске ерозије а у путним појасевима атарских путева оформити ветрозаштитне појасеве користећи високу и жбунасту вегетацију ради постизања потпунијег ефекта. По ободу јужне индустријске зоне у Панчеву мора да се оформи заштитни појас, као и зелени појасеви по ободу свих насељених места.

Садржај и нормативне величине зеленила варирају у зависности од дела насеља у којем се налазе предметне зелене површине. За сва насеља збир свих зелених површина мора да износи мин. 45,00 m²/становнику. Укупне површине зеленила (насељског и ваннасељског) не сме бити мања од 200 m² по становнику.

1.3. Лов и ловна подручја

Ловишта у границама подручја обухваћеног Планом имају добре услове за развој и гајење дивљачи. У наредном периоду се не очекује установљење нових ловишта, већ само обнављање решења о давању ловишта на газдовање.

Из тих разлога, потребно је:

- Приступити изради и доношењу нових ловних основа којима ће се за наредни период утврдити економски капацитет ловишта, динамика развоја популације дивљачи, оптимални матични фонд за сваку ловну годину, уз уважавање реалног прираста, губитка и одстрела дивљачи.

У периоду до 2014. у ловиштима планирати:

- изградњу ловно-техничких објеката у зависности од бројног стања дивљачи. Градити их од природних материјала и уклопити у природни амбијент ловишта,
- ограђивање ловишта ради интензивног гајења и заштите и лова дивљачи,
- подизање ремиза на местима где нема природних површина које могу да пруже природну заштиту за дивљач,
- изградњу ловно-производних објеката (фазанерије и прихватилишта за фазане),
- изградњу пролаза за ниску и крупну дивљач у оквиру саобраћајне инфраструктуре ради стварања еколошких коридора за њихово кретање.

1.4. Риболов и риболовна подручја

За развој риболовних активности потребно је у наредном периоду (а у складу са законом који је у процесу усвајања) потребно је уредити односе између локалних удружења са Покрајинским удружењем, потом организовати већу чуварску службу, као и приступе водотоковима. У плановима локалних удружења је реализација 3 (три) мрестилишта на Тамишу (канали који су у сливу Тамиша и то канал према новој "Утви", потом канал код фабрике обуће и канал код старог млина. Тачне локације нису дефинисане ни у плановима Општинског рибарског савеза). Успором Тамиша након изградње ХЕ "Ђердап" долази до појачаног таложења у доњем делу тока Тамиша, па удружење у својим плановима прибављање сагласности и дозвола за измуљивање и одвођење муља на локацију која ће условима Завода за заштиту природе бити одређена. Уопште за даљи развој потребно је урадити пројектну и урбанистичку документацију за планирање мрестилишта, рибњака, измуљивање токова. Након ових радњи потребно је уређивање риболовних места и уређивање приступа водотоковима.

Посебним програмима потребно је испланирати и дефинисати риболов за научне сврхе како би се утврдили евентуални раритети. Потребно је дефинисати места и начин селективног риболова, као и капацитете како целог подручја, тако и појединих зона на територији Општине Панчево. То све изискује и повећану чуварску службу.

Само дејствовањем у свим наведеним правцима може за последицу да има и економске ефекте од спортског и рекреативног риболова, као и могућност развоја риболова као привредне гране.

1.5. Становништво, мрежа насеља и рурални развој, јавне службе

У наредном периоду потребно је предузимати мере и активности да би се на подручју Општине задржало младо, радно-способно становништво. Ово ће се постићи:

- израдом и реализацијом програма за запошљавање радно-способног и женског дела популације.
- израдом и реализацијом програма руралног развоја и развоја микро-бизниса, ради обезбеђења допунских извора прихода породичним газдинствима,
- организовањем (израда програма) перманентног стручног образовања пољопривредника, преквалификација и иновација знања и других облика образовања одраслих.

Конципирана мрежа јавних служби захтева развој и виши квалитет услуга у свим насељима што подразумева следеће активности у I фази:

а. Предшколске установе :

1. Обезбеђење просторних услова за пријем 70% деце у граду и 50% деце у сеоским насељима у установе предшколске заштите деце.
2. Побољшање просторних услова у постојећим градским предшколским установама у складу са важећим стандардима за предшколске установе.

б. Основно образовање :

1. Побољшање просторне доступности школа, ученицима који гравитирају са удаљенијих локација.
2. Побољшање просторних услова у основним школама, према важећим прописима, нормативима и стандардима за школске објекте,.
3. Побољшање просторних и функционалних услова у школским спортским објектима, према нормативима Министарства просвете.
4. Смањење броја смена рада у појединим, бројем ученика оптерећеним, основним школама.

в. Средње образовање :

1. Повећање гравитационог подручја средњих школа.
2. Организовање великог ђачког интерната намењен свим средњим школама и постепена трансформација школа ка кампус систему. Обезбедити локацију у ширем центру града.
3. Побољшање просторних услова у средњим школама, према важећим прописима, нормативима и стандардима за средњошколске објекте.

г. Више и високо образовање :

1. Помоћ у обезбеђењу локација за смештај универзитетских садржаја.

д. Социјалне установе :

1. Обезбеђење просторних услова за формирање нових, недостајућих капацитета институционалног обухвата и заштите старих, на локацијама ширег градског подручја,
2. Обезбеђење просторних услова за формирање интерната за трајни боравак особа са посебним потребама,

ђ. Здравствена заштита :

1. Побољшање просторне доступности, објектима основне здравствене заштите становништва.
2. Обезбеђење просторних услова за формирање нових смештајних капацитета примарне здравствене заштите у сеоским насељима.
3. Обезбеђење просторних услова за квалитетније услуге специјализоване здравствене заштите.

е. Спорт и рекреација :

1. Комплетирање значајних спортских објеката републичког и међуопштинског значаја (фудбалски стадион, градска спортска дворана, изградња клизалишта).
2. Побољшати стање постојећих спортских терена и објеката.
3. Формирање уређеног градског купалишта.

1.6. Привредни развој

У утврђеној програмско-развојној оријентацији Општине приоритет ће имати следеће активности:

Индустрија

1. Својинска трансформација индустрије, стварање савремене индустријске структуре - промовисање иновација и трансфера технологија, техничких стандарда и контроле квалитета производа, подстицање развоја,
2. Просторно комплетирање активности у постојећој индустријско-привредној зони,
3. Активирање Луке Дунав
4. Подршка развоју "породичних предузећа" у сеоским насељима (центрима заједнице насеља),

. Туризам

1. Унапређење и опремање простора квалитетнијом туристичком понудом дуж коридора Дунава (коридор 7)
2. Умрежавање панчевачког туристичког система на Дунаву са центрима узводно (Београд - Нови Сад и шире) и низводно (Смедерево-Ковин -Велико Градиште-Голубац-Кладово и шире), као и укључење у европске туристичке итинерере.
3. Активирање, обнова и опремање постојеће марине која би била у ширем систему марина на Дунаву и унапређење наутичког туризма на Дунаву.

1.7. Инфраструктурни системи и комунална опрема

Саобраћајна инфраструктура

У наредном планском периоду до 2014. године приоритет у изградњи и реконструкцији објеката саобраћајне инфраструктуре имаће:

У друмском саобраћају:

- изградња друмско - железничког моста на Дунаву код Винче и обилазнице око Панчева до локалног пута Панчево - Банатски Брестовац,
- изградња повезног пута - деонице пута М-24 од расрнице "Скробара" до пута М-1.9
- изградња - реконструкција локалних путева Качарево - Скробара и Долово - Делиблатска пешчара и атарских путева
- изградња - реконструкција улица у Панчеву и насељеним местима на територији општине (коловози, пешачке и бицикличке стазе, паркинг простори и аутобуска стајалишта).

У железничком саобраћају:

- теретна обилазна магистрална пруга од Винче до планиране теретне станице Панчево Исток,
- делимична измена трасе путничке пруга кроз стамбени комплекс "Миса Виногради" и
- продужетак трасе "Беовоз" од станице Панчево Војловица до планиране станице "Лука Дунав - Мали Рит".

У водном саобраћају:

- Изградња марине на Тамишу
- изградња - уређење путничког пристаништа на Тамишу и
- изградња пристаништа за потребе РНП-а (Рафинерија нафте Панчево, Петрохемије и Азотаре) на Дунаву.

Водна инфраструктура

Водовод

Ширењу и развоју града мора да претходи и развој водоводног система у целини, а то се нарочито односи на објекте захватања и пречишћавања вода. Наравно поред проширења капацитета изворишта и постројења за прераду воде неопходно је у зависности од развоја града изградити нове магистралне цевоводе и дистрибутивну мрежу.

Извориште

Извориште "Градска шума" би у наредном периоду требало да обезбеди нових 500 l/сек изградњом нових бунара. Наравно неопходно је постојеће бунаре с времена на време ревитализовати.

Перспектива је проширење овог изворишта на север према прузи и напуштање експлатационих бунара који се налазе у непосредној близини пута Панчево - Београд.

Реализацијом наведених радова би се укупан капацитет градских изворишта повећао на преко 1.000 l/сек. што представља реалну потребу Панчева у наредном периоду.

Фабрика воде

Неопходно је проширити капацитете за будући период и то тако да се капацитет филтарског постројења повећа за минимум 400 l/sec. и да се изграде нови подземни резервоари запремине не мање од 10.000 м³.

Мрежа

Дистрибутивна мрежа у ужем центру града је скоро у потпуности формирана па се у наредном периоду планира повезивање слепих кракова и њена реконструкција у смислу дотрајалости цевног материјала или повећања пречника цеви. Пошто је планирано максимално могуће погушћавање становања и пратећих садржаја у центру града, неопходно је минимални пречник дистрибутивне мреже подићи са Ø80 на Ø100, а за колективно становање на Ø150.

Планира се комплетирање тзв. спољног примарног прстена који би требало да прати саобраћајно - железничку обилазницу града улицама Ст. Шупљикца и Првوماјском до раскрснице са улицом Цара Душана. Овако формиран спољни прстен би био минималног пречника Ø500.

Насеље Скробара и месна заједница Стари Тамиш имају сопствене системе водоснабдевања који се састоје од бушених бунара, пумпног постројења са хлоринатором и дистрибутивне водоводне мреже. У првој фази се планира реализација магистрални цевоводи на Јабучком и Баваништанском путу са прикључењем ове две локације на градски водовод.

Фекална канализација

Од нових колектора као прво планирана је изградња "Потамишког" колектора који би прихватио правац Јабучког пута (Караула), делове горњег града и центра који гравитирају Тамишу и комплетну зону "Лука Дунав - Мали Рит".

Изградњом фекалног колектора на правцу Новосељанског пута би се покрила зона Кудељарског насипа у којој је лоциран и део Панчевачке индустрије, па самим тим представља приоритет због изузетног загађења каналске мреже и Надела у коју се испуштају отпадне воде без икаквог предtretмана.

Правац Баваништанског пута такође захтева изградњу примарног колектора за потребе развоја новопланираних стамбених и пословних зона које му гравитирају.

Ургентна је изградња фекалног колектора у Спољностарчевачкој улици који би прихватио отпадне воде Војловице и Тополе.

Изградњу ових колектора би пратила изградња четири реонске црпне станице.

Поред изградње ових новопланираних колектора неопходна је и санација постојећег главног градског колектора и секундарне бетонске каналске мреже која је у зони подземних вода у укупној дужини од око седам километара и то због дотрајалости цевног материјала.

Градско постројење за пречишћавање отпадних вода за 100.000 еквивалентних становника је планирано у јужној индустријској зони.

Насеље Скробара и месна заједница Стари Тамиш ће без повезивања са градском канализацијом самостално да развијају сопствене канализационе системе где би као приоритет на прво место дошла изградња система за пречишћавање фекалних и процесних употребљених вода које се испуштају у каналску мрежу то јест Надел.

Атмосферска канализација

У првој фази приоритети су Стрелиште, Горњи град и Војловица где би требало изградити око тридесет километара атмосферске канализације, затим реконструисати старе колекторе у дужини од око пет километара и изградити црпну станицу на уливу у Тамиш.

У другој фази би се градили нови колектори са пратећим црпним станицама на правцима Јабучки пут, Новосељански пут и Баваништански пут.

Насеље Скробара и месна заједница Стари Тамиш ће самостално градити и развијати систем цевне атмосферске канализације без повезивања на градску атмосферску канализацију.

Што се тиче каналске мреже у зони града неопходна је реконструкција три главна отворена канала "МЛЕКАРА", "ПАНЧЕВАЧКИ-33" и "ВОДИЦЕ".

Заштита од штетног дејства вода

Дунав (левообално приобаље реке Дунав, са притокама)

- Наставак радова на формирању заштитног система града Панчева: Насип од Хидрочвора до ушћа у Дунав (1,2 km)– формирање заштитне касете зоне Луке Дунав
- Уређење и заштита леве обале (насипа) реке Дунав од ушћа Тамиша до границе општине испод Иванова.

Тамиш (левообално приобаље)

- У градском грађевинском реону насеља Панчево планом је предвиђен продужетак изградње кеја са шеталиштем у циљу регулисања Тамиша и уређења његове леве обала у зони горњег града то јест од друмског до железничког моста на Тамишу.
- На овом потезу је планирано и исправљање велике кривине (меандра) у Горњем граду прокопавањем новог корита чиме би се скратио ток Тамиша за око 900 метара.
- Такође се планира уређење леве обале Тамиша на потезу од хидрочвора до ушћа у Дунав заједно са делом леве обале Дунава у циљу формирања то јест комплетирања радно пословне зоне "Лука Дунав-Мали Рит".
- На преосталом делу тока кроз Општину Панчево, а то су К.О. Јабука и Глогоњ, се планира такође регулисање Тамиша у смислу санације постојећег насипа и изградње нових деоница.

Надела

Река Надел као главни реципијент највећег дела каналске мреже општине Панчево такође изискује комплетну регулацију у смислу њеног повећања протока на 5 m³/sec.

Поњавица

У наредном периоду се планирају активности на подизању квалитета Поњавице и њеног непосредног окружења као парка природе. Измуљивање, порибљавање и уређење обала (еко-плаже, шеталишта и други примерени садржаји).

Каналска мрежа

У овако формираном систему отворене каналске мреже у општини Панчево неопходно је поред њеног редовног одржавања у функционалном стању, извршити одређене реконструкције старијих канала у смислу повећања њихове пропусне моћи са усклађивањем капацитета пратећих објеката (црпних станица, мостова и пропуста). Такође је потребно изградити нове канале и спојити одређене сливове преко нових устава и црпних станица.

У циљу одбране од поплава неопходно је за сва насеља Општине Панчево радити ревитализацију постојеће мреже, рушење нефункционалних и нестручно изграђених канала, устава и пропуста и изградњу нових.

Енергетска инфраструктура

Електроенергетска инфраструктура

У граду Панчеву треба радити на изградњи треће по реду ТС110/20 KV "Пристаниште", како би се у граду угасила и задња ТС 35/10 KV, те би све дистрибутивне трафо станице биле прикључене на напон 20KV.

У зависности од развоја насеља радила би се високонапонска и нисконапонска мрежа, као и припадајуће трафо станице, У свим насељима радити на реконструкцији јавне расвете.

Фиксна телефоније

У фиксној телекомуникационој мрежи планира се да се у наредном периоду до 2009. год: Уради потпуна дигитализација телекомуникационе мреже. Повећа број корисничких приступа корисничкој мрежи, применом најсавременији технологија. У свим насељеним местима, као и свим викенд зонама на територији општине Панчево планира се изградња дигиталних централа (истурених степена), као и кабловске ТТ мреже. Потпуно укидање двојника.

Мобилна телефоније

Увођењем и трећег мобилног оператера. Повећање процента становништва и територије, који су покривени услугама мобилне телекомуникације.

Радио и ТВ мреже

Радио телевизиски систем у наредном периоду очекује изузетно динамичан развој који ће пратити економски развој насеља и нарасле потребе корисника. На основу плана фреквенције одредиће се микролокација емисионих радио дифузних центара на територији Општине Панчево за смештај предајника и репетитора. Увођење дигиталне технологије за потребе емитовања и преноса смањиће се број предајничких локација.

Кабловски дистрибутивни систем (КДС)

Према савременим техничким стандардима, КДС је вишенаменски широкопојасни телекомуникациони систем намењен, како дистрибуцији РА, ТВ сигнала, тако и широкопојасни двосмерних сервиса корисницима. На територији Општине Панчево изградиће се технолошки јединствена дигитална инфраструктура. Изградиће се јединствени кабловски дистрибутивни систем, који би се радио у свим насељима на територији Општине Панчево.

Приоритети развоја термо-енергетских мрежа и објеката до 2014. године су:

- хитно интензивирање изградње, доградње и завршетка гасификације, уз обезбеђења популарне-стимулативне цене како гаса тако и увођења гаса, превасходно на подручјима која су аерозагађењем најугроженија у општини Панчево
- интензивирање доградње и проширења примарне и секундарне гасне мреже Панчева, како би се омогућило масовно коришћење гаса и у индивидуалним и у већим ложиштима
- преоријентисање већег броја топлотних извора (котларница) које користе "прљава" горива на "чисто", гасовито гориво, уз укрупњавање капацитета постојећих и гашењем мањих дотрајалих и нерентабилних котларница
- редифинисање заштитног појаса на подручјима или измештање термоенергетске инфраструктуре (гасовода, нафтовода и продуктовода) где је нелегалном изградњом извршено узурпирање заштитног појаса те инфраструктуре;
- изгарања гасовода и довођење гаса, од ГРЧ-а до Енергане Рафинерије, како би се и у овим значајним ложиштима користило "чисто", гасовито гориво као основно гориво
- изградња гасоводног полупрстена за јужна насеља, наставак гасовода од Рафинерије за Старчево, Омољицу-Иваново, Банатски Брестовац и повезивање са гасоводом за Смедерево
- интензивирање гасификације широке потрошње у општини Панчево, а нарочито у граду Панчево и Јужним насељеним местима (Старчева, Омољице и Иванова), изградњом и развијањем дистрибутивне гасне мреже
- увођење мерача потрошње топлотне енергије и енергената, коришћење најсавременијих регулационих и контролних уређаја и инструменте, а све у циљу штедне и рационалне потрошње енергије и континуалне контроле испуста штетних, загађујућих материја из ложишта термоенергетских постројења

У поглављу Ц. ПРОСТОРНИ СИСТЕМИ, под тачком 3.7.2.а. Термоенергетика је дат детаљан сценарио реализације планираних активности по фазама, а 1. ФАЗА обухвата ПРИОРИТЕТНИ период до 2014. год. у остваривању овог Плана.

Коришћење обновљивих извора енергије

У периоду до 2014. године потребно је интензивирати коришћење обновљивих извора енергије, па је потребно:

- Извршити основна и детаљна истраживања за коришћење соларне енергије, енергије ветра и био горива, геолошка истраживања геотермалних потенцијала,

Комуналне површине и објекти

Интегрално управљање комуналним отпадом

После израде Плана управљања комуналним отпадом (за подручје Општине) на подручју Општине потребно је:

- Извршити истраживање и избор локације за трансфер станицу на подручју Општине.
- Израдити планску и техничку документацију за затварање, санацију и рекултивацију свих постојећих депонија у Општини и започети рекултивацију према утврђеној динамици.

Уређење гробља

У периоду до 2014. године треба:

- Израдити и приступити спровођењу програма опремања, уређења и одржавања постојећих и уређења нових гробља у свим насељима Општине.

1.8. Заштита животне средине

Приоритети у остваривању Просторног плана општине Панчево са становишта заштите и унапређења животне средине и одрживог развоја.

1. Ревизија постојећег катастра загађивача ваздуха и довршетак катастра за ваздух (катастар имисија и деловања). Израда интегралног катастра за животну средину - за све делове животне средине (катастар емисија, катастар имисија и катастар деловања) и катастра непријатних мириса.
2. Ревизија и реконструкција система континуалног аутоматског мониторинга општине Панчево и конституисање система био-мониторинга.
3. Доградња еколошког информационог система Општине Панчево и његово повезивање са информационом системом заштите животне средине Републике Србије.
4. Израда и спровођење Плана управљања комуналним отпадом у општини Панчево односно у региону.
5. Завршетак општинске/регионалне санитарне депоније са пратећим садржајима и њено пуштање у рад.
6. Оснивање општинског/регионалног информационог система - катастра опасног и биохазардног отпада.
7. Увођење еко менаџмент система према стандардима ЈЦ8 180 серије 14000 или ЕМА8 2 у сва панчевачка предузећа која својим радом утичу на животну средину, а нарочито у предузећа Јужне индустријске зоне.
8. Завршетак израде општинског Плана заштите од хемијског удеса.
9. Окончање пројеката санације последица НАТО бомбардовања у Јужној индустријској зони.
10. Санација главних извора загађивања у Панчеву као основа за одрживи развој локалне заједнице.
11. Озелењавање насеља, града и села општине Панчево и пошумљавање подручја општине

Панчево. Подизање санитарно заштитног зеленог појаса око Јужне индустријске зоне, и ветрозаштитних појасева око села и дуж регионалних и магистралних путева.

12. Појачана заштита постојећих заштићених природних добара и покретање процедуре стављања под заштиту предложених локација.

1.9. Заштита природних и културних добара

Заштита, презентација и контролисано коришћење природног добра вршиће се кроз:

- Израду одговарајућег Средњорочног програма заштите и развоја, који ће омогућити адекватно провођење прописаних режима заштите и на најбољи могући начин избалансирати потребе заштите природе, привреде (шумарство, пољопривреда, водопривреда) и локалне заједнице (становништво) и тако трасирати примену активног концепта заштите и управљања уз смањивање антагонизма и противречности између њих, уз пуну имплементацију одредница из Просторног плана.
- Јачање стручних и материјалних капацитета Стараоца за управљање природним добром, уз формирање посебне организационе јединице за имплементацију одредница из Просторног плана и Програма заштите и развоја.

Заштита и презентација непокретних културних добара и њихове заштићене околине, одвијаће се кроз:

- Заустављање деградације свих врста културних добара кроз побољшање система управљања и усклађивања свих нивоа и чинилаца укључених у бригу о баштини;
- Израда детаљних планова заштите, конзервације, презентације и ревитализације за појединачна културна добра;
- Укључивање у европске интегративне процесе кроз конкретне пројекте у домену баштине;
- Информисање и едукација грађана у локалној заједници кроз најразличитије програме, манифестације, публикације и акције о потреби сталне бриге за своју баштину;
- Организовање посебних програма намењених млађим категоријама становништва, ради неговања и развијања њихове свести о вредностима и значају културних добара;

2. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Имајући у виду да имплементација свих циљева и решења утврђених планом захтева у првом реду реализацију функција, активности и садржаја од заједничког, јавног значаја (а чиме се обезбеђује одговарајући функционални и просторни амбијент за реализацију осталих планираних садржаја), као основни и кључни учесници са посебним обавезама, овлашћењима и одговорностима у процесу имплементације утврђују се:

1. сви наведени управни субјекти,
2. јавна предузећа републичког, покрајинског и локалног значаја, у складу са својим овлашћењима и својим делокругом активности,
3. посебне институције (агенције, заводи, дирекције...) у складу са својим овлашћењима и својим делокругом активности,
4. регионална привредна комора Баната

Међутим, како би демократски процес био до краја испоштован, одлучивање о просторном развоју Општине захтева, поред наведених учесника у имплементацији, и партиципацију много ширег круга актера у одлучивању:

- грађани, групе грађана и њихова удружења,
- заинтересовани неуправни и комерцијални субјекти,
- специјализоване стручне и научне институције,
- невладине организације.

Процедуре доношења одлука на основу којих се врши имплементација Плана утврђују се у складу са позитивном законском регулативом која обухвата појединачне области и теме обухваћене овим Планом (Закон о планирању и изградњи, закони из области заштите животне средине, Закон о шумама, Закони о пољопривредном земљишту, Закон о водама и др.)

Извештавање о реализацији Плана обављаће надлежни орган локалне самоуправе према четворогодишњим

програмима реализације Плана, а на основу редовног праћења стања и промена на подручју обухваћеним изградом Плана.

3. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ

Израда Просторног плана Општине Панчево заснована је, у складу са Законом, ка поштовању одредби просторних планова вишег реда - Просторном плану Републике Србије, РПП административног подручја града Београда (Сл.гласник РС бр.16/02): ПППП намене СРП Делиблатска пешчара ("Сл.лист Аутономне Покрајине Војводине" број 8/2006):

Базни документи за израду овог плана били су такође Водопривредна основа РС, опште основе газдовања шумама за ове подручје, затим стратешки документи за развој појединих области донети на нивоу Републике, односно Покрајине (Национална стратегија управљања отпадом, Стратегија развоја аграра, Стратегија развоја туризма...).

Доследним спровођењем циљева и решења утврђених наведеним документима, сам Просторни план Општине јавља се као један у низу инструмената за њихову имплементацију.

Мере и инструменти за имплементацију овог плана обухватају:

1. различите, стимулативно формиране, политике за развој планираних активности које утврђују надлежни управни субјекти:

- мере и инструменти опште економске политике,
- политика развоја пољопривреде и заштите и коришћења пољопривредног земљишта,
- политика развоја шумарства и ловства и заштите и коришћења шума и шумског земљишта,
- политика развоја водопривреде и заштите и коришћења вода и водног земљишта,
- политика развоја и размештаја индустрије и малих и средњих предузећа,
- политика развоја туризма и заштите и коришћења туристичких простора,
- политике развоја инфраструктурних система и комуналног опрема и уређења,
- политика заштите животне средине, природних и непокретних културних добара.

2. развојно-управљачке документе, планове и програме:

- јавних предузећа у области инфраструктуре (саобраћај, водопривреда, електропривреда и енергетика у целини, телекомуникације и др.),
- републичких дирекција (за развој, пољопривреду, шумарство, путеве, заштиту животне средине и сл.),
- за развој подручја од посебног интереса (зоне заштићених природних и непокретних културних добара и сл.),
- за развој појединих области (уређење пољопривредног земљишта, уређење шумског земљишта, рекултивација деградираних земљишта, управљање комуналним отпадом и сл.).

3. разраду и спровођење просторног плана у другим плановима и програмима

Разрада и спровођење просторног плана у другим плановима и програмима

Просторни план ће се спроводити разрадом планских уређења урбанистичким плановима, доношењем програма уређења грађевинског земљишта и гранских планова и програма у складу са законима.

Просторни план Општине је усаглашен са РПП административног подручја града Београда (Сл.гласник РС бр.16/02): ПППП намене СРП Делиблатска пешчара ("Сл.лист Аутономне Покрајине Војводине" број 8/2006):

Разрада Просторног плана урбанистичким плановима и програмима

Скупштина Општине Панчево усвојила је Генерални план Панчева 2008. године. Скупштина Општине Панчево донеће на основу овог Просторног плана, у периоду до 2009. године следеће урбанистичке планове:

- Урбанистички план за насеље Старчево
- Урбанистички план за насеље Јабука
- Урбанистички план за насеље Качарево

Скупштина града Панчево донеће на основу овог Просторног плана, у периоду до 2010. године следеће урбанистичке планове

- Урбанистички план за насеље Бантско Ново Село
- Урбанистички план за насеље Долово
- Урбанистички план за насеље Омољица
- Урбанистички план за насеље Банатски Брестовац
- Урбанистички план за насеље Глогоњ
- Урбанистички план за насеље Иваново

Скупштина града Панчево донеће, на основу Просторног плана, као и донетог урбанистичког плана, средњорочне и годишње програме уређења јавног и осталог грађевинског земљишта за насеља.

Скупштина града Панчево донеће одлуку о одржавању јавних и зелених површина (услови и начин одржавања) у насељима Општине, које ће реализовати годишњим програмима општинског јавног комуналног предузећа.

Спровођење просторног плана у гранским плановима и програмима

Спровођење и разраду планских решења и правила утврђених Просторним планом у гранским плановима и програмима у складу са законом обезбедиће Скупштина Општине Панчево у складу са Министарством за пољопривреду, доношењем:

- Програма интегралног руралног развоја,
- Програма очувања пољопривредног земљишта и одрживог развоја пољопривреде, и
- Програма развоја органске (еколошке) производње.

ЛП “Војводинашуме” донеће Општу и посебне основе за газдовање шумама, као и Програм пошумљавања у зони “Банатска магистрала”

Корисници ловног подручја донеће ловне основе за газдовање ловним подручјем и ловиштима, као и годишње планове газдовања.

Поред наведене документације, овај Просторни план спроводиће се обавезним утврђивањем његових одредби у:

- планове и програме јавних предузећа у области инфраструктуре (саобраћај, водопривреда, електропривреда, телекомуникације и др.)
- планове и програме за развој, геолошка истраживања, пољопривреду и шумарство, екологију и др.
- планове и програме за развој подручја од посебног интереса (зоне заштићених природних и културних добара и др.).

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

У складу са Правилником о начину увида у донети план, оверавања, потписивања, достављања, архивирања, умножавања и уступања плана • уз накнаду («Сл.гласник РС» бр. 75/2003) План се ради потписивања, оверавања и архивирања израђује у три примерка у аналогном облику и четири примерка у дигиталном облику.

Овлашћено лице и одговорни планер ЈП «Дирекција» као и овлашћено лице Скупштине града Панчева, пре оверавања, потписују све примерке Плана израђеног у аналогном облику.

Оверу потписаног Плана врши овлашћено лице и одговорни планер ЈП «Дирекција», као и овлашћено лице Скупштине града Панчева.

Један примерак донетог, потписаног и овереног Плана у аналогном облику као и један примерак Плана у дигиталном облику достављају се архиви Скупштини града Панчева.

Два примерка донетог, потписаног и овереног Плана у аналогном облику као и два примерка

Плана у дигиталном облику достављају се органу надлежном за његово спровођење.

Сходно ставу 3. члана 2. Правилника, ЈП «Дирекција» ће, поред горе предвиђеног броја примерака, израдити и потписати и два примерка Плана у аналогном облику за своје потребе.

Након добијања сагласности, Текстурални део Просторног плана општине - града Панчева објављује се у «Службеном листу града Панчева» и примењиваће се осмог дана од дана објављивања.

Одлука о доношењу Просторног плана општине - града Панчева ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у «Службеном листу града Панчева».

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ГРАД ПАНЧЕВО
СКУПШТИНА ГРАДА ПАНЧЕВА
БРОЈ: 11-04-06-4/2009
Панчево, 20. фебруар 2009. године

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ГРАДА
Тигран Киш, с.р.

САДРЖАЈ

Ред. бр.	ПРЕДМЕТ	Стр.
СКУПШТИНА ГРАДА ПАНЧЕВА		
246.	Одлука о доношењу просторног плана општине - града Панчева	1
247.	Просторни план општине - града Панчева	7

*ИЗДАВАЧ: Градска управа града Панчева, 26000 Панчево, Трг краља Петра I 2-4
Поштански фах 122 -- Телефони: Начелник 344-422/248 -- Рачуноводство 344-422/222,
Уредник ДАНИЈЕЛА ЕРДЕЉАН - МИЛОШЕВИЋ телефони: 351-530 и 344-422/343
Жиро рачун: 840-104-640-03 ---Извршење буџета града Панчева код Управе за трезор
филијала Панчево*